

Samlede Værker, Tredie Bind

Jepppe Aakjær

The background of the lower half of the page is a teal color, overlaid with a complex, abstract pattern of thick purple lines and shapes. The pattern includes various geometric elements such as triangles, rectangles, horizontal and vertical lines, and curved segments, some of which intersect to form larger, irregular shapes. The overall effect is a modern, graphic design.

Project Gutenberg

The Project Gutenberg eBook, Samlede Værker, Tredie Bind, by Jeppe Aakjær

This eBook is for the use of anyone anywhere at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org

Title: Samlede Værker, Tredie Bind

Author: Jeppe Aakjær

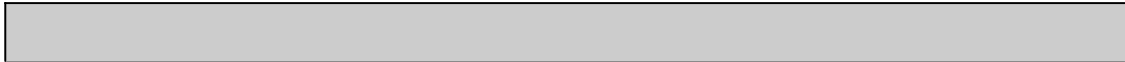
Release Date: May 18, 2012 [eBook #39722]

Language: Danish

Character set encoding: ISO-8859-1

***START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK SAMLEDE VÆRKER,
TREDIE BIND***

E-text prepared by Steen Christensen
and the Online Distributed Proofreading Team
(<http://www.pgdp.net>)

Afskriverens bemærkninger

Åbenlyse trykfejl er rettet i denne e-bog, men forfatterens stavning er i øvrigt bevaret. En [ordliste med rettelser](#) er placeret sidst i bogen.

Den oprindelige [indholdsfortegnelse](#) er bevaret, og en mere detaljeret er tilføjet herunder for at lette navigationen i e-bogen.

[Forord](#)
[Indhold](#)
[LIVET PAA HEGNSGAARD](#)
 [Fortale](#)
 [Personliste](#)
 [Første Akt](#)
 [Anden Akt](#)
 [Første Afdeling](#)
 [Anden Afdeling](#)
 [Tredie Akt](#)
 [Fjerde Akt](#)
[ULVENS SØN](#)
 [Personliste](#)
 [Første Akt](#)
 [Anden Akt](#)
 [Tredie Akt](#)
 [Fjerde Akt](#)
 [Første Afdeling](#)
 [Anden Afdeling](#)
[NAAR BØNDER ELSKER](#)
 [Personliste](#)
 [Første Akt](#)
 [Anden Akt](#)
 [Tredie Akt](#)
 [Fjerde Akt](#)
 [Femte Akt](#)
[HIMMELBJÆRGPRÆSTEN](#)
 [Personliste](#)
 [Forpil](#)
 [Første Akt](#)
 [Anden Akt](#)
 [Tredie Akt](#)
 [Fjerde Akt](#)
[Noter](#)
[Fodnoter](#)

JEPPE AAKJÆR

SAMLEDE VÆRKER

TREDIE BIND

— SKUESPIL —

LIVET PAA HEGNSGAARD — ULVENS SØN —
NAAR BØNDER ELSKER —
HIMMELBJÆRGPRÆSTEN

GYLDENDALSKE BOGHANDEL — NORDISK FORLAG
KJØBENHAVN OG KRISTIANIA 1918

Copyright by Jeppe Aakjær.

*Al Ret over disse fire Skuespil forbeholdes
Forfatteren — ogsaa Retten til Oplæsning.
Henvendelser desangaaende bedes rettet til Danske*

Dramatikeres Forbund, Kjøbenhavn.

FYENS STIFTSBOGTRYKKERI (DREYER)

Det, der fik *mig* til at skrive Skuespil, var Glæden ved den jydsk Replik. At stille to Bønder overfor hinanden og la' dem snakke løs om det, de har paa Sinde, er en betagende Ting for den, der kjender en Dialekt i hver tænkelig Afskygning. Men Sorgen og Fortvivlelsen falder over én den Dag, man skal ha' sit Stykke op paa Scenen. Thi Skuespillerne rekruteres sjældent fra Bondens Lejr; kun 2—3 Gange har jeg haft det Held at se Rollerne i mine Stykker spillet af Folk, der kjendte det Jydske. Jeg maa være glad, om der kan opdrives én jydskfødt, hvor der var Brug for tyve. Hvad vilde den kjøbenhavnske Theaterløve sige, om hans Stykke skulde tolkes af en Samling Kulsviere; eller tror man ikke det Jydske er ligesaa følsomt for Vold og Radbrækning som ethvert andet levende Tungemaal. Hertil kommer, at jydsk Bønder endnu gaar altfor lidt i Theatret. Mine Stykker spilles da som oftest af Kunstnere, der ikke kan *tale* Sproget, for et Publikum, der ikke kan *forstaa* det, eller i det mindste ingen Kjærlighed har til det. Det maa forundre, at mine Stykker trods Sandheden i det anførte alligevel tør smigre sig med helt pæne Succeser baade hjemme og nu i Norge.

Størst Glæde har jeg vel nok af dem, naar jeg selv læser dem op i en Kreds af jydsk Bønder. Men det er mit Haab, at jeg en Gang inden jeg dør, skal faa Lov til at gaa ud med et Par af mine Stykker, med en Trup af *ægte* jydsk Mænd og Kvinder i Rollerne; da kunde det dog være, at jeg fik endogsaa de modvillige til at indrømme, at den jydsk Replik har sin Berettigelse, sin Skjønhed og sin Styrke ikke mindre paa Scenen end udenfor den.

Mine Forudsætninger for at skrive til Døgnet Theatre er næppe store. Theatret kan altid kun give en ringe Brøkdæl af Livet, og selv denne Brøkdæl skal ofte vrides af Led, før den faar Lov at gaa ind ad Theatrets Døre. Her skal Foden overalt rette sig efter Støvlen og ikke omvendt. Mere og mere bliver Theatret et Legetøj for den blaserte og velfodrede Overklasse. — Giv os et *virkeligt Folketheater* for Bønder og Arbejdere, hvor vi paany kan faa *Problemerne under Debat*, — da kunde det atter blive fristende at lege med.

Jenle, 16. Septbr. 1918.

Jeppe Aakjær.

INDHOLD.

Side

[Livet paa Hegnsgaard](#) 1

[Ulvens Søn](#) 89

[Naar Bønder elsker](#) 189

[Himmelbjærgpræsten](#) 275

LIVET PAA HEGNSGAARD

(1907)

FORTALE.

Dette Stykke er skrevet i Foraaret 1901, og det blev den Gang forgjæves tilbudt Folketheatret. Saa laa det hen, indtil det sidste Foraar indleveredes til Aarhus Theater; denne Scene har nu spillet det op imod en 30 Gange. Efter Nytaar vil det komme frem paa Dagmartheatret.

Efter det Stormløb, man har rettet mod Dialekt-Anvendelsen i mine sidste Bøger, kan jeg formodentlig lave mig til for denne. Den "velvillige Kritik" har løftet sin blækkede Pegefinger advarende i Vejret, og jeg har siddet dens velmenende Henstillinger overhørig. Sligt plejer at hævne sig.

Sandt at sige, jeg vidste ikke mine arme Raad; jeg vidste ikke, hvad jeg skulde la' jyske Bønder tale om ikke det Sprog, de taler, naar de er ædru.

Længere er vi altsaa ikke kommen efter 40 Aars realistisk Kulegravning i Sprog og Virkelighedstroskab, end at den Forfatter skjældes for "skabagtig", der la'r sine jyske Almuesmænd føre det Sprog i Bøgerne, som de fører paa Loen og ved Davrebordet.

Hvad er vi ikke for et underligt Folk! Vi staar her paa vore Øer og raaber til hverandre og forstaar ikke hverandres Tale, endda Landet ikke er større, end at Vorherre kunde holde det i sin Haand som en Fuglerede. Hvor længe skal dette vare!

Vi opretter Lærestole i asiatiske Dialekter — Syrisk, Persisk, Mesopotamisk! — mens hjemme enhver spasende Journalist tør spigre vort Navn til Kagen, fordi vi har begaaet den Forbrydelse at pege paa Folkemaalets evige Vældkilder.

Vi er her i Landet vel ca. 1 Million, der taler det jyske Bondemaal, og omtrent lige saa mange, der med en Smule Ulejlighed let kunde føres til at forstaa det i Tale og Skrift. Det vilde dog vist næppe være helt uden Betydning hverken for Livet eller for Litteraturen, om der kunde skabes en stærkere Udvexling af Ideer og Forestillinger, Gloser og Sprogskatte mellem Jydsk og Højdansken.

Vort lille Land, der er kastet som en Rullesten i Brændingen, kan tidsnok miste sine særegne Konturer, gnedet og skuret som det er mellem de andre truende Landkolosser. Vi skal ikke selv bidrage til denne Rundslibning. Dialekterne *er* kun en Berigelse, en karakteristisk Streg mere i vort Folkefysiognomi.

Hver Gang vi fjerner et ejendommeligt Udtryk af vort Folkesprog, da rokker vi ved en Sten i Dæmningen, der hindrer det flade Vand i at trænge ind og sætte det hele i samme Niveau.

Men en Forfatter, der agter sit Kald, han maa væge om Sprogets Bakker og Dale og frygte Forfladigelsen som Sprogets onde Princip.

Hvis ikke Kritikken saa udelukkende var bleven en Syssel for Hovedstadsfolk og Akademikere, og hvis den jydsk Almue ikke stod disse Folk fjernere end Manden i Maanen, da vilde en Folkeskribent ha' blidere Kaar, end han har nu om Dage.

Nu maa han krydse sin Skude op imod Vind og Strøm og som oftest gaa i Havn uden Lods.

Jenle, 26de Oktober 1907.

Jeppe Aakjær.

PERSONLISTE.

Wolle Rævsgaard Ejer af Hegnsgaard, ca. 50 Aar.

Ka Rævsgaard hans Kone, ca. 55 Aar.

Trine, hans Datter.

Visti Andersen, 2den Karl paa Hegnsgaard, senere Mejerist.

Hellig Mads Gaardmand, ca. 40 Aar.

Bitte Fip gammel Pige paa Hegnsgaard.

Anders, Forkarl paa Hegnsgaard.

Per Søren, omvandrende Spillemand, Morbror til Visti, ca. 60 Aar.

Esper Vøstrup Gaardmand, ca. 60 Aar.

Nørholm, Proprietær.

Gnatt, Præst og Agrar.

Ræber, Byslagter.

Palle Hjorddrenge

Moster Malén Gjest.

Faster Jehan Gjest.

Jonna, Tjenestepige.

Jørgen, Røgter.

Severin Jensen Lærersøn.

Handlingen foregaar paa Hegnsgaard i Vestjylland.

FØRSTE AKT.

Folkestue paa Hegnsgaard. Vægfast Bænk langs et uduget, knastret Fyrretræsbord. Løs Langskammel ind mod Stuen. Rødmalet Dør ud til Gangen til højre i Krogen bag Overbordenden. Søvnig Hængelampe med afskallet Blikskjærm i en Krog i det revnede Bræddeloft. Paa Bagvæggen sværtede Olietryk af Alexander III og Dagmar. Mod Væggen til venstre en svær Bilæggerovn af ældgammel Konstruktion; i samme Væg en Alkove med blommet Omhæng. Hylder langs Loftet med Lysestager, Strygejærn, Rivejærn, Sav etc. Paa Gulvet: Rok, Straangel og andet Husgeraad. I Krogen til højre en »Bornholmer«.

Til venstre foran Jærnovnen Bitte Fip et surt og tykt Fruentimmer med sort Tørklæde over Hovedet og lange Muffediser om Haandleddene. Hun karter. En stor Dynge Tejer ved hendes højre Side.

Ved Langbordet 7—8 Tjenestefolk i Færd med at spise Nætter. Klang af Hornskeer, der stryges af paa Fadrandene. Pigerne har alt lagt deres Skeer. Da ogsaa Visti slikker sin ren og stikker den op i Læderstroppen over sit Hoved, siger

Anders Forkarl.

Hwad, Visti, spænder du nu ogsaa fræ! Det gaar sgu ett an. Vi maa ha æ Grød aa æ Fad, hwis vi vil ha godt Vejrr i Maaen. — Kan ett andt hjælp, saa maa vi te aa snurre for em.

Nu legger Jørgen ogsaa hans Skir^[1].

Jørgen Røgter.

Ja, hwad tho^[2], a ka da't jen staa ved æ. A haar sgu wot der saa wal. I ka da si, te mi Hwol er ett den mindst.

Anders.

Ja, saa maa vi te paa en anden Fasovn, for æ Grød maa vi ha ædt, om der skal blyw nø Fornywels ved æ Vækild i Maaen.

Sæt jer nu ijen aalsammel og gjør, som a be'r jer!

Bette Fip, tar du di Nies og kom hen te æ Burd med vi anne!

Bitte Fip.

Aa, a vild tykk, te I kund læ en naaen sølle jen sejj i Fred, nær en ett fornærmer jeranne!

Anders.

Hwad, hwem haar gjord nøj ved Fip. A tykkes, hun kratter søen om sæ. — Du

skuld helsen ett vær kid aa, Bette Fip, aa hjælp te mej, te vi kund faa nø godt Vejr til wor Vækild; for *du* kund maaske gjan faa dæ en Kjærrest ino, nær du helsen vild tar di Nies engaang imell.

(De andre ler onskabsfuldt.)

F i p .

Aa, pas *du* dæ sjel, din skjelywed Rad! A ved ett, a nowtid haar stavn atter *dæ*.

A n d e r s .

Di Howkommels er nøj swækket tillig med det andt, Bette Fip.

F i p lægger ny Uld paa og karter som en rasende. A n d e r s har imens fyldt Skeen i Grødfadet; "Snurringen" begynder. Legen bestaar i, at den fyldte Ske sættes i en drejende Bevægelse; den i Laget, hvem Skaftet peger paa, naar Skeen standser, er dømt til at spise dens Indhold.

A n d e r s

(idet han slaar Skeen i Gang).

Harom med æ Høj^[3]! saa æ Dreng, han danst med hans Muer.

(Skaftet peger første Gang paa Røgteren.)

P a l l e H j o r d d r e n g

(triumferende).

Tak, Jørgen; den fæk *du*!

A n d e r s .

Ja, han er saa slunken i æ Skind som en Sto'ders Pung; der er Plads te møj.

J ø r g e n

(mens han tilegner sig Grøden).

"Kom *du* til a", saa Worherr te gammel An.

A n d e r s

(der atter har fyldt Skeen).

Swirp! (Venter.) Av, Ann, mi Patt, den vild øwer te Trine!

T r i n e .

Aa, Jøsses, bette Børn skal a ha den Skod Grød! Hwor skal a endda faa Plads te en?

A n d e r s .

Ta en i en gued Mjenning, saa skrider en nok nied. (Drejer igjen Skeen.) Læd rulle, Mari! — Den pæger paa Bette Fip. — Aa, Fip, kom hen og ta di Ot tillig med vi anner!

F i p .

Aa, vil du ett ha Fjedt og Fanden aa tar di Øwn i! Saa kund du maaskisæ kom te aa si lig te Folk inu engaang.

A n d e r s

(spag).

Ja, vil Fip ett ha en, saa maa du ta en, Visti. Du sejer jo helsen aa blywer hiel wont.

P a l l e .

Aa, maa a?

A n d e r s .

Med Fornywels, Løjnør; du maa faa em hverjen; men læd æ nu gaa gelik.

(Ny Drejning; Skaftet peger paa Tjenestepigen.)

A n d e r s .

Nej, dæ Jonna ved a, der ett haar Plads te mir aaestej^[4].

J o n n a

(skogrer og slaar efter ham).

Kund a naa dæ, saa kan du tro, at a skuld nøffel dæ! — Tror du ett, a kan skaff Plads te'em, saa kan du sjel ta en.

A n d e r s

(griber Skeen).

Læ gaa! Saalæng en løwer, skal en ha æ Fød!

V i s t i .

Ja, nu salder^[5] æ da nøj i æ Fad.

A n d e r s .

Ja, det war sgu ett godt andt, søen som vi strabesirer wos. — A haar linned den anden Knap.

(Sætter end en Gang Skeen i Løb.)

Harom inu en Gaang for de smukke Piger!

(Skaftet peger igjen paa Trine; alle ler og peger paa Ofret.)

Trine.

Nej, a kan ett mir da! A er saa forædt, te a tror, en kund smækk en Lopp paa mi Maw!

Anders.

Aa, lin en Hæjt, saa skrider en wal!

(I det samme gaar Gangdøren op, og Per Søwren træder ind med en Sæk paa Ryggen. Vild Jubel.)

Trine.

Gi jer nu kuns Staând te æ! Nu skal vi, Karen spark mæ, snaar faa Aagjøring paa wor Grød!

Per Søwren

(forsigtig frem).

Æ Mand er jo ett hjem!

Anders.

Nej, gu om han er! Kom du kuns fram i æ Stow.

Trine.

Ja, kom Pej, aa faa de sidst Grød; du skal faa mi Skir aa søb mej.

Per Søwren

(lægger Sækken ved Døren; tørrer Næsen i Hænderne og nærmer sig lyksalig nederste Bordende).

Hwor maa a legg mi Skraa? (lægger den paa Enden af Langskamlen, sætter sig ned og langer til.)
Gud ha Lov og Tak! — Det er endda nø dejlig Grød.

Anders.

Ja, en legger godt faast i æ Seng atter em.

Trine

(der med Velbehag har iagttaget Pers Forslugenhed):

Du war nok bløwen sulten, Pejrr?

Per Søren.

Ja, forædt war a ett. Er der nu ett anner, der ska ha aa em?

Trine.

Nej, du kan tro, vi haar wot der.

Per Søren.

Ja, for saa eder a em.

Trine.

Ja, de er dæ wal undt.

Anders.

Det er helsen nøj sjalden, en sir dæ nuomtider, Pejrr.

Per Søren.

Ja, hwad tho, æ Mand her i æ Gaard haar jo forbøjn mæ aa komm her.

Han er røj for, a tører hans Folk med mi Lojer; og det gjør a wal osse. Men nær Worherr haar gin jen Delifængser^[6], saa er æ wal osse hans Mjenning, en skal brug em. Søen tinker a i det mindst.

Og hwa, wil de ett gi mæ nøj, saa kan de jo læd mæ gaa; a tegger aalle, men a tar det, venle Folk gir mæ.

Trine

(kiger i Fadet).

Nu er der sgi gavn Swind i æ Grød! Det er bejst, du faar æ Skover mej osse. (Hun skraber Gryden.) Gab, din gammel Grødhøg!

(Per gaber, og hun kaster ham Skoverne i Munden.)

Per Søren

(skinnende).

Aa, nu er a saa mæt, te a vild ønsk, te mi Fjender maatt vær dobbelt saa mætt.

Trine.

Hwadfor det?

Per Søren.

Jow, mi Pig, for saa vild de revn! — Nu er der kuns jen jenle Ting, der fattes Per Søren.

Anders.

Det er maaskisæ en Salvêt?

Per Søren.

En Salvêt haar a sjel ved æ Haând. (Tørre sig med Haanden om Munden.) Nej, det war en naaen bette ring Ting. (Bluner til Trine.) A tror bestemt, te Trine ved æ.

Trine.

Ja, Pej, du skal faa en *bette* Dram, nær du saa lower mæ, te det blywer den sidst i Awten.

Per Søren.

A lower dæ æ, mi sød Pig, med Haând og Mund, om du vil ha æ.

(Trine ud efter Snapsen.)

Per Søren

(faar Øje paa Visti).

God Awten, mi Dreng! Hworden haar du æ? — Ka du kjend di Morbror?

Visti.

Om a ka kjend dæ! Ja du haar ett gjord saa stur Forandringer te det bejer si'n sidst, en saa dæ, saa en ett skuld kund kjend dæ ijen. — Nu tykkes a, Morbror, te du snaar skuld si atter æ Hjemmen.

Per Søren.

Ja, ja, mi Baaen; men du hører jo, te a skal ha en Dram.

Visti.

Ja, det gaar vis nøj tit paa.

(Trine ind med Snapsen.)

P e r S ø w r e n

(i Jubel ved Synet af Brændevinsflasken).

Aa, bette Trine, du er en yndig Mø, som di Muer war, men a war ung. (Ta'r Snapsen, som Trine har skjænket op.) Skaal, og en let Gaang paa æ Jurd! (Ta'r Skraaen fra Skamlen og putter i Munden.) Det gjør mæ godt aa hør, bette Trine, te du er gued ved mi Søstersøn. (Visti og Trine rødmer; de andre fniser.) Ja, nu haar han jo hwerken Faa'r heller Muer, sølle Kaa'l; men Gud ske Lov, saa haar han da *mæ*!

(De andre ler.)

V i s t i .

Ja, du er en stredde^[7] Kaa'l aa støtt sæ paa; kund du kuns hold dæ sjæl opp.

A n d e r s .

Hør, Pej'r, for aa snakk om nø andt, vi skal ha Vækildsfest^[8] i Maaen Awten herom i æ Kjar. Tror du, te du kund komm te Sted aa spill lidt for wos?

P e r S ø w r e n .

Om a kan spill for jer! (Springer ud paa Gulvet.) Brrr! ... (Gjør Violingreb og Dansehøp.) Nu skal I, sgi, si æ Fjol, hør æ Fjol og mærk, hworden æ Fjol kan gaa!

(Stavrer hen til Sækken i Bænkroggen.)

A n d e r s

(der holder Øje med ham).

Men hwad Fanden er *det*, Pej'r; tho det gaar jo løwend i di Pues!

P e r S ø w r e n .

Ja, nu skal I lig baaresten si! (Ta'r ved det ene Bagben en levende Gris ud af Sækken og stiller den paa Bordet, saa den berører Pladen med Forbenene.) *Er* en ett dejlig, æ bette Skind, saa glat og strag^[9] den er aa føl paa?

Det war saamænd en sølle Kreatur, der skuld ha wot laa ød, hwis a ett haaj tavn en te mæ.

A skal vær gued ved'en, det skal a lig lov jer for! Den skal faa æ Rind af mi Brød lissaa rele, og om a saa skal tegg hver Mjælkdrup, en skal ha, saa skal en ett komm ud af mi Værri. (Pigerne trænger sig sammen om Grisen for at stryge den.) Ja, det war *det*, han saa te mæ, Pastor Rønsolt, han fand mæ en Daa i en Vejgrof: En *bette* Gris, den vil enhwer gjan sleg for; men læd den bette Gris vær bløwen te en stur

Swyn, som du sjel, Per Søvren, saa gaar all Folk tesid for en. (Han fører Grisen tilbage til Sækken.) I æ Pues ijen, mi bette Pegassi!

V i s t i

(nærmer sig Per Søvren endnu en Gang, trækker i ham og siger):

Hør, Morbror, gaa nu heller, inden mi Hosbond kommer hjem. Nu haar du jo faat den Dram, du kam atter.

P e r S ø w r e n .

A skal nok gaa, a skal nok gaa! ærlig og red'le, men nu haar a jo lovet aa gnid lidt paa æ Fjol.

V i s t i .

Det skal du ett bryd dæ om. *Gaa* du heller, inden du blywer for slundred^[10].

A kan heller ett lid, te du snakker søen om mæ og Trine, nær de anner hører paa æ. Hwadfor skal *de* ha det aa flegge om. — Trænger du te en jenle Skjelling, saa er her en Krovn; og en hiel Pues Udrøjningsskraa haar a te dæ ud i æ Staldkammer.

P e r S ø w r e n .

Tak, Tak!

Jow, a skal *wal* gaa, a skal *wal* gaa.

A n d e r s

(fra den anden Bordende).

Naa, Pej, blywer æ saa te nøj med æ Musik.

P e r S ø w r e n .

Ja, nu kommer a. (Gaar fra Visti.) Men først en jenle Drip aa æ Flask.

T r i n e .

Jamen hower du ett, Pej, hwad du loved mæ? — Naa; mir end tow Draaber faar du ett.

(Skjænker.)

P e r S ø w r e n .

Skaal og Godtaar! det sætter manne fræ Hus og te Gaard.

A n d e r s .

Det maa da vær æ Fattegaard.

P e r S ø w r e n .

Det kan godt vær; i Awten er a lig glaa. — For nu skal I ha en Vis, og det er om hind Maren, som du, Fip, der sejjer der og kratter, gik te Præjst mej.

F i p .

Ma Tammested?

P e r S ø w r e n .

Ja, akkuraat.

F i p .

Ja, den skal en aaltid drilles mej. Du kan wal snaar ett anner!

A n d e r s F o r k a r l .

Bryd du dæ blot ett om, hvad æ Fruentimmer sejjer; de haar ingen Forstand paa Symmetrikken.

P e r S ø w r e n

(synger og spiller).

Mads Tammeses Maren haaj Bejlere nok;
hwer Sønne saa rend dæ paa Towten en Skok;
men hwa skal en gjør med dem Piger saa smaa,
hwem alle gefalle, men ingen maa faa.

De Bejler de spejler dem sjel og dje Stads,
drøw Lojer og Skojer og Flanni og Fjas;
men ingen te Ringen war rigtig tepas,
for klared han Maren, han straned paa Mads.

Ras Væwer han skræwer en Kjende for vidt,
og Pejler han sejjer saa bettele lidt;
Jep holdt sæ for kroged, og Povel for rank,
og Wolle haaj aalle en Ør i æ Bank.

Og søen gik der Or, og søen gik der Daw;
den Bejlen te Maren kam aalle ilaw;
ad Ore saa gik hun i Pever og Frø,
saa nu war hun gro, hwor hun hejsen war rø.

Men Maren hun kigger fræ Tammeses Lowt;
nu holder der aalle en Kjæft paa æ Towt;
og Facet det bløw da, te Maren bløw sejn
te Tâf for æ Præjst og te Grin for æ Egn.

Husk end'le, I Piger, i Træsko og Sko:
der tæskes, imen der er nøj paa æ Lo;
der kommer de Dage — ja det ved Worherr!
da I vil ha alle, men ingen ha jer.

Trine.

Søen skal æ sgi aalle gaa mæ, om a maa raad mej. Men spil wos nu jen, vi kan
dans atter, saa tar vi lig en jenle Trip; det er saa sund aa sov paa.

(Per Søwren spiller en gammel Dansemelodi; kun Fip gjør sure Miner til slet Spil og
karter videre.)

Anders

(da Dansen standser).

Nu tykkes a, te Pej'r og Fip skuld ta en Swingom med hinaan for gammel
Venskabs Skyld; saa skal a fløjt te æ.

Per Søwren

(paa Hosesokker).

Maa a ha den Ære og Plasir aa omslyng din slanke Midje?

Fip

(slaar efter ham med Karten).

Aa, kan du hold dæ i Rumm, din gammel Ronnivæjjer. Vi tow æ ett fræ i
Jaes^[11], te vi skuld søen gaa og skab wos!

(Danser dog omsider ud; imens tilegner Visti sig Fjolen og gnider Strengene ind med et
Lys, som han snapper paa Bordet.)

Per Søwren

(ravende af Dansen og Brændevinen).

Nej men *nu* skal I, dønenmæ, hør Napoleons Fanemarsch. Den haar a lær a mi Faa'r, fræ den Gaang, han sjel stod ved di fransk Eskadrowner. (Griber Fjolen; i k k e e n Lyd! forbavset; gnider vanvittigt, mens han snakker med Fjolen.) Naa, saa du tror, du kan søen fjedt dæ fræ æ!

(I det samme høres stærk Vognrummel. Alle lytter.)

Trine.

Jøsses, der haar vi mi Faa'r!

(Alle faar travlt med at bringe Orden i Sagerne. F i p karter, som gjaldt det Livet; P e r S ø w r e n finder med Møje i sine Træsko, V i s t i ud for at ta' mod Hestene; de øvrige ud efterhaanden.)

Wolle Rævsgaard

(ind, høj og barsk i Fedtlæderstøvler og Vognkappe; uden Godaften.)

Er *du* her, Pej'r! Haar *du* nøj, du her skal ha forretted?

Per Søvren

(ydmyg).

Tho a er da æ Drengs Morbror.

Wolle Rævsgaard.

A plejer ett aa ha nøj aa gjør med mi Drenges Morbrøjer. Se du heller aa kom ad æ Dar!

(Per Søvren ta'r Fjolen og Grisen og gaar.)

Wolle Rævsgaard

(til Anders Forkarl, der er i Færd med at tænde en Lygte).

Gaa nu ett hen og forgi æ Hejst i Hawer, som sidst en kam hjem med'em. De haar rend stærk, og den fræ'ens er møj swedde. Læd der blyw kylt en Borren^[12] Strøels under hin, og si saa aa komm ad æ Seng, saa æ Kreaturer kan faa Fred.

(Anders ud.)

(Til Trine, der har faaet travlt med at ta' af Bordet, men ulykkeligvis har glemt Brændevinsflasken.) Er di Muer gavn i Seng?

Trine.

Ja, det er en Stød sin.

Wolle Rævsgaard.

I morer jer nok, nær en aan jen ett er hjemm. (Peger paa Flasken.) Du haar oven i æ Kyef wot ved aa traktir paa den Landløver. Det er wal nøj, der maa te for det fin Familjeskabs Skyld, som a hører, du sprekulirer paa.

Trine.

Du er ward aa send i æ Bøj, Faa'r, for du er aaltid ved en kjøn Sind, nær du kommer hjem. — Skal der nu krottes øwer, te en haar skinked en jenle Dram for en fatte Mennesk.

Wolle Rævsgaard.

Ja, du ved, te a ett kan lid den Slavs Folk, han er aa.

Trine.

Nej, men *di* Kanutter, du sjel sejjer mej æ Næt te æ Daa, indte du haar spilt hen baade Øel og Ærm^[13], — dem haar du aalle nøj og skal ha saa om.

(Trine snapper vredt Flasken og gaar.)

Wolle Rævsgaard

(ser rasende efter hende. — Til Bitte Fip der under denne Samtale næsten har arbejdet Ild i Karterne).

Aa, du — Bommerutt^[14], der sejjer der og skræwer, kom hen, og ta ved mi Støwel!

Bitte Fip

(nærmer sig; slider i Støvlerne).

Gud ved, hwad du haar gavn og vringelt i, saa øwerbegjord du haar laved *dem*. Aal Maag hænger da osse ved dæ.

Wolle Rævsgaard.

Aa, skab dæ ett, Fip. Di Hinner kan wal snaar vær fin nok te dem, *du* haar aa sleg for.

Fæk du hypped æ Kartoffler, a bad dæ?

Fip.

Jow, a *tror* æ! A er, som a war marregrotted^[15] i aall mi Limmer. Er *det* ogsaa nø Arbe aa sætt en sølle swag Fruentimmer te. (Flæber.)

Wolle Rævsgaard.

Swag? (Kildrer hende i Siderne.) Hwor haar *du* di tynd Stejer, Bette Fip?

Fip

(rasende).

Læd mæ vær, din gammel Wonni^[16]. Du ved godt, te a ett haar wot stærk si'n det andt Or, da a fæk mi *Tilfald*.

Wolle Rævsgaard

(giftig).

Nej; hworden war æ, du gik jo igjommel æ Hjald med æ Forkaa'!

Du skuld hold dæ lidt mir te æ Jurd i den Slavs Sager.

Fip.

Det er den største Han-Løwn, du *kund* sej. Og nu kan du sajtens gjør Nar af jen op i si aaben Øwn; men da en war glat og skred, da war en gued nok for dæ. Men a taaler æ ett af dæ, Wolle! Det kan a sej dæ! Hwad om a vild aabenbaar æ med dæ, hwor tit du haar søjt mæ ved Nættetider i farom god Daw?

Wolle Rævsgaard.

Aa, hold mæ di Flegger i! Heller vil du maaskisæ ha, te Trine skal hør æ?

Fip.

A er ligglaa; men saamøj vil a sej dæ, Wolle, te det streng Ud-Arbe vil a ett ved aâ aa sej!

(Wolle gaar mod Sovekamret; ogsaa Fip gaar ud; Stuen tom et Øjeblik).

Trine

(kommer ind og begynder at hægte op. Man hører Skrammel i Forstuen; Trine aabner Døren; det er Visti i Færd med at hænge Hestenes Seletøj op paa Knagene).

Naa, Visti, er æ dæ, der gaar og rumstirer?

Visti

(i Døren med et Bringestykke i Hænderne).

Er di Faa'r gavn i Seng?

Trine.

A ved ett, om han haar put sæ inu.

V i s t i .

Han war nok *ved* æ Bed^[17], atter hwad a hører. Hwad mon der war gavn ham imud?

T r i n e .

Aa, Faa'r er bløwen en rigtig værkle^[18] Stod'er, er han! Han haar wal taft i æ Kwot^[19], som han plejer.

V i s t i .

Hør, tror du den *Helle* kommer te Fest i Maaen?

T r i n e .

Mads? Det gjør han wal nok. Helsen skuld det da vær den først Stej, hwor *a* war, te ett ogsaa han war i æ Hæl af mæ. Men nær vi passer paa aa holde wos te hinaan, saa blywer han wal træt aâ aa rend og bejs atter mæ.

V i s t i .

Hør, Trine, du lowed mæ jo egentlig, te a maatt vær ved dæ i Awten en bette Lidt. Vi haaj jo nøj, vi skuld snakk om.

T r i n e .

Ja, det gaar a heller ett fræ. Men du maa ett komm lig med det samm. Æ Hus maa først komm te Ro.

V i s t i .

Aa, Trine, du er iløwle en knusraar Pig. (Kysser hende.)

T r i n e .

Ja, a er vis ett saa slem. Men skuld en ett vær gued mod dem, en kan lid, hwem skuld en saa vær gued imud? (Støj.) Men tys! der kommer vis nu'e! Det er naturligvis mi Faa'r, der inu gaar og stegler. Rend nu di Vej, og kom saa ind te mæ si'n — en jenle Ywblik. — Men du ska vær skikkele!

V i s t i .

Haar a ett aaltid wot skikkele?

Trine.

Aa—aa! Men nu maa du virkelig skynd dæ!

(Visti ud. Trine smider Livstykket.)

Wolle Rævsgaard

(halvt afklædt i Sovekammerdøren).

Di Muer er ett rask, saa hun ment, det klogest war, te *du* laa ind ved hind i Næt. Saa maa a jo si, om a kan klemm mæ sammel i *di* Seng, for naturligvis skal en saa legg saa krum som en Foldknyw?

Trine

(opbragt).

Hwad er *det* nu for nø Kunster, I hætter paa! Hwad skal a udrett ved aa legg derind!

Wolle Rævsgaard.

Kommer du, heller kommer du ett!

Trine

(der er et Bytte for de stridigste Stemninger, siger omsider graadkvalt, mens hun styrter ud).

Det haar da ogsaa den særest Gaang her i æ Gaard, a *haar* kjend Maag te!

Wolle Rævsgaard

(ordnende ved Alkoven, før han kryber ind).

Ja, der er ihwerfald ett den bejst Gaang i den her.

(Forsvinder bag Omhænget).

Visti

(træder kort efter ind paa Strømpefødder og uden Jakke og Vest; forsvinder i Alkoven hos Wolle Rævsgaard Støj, Raab og Eder).

Visti.

Av, av! Slip!

Wolle Rævsgaard

(frem med Visti ved Øret).

Der fanged a sgu Fedri-Mikkel^[20]. Nu søen gaar æ te i *mi* Gaard!

V i s t i

(fortumlet).

Ja men, der plejer du jo da aldrig aa legg.

W o l l e R æ v s g a a r d .

Det er altsaa ett æ først Gaang du er der!... Nej, som du sejer, a plejer ett aa legg der, men det war nok ett hiel aa æ Vej, atter hwad a sier, om a laa mæ der en Gaang imell.

V i s t i .

Ja, mæ og di Dætter holder af hweranner, det er wal en ærlig Sag.

W o l l e R æ v s g a a r d .

Nu det kalder du en ærlig Sag! — Vil du ett lig følle mej herhen te æ Klok'hus^[21], der tror a, mi Kjep staar, saa skal a gi dæ "ærlig Sag". Det blywer maaske ett saa fornywele en Warm som den, du er woen te aa faa ved mi Dætter, men du faar ta tetakk for en jenle Gaang!

V i s t i

(truende).

Dersom du slaar en jenneste Sla, saa forlaad'er a di Gaard i Maaen den Daa.

W o l l e R æ v s g a a r d

(betænker sig).

Naa, saa du vover aa tru mæ, din Rott'ung! Det *er* Synd, men a faar jo læd dæ rend! (Slipper, men raaber efter ham.) Saasandt det ett haaj wot nu mødt Sommerdaw, hwor en staar og ingen Folk kan faa, saa skuld vi tow snaar ha skywt op med hinaan! (Visti ud.) Og *det* er mi egn Kjød og Blod! Ja, hwad saa ett den gammel Degn i Ingedaal: "Den Herren giver en Datter, giver han en Kurv fuld af Sorger!"

(Tæppe.)

ANDEN AKT.

FØRSTE AFDELING.

Sommeraften. En knoldet Kjærflade med Led og Ledstolper; Grøfter hist og her. Maanelyset falder bredt ned over en Aaflade, der bugter sig ud mod Nathimlen; langs Aabredderne Rør og Siv, længst ude Mosebryg. Til højre et lysende Vækildsbaal, om hvilket der danses af Mænd og Kvinder i Bondedragter. — Man venter paa næste Dans, sveder og tørrer sig over Ansigterne. Per Søvren sidder paa en Forhøjning af Græstørv og stemmer Fjolen til en Springdans.

Anders Forkarl.

Naa, Pej, hvad blywer æ saa te! Kom nu med'en, men vi haar æ Warm.

Per Søvren.

Ja, how, how! Gi jer slirend^[22] te æ! Der er laant te Minnat og længer te i Maaen. Og a maa først ha mæ en Skraa. For den, der skal kjør godt, han skal smør godt. (Putter en mægtig Ville i Kjæben; griber Fjolen.) Nu skal I hør mi Brumbassi!

(Spiller en Runddans^[23]; de andre synger og danser til. Dansen standser. Enkelte Par strejfer omkring.)

Anders.

Skal vi nu ett legg wor Bjen fræ vos en Ywblik og si, om ett der skuld vær en bette Kukmand^[24] aa find, der kund kluk lidt for vos; saa kund æ jo vær, te der war jen, der kund kwed vos en Vis saa læng. Hwor er Palle? Han kan jo saa manne, som der er Ærter i en Fjerdingkar.

Alle.

Ja; Palle skal syng!

Palle Hjorddreng

(rejser sig op).

Hwa ska a syng?

Trine.

Syng den, du sang i Jaes, da a mødt dæ paa æ Wajs med æ Høwder.

Palle

(synger T a g f a t v i s e n, mens der gaar Flasker rundt i Laget med Mjød til Pigerne og Brændevin til Karlene).

A haar tjent Jens Masen
nu hal'anden Aar,
skjønt han er en Asen
i og om hans Gaard.

A maa pass hans Høwde,
a maa ref hans Fyld^[25]. —
Haar æ ett aa løw ve,
saa faar a æ Skyld.

A haar gy hans Roesstok^[26],
a haar past hans Lamm,
drøwen med hans Goesflok
aa og *i æ* Damm.

Rejen med hans Følkloj,
fløtt en affentov^[27],
rend æ Gaard si Møll'boj,
nær di anne sov.

Der haar ingen frej mæ,
a haar hat æ streng,
skjønt æ Stod'er stej mæ
næjsten uden Peng.

... Kom mi bette Kipkal,
kom mi bette Kwi!
Hosbond han er hwipgal
søen mud Awtensti.

Derfor maa du rapp dæ
nu mi bette Gul;
her haar a di Klap'træ;
hwor haar du di Mul.

Bløw wor Hosbond hwipgal,
det war ild aa spør,
kom, mi bette Kipkal,
med di løjen Ør!

A n d e r s .

Tak, Palle! Men vi maa ha mir af den Slaw, men vi *er* ved æ.

Trine, nu maa *du* syng.

T r i n e .

Hwadfor skal a?

A n d e r s .

Jow; for du vil helst.

(Trine rusker ham i Haaret.)

A n d e r s .

Av da! Syng saa den, du lær af hind, Ann Katrin, der løb omkring og tegged.

T r i n e .

Hwem, sejer du?

A n d e r s .

Aa, det ved du da nok! Hind der war gywt med ham den flott Skrædder, som vi kaldt Greven af *Saksen*.

T r i n e .

Naa-aa!

(Rejser sig op og staar lidt.)

A n d e r s

(til Visti, som ligger lige op ad Trine).

Aa, Visti, læd nu vær aa trækk hind i æ Bjen *saa* læng. Det kan der jo blyw Tid te sin.

(Visti dukker sig genert.)

T r i n e

(synger).

Ung Kjesten red sine Foler til Vands,
horrihej!

Der sad ved Aæn den sorte Frans,

horrihej.
Og Frans han hvøvted^[28], og Kjesten gled
paa nøgen Fod i hans Arme ned —
hor-ri-hej!

Gud naade dig, Kjesten, i Franses Arm —
horrihej!
du aldrig laa ved saa falsk en Barm,
horrihej!
Han lokker alle de Piger smaa,
der færdes hist ved den dampende Aa —
hor-ri-hej!

Hvad hjælper Vægren en Pigelil —
horrihej!
naar Natten kogler, og Manden vil —
horrihej.
En Sivbusk ved en lullende Aa
er svigefuld Grund at hvile paa,
hor-ri-hej!

Det var alt langt over Midjenat,
horrihej!
før Kjesten fik sine Føler fat,
horrihej.
Saa blommende rød hun hjemad red;
hans Kys bestandig paa Kinden sved, —
hor-ri-hej!

Ej mere saa hun den sorte Frans,
horrihej!
ej mere rider *hun* Føl til Vands,
horrihej;
men ofte gaar hun om Kvæld ved Aa,
mens Taarer drypper paa Vrist og Taa,
hor-ri-hej!

A n d e r s .

Tak skal du ha, bette Trine. Frans war en Skurk, det vil a indrømm; men Piger

med baar Fedder i Maanskjen er heller ett nem aa staa for for syndige Mennesker; de kan gjør jen æ broged nok med Hueser paa. — Men nu maa vi ha nø andt i æ Spil, for her er fuedkold, saa æ Mand, han laa med hans Bjen i æ Bæk.

Æ Doeg bløder foruden og æ Swed forinden, saa vi taaler ett længer aa legg still. Men her baag ved er der en udmærket Liegplads; Per Søvren kan saa pust saa læng; der er inu en Par Stænk i æ Flask (rækker ham Flasken). Mir faar du ett, for mir haar vi ett.

P e r S ø w r e n .

En Skjælm, der gir mir end han haar, læd mæ kuns faa æ Levninger!

A n d e r s

(snapper en af Pigerne om Livet og danser ud bag Baalet).

Den her Vej med Sølvtoj!

(De andre følger.)

H e l l i g M a d s

(der ubemærket er kommen tilstede, træder pludselig i Vejen for Trine).

Godawten, Trine! Læd mæ sej dæ lig tow Urd.

T r i n e .

Er æ Gudsurd?

M a d s .

Ja, om saa war! Saa vidt er æ wal ett kommen med dæ, te du ett kan taal aa hør dem?

T r i n e .

Jamen hwer Ting te si Tid; a haar wot te Kjerk jen Gaang i Daa, og vil du præjk for mæ, saa render a fræ dæ. Men haar du helsen^[29] nø godt aa sej mæ, saa faar a jo hør paa dæ en Ywblik.

Aa, gaa saa læng, Visti!

(Visti gaar; man hører under hele Samtalen de andres Leen og Larmen.)

T r i n e .

Naa, hwad er æ saa, du vil mæ?

M a d s .

A vil først og fremmest sej dæ Tak for den Helsen, a fæk fræ dæ.

T r i n e .

A ved ett, a har send *dæ* nø Helsen.

M a d s .

Jo—ow! A war iguer henn aa levir en Par Stud; saa mødt a di Faa'r, og saa saâ han, te han skuld hels mæ fræ hans Dætter; hun kam snaar øwer og si te mæ.

T r i n e .

Ja, det er aalsammel nøj, mi Faa'r gjør paa hans egen Beram. Du sorger jo sjel for, te a sir dæ saa tit, te a kan spaar mæ mi Helsner, om a ajted aa send dæ nue, hwad a for Resten ett gjør.

M a d s .

Men vil du da aalle blyw *min*?

T r i n e .

Ett mæ mi gud Villi, det er da't aa lyw for dæ.

M a d s .

Men nær nu Sjæl drages mod Sjæl — er det saa ett en yndig Syn for Herren?

T r i n e .

Det kan saamænd godt vær. A tror i de hiele, te du forstaar dæ bejer paa *Sjæle* end a gjør; men saa forstaar a mæ nok saa godt paa Mennesker, og det er Mennesker, a tar atter.

For Resten er æ jo nø godt Plevver, nær du vil faa mæ te aa tro, te *di* Sjæl "drages" af *min*. Sej heller, te *di* Obligationer drages af mi *Faa'rs* Obligationer, *di* Hundredkronesedler af *hans* Hundredkronesedler, *di* Fiedstud af hans Fiedstud, for der er æ nok, æ Hummel stikker. *Du* tror, mi Faa'r haar en hiel Del Peng paa Rent — men du *kund* jo da ta Fejl.

M a d s

(forbavset).

Hwad sejer du! Er di Faa'r ett en walholden Mand?

Trine .

Ja, det ved a ett nøj om, men det er da wal ett saa hiel sikker.

Ja, si du det, nu tar di Sjæl aallered Afstand, og det vil a ogsaa gjør med baade Krop og Sjæl — Godnat, Mads!

Mads .

Aa, tøv inu en *bette* Krumm!

Trine .

Nej, nu haar a virkelig hør nok paa di Præjkerads; du haar jo ett nøj aa sej mæ iløwle. — (Kalder overgivent.) Visti ... Halløj!

Visti

(bag Scenen).

Her er a!

Mads

(bønlig).

Trine, du skal blyw!

Trine .

Nej, du kan tro nej, din helle Habakuk!

(Leende ud.)

Mads

(hen for sig).

Ja, de sejer jo rigtignok, te Wolle haar begynd aa spill møj Kwot ... Men saa møj Peng *han* arved ... Og hwad der kan blyw, det er jo da hindes.

(Grunder videre, alt mens han saa godt som muligt holder Øje med Legepladsen.)

Anders Forkarl

(svedig og forpustet ind for at søge efter en Ølflaske).

Hwad, Mads, er du her! Ja, det er jo aaltid raar aa ved sæ i Nærhied aa en Gudsbaaen, men helsen troed a ett, te det her war rigtig atter *di* Katekismus.

Mads

(messende).

"Prøver alt, men bevarer det bedste!" — Haar du tint ved det?

A n d e r s .

Nej, a ett; men a troer nok, Trine haar. For for lidt sin kam hun jo fræ *dæ*, og nu gik hun justement lig ad æ Sønden med Visti.

M a d s

(forfærdet).

Men hwor kan *de* da ha aa gaa hen?

A n d e r s

(polisk).

Ja, hwem kan ved æ! A tint, om ett det kund vær Jens Masens Kal'hus.

M a d s

(mere og mere urolig).

Da maa a si aa sni'rend dem!

(Styrter ud til venstre.)

A n d e r s

(raaber).

Lykk paa Rejsen, Mads; og tag *dæ* i Ajt for Kræn Tammesens Skottørvgrav!

(Bag Scenen høres stadig Raabene: »To Mand frem for en Enke« og »Par om Par — spring ud a d!« De legende Par suser nu og da ind over Scenen med Larm og Latter og svinder paa den anden Side. En ung Pige kommer ind i stærkt Løb, skarpt forfulgt af »Enken«. I Mørket snubler hun over Per Søvren, der er falden i Søvn ved Flasken.)

P e r S ø w r e n

(vaagner og raaber).

Æ Fjol, æ Fjol; pas endele paa æ Fjol!

A n d e r s

(iler til og hjælper Pigen op).

Oppedas, mi bette Lam; stur Pig'er slaar sæ ett, især nær de falder i æ Kjar. Med minder du stødt *dæ* paa den gammel Udgaangsøg.

(Peger paa Per Søvren; Pigen ler og spræller.)

A n d e r s .

Nej, først en bette Kys for Umme^[30] og Tidsspild. Godt! Den næjst!

(H u n piler igjen af.)

A n d e r s

(til Per Søvren).

Nu war æ sgu snaar paa Tid, du ga wos lidt mir Mosik, Pej,r, isteifor aa legg der aa flyd i Vejen for Trafikken. — Du faar di Donner lovlig billig i Awten.

P e r S ø w r e n

(søger efter sin Hue; gaber).

Tho a war nær bløwen søvne.

A n d e r s .

Nær! — Du haar jo gjord æ Egn usikker med di Snorke i snaar en Tim.

P e r S ø w r e n .

Nej, nu øwerdrywer du æ! — Men nu skal vi, karenmæ, osse ha nø Lyw i æ Klud. Der er da't en jenle Drip i æ Flask inu.

A n d e r s .

Nej, ett saa møj som der kan læsk en Høn.

(Legen er imens opløst, Karle og Piger med hinanden om Livet kommer ind paa Scenen.)

J o n n a

(søger at stive Hjorddrenge af).

Bette Palle haar sgi kiget for dyft i æ Mødfask; han ser ud, som han var falden fræ æ Høg og te æ Kukmand^[31].

(Hun anbringer ham i Forgrunden i Nærheden af det nu tildels slukte Baal, hvor han falder i Søvn.)

A n d e r s .

Skal vi nu hwil lidt, saa synger Per Søvren nok en Vis for wos. — Syng den om dæ sjel, Pej,; den gjør du bejst.

P e r S ø w r e n

(synger og spiller under udtryksfulde Gebærder).

Med Bisselæ'r i mine Sko
og godt Humør til Færden,
med ringe Mønt, men Tørst for to, —
saadan kom jeg til Verden!
Min Mor gik rundt og Grise skar,
min Far han spilled paa Lire,
hvis det var ham, der var min Far,
for Sognet har skjænket mig fire,
for een — det var for lidt for Per Søvren.

Og jeg gaar rundt fra Hus til Hus
og klinker gamle Fade,
og limer Hank paa skaaret Krus
og holder Godtfolk glade.
At sidde ved en halvtømt Kop
og kildre Fjol paa Halsen,
mens Pigebørn gjør høje Hop
og tumler sig i Valsen —
Hej, det er et Liv for Per Søvren!

Jeg aldrig gaar en Kro forbi,
naar jeg har Mønt i Pungen;
den Mand, der slider støvet Sti,
maa ogsaa læske Tungen.
En Mark paa Disken slænger jeg:
"Nu Vært, lidt rap paa Haanden!
Een Pæl til dig og to til mig,
saa skal vi fugte Aanden —
men een — det er for lidt for Per Søvren!"

I hvert et Sogn der sad en Tøs
for mig i stille Venten,
og naar tilsidst jeg rev mig løs,
hun fulgte mig til Stenten;
der sa' hun mig et ømt Farvel
og kyssed mig paa Panden,
men bagved næste Sogneskjel,
der mødte mig — den anden, —

for een — det var for lidt for Per Søvren.

Ja, saadan fo'r jeg Landet om
og stavred over Heden,
fra Storcken fløj, til Viben kom,
og Sommeren var leden.
Den Sommerdag blev aldrig lang,
naar Tørsten først var slukket, —
een Lærke over Issen sang,
og een mod Munden klukked,
for een — det var for lidt for Per Søvren.

Og gaar det saa en Dag paa Hæld
med Krus og Rus og Resten,
saa gjør jeg op min Syndergjæld
og træder ind for Præsten:
Du Mand, hvis Fag det er at tro —
naar jeg er død og borte,
bed saa for mig en Bøn, nej to,
og ikke altfor korte, —
for een — det er for lidt for Per Søvren.

Thi Folk af min Kaliber, Præst,
de glemmes let i Vrimlen,
de bydes sidst til Livets Fest,
og de har længst til Himlen.
Og var jeg undertiden slem,
saa hils dog din Vorherre,
og sig fra mig: Jeg kjender dem,
der var adskilligt værre,
og dog kommer ind før Per Søvren.

Men snart er Per en gammel Knægt
med Skimmelsvamp paa Tanden;
han slingrer under Livets Vægt,
hans Øl staar surt i Kanden.
Og er en Dag der ingen Per
at øjne under Festen,
da trænges ej til Spørgen mer,

enhver vil gjætte Resten:
Godnat og Guds Fred med Per Søvren!

Efter en kort Pavse rejser der sig en Larm i Selskabet. En Pige styrter leende ud af Flokken; en Karl, der vil tage et Kys fra hende, løber efter; Pigen render Hovedet mod en fremmed Mandsperson og udstøder et Hvin.

Wolle Rævsgaard

(træder ind fra venstre med løftet Stok; Flokken flygter over Hals og Hoved. Wolle Rævsgaard frem mod Per Søvren, der ikke er kommen med).

Per Søvren

(holder Fjolen op over sit Hoved og raaber):

Slaa *mæ*, men skaan æ Fjol!

(Kvask! Fjolen splintres.)

Per Søvren

(hulkende).

Mi jennest Rigdom paa Jorden!

(Gaar bøjet bort med Fjolen ved Strengene.)

Wolle Rævsgaard

(styrter hen mod den sovende Palle; griber ham).

Dæ fæk a da fat i!

Du skal slipp for Bank, hwis du sejer *mæ*, hwor mi Dætter holder te.

Palle.

Av, Av! A ved æ ett!

Wolle Rævsgaard.

Saa maa a prøv, om ett mi Kjep ved æ. (Rap! Hyl!) Naa, hwor saa?

Palle

(vrider sig).

A ved ett nøj, men du kan jo si ind ad æ Dar, nær du gaar forbi Jens Masens Kal'hus.

Wolle Rævsgaard

(slipper Palle).

Jens Masens Kal'hus! (Fløjter.) Der fløw en Stork op^[32]!

(ud.)

ANDEN AFDELING.

Det indre af et Kjærhus, som det anvendes til Kalvene i den hede Sommertid; det er lyngtakt, loftløst, Gulvet dækket med Strøelse; Bræddewægge; en Fjæl fattes hist og her; i Bagvæggen midt for Scenen en raat sammenføjjet Dør. Maanelyset falder ind ad Aabningerne i Væg og Tag.

Hellig Mads

(glider forsigtigt ind; river en Tændstik, lytter og løber skyndsomt hen i Krogen til venstre.

Lidt efter Visti og Trine).

Visti.

Læd mæ ryw en Swavlstykk.

Trine.

Nej, for Guds Skyld, læd det vær! En kund fytt det hiele aa. A mærker, der er saa møj Halm herind.

(De gaar begge over i Skurets modsatte Ende.)

Visti.

Her sejer en jo som i si Muers Drawkistskuff.

Trine.

Ih si, hwor dejlig æ Maan skjenner! En kan ordenlig blyw rør ved æ. A war da bløwen saa warm af den Tumlen rundt; men nu kan a jo hwil mæ. (Lægger sig tættere til ham.) Aa, hwor er æ endda raar aa sej søen aaljen sammel med dæ; det er lissom en bløw en hiel anden Mennesk. Og saa aa vær fri for den Klodrians Øwerhæng.

Visti.

Hwor bløw han aa?

Trine.

Aa, han storked wal aa hjem. — Du kan endda tro, a saatt ham en slem Skræk i æ Bælle.

V i s t i .

Hwordan da?

T r i n e .

Jow, a saa, te mi Faa'r war vis nok ett den rig Mand, han blev tavn an for.

V i s t i .

Det kund du maaskisæ ha Ret i. Gud ved, hwordan han sejer i æ?

T r i n e .

Ja, men, du skuld lig ha sit hans Ansigt! — Uh, a kund ha spytt paa ham.

Han blywer da ogsaa den jen Daa mir nærgaaend end den naan. Og saa haar han jo aalle andt i æ Mund end Guds Urd og Gris og Sped'kal. Og saa som han løjter!

V i s t i .

Hwad er det da aa?

T r i n e .

Aa, han wasker sæ wal aalle.

Nu skal a fortæl dæ en Spil. Han war jo herøwer i Forgaars, og saa sejer mi Faa'r te mæ, te a skuld vis ham æ Haw. Og a gik jo da saa ogsaa med ham, det forstaar sæ; og te aa begynd mej saa snakked han forresten hiel fornuftig. Men saa lig paa jen Gaang saa griber han mæ om mi Lyw og gir mæ en Kys, te ubav endda! Du *kan* tro, te det war en stram jen aa faa nied!

V i s t i .

Men hwad gjord da du?

T r i n e .

Mæ? A saatt mæ sku saa laant ud paa æ Skammelend, som a kund komm; men tror du saa ett, æ lied Asen kam baag atter og saa, om ett vi skuld bed wor Fadervor sammel som et Par rigtig Guds Bøn. — Nej, helsen Tak, swor a. A er mynde for aa bed mi Fadervor uden di Hjælp, hwis a faar nø Lyst te *det*. — Og saa gik a mi Vej. Saa haar a ett sit ham far nu i Awten. Men det er da lig haa'dt nok, te en ett kan sejj i Fred for søen en Stod'er.

V i s t i .

Er han nu saa rig, som æ Urd gaar?

Trine.

Ja, vis er han rig; men læ ham gaa te anner med hans Rigdom. A trænger ett te'en. (Kjælen.) Men ved du, hwad a trænger for?

Visti

(i Tanker).

Nej.

Trine.

Aa, snak om en Ting! Du er saa sær i Awten.

(Knuger og kysser ham.)

Visti.

A saa og tint paa nøj.

Trine.

Hwad war det?

Visti.

Om ett a skuld begynd aa lær Mejerivæsen. Saa kan æ endda vær, te di Faa'r heller ga sæ.

Trine

(begejstret).

Ja, *det* skuld du! Mejerister haar jo en gued Stilling, og saa er de aaltid saa pæn i dje Tøj.

Visti.

Tror du, du kan vent paa mæ saa læng; det tar jo en Par Aar heller tre.

Trine.

A kan vent paa dæ te Dommedaa, om *det* skal vær, nær a ved, du holder af mæ, og a maa raad mæ sjel.

Men du ved ett, hwad a maa gaa i gjemmel derhjemm. Mi Muer er jo sygele og forfalden te den samm slemm Hellehied, som Mads lider aa; saa hun ved ett nø

bejer end ham. Og mi Faa'rs Finger klør jo atter aall de manne Peng; saa a gaar saamænd derhjemm som en Knipp Hy mell tow Æsler — den jen plukker i mæ fræ den jen Sid, og den naaen fræ den naaen Sid — og Mads — den størst Æsel af dem aalsammel — han trækker i mæ fræ aall Sider. — Men a skal nok hold æ Ører styw, saa læng a kan; men en er jo ett mir end en Mennesk. — Og a vil derfor ett hør ondt af dæ, i Fald a skuld blyw *tvungen* te aa ta ham.

V i s t i .

Jamen, saa vidt gaar æ wal ett?

T r i n e .

Saa vidt! Du kjender nok ett rigtig mi Faa'r. — Du skuld ha sit ham i Jaes, da du haaj røwn dæ fræ ham; — a troed, han haaj gin mæ Haak.

Det *war* nu ogsaa forfærdelig kjedelig, te han skuld ta dæ i *mi* Seng. Nu blywer han inu mir paapassele heratter.

V i s t i .

Ja, hvem Fanden kund ved, te han laa der og glynt den Tid Daws!

T r i n e .

Tys! Det lyder, lissom der war jen, der traj haa'dt i æ Jurd her udenfor. Der bløw osse søen en Skjesu^[33] dernied, da vi gik her hen; baare det ett er mi Faa'r! Han saa, da a gik, te hwis a ett war kommen tebaag, te æ Klokk ti, saa skuld han hent mæ med hans Igikjep.

(I det samme slaaes der med en Stok paa Bræddewæggens Yderside; de to elskende springer øjeblikkelig op.)

V i s t i

(hviskende).

Herhen! (De stiller sig begge klods op ad Væggen i umiddelbar Nærhed af Døren; denne stødes op.)

W o l l e R æ v s g a a r d

(stormer ind. I samme Nu smutter de to ubemærket ud. W o l l e famler omkring i Blinde som Trolde, der lugter Menneskekjød. Faar fat i M a d s, der hales frem og gjennembankes).

M a d s

(brøler).

Men Wolle, Wolle, Wolle! Er du da gawn hiel fræ Snøws og Samling!

Wolle Rævsgaard

(der opdager Fejltagelsen).

Men Herregud, Mads, er æ dæ! — — Haar *du* da mi Dætter ved dæ?

Mads

(der kun kan tænke paa sin garvede Ryg).

Aa Jøsses da, mi Ryg, mi Ryg! Kund du da ett ha sit dæ for som en Kristenmennesk og ett søen slaa nied for Fued, som en ryv flintrende gal jen.

Wolle Rævsgaard.

Aa, tilgi mæ nu, Mads; du kan da nok tænk, te a ment ett nø ondt med æ. Og hwor kund a ved, te du laa her og vrødt^[34]?

Mads.

Tho, det er da ett saa underle. A haar wot øwer i Bjaarkjær til Bønnemød, og da a saa kam her forbi, saa fæk a da søen en Trang te aa gaa her ind for i Ro aa bed en Bøn te mi Frelser. Og her maa a wal saa vær sluppen i Søvn; for a mærked ett te nøj, far du begynd aa tæsk løs paa mæ.

Wolle Rævsgaard.

Haar du da ett sit nøj te mi Dætter?

Mads.

Hwor skuld a ha sit nøj te hind?

Wolle Rævsgaard.

Den Sat—! den lied Dreng, der fæk mæ i den Tro, te *hun* og æ Andenkaa'l, war gavn *herhen*.

Men vær nu ett altfor vred paa mæ, Mads. Hwad vi er jo aalsammel syndige Mennesker, hwis Gjæringer er Skrøbeli'hid.

Mads.

Ja, aaeja! Men der kund da gjan vær nø Maad med æ!

(han ømmer sig videre, mens de begge forlader Skuret.)

(Tæppe.)

TREDIE AKT.

TO AAR SENERE.

Spisestue paa Hegnsgaard. Ka Rævsgaard — en lille Kvinde med hvid Kappe om et spidst Ansigt — og Trine i Færd med at ordne et stort, aflangt Bord til højre. Aaben Dør til Dagligstuen i Baggrunden; til venstre for Døren Vindue til Gaarden. Udgang til Kjøkkenet i Krogen til højre.

Trine

(rager inde i »Skjænken« paa venstre Sidevæg).

A tykkes ett, her er mir end *tre* Sølvskir; hwor er de anner ni, der plejer aa vær her?

Ka Rævsgaard.

Aa, dem lod a di Faa'r faa for en Tid sin, da han war i Betryk for Peng te æ Kommuneskat.

Trine.

Og de to stur Sølvbægre med wor Bejsteforællers Navn paa?

Ka Rævsgaard.

Ja, de gik mej ved samm god Lejlighid.

Trine.

Og du haar ett faat nøj tilbaag aa æ? Det er egentlig forfærdelig, hwor Faa'r stiler hans Sager. Hwor læng tror du, det kan blyw ved aa gaa?

Ka Rævsgaard.

Ja, der kommer jo te aa si nøj plukked ud her i æ Hus, imud hwad der jen Gaang gjord. Men a tykkes indda: Saa læng han ett forringer æ Besætning, da kan æ wal ett hiel gaa Paan paa^[35]. Men han spilt en Plag hen — rejn og baar — i Forgaars Næt; den Slaw hower a ild.

Men læd wos nu ett snakk om *det*, mi Baa'n. *Det* kan jo forandres aaltsammel, saasnaar *du* vil. For Mads, — *det* er en rig Kaa'l og en ordenlig Kaa'l og en Mennesk, der ta Worherr med sæ, i hwad han gjør.

Trine.

Ogsaa nær han snyder Folk!

K a R æ v s g a a r d .

Hwor har *du* høt, te Mads haar snydt nue?

T r i n e .

Kan du da't how den Histori om den tuberkelsyg Kow, som han haaj sol fri for alle Fejler; da de saa drøw en tebaag paa ham ijen, slog han hans Hinner sammel øwer hans Hued og saa: "Gud ha Lov og Tak, te en kommer ijen! Det stod søen for mæ, da a sol en, te Worherr vild ett ha, te a skuld skill mæ aa med den Dyr!"

K a R æ v s g a a r d .

Ja, det er nøj, Verdens Bøen faar te Rend for aa forstyrre Guds udvalgte i dje Salighedsgjerning.

Nej, Mads, — ham kan du tryg slaa Bund paa, mi Pig; han er en Guds Baa'n, han sætter ett det timelige øwer det evige, skjønt han haar fuldt op af bejje Diel!

T r i n e .

Aa, Muer, du snakker om nøj, du ett forstaar dæ paa. Du ved jo desuden godt, hwem a holder aa og *aaltid* haar holdt aa.

K a R æ v s g a a r d .

Ja, a skal ett sej nø ondt om Visti; han er en bovn Kaa'l; men han kund jo da ett hold æ Gaard opp, søen som æ Sager nu staar. Og di Faa'r kan jo ett lid aa si ham for hans Øwn; og hwad kan en snaar sej te æ? Han kam her jo som en sølle fatte Tjenst'baa'n, der hwerken haaj Faa'r heller Muer. A vil ett ha Urd for aa forajt den fatte, men den, der haar ett nøj, han haar jo da ett nøj.

T r i n e .

Ja men, nu er Visti jo kommen swær godt atter æ. Hans Stilling som Mejerist er jo med de allvillerst — her paa æ Egn da.

K a R æ v s g a a r d .

Ja men æ Fattemærk — den haar han jo da paa sæ iløwle.

T r i n e .

Hwad er det for en Mærk?

K a R æ v s g a a r d .

Ja, a kan ett saanyw sej dæ æ, mi Pig. Men di Faa'r, — han kan nu ett mej, te den der haar tjent ham som Hjorddreng, han nowtid skuld blyw Mand i æ Gaard. — Saa skal han osse vær bløwen Ssocialist; det skal da ett gjør ham bejer anskrøwen ved di Faa'r.

T r i n e .

Ved du, te Visti kommer her i Daa?

K a R æ v s g a a r d .

Gjør Visti! Hwem haar da indbøjn ham?

T r i n e .

Det haar a.

K a R æ v s g a a r d .

Og du haar ett læt di Faa'r ved nøj om æ?

T r i n e .

Ne—ej; er æ *mi* Fødselsdaa, saa skuld a da wal osse ha Lov te aa indbyd en jenle Mennesk.

K a R æ v s g a a r d .

Blot *det* ett tar en gal End!

(Man hører en Vogn kjøre op.)

B i t t e F i p

(i Kjøkkendøren).

Saa kam æ Præjst!

K a R æ v s g a a r d .

Jøsses, saa maa a nok ud og ta imud. Nu kan du jo osse nok jenne gjør æ Burd færdig?

T r i n e .

Ja, gaa du kuns ud te de fremmed.

(Ka Rævsgaard ud.)

Trine

(til Fip).

Aa, Fip, tøv lidt!

(Fip sætter Træskoene med stor Omstændelighed og nærmer sig Bordet.)

Trine.

Hør, a fattes inu fir Par Knyw og Gafler; kan du ett rend ind og ta mæ *dem*. De legger i den gul Kommode i æ nordvejst Hjørn af den anden Skuff fræ æ Overend. Men læd wos nu si, du er geswindt.

(Fip ud.)

Severin Jensen

(træder ind fra Døren i Baggrunden).

Hm! Gratulerer!

Trine

(skriger).

Uh! (vender sig om.) Aa, a bløw da saa hentavn^[36]; a troed det war — — (standser forlegen).

Severin.

Nej, det var netop det, jeg skulde sige, at *Visti* først kunde komme senere. De maatte endelig ikke opsætte Bordet efter ham. Der var kommen Kjedelsyn til Mejeriet. Det er jo ikke de fremmede, en Mejerist sætter størst Pris paa. Men saa snart, han kunde faa dem paa Døren, skulde han komme.

Trine.

Tho *det* war a endda forfærdelig kid aa, te *han* ett kan komm te æ Burd med de anner. Men Tak for Dje Boj; han haar æ wal helsen godt?

Severin.

Aakja, storartet!

Bitte Fip

(ind, stryger paany Træskoene af og nærmer sig med Knivene — evig sur).

De laa ett i æ nordvejst Hjørn.

Trine.

Hwor laa de *da*?

Fip.

De laa akkuraat i æ *søndvejst* Hjørn.

Trine.

Naa; saa er de bløwen flytt; men det war jo godt, du fand em.

Severin Jensen.

Hvad Fip, vil *De* ikke sige Godda' til mig?

Fip.

Goddaw! Er *De* her? Hworden haar *De* æ?

Severin.

Jotak! Og *De*?

Fip.

Aa, hwa tho! a er jo en swag, sølle Mennesk, sin a fæk mi Tilfald. Men helsen maa en jo ett klaw. (Til Trine.) Nu kam den her sølle, slemm Slagter.

Trine.

Ræber?

Fip.

Ja; a kan endda ett forstaa, hwad *han* skuld bydes mej for. For det ved da enhwer, te det er ham, der i de sidst Oringer haar faat di Faa'r paa Glatiis.

Trine.

Ja, saa er æ wal netop af den Grund, han bydes mej. Men det maa en jo læ mi Faa'r om.

Fip.

Ja; te det falder sammel om wos det hiele!

(Fip ud.)

S e v e r i n .

Det er nok store fremmede en kommer imellem. Jeg saa', at Præstens Vogn holdt her udenfor, og Proprietær Nørholms Kalesche kom nede paa Vejen. Kommer — *han* ogsaa?

T r i n e .

Mads! ja, naturligvis. Hwordan skuld vi helsen faa en Stieg spist paa Hegnsgaard?

S e v e r i n .

Det maa egentlig være ret anstrengende saadan i Aarevis at styre mellem to Bejlere.

T r i n e .

Ja, det er jo ett aaltid lig grinagtig.

S e v e r i n .

Bliver Visti nu ikke engang imellem lidt utaalmodig af den lange Udsættelse.

T r i n e .

De er jo hans gued Ven; De maa jo ved æ. Haar han saa Dem nøj?

S e v e r i n .

Ja, se Visti er jo *nu* saadan situeret, at han udmærket kunde forsørge en Kone; og da De jo altid har været i hans Tanke, hvorfor skulde De saa egentlig ikke gifte Dem med ham.

T r i n e .

De kan endda ogsaa tro, te a længes atter æ! Men den Slav — det er ett søen aa faa alfabetisk! Og a tror nu bestandig, te vi her kommer længst ved aa læ æ gaa si naturlige Gaang?

S e v e r i n .

Hvad kalder De saa den naturlige Gang?

T r i n e .

Det ska a saamænd sej Dem: A tror ett, mi Faa'r ka hold sæ ved æ Gaard ret

læng, hvis ett han ka faa en anden Slyng i æ, og gaar det først op for Mads, te der ingen Grunker er aa hivsk^[37], men Armud og Knokkeldom til *alle* Hjørner, saa er a vis paa, te vi er færdig med den "Swigersøn".

Det maa *De* ogsaa kunn faa Visti te aa indsi. Og saa er det halv wunden.

Troed a ett, te det vild gaa, som a sejer, saa war a rend mi Vej for laang Tid sin!

K a R æ v s g a a r d

(ind fra Kjøkkenet, hilser paa Severin).

Nu kan a wal godt be de fremmed herind? Æ Mad vinter.

T r i n e .

Ja, æ Burd er i Stand!

(Gjæsterne begynder at komme ind i Spisestuen. Severin Jensen vil trænge ind i Dagligstuen og hente et eller andet, men render i Døren paa den stort smilende Esper Vøvtrup.)

E s p e r V ø v t r u p .

Ih hov, ih hov! Tho her kund æ misæl snaar ha gavn wos tow, som det gik Mads Fæg med æ Præjst. *Han* haaj sejjen i æ Krør, men æ Præjst stod paa æ Stuel. Men i det samm god Lav som æ Præjst vild ud aa e Kjerk, kommer jo Mads, forstaar I, og vil ind. Mads klaged jo øwer, te han war kommen for silde.

"Ja, ja Mads," saa æ Præjst, "gid vi en anden Gang som nu her maa mødes i de evige Boliger!" "Ja, da war æ sand," swored Mads, "søen te wor Faa'r maatt gaa ud, nær a gik ind!"

(Præstens og »Hellig Mads'« fortørnede Ansigter, Ræbers og Nørholms Skogren.)

W o l l e R æ v s g a a r d .

Naa læd wos nu kom te æ Burd og faa nøj te æ Fød; sæt jer nu om, som I er Venner te.

(Man gaar til Bords.)

P r o p r i e t æ r N ø r h o l m

(til den agrariske, men indskrænkede Pastor Gnatt).

... Ja jeg har nu den Opfattelse, at Lødekøer skal behandles som raadne Æg.

G n a t t .

Som hvad? Hvorledes mener De, Hr. Proprietær?

N ø r h o l m .

Som Præster med Juleoffer: Lidt men godt!

(Ræber er revnefærdig af Latter.)

W o l l e R æ v s g a a r d .

Naa vil I nu forsyn jer enhwer især! (Til Severin Jensen): A war endda kyw aa, te Dje Faa'r ett kund komm mej.

S e v e r i n .

Ja, men han er jo bedst tjent med at være hjemme, saa længe han ikke er bedre.

W o l l e R æ v s g a a r d .

Ja, aaeja, nær en ett haar si Hjelbred — saa er et sgu snavs.

E s p e r V ø v t r u p .

Saa er *De* maaskisæ wor Degns Søn?

S e v e r i n .

Ja.

E s p e r V ø v t r u p .

Hwad fejler da Dje Faa'r?

S e v e r i n .

Aa, hans Øjne er ikke de allerbedste.

E s p e r V ø v t r u p .

Hans Øwn! Ih si! Haar han faat sølle Øwn! — Da ka de misæl ett vær ringer end min; for mi Yw'syn den haar wot sølle i manne Or.

Nej si, nej si! Saa De er en Søn af wor Degn, heller *Jensen* skuld a wal sej; for han ka godt tekomm hans Titel, for vi haar aalle hat Maag te Degn i wor Daw, hwad enten vi to ham ved Søgn eller Høtti^[38].

Han war gued baade ved Ungdomsfornywels og Ligbegjengels, og han kund løs en Grawskrøwt op, saa der ett war en tar Yw!

W o l l e R æ v s g a a r d .

Hør, Esper, du glemmer aa skink dæ en Dram.

Esper Vøvtrup.

Tak! — Skal a skink jen te dæ osse, Mads?

Mads

(strengt).

Nej! a bruger ett *den* Slaw.

Esper Vøvtrup.

Nej, det er sand, tho du hører jo te de helle. Men hwor kan du snaar arbejde i Herrens Vingaard og saa forajt dens Produkter?

Pastor Gnatt

(sender Esper et strengt Blik).

Esper Vøvtrup.

Ja, Hr. Pastor, a sejer sgu, hwad a haar Lyst te aa sej, og sin tier a still.

Men *De*, Slagter Ræber, *De* er sgu da'tt for helle te aa ta en Dram.

Ræber.

Nej, jeg er jo, om jeg saa maa sige, lidt mere kjødelig anlagt. Ha, ha, ha! (Til Ka Rævsgaard). En udmærket Mørbrad, Frue! Udmærket, saftig Mørbrad!

Ka Rævsgaard.

Ja, den haar a saamænd faa't hos Olsen.

Ræber.

Olsen holder usædvanlig gode Varer, det siger jeg ikke, fordi han er min Svigersøn, men ...

Moster Malén.

Ja, a sejer nu iløwle, te Sørensens Kjød er det bejst atter æ Priser.

Faster Jehan

(yderst langsom).

A vild osse snaar tykk — nær det maatt høres — te Sørensens Kjød er, hwad a

— uden Fortræderlehed for den jen heller den naaen — vild kald lissom en *bette* Krumm bejer end Olsens.

(Snakken gaar ved denne Del af Bordet videre om Kjødet.)

K a R æ v s g a a r d .

Aa, Pastor Gnatt, er De ett saa gued aa læ æ Soes gaa ...

G n a t t

(i agrarisk Disput med Nørholm).

... Jamen det er jo dog Vorherre som skal gi' Væxten!

N ø r h o l m .

Ja det er sgu meget rigtigt. Men derfor skader det dog ikke at gjøde lidt paa Stubjorden.

G n a t t .

Der er et Spørgsmaal, Hr. Proprietær, der brænder mig paa Tungen: Det hænder jo at ens Køer skal kælte?

N ø r h o l m .

Ja, det vil jeg sgu da haabe for Dem, Hr. Pastor.

G n a t t .

Og saa kan de pludselig staa og magres og nægte at ta' Føde til sig. Hvad gjør De ved Deres Køer, Hr. Nørholm, naar de skal kælte?

N ø r h o l m .

Aa, jeg plejer at gi' dem en Flaske Bramalivselixir, indtil det værste er overstaet.

G n a t t .

Naa, er det godt?

N ø r h o l m .

Ganske fortrinligt, Hr. Pastor, men Satan saa dyrt!

(Til R æ b e r, der under hele Samtalen har vredet sig i en forborgen Latter.)

Han tror det, den Onde gale mig!

G n a t t .

Men man faar formodentlig lidt Afslag, naar man tager større Partier ad Gangen, ikke sandt, Hr. Proprietær?

N ø r h o l m .

Jo—o, der er næppe Tvivl om, at der vil blive indrømmet Pastoren en rimelig Rabat, — især hvis De bemærker, at det er til Kørerne!

E s p e r V ø v t r u p

(til Wollé Rævsgaard).

Sej mæ, Nôbo, er æ sand, te du er bløwen Formand for æ Andelsmejeri?

N ø r h o l m

(der har vendt sig fra Præsten, hvem Mads nu ta'r sig af, nikker bekræftende).

W o l l e R æ v s g a a r d .

Jow, nær en haar saa gued Fortaalere som Nørholm, æ Præjst og mi Swiger ... hm! og Mads dér, saa kan en jo sajtens blyw valgt.

N ø r h o l m .

Beskedenhed klæder en Yngling, men er ikke nødvendig for Dem, Hr. Rævsgaard. Naar vi har gjort *Dem* til Formand, saa er baade Æren og Fordelen udelukkende paa vor Side.

W o l l e R æ v s g a a r d .

Maa a takk Dem, for *de* Urd, Proprietær Nørholm.

Men De laa da sikkert ogsaa Mærk te, te der war en Del Mudstand.

N ø r h o l m .

Ja, der var naturligvis den samme Modstand, som altid tropper op mod dem, der *har* noget, fra den Side, hvor man intet har. Det er da sandelig ikke værd at undres over.

Forhen talte Husmændene vore Kornstakke, nu tæller de vore Kør; i begge Tilfælde finder de, at *vi* fik for meget, og *de* fik for lidt. Eller jeg kan sige det paa en anden Maade: I gamle Dage sad Misundelsen i Kornskjæppen, nu sidder den i Mælkespanden.

Jeg ved ikke, om det er af den Grund, at Husmandens Mælk som oftest kommer sur til Mejeriet. (De andre ler.) Men vist er det, at hvis Ole Husmand har om blot een eneste sidmavet Kø — som han tilmed græsser paa mine Vejskrænter — saa forlanger han, at den ved Valgbordet skal kunne brøle lige saa højt som mine hundrede Køer og fire fortrinlige Præmietyre, men ikke sandt? — det er et ganske absurd Forlangende!

E s p e r V ø v t r u p .

Ja, men haar a forstavn æ ret, saa er æ jo endele ett æ Kyer, der stemmer, men —

N ø r h o l m .

Men Køernes Repræsentant, meget rigtig! Men det kommer jo dog ganske ud paa eet.

Under alle Omstændigheder har De, Hr. Rævsgaard, ingensomhelst Grund til at ta' Dem Husmændenes Opposition til Hjærte. Vi Bedrestillede kan nu engang ikke gjøre alle tilpas, mindst Husmændene; disse Folk er *født* misfornøjede med Verdensordenen; det er deres Natur at være det — — — og kanske deres Ret!

E s p e r V ø v t r u p .

Sej mæ, Wolle, den Formandsstilling — smider den nøj af sæ?

W o l l e R æ v s g a a r d .

Nej, ett andt end Æren.

E s p e r V ø v t r u p .

Ja, det skal jo vær jen af de "fejreste Træer i Sko-ven"; men a kan nu nok saa godt lid *dem*, der ogsaa kan plukkes et Par Ævler aa, og a haar ett opdaved, te *di* Smag er forskjellig fra min, hwad *det* angaar.

W o l l e R æ v s g a a r d .

Ja, da kan der ett skummes møj Fjedt af den Kaal.

E s p e r V ø v t r u p .

Aa, du hætter sgu nok paa, — om a kjender dæ ret — hwordan *den* Kow ska malkes, forre^[39] den ett skal spark i æ Stripp^[40].

Men atter hwad a her hører, saa tykkes a jo, te der paa Maader fattes jen her ved æ Burd.

Wolle Rævsgaard.

Hvem skuld det vær?

Esper Vøvtrup.

Tho a tint paa æ Mejerist.

(Trine, som under hele Samtalen har siddet i stor Uro, springer nu op og gjør sig et Ærinde ud i Køkkenet.)

Wolle Rævsgaard.

Skuld a ett kund ta imud en Par fremmed uden æ Mejerist.

Esper Vøvtrup.

Aaejow; sær wal, sær wal! Men du staar som Formand for æ Mejeri og ... Ja, a ved jo ett, hwormøj en tær sej ... Ih, hwor bløw Trine aa? (Drejer sig om mod Køkkendøren. Det øvrige Selskab er nu begyndt at lytte.) Læd nu ogsaa vær, te han haaj fortjent en Snyder af dæ, fordet han anbefaled æ Husmænd dje Kandidat — tho det kund han jo godt ha spaar — saa vil a nu ha Lov til aa sej som *mi* Mjenning, te vi skal si wos godt for, om vi skal find en Mejerist, der er mir estimired — saa maa vi komm baade til smaa og stur. Og det er iløwle nøj ward aa ha en Mennesk, en tær stul o, paa søen en Plads.

Wolle Rævsgaard.

Ja, den Knæjt kan a nu ett lid, saa kan I for *mæ* ha *hwad* Mjenning, I vil.

Esper Vøvtrup.

Nej, du kan ett glemm, te han haar gavn i di Nøds^[41] og moped og endda vover aa sætt hans Nies op atter di Dætter. Men en maa opløw saa manne underle Ting i wor Tider, saa det er wal endda jen af dem mindst.

Wolle Rævsgaard.

Vild *du* kanskisæ gi di jennest Dætter — om du haaj nue — te en Husmandsung?

Esper Vøvtrup.

Ja, saagu vild a wal saa, nær det helsen war en ordenlig Mennesk.

Wolle Rævsgaard.

Ja, nu kan du jo sajt sej æ, da du ingen haar. — Men helsen holder a ett af dem,

der søen — burer sæ op. Der hænger saa møj ved dem af baade det jet og det andt. — Det er ett, som nær en er føj^[42] med æ; det gir iløwle en hiel anden Bevidsthied.

E s p e r V ø v t r u p .

Py! Hwem Fanden er *nu* føj med nøj. Sejjer de ett ved dje Gaard ind ad en End saa arm som Krag'er, i Baagstaând med Skatter og Afgywter, ihwor de sir, og Gjeld og Forhæftels te op øwer æ Ører. Hwor manne gaar der wal ett baagud aa æ, der fæk æ Gaard kwit og fri. I Daa er æ mæ, i Maaen er æ dæ!

Saa sir a laant heller en ung Fyr, der haar swungen sæ op og er bløwen te nøj, om ogsaa han saa — som ham Taalen her er om — er føj ved en Ud'sid.

(Trine er nu atter kommen ind.)

W o l l e R æ v s g a a r d .

Ja der maa enhwer wal ha *si* Mjenning.

E s p e r V ø v t r u p .

Ja aaeja, aaeja! Nu haar a saa dæ *min*. (I det samme kommer *V i s t i* ind fra Dagligstuen; da han passerer gennem Døren udbryder Esper Vøvtrup): Der er fandenmæ lig æ Kaa'l, vi snakker om. Læd ham nu swor for sæ sjel!

(Trine gjør Mine til at springe op, men Faderen lægger en tung Haand paa hendes Skulder.)

W o l l e R æ v s g a a r d .

Ja, *Visti*, du kjender wal det gammel Urd, te den der kommer sjelbøjn skal sej paa æ Dartrin. Æ Burd her er for Gjæsterne, men skuld du vær trængend for en Bej, saa tinker a ett, te det vil blyw dæ næjtet ud i æ Kykken. Det vist sæ jo osse ved mi Valg, te du er kommen te aa hold møj af "de smaa i Samfundet", og dem vil du laant snaarer træff hesud end herind!

V i s t i

(ser raadvild fra den ene til den anden; standser tilsidst ved Trine).

Hwad er det her!

T r i n e

(fremstøder):

Jamen, Faa'r, det er *mæ* der haar indbøjn *Visti*.

Wolle Rævsgaard.

Ja, her i æ Gaard plejer æ nu aa gaa, som a vil!

(peger bydende mod Døren).

Visti

(i vildt Oprør).

A skal *wal* gaa, Wolle! Og heller ska a mir sætt mi Fedder paa Hegnsgaard, far a hentes med Hejst og Vogn.

(Ud; Trine vil efter, men Wolle griber hende haardt om Armen.)

(Tæppe.)

FJERDE AKT.

ET AAR SENERE.

Samme Stue paa Hegnsgaard som i forrige Akt.

Ka Rævsgaard sidder og vinder Garn af en alenhøj Vinde; Wolle Rævsgaard sidder i Sofaen og læser »Dagens Nyheder«.

Ka Rævsgaard.

A tykkes, Wolle, du gaar saa mudfalden omkring i æ Daw; er der nøj i æ Vej med dæ?

Wolle Rævsgaard.

Nej, hwad skuld der wal vær i æ Vej? A er lidt skidt tepas i Daa, det er det hiele.

Ka Rævsgaard.

Haar wor Folk begynd aa legg Kartoffler?

Wolle Rævsgaard.

Ja, a tror nok, de er gavn i Lav med æ.

Ka Rævsgaard.

Er æ i den vejstes Skywt^[43] i Or?

Wolle Rævsgaard.

Det hower a saagu ett saa nyw.

Ka Rævsgaard.

Nu sorger du da nok for, te det ett gaar som i Fywr, da de gik hen og sprej æ Maag isteij for aa legg æ ved æ Kartoffler. Du hower nok, hwad for nøj elendig Gras en fæk ud aa æ, for det det ett bløw sit te i Tid.

Wolle Rævsgaard.

Det maa æ Forkaa'l jo pas.

Ka Rævsgaard.

Jow, a kjender dje Passen, nær de ett blywer sit atter. (Kort Pavse.) Hworden kund æ vær, du ett war paa æ Mejeri i Guer? A tykkes aaltid, det er den Daa i æ Maaned,

da I plejer aa ha jer Udbetaling?

Wolle Rævsgaard

(meget forvirret).

Hm! — Sand nok — — men der war kommen — — der war nøj, der gjord, te det bløw udsaat te Frejdæ. (Det banker.) Kom ind!

(Proprietær Nørholm træder forsigtig frem.)

Nørholm.

Godda'! Ja, undskyld — —

Wolle Rævsgaard

(vinker Ka Rævsgaard bort).

Værsegued aa ta Plads!

Nørholm.

Tak! Naa, De lægger Kartoffler.

Wolle Rævsgaard.

Ja.

Nørholm.

De har godt Vejr til det.

Wolle Rævsgaard.

Ja, det kan en ett klav paa.

Nørholm.

Naa, men det var just ikke det, jeg kom for.

Wolle Rævsgaard.

Nej, det kund a wal tink.

Nørholm.

De ved maaske allerede mit Ærinde?

Wolle Rævsgaard.

Nej, hvor skuld a ved det fræ?

N ø r h o l m .

Jamen, naar jeg nu siger, at jeg kommer fra Mejeriet, saa kan De ikke mere nære nogen Tvivl om, hvorfor jeg har søgt Dem.

W o l l e R æ v s g a a r d

(mere og mere forvirret).

Fræ æ Mejeri?

N ø r h o l m .

Sig mig, Hr. Rævsgaard, hvorfor er der ikke sket nogen Udbetaling den 3dje i denne Maaned, som Skik og Brug nu har været i hele det Aar, vi har haft Dem til Formand?

W o l l e R æ v s g a a r d .

A indrømmer, te det er en Fejler, men tho det er en travelt Tid, og a haar derfor ett hat Staând te aa hent æ Peng hjem.

N ø r h o l m .

Nu taler De Usandhed; Tiden har ikke hindret Dem. De var jo nemlig i Kjøbstaden i Forgaars. Baade Mejeristen og andre har set Dem der, og De vendte først hjem henad 2 om Natten.

W o l l e R æ v s g a a r d

(opfarende).

Naa, er en søen omgi'n af Spioner, te en ett kan forlaad si Hjem, uden te der blywer bjedt Mærk i det. Skal a maaskisæ staa nue te Regnskab for, hwad a bruger mi Tid te?

N ø r h o l m .

Aa, tag nu ikke saadan paa Veje, Rævsgaard. Her er slet ikke Tale om noget Spioneri, her drøfter vi blot, hvorvidt De taler Sandhed eller ikke; og jeg konstaterer da endnu en Gang, at De har været i Kjøbstaden. Nu er Spørgsmaalet: Hævede De samtidig i Banken Mejeriets 4000 Kr.: i bekræftende Fald: hvorfor har De da ikke udbetalt dem til Andelshaverne allerede i Gaar?

W o l l e R æ v s g a a r d .

A haar ett hævet en Ør. A war kommen for silde af Stej, saa æ Bank haaj lot, da a kam te æ Dar. I en Stilling som min, hwor en ingen Løn faar for si Arbe, kan en ett aaltid staa paa Pind; men i Maaen den Daa skal a med Fornywels hent æ Peng, saa enhwer kan faa sin.

N ø r h o l m .

Hør Hr. Rævsgaard, lad mig nu tale til Dem som en Ven; jeg er ikke kommen herhen for at holde Forhør over Dem, men for at raade Dem for Deres Bedste. Alt det, De der siger om Tid og Lukning osv., tror jeg ikke et Ord af. Værten i "Hanen", hvor De sad og spilled Kort til ud paa Natten, har fortalt, at han tre Gange i Løbet af Aftenen har maattet rende i Byen for at bytte store Pengesedler for Dem; der er da for mig ingen Tvivl om, at De virkelig har hævet Summen. Men nu spørger jeg Dem: Har De destilleret alle Pengene? Svar mig ærligt og uden Omsvøb; for det er en højst alvorlig Sag for Dem.

W o l l e R æ v s g a a r d

(tier bomstille).

N ø r h o l m .

Altsaa: De har virkelig bortspillet hele Summen, alle de 4000 Kr.?

W o l l e R æ v s g a a r d

(sagte).

Ja!

N ø r h o l m .

Og til hvem?

W o l l e R æ v s g a a r d .

Ræber tog de flest. Maagen te Uheld haar a aalle hat. A saa tit med hiel gued Kwot; men hjælper det nøj, nær der er Wonheld for jens Dar? A taft og taft og det den hiele Næt, først mi egn Peng saa æ Mejeris. Der gik Tôg for mi Øwn, a vidst knap a mæ sjel aa sej. Da a kjor ud aa æ Bøj, war æ mi Ajt aa kaast mæ i æ Aa, og nær a ett gjord æ, war æ aaljenne for det, a ett haaj Villi nok te aa ryw æ Hejst i Staa, imen a sprang aa æ Vogn. Hwordan a kam hjem, er mæ endnu en Gaad. Det war jen Ravmørk øwer det hiele, og a laa æ Hejst dje Temm nied i æ Vogn og lod dem fuldstændig skjøtt dem sjel i den Hoef, te a skuld vælt og brækk æ Hals. A tint æ hiele Vej saa læng a kjor: Nu er du en Kjeltring for Gud

og Mennesker; nu blywer du saat og kommer i æ Towthus, og *det* er æ jo ogsaa, De er kommen for aa sej mæ?

N ø r h o l m .

Nej vist ikke nej, Hr. Rævsgaard! Jeg vilde kun gjøre Dem opmærksom paa Faren. Men De har dog sagtens Venner, der baade vil og kan hjælpe Dem? Det gjælder kun om, at her handles hurtigt, før Sagen kommer ud imellem Folk.

W o l l e R æ v s g a a r d .

Ja hwem tror De, der vil hjælp mæ.

N ø r h o l m .

Aa, jeg tænkte om f. Ex. ikke Ræber — —

W o l l e R æ v s g a a r d .

Ræber!?

N ø r h o l m .

Ja, han har jo dog faaet de fleste af Pengene baade denne Gang og tidligere.

W o l l e R æ v s g a a r d .

Den fjedted Stod'er! Haar De nowtid hør, te han haar hjulpen nue uden aa æ Dyn og i æ Halm?

N ø r h o l m .

Naa, saa er der jo Mads, Svingersønnen.

W o l l e R æ v s g a a r d .

Ja, ham haar a ogsaa gued nok tint ved som den jennest, der kund vær Taal om.

N ø r h o l m .

Jeg tror sikkert, det var *hans* Vogn, der holdt heromme ved Møllen med et Læs Grutning; De skulde lade en af Deres Folk løbe derom og se efter, om han ikke selv var der.

W o l l e R æ v s g a a r d

(gaar til Kjøkkendøren og kalder):

Fip!

Bitte Fip

(ind).

A tytt, du raaft ad mæ. Haar du nøj, du vil mæ?

Wolle Rævsgaard.

Ja, løb lig om te æ Møll og si atter, om ett Mads skuld vær der; og hwis han er der, saa bed ham om aa komm te æ Dar i en Snaarhied.

Bitte Fip.

Aa, du haar aaltid nok aa jav jen atter! Nu skuld a hat æ Unnen færdig.

(Fip ud.)

Nørholm.

Ja Mads det er en Mand, der er over sine Sager.

Wolle Rævsgaard.

Ja, der er ingen small Stejer.

Nørholm.

Blot han nu ikke stiller sig paa Bagbenene, for det er en Karl, der ved, hvad Penge er værd.

Wolle Rævsgaard.

Ja, slaar *han* æ Haând af mæ, saa haar a ett andt aa grif te end aa hæng mæ sjel.

Nørholm.

Aa, Snak, Rævsgaard. Der kan findes Udveje, ingen har tænkt paa. Hovedsagen er som sagt, at der handles gesvindt.

Mads

(ind, klædt som Vognkusk, med Bødeklude og Sækkelærredsforklæde).

Goddaw i Herrens Navn, og Gud bewor wor Indgaang og wor Udgaang!

Vil du snakk med mæ, Wolle?

Wolle Rævsgaard.

Ja, Mads; du maa ett find æ underle, men a er da kommen i en sær faale Forlejenhied; derfor war æ, at vild gjør mæ saa fri aa spørg, om du ett for gammel Venskabs Skyld og i Jesu Christi Navn vild læ mæ en Haând lig nue faa Daw?

M a d s .

Er æ Peng, der er Taal om?

W o l l e R æ v s g a a r d .

Ja, aaeja; a er kommen i Baagstaând; men du *skal* ett kom te aa fortryd æ, om du hjælper mæ terett.

M a d s .

Ja manne Tak, det er saa møj godt det. Men en Swigersøn — han skuld jo da snaarere ha Peng end ud med Peng, nær Ret skuld vær; søen haar a da aaltid forstavn æ.

Hvor stur er saa di Betryk?

W o l l e R æ v s g a a r d .

Ja si, a wanter jo lig jenle 4000.

M a d s .

Fir Tusind! Ih, kjere himmelske Fader; hwor skuld a faa *dem* fræ! Og hwad vil du gjør med aall de Peng. Fir Tusind! A tror, æ Mand primer!

Haaj æ endda wot — for a vil sej — fir Hunder, det haaj en wal kommen øwer. Men det her! — — Nej, nej, nej! Snak aalle te *mæ* om *det*!

W o l l e R æ v s g a a r d .

Ja, men bette kjære Mads, saa gaar a tegrund!

M a d s .

Hwad gjør du?

W o l l e R æ v s g a a r d .

A gaar i æ Towthus. — Det er æ Mejeri ...!

M a d s .

Haar du tavn aa æ Kass?!

Wolle Rævsgaard.

Ja.

Mads

(forfærdet).

Jamen saa er du jo rungenired! Og det er dæ, der haar lowed mæ di Gaard kwit og fri, hwad Daa a vild ha en, nær a vild ta di Dætter! — A haar nok hør fræ anden Sid, te hwad *du* saa, det skuld en putt i si Udelomm; men a troed endda ett, te du war saa laant nied paa æ Brink med di Sager. Men søen gaar æ enhwer, der ett ta Frelseren med sæ i si Gjerninger. A tytt nok, te Worherre og Frelser hwisket mæ i Øret, te den Forlowels war ett atter *hans* Villi. A troed læng, te du ajted at træde den trange Sti til Omvendelse, men atter hwad du nu fortæ'ler, saa sir a, te det er paatid, en kommer hérfræ, for det er ikke Guds Aând, men Belials Aând, der regenirer her i æ Gaard.

A rister Støvet af mine Føder.

Nørholm

(der har løbet urolig frem og tilbage under denne Samtale).

Ryst saa med det samme Halmen af Deres Træsko og Skidtet af Deres Klæder, men opsæt det, til De kommer udenfor; der kunde ellers let blive altfor snavset herinde.

Mads

(mod Nørholm).

A gaar, for I skulle ikke dwæle i de ugudeliges Forgaarde eller i de uomvendtes Pawlowner, siger den Herre Zebaoth. (Til Wolle Rævsgaard.) Vil du hels di Dætter og sej, te mi Samvittighed forbyder mæ at ægte en Pige, hwis Fader aabenlyst nedtræder Guds rene og hellige Bud.

Og bed saa din Frelser om, te han snaarest maa hjælp dæ ud af den Badulje!

(Gaar.)

Wolle Rævsgaard.

Nu er a levired! — Mæ arme Mennesk!

Nørholm.

Ja, det er i Nøden, man prøver Vennerne.

Wolle Rævsgaard.

Det haaj a aalle troed om Mads.

Nørholm.

Ikke det! Da har jeg saagu aldrig troet andet. Et Menneske, der i den Grad rutter med gudelige Floskler, ham tror jeg ikke over et Dørtrin.

(Fip kommer ind.)

Wolle Rævsgaard.

Hwad skal *du*, Fip?

Fip.

Aa, det er den sølle jen, ham Per Søvren, der staar herud og hejster for at faa dæ i Taal. Han sejer, han haar Boj te dæ.

Wolle Rævsgaard.

Ih, læd ham da komm ind.

(Fip aabner for ham.)

Per Søvren

(ængstelig frem, da han ser Nørholm).

Bav, bav! Er der saa stur fremmed! Ja a ajter saamænd ett nø Uskikkelehid. A haar Ærind.

Wolle Rævsgaard.

Hwad er da *di* Ærind, Pejrr?

Per Søvren.

Jow, hør ikkuns nu. A war kommen herøwer te æ Mejerist, mi Søstersøn I ved — aa, hwor haar *han* gued Daw, den Kaa'l! — Nu, saa sejer han te mæ: Morbror, sejer han — for han kalder mæ aaltid Morbror, og han forajter ett den fatte, for det han sjel er kravlt i æ Vejr — kan du ett rend øwer te Hegnsgaard med en Brew for mæ, sejer han. Jow, sejer a, det faar a wal, nær du vil swor mæ te æ Fjol saa læng, og du vil lov mæ, te æ Mand ett hiel rywer æ Hued af mæ. (Søger i Frakkelommen efter Brevet.) For du hower jo nok sidst, Wolle, da war du ildworre^[44],

og da gav du sgu mi Fjol en slem Singeldus; a haaj nær aalle faat en kaldt te Lyd mir. I Daa sier *du* jo næjsten ud, som war æ *dæ*, der haaj faat di Fjol slavn i Stykker!

(Wolle ta'r mod Brevet og rækker til Gjengjæld Per Søvren en Krone.)

Per Søvren.

A haar faat mi Betaling.

Wolle Rævsgaard.

Det ka vær det samm, Pej'r, ta du kuns, hwad a byder dæ.

Per Søvren.

Ja men, Jøsses, en hiel Krown, en hiel Krown! Haar du nu ogsaa Raad te æ, Wolle.

(Mumler videre, mens han gaar mod Døren.)

Jøsses, en hiel Krown!

Wolle

(læser).

Nørholm.

Var det fra Visti Andersen?

Wolle Rævsgaard.

Ja.

Nørholm.

Naa, hvad skriver han?

Wolle Rævsgaard.

Ja, nu er hunderogølle ud. Mi Daw er tal.

Nørholm.

Aa, Snak! — Hvad siger da Brevet?

Wolle Rævsgaard.

Ja, der staar, te æ Mejeri er øwerrend af Folk, der vil ha dje Maanedspeng. Især

skal æ Husmænd vær rejn iband. Det war jo ogsaa dem, der arbed imud mi Valg.

N ø r h o l m .

Javel; paa den anden Side er det jo ogsaa dem, der trænger haardest til Skillingerne.

W o l l e R æ v s g a a r d .

Han skrywer, te der war en Flok der lig nu, som saa, te de vild komm ijen imaatidle, og war der da ett Peng te dem, saa vild æ blyw meld te æ Øwrighied.

Er der saa anner Udvej for mæ end aa gjør en Ulykk paa mæ sjel?

N ø r h o l m .

Lad nu den taabelige Snak fare! Hvad vilde De opnaa derved andet end at ligge som en Bedrager i Deres Grav med et ruineret Hjem og en skammet Familie ovenpaa Dem.

Nej, som jeg siger, der er maaske *endnu* en Redning, een eneste.

Jeg tænker paa Mejeristen.

W o l l e R æ v s g a a r d .

Paa Visti!

N ø r h o l m .

Ja.

W o l l e R æ v s g a a r d .

Ved De da ett, paa hwad Fued vi staar med hinaân?

N ø r h o l m .

Jeg ved — fordi jeg saa det — hvilken Behandling De gav ham i Fjor i denne Stue. Jeg sa' dengang ikke noget til det, fordi det ikke er min Vane at blande mig mer end nødvendigt i andres Sager. Men jeg husker, at jeg var meget pinligt berørt deraf, fordi det gik ud over en dygtig Karl, der umuligt kunde ha' generet ved Deres Bord.

W o l l e R æ v s g a a r d .

Ja, det kan jo vær, a gik forvidt i mi Hidsighied. Baagatter er en aaltid klog.

N ø r h o l m .

Ja, De gik *altfor* vidt, Hr. Rævsgaard. Det kan være galt nok at saare en Mand, der er udgaaet fra de bedrestillede; men det er ti Fold værre at krænke et Smaamandsbarn; de glemmer det aldrig. De er anderledes ømtaalelige, hudløse, æresprikne end vi andre. Fordi de har mindre at værge om, værner de det til Gjengjæld med langt stærkere Energi; deres Forfængelighed, deres Æresbegreb — naar de duer noget! — gaar langt dybere i dem end i os. Det er som en indgroet Negl, der smerter ved det mindste Tryk. — Jeg siger Dem derfor, at gaar den Plan itu, som jeg nu skal tillade mig at fremsætte for Dem, saa er det ene og alene Deres fordømmelige Optræden ved denne Lejlighed, der bærer Skylden for det.

W o l l e R æ v s g a a r d .

Jamen hvordan kan De nu egentlig tro, te Visti kan udrett nøj i den her Sag?

N ø r h o l m .

Visti bærer i dette Øjeblik Deres Skæbne i sin Haand. — Han har holdt af Deres Datter gennem mange Aar, men De har kjæmpet mod dette Forhold som en rasende i Haab om at rejse Deres Gaards sunkne Aktier ved Hellig-Madses Arvesølv. Nu er *den* Forhaabning gaaet rabundus. Siden den hellige Skabilken gik ud af denne Dør, er Deres Datter fri. Nu kommer det kun an paa, om Vistis Godhed for hende er stærkere end hans Had til Dem. Er den det, da er *De* reddet.

W o l l e R æ v s g a a r d .

Ja men, de 4000 inden i Maân! Hwor skal *de* komm fræ?

N ø r h o l m .

Som Formand for Egnens Sparekasse er jeg vidende om, at Mejeristen har en Sparekassebog paa 2000 Kr.; desuden er han saa vel estimeret, at *han* inden Aften med Lethed vil kunne rejse Resten af Pengene, hvad De paa Sagens nuværende Standpunkt ikke kan.

Det er derfor mit Raad, at De hurtigst muligt skal lade spænde for og lade Deres Karl kjøre over og hente ham.

W o l l e R æ v s g a a r d

(grundende).

I Guds Navn da! (Aabner Vinduet til Gaarden og raaber): Anders! (S t e m m e udenfor.) Ja!

Wolle Rævsgaard.

Kom ind lidt! (Anders ind.) Hør, ta de tow brown og kjør øwer te æ Mejeri og hels Visti — fræ *mæ* —, du helser fræ *mæ* — og sejer, te han maa *endele* ta med dæ. A haar nø møj vigtig aa snakk med ham om. Hører Du?

Anders.

Ja, a haar hør æ.

Wolle Rævsgaard.

Men pas paa den treaars; hun er nøj rej for æ Stjat. Og læd æ saa gaa i en Snaarhid.

Anders.

Ja, a skal saagu ett dryw æ Vej ind.

(Gaar.)

Wolle Rævsgaard

(til Døren og raaber):

Men ta ett æ Arbejdsfjervogn; ta den, vi fik lakired op, og leg de nøj Hynder paa! (Lukker atter Døren. Til Nørholm, mens han dog stadig holder Øje med Karlen ude i Gaarden.) Hvad om han nu er tavn ud!

Nørholm.

Nej, ved den her Tid er han sikkert hjemme.

Wolle Rævsgaard

(aabner atter Vinduet og raaber ud til Anders):

Tag ett *de* Sel'er! Du ved jo, hwor de anner er.

Anders

(udenfor).

Er de ett gued nok. En skuld sgu tro, a skuld hen aa hent Kongen.

Wolle Rævsgaard.

Gjør som a bed dæ! Og læ æ gaa fræ æ Haând!

(Lukker Vinduet. Pavse. Lidt efter Piskeknald og Vognummel.)

Wolle Rævsgaard.

Nu kjor han. A vil ett ha nø Row øwer mæ, inden han er her ijen.

Nørholm.

Der er aldeles ingen Grund til at frygte for, at han ikke skulde ta' med. Tilmed da De lader ham hente i Deres bedste Kjøretøj. (Efter en Pavse.) Sig mig, Hr. Rævsgaard, ved Deres Kone eller Datter noget om Sagen?

Wolle Rævsgaard.

A tror ett, de haar faat Nysmaal om æ inu.

Nørholm.

Saa sig dem ikke noget. Hvorfor skal de blandes i det — om det kan undgaas.

(Ny Pavse. Wolle Rævsgaard søger mod Døren.)

Nørholm

(ser mistænksom efter ham).

Hvor gaar De hen, Rævsgaard?

Wolle Rævsgaard

(forpint).

Aa, a ved æ snaar ett. A er saa sær ved æ, te a vild ønsk, te a kund søkk i æ Jurd og blyw der med det samm.

Nørholm.

Mand Dem dog op, Rævsgaard. Der er jo Haab endnu!

Wolle Rævsgaard.

Ja, ja, ja! A gaar udenfor og sir atter æ Vogn.

Nørholm.

Jaja. Men De tænker ikke paa dumme Streger?

Wolle Rævsgaard.

Nej! — Aa, ja, ja, ja! (ud).

(Et Øjeblik senere.)

Esper Vøvtrup.

Ih, Goddaw, Hr. Nørholm! Naa, saa det stur Haardku'n har søjt sammel i den her Hjørn aa æ Bøj; aaeja, hwor *møj* er, vil *mir* te.

Nørholm.

Saa er det formodentlig af den Grund, at *De* kommer.

Esper Vøvtrup.

Ja, det kund sgu hjælp nøj, om a mødt mell æ Herremænd med *mi* Fjerdingskar.

Nørholm.

Naa, det er jo ikke Hartkornet, man lever af.

Esper Vøvtrup.

Nej, det er sgu skidt aa lav Brød aa. Det kan a si paa mi Nôbo her. *Hans* Mark er, misæl, ved aa komm ind i en sølle Behandling. Hworden Fanden er æ nu ogsaa, han gaar og moger med æ. *Han* legger Kartoffler, nær enaaen er ved aa tænk paa aa ta'em op. Og saa søne Pilliker te Hejst, han kyrer aa grasser^[45] mej! A vild misæl skamm mæ ved aa legg en Tæmm paa'em.

Nørholm.

Nej, det er jo ikke som i fordums Dage paa Hegnsgaard; da var der Race i Rævsgaards Besætning.

Esper Vøvtrup.

Nej! der er bløwen Adskjel. Haar De sit paa den Knapstrupper, han fæk i sidst Wolborre Markend?

Nørholm.

Nej.

Esper Vøvtrup.

De haar ett laa Mærk te, hworden en løver paa æ Skanker. Det er mi Salighid aa si te, akkuraat som a vil sej, te en slog Lyng med den jen Bien og graved Tørv med den'aan.

(Wolle Rævsgaard ind.)

Esper Vøvtrup.

Naa, der haar en æ Mand! Saa er æ wal bejst en faar si Lu aa.

(Fjerner ironisk Huen.)

Wolle Rævsgaard

(siger intet, men gaar tværs over Gulvet mod den anden Dør).

Esper Vøvtrup.

Hør, Wolle, a war gavn her øwer, om ett du kund laan mæ di Hejstryw, for min er misæl gavn i Bork^[46].

Wolle Rævsgaard

(i Døren).

Ta'en, ta'en — om Du kan find'en!

(Ud.)

Esper Vøvtrup.

Hwad Fanden gik der af *ham*, søen som *han* hænd med æ Ører?

Nørholm.

Aa, der kan jo altid være *noget*, der trykker.

Esper Vøvtrup.

Er æ æ Kwot ijen?

Nørholm.

Maaske.

Esper Vøvtrup.

Ja, det gaar en Brøl'gaang med Wolle. (En Vogn rumler ind i Gaarden.) I, tho det war jo æ Mejerist. Er han kommen ud aa kyr i Stads i Wolle Rævsgaards Vogn. Det er sgu vis aalle passired ham far.

Ja, den Kaa'l, ham skuld han sgu læ ta æ! Han haar læng gavn og smisked atter æ Dætter, og han skuld sgu læ æ Pig faa hinne Villi med den, hun kan lid; og saa læ den naaen Sluri^[47] gaa; det vild a misæl gjør, om det var *mi* Dætter. Mads kan vær gued nok, men det er da en sølle Slunder^[47b]; og saa den her øwerdrøwen Hellehid, det er da nø lied nøj.

Nej, ham der (nikker ud i Gaarden) han skuld sgu snaar sætt Hegnsgaard i Matrikel!
Naa, men a maa ud og find den her Himstrigims, for a haar sgu tront^[48].

(Ud.)

(Wolle Rævsgaard og Visti kommer samtidigt ind fra forskellige Sider; de mødes midtvejs og hilser stivt paa hinanden som Parlamentærer fra to fjendtlige Magter.)

V i s t i .

Du vil snakk med mæ?

W o l l e R æ v s g a a r d .

Jow, det vild a.

V i s t i .

A troed næjsten, vi tow haaj aasnakked for aall Daw.

W o l l e R æ v s g a a r d .

Ja, søen kan æ jo Woimellstaând føj sæ anderledes, end en sjel haaj tint.

V i s t i .

Er æ om Mejerisager?

W o l l e R æ v s g a a r d .

Ja; vis er æ det.

V i s t i .

A kund tink æ. Det er ogsaa paa æ hyw Tid, om det skal nytt nøj. Og *Snak* kan ett gjør æ ret læng.

Sej mæ, hworden kan det vær, te du i Guer ett betald æ Folk dje Peng?

W o l l e R æ v s g a a r d .

For a haaj'em ett.

V i s t i .

Det vil sej, du haaj hat'em, men haaj gin 'em ud atter di egn Beram.

W o l l e R æ v s g a a r d

(tier).

Visti.

Mon du rigtig haar tint ved, hwad det betyder ett aaljen for dæ sjel, men ogsaa for mæ?

Wolle Rævsgaard.

For dæ? Hwor kan den Ting komm te aa rør dæ?

Visti.

Naa, det tror du ett? Du haar ett skinked det en Tank, te a kund komm te og staa i en twetydig Lys ved den Histori? — Da kan a sej dæ, te der er mir end jen, der haar mummelt om, te søne nøj ett godt kund gaa for sæ heller uden *mi* Vidend og Villi. Og søne Beskyldninger vil a ett ved aa aa sej. Den Guedhid, a haar mødt ved dæ, er ett af den Slav, te a skuld gaa hen aa sætt mi Rygte øwerstyr for aa dækk øwer dæ. Det war derfor paa Tid, te du saa dæ om atter æ Peng; for det kan a sej dæ, te er de ett betald inden i Maân — — ja, a behøwer jo ett aa sej mir; du haar jo faat mi Brew?

Nørholm

(træder nu hen til de to).

Hør, mine gode Mænd, ad den Vej kommer De aldrig til nogen Forstaaelse men gjør bare hinanden ondere og bitrere.

Tillad mig at gjøre et Forsøg paa at mægle Dem imellem. Jeg ved, jeg allerede har Hr. Rævsgaards Billigelse og haaber paa, Hr. Visti Andersen, at De ogsaa giver mig Deres, da det jo næppe er Deres Hensigt for enhver Pris at bringe Deres gamle Husbond i Tugthuset, selv om De muligvis kunde ha' adskilligt at bære Nag til ham for. — Vel, Hr. Andersen?

Visti.

Nej, a skal med Fornywels laan Ør te, hwad Proprietæren kan ha aa sej i den Sag.

Nørholm.

Godt! Maa jeg da begynde med at sige Dem, Hr. Andersen, at der er sket noget her i Dag, som muligvis kunde faa en afgjørende Betydning for hele Deres Stilling til Sagen.

Visti.

Hvad er da det?

N ø r h o l m .

Det er, at Mads Nielsen har hævet sin Forlovelse med Frk. Rævsgaard.

(Der gaar en Trækning af behagelig Overraskelse over Vistis Ansigt.)

V i s t i .

Naa—aa! Men a kan i Grunden ett si, hvad det kommer den her Sag ved.

N ø r h o l m .

Ikke det? De lader lidt tungnem i Dag, Hr. Visti Andersen; det ligner Dem ikke. — Jeg maa da søge, om jeg ikke kan trænge ind til Deres Forstaaelse ad anden Vej.

De ved, Hr. Andersen, at jeg var til Stede den Dag for nu snart et Aar siden, da Hr. Rævsgaard viste Dem ud af sit Hus paa en Maade, som — det indrømmer jeg — maatte krænke Dem lige til Hjärteroden. (Visti bider sig i Læben.) At *jeg* misbilliged Udvisningen, kan vel i denne Forbindelse være Dem nogenlunde ligegyldigt, men jeg ved, at endogsaa Hr. Rævsgaard tit har ønsket det ugjort.

W o l l e R æ v s g a a r d .

Jow, a gik for vidt.

V i s t i .

Ja, det siger du nu, da — —

N ø r h o l m .

Tøv lidt, Hr. Andersen. Naar De nu hører af Hr. Rævsgaards egen Mund, at han fortryder sin Optræden og beder Dem om Tilgivelse — — —

V i s t i .

Det sidst haar a ett høt nøj te.

N ø r h o l m

(vender sig mod Wolle Rævsgaard).

Jamen, det ved jeg, Hr. Rævsgaard gjør.

(Wolle Rævsgaard tier.)

V i s t i .

Ja, da kund æ vær lisse raar aa hør æ aa æ Mand sjel.

Wolle Rævsgaard.

A sejer, som a saa far, te det er møj muligt, a gik forvidt; og haaj æ wot i Daa, haaj a optrajn paa en naaen Maad.

Nørholm.

Det er jo dog Indrømmelse nok, Hr. Andersen. Lad os endelig ikke hænge os i Ord!

Visti.

Ja men a maa ha *fuld* Oprejsning. Her er ett nøj aa slaa aa paa!

Nørholm.

Er det dog ikke den største Oprejsning, Manden kan yde Dem, at han fortryder sin Uret imod Dem; desuden tilbyder han Dem sin Datter, Gaarden, Ejendommen, kort sagt alt, hvad De dengang paa en saa haanende Maade joges bort fra. Til Gjengjæld forlanger han kun, at De skal staa ham bi, saa han kan slippe om ved denne kompromitterende Sag uden Æresafkortelse. Og det kan De ved et Offer, som De maa bringe, om ikke for Hr. Rævsgaards saa for den Kvindes Skyld, som De jo dog elsker, og hvis Far De sandelig ikke maa bringe Vanære over.

Visti.

Ja, Hr. Nørholm, De ser vistnok Sagen lidt for møj fræ Wolles Standpunkt. A næjter ett, te a holder af Trine, ogsaa mir end af nue anner Mennesk, men a er da heller ett søen en Pjalt, te a vil ha hind for enhwer Pris. Og det du gjord *mæ* den Daa — ja a sejer dæ, Wolle, det vild vær en *mild* Straf, om a lod dæ gaa i æ Towthus for æ!

Det haar pint *mæ* ved mi Arbed tidle og silde; der gik ett en Daa, hwor ett a tint paa'et. A kund vær saa glaad, a *være* vild — kam *det* *mæ* i Tanker, te du haaj javed *mæ* ud af di Stow som en Hund, mens kjend og ukjend, ung og gammel saa paa æ — den Præjst, der haaj komfemired *mæ*, og den Pig, a holdt aa som ingen anne i Verden — ja, saa kund æ Vred *vild* op i *mæ*, saa a kund ha slavn dæ i di Stjern^[49], te du kund ha vælt ved æ!

Nørholm

(med sin Haand paa Vistis Skulder).

Skal vi nu ikke kaste Sand paa disse gamle Krænkelser!

V i s t i .

Det kan De sajtens sej, Hr. Nørholm; for den Slaw kund aldrig ramm jen af Dje's. Det blywer altid laa hen for aa bruges imud vianner, der kommer nidfræ. Vi er som prikked med Naal fræ smo aa, lig fræ wor Skueltid og op, saa læng vi løwer. Nue glemmer letter end anner. A haar aaltid hat wanskele ved æ. Og saalæng Wolle Rævsgaard ett ka byw sæ saa møj, te — — —

W o l l e R æ v s g a a r d .

A haar jo saa dæ, te a fortryder æ, hwad vil du mæ da mir?

V i s t i .

Kand du ett rækk mæ di Haând paa æ, saa er æ ett møj bevendt med di Fortryden.

N ø r h o l m

(hvisker).

Rævsgaard, De maa gi ham Haanden, som han forlanger, ellers er De fortabt.

W o l l e R æ v s g a a r d

(rækker nølende Haanden ud).

N ø r h o l m .

Lad saa alt gammelt Nag være forbi. Og lad os nu komme til den egentlige Sag.

De ved, Hr. Andersen, hvor uheldigt Hr. Rævsgaard i Øjeblikket sidder i det. Han har brugt 4000 Kroner af Mejeriets uden i Øjeblikket at være i Stand til at betale dem tilbage. Med de Fjender, han har mellem Andelshaverne, er han om en Hals, hvis ikke *De* hjælper ham.

V i s t i .

A hjælper *ham*?

N ø r h o l m .

Ja, det baade *maa* og *skal* De.

V i s t i .

Ejer a da de 4000 Kr., som a kan dækk *ham* mej?

N ø r h o l m .

De skal ikke være alene om Tabet. *Jeg* vil hjælpe, og jeg skal søge at formaa et Par til det samme; men De maa endnu i Aften ofre de 2000 Kr., De har staaende i vor Sparekasse. Resten skaffer jeg saa til Veje.

V i s t i .

De 2000 spiller osse en star Rolle for mæ end de vild spille for Dem. De er spaared sammel ved 2—3 Aars streng Arbed. Og hwad opnaar a saa for'em?

N ø r h o l m .

Som jeg sa' før, faar De først og fremmest Hr. Rævsgaards Datter, som De jo elsker?

V i s t i .

Ja, det gjør a; men hind war a jo da endlemaal saa halles vis paa i Forvejen.

N ø r h o l m .

Naa, var De det! — Ja, saa faar De Gaarden her; ikke sandt, Hr. Rævsgaard? Deri har jeg da ikke misforstaaet Dem?

W o l l e R æ v s g a a r d .

Nej, æ Gaard og æ Dætter — det skuld jo da gjan føl'es ad. Anderledes haar a aalle tint.

N ø r h o l m .

Er det Dem endnu ikke nok, Hr. Andersen?

V i s t i .

Ja, hwad tho, æ Gaard — — — Hwormøj er der wal tebaag aa'en, nær enhwer kræwer sin?

N ø r h o l m .

Aa, der er sikkert endnu et godt Bid tilbage. Ganske vist er Sagerne i Øjeblikket ikke i den bedste Gjænge, men kommer der et Par energiske Hænder til, der forstaar at spænde den rette Hest for Hamlen, saa kan Stolperne paa Hegnsgaard

stives af endnu. Men det *er* ogsaa i den 11te Time. I Morgen er det for sent.

V i s t i .

Naa, er *det* saa en Aftaal', te a faar æ Gaard imud aa indskyd de 4000?

N ø r h o l m .

Endnu et: Det er jo en Selvfølge, at De gi'r de gamle en hæderlig Aftægt?

V i s t i .

Ja, det forstaar sæ. A haar ett tint aa slaa ind paa Wolles Praxis og kyl ham og hans paa æ Dar, for det *a* fæk æ Gaard.

N ø r h o l m .

Giv saa hinanden Deres Haand paa det! (De rækker atter hinanden Haanden over Bordet.) Nu har De Grund til at være glad, Hr. Rævsgaard. — Tak, Hr. Andersen!

Nu synes jeg, det kunde være paa Tide at lade gaa Bud efter Frk. Rævsgaard; hun er dog formodentlig ogsaa en Smule interesseret i Sagen.

W o l l e R æ v s g a a r d

(halvt oprømt).

Ja, da war æ sand. Hind kund vi misæl snaar ha glemte! (Kalder ud i Kjøkkenet.) Trine! Aa, kom indenfor en jenle Ywblik!

T r i n e

(ind; ser forbavset fra den ene til den anden; henvendt til Visti):

Men, Jøsses, hworden gaar *det* te, te du er her?

V i s t i .

Jow, a haar tawn Mud te mæ. Og a tror snaar, a *er* nok saa walkommen som sidst.

W o l l e R æ v s g a a r d .

Hmm!

T r i n e

(i stigende Undren).

Men hwad er her gavn for sæ?

N ø r h o l m .

Sig mig, Frk. Rævsgaard, hvordan vilde De stille Dem til en lille Overraskelse?

T r i n e .

Jamen hvad er æ, der gaar af jer aalsammel? Faa'r sejer jo slet ingen Ting.

N ø r h o l m

(gravalvorlig).

Deres Fæstemand Hellig Mads, født Nielsen, har hævet Forlovelsen med Dem og opsagt Dem Huldskab og Troskab!

T r i n e .

Det er da Løwn! (*Stryter hen mod Faderen.*) — Er æ sand, Faa'r?

W o l l e R æ v s g a a r d

(sagte).

Ja, vis er det!

T r i n e .

Saa *haar* a heller aalle wot saa glaad i mi Daw!

N ø r h o l m .

Det var jo overordentlig heldigt; ellers, ifald De havde været altfor bedrøvet, havde Deres Far sørget for en til at trøste Dem. Jeg mener Visti Andersen der.

T r i n e

(i Jubel).

Nej, *haar* Faa'r gin hans Mind!

W o l l e R æ v s g a a r d .

Ja, ta I kuns hinaaen, og si om I kan ha lidt bejer Held, end a haar hat; for min haar sgu wot knowred^[50].

(De unge rækker hinanden Haanden og taler sammen med lykkelige Øjne. Omsider smutter T r i n e ud i Kjøkkenet.)

E s p e r V ø v t r u p

(stikker Hovedet ind ad Gangdøren).

Ja, saa tar a æ Kratt^[51], Wolle; nu fand a'en endele.

N ø r h o l m .

Aa, Hr. Vøvtrup, kom indenfor lidt!

E s p e r V ø v t r u p .

Ja, her gaar a og vrøder^[52], men a haar sgu tront^[53].

N ø r h o l m

(slaar ud med Haanden mod Visti).

Maa det være mig tilladt at præsentere Dem for den nye Ejer af Hegnsgaard.

E s p e r V ø v t r u p .

Hwa ... hwa ... hwad sejer De! Er Hegnsgaard sol? Te Visti?

V i s t i .

Ja, a haaber te du vil blyw mæ en gued Nôbo?

E s p e r V ø v t r u p .

Det kan a Dæwlen slaa mæ lid; søen er æ, det ska vær! Nu kommer der Skrej^[54] i æ Sager!

Haar du saa gin ham æ Dætter oven i æ Handel, Wolle?

W o l l e R æ v s g a a r d .

Ja hwad, Gaard og Dætter ... de tow Ting skuld en jo ett wal skjell ad, hwor en ett haar mir end de samm.

E s p e r V ø v t r u p .

Det er sgu rigtig Taal! Men hwad haar du da gjord med Mads? Haar du saat ham paa æ Dar?

W o l l e R æ v s g a a r d .

Aa, han gik endda sjel.

E s p e r V ø v t r u p .

Saa møj desbejer, Fallill! Han war ett *mi* Ganning^[55]. A kan nu jen Gaang ett med de Folk, som en kan løjt, far en kan si dem.

N ø r h o l m .

Hør, Hr. Vøvtrup; den nye Mand her i Gaarden skal ganske ufortøvet bruge 2000 Kr. — det kan jo foreløbig være ligegyldigt til hvad — er De bange for sammen med mig i Sognets Sparekasse at kavtionere for denne Sum?

E s p e r V ø v t r u p .

Nej Gu er a ett, nær det er te Visti. Wolle haaj a ett wot nær saa driste ved.

N ø r h o l m .

Tak, Hr. Vøvtrup!

(Ka Rævsgaard, Trine og Bitte Fip kommer ind fra Kjøkkenet.)

K a R æ v s g a a r d .

Men, Wolle, hwad er æ endda for nø underle Ting, en hører! — — Og Visti — —! Aaaha endda!

W o l l e R æ v s g a a r d .

Ja, bette Muer, nu kan vi spænd fræ. Her vil ett blyw Brug for wos mir.

K a R æ v s g a a r d .

Og Mads, der kund opfør sæ søen! A *troed* æ aalle om ham!

T r i n e .

Nej, Muer, du vild jo aalle hør paa, hwad a saa. For a vidst nok, hwad *han* war for en Fillifut.

K a R æ v s g a a r d .

Ja tillykk da, bette Visti, nær det ett kan vær anderledes!

(Rækker Haand og græder.)

B i t t e F i p .

Tillykk, Visti! Saa det er dæ, der skal haa æ Dætter.

Ja, æ Pig er gued nok; men hun vil da gjan læ enaaen gjør det streng Arbe, og en kan jo ett rigtig hold te æ, si'n en fæk dæ her Tilfald.

V i s t i .

Ja, vi kommer jo nok ud aa æ med hinaan, Fip.

F i p .

Ja, du war en raar Dreng, hwadfor skuld du saa blyw en ild Mand.

Og her *kan* sgu gjan trænges te, te der kommer ny Kwot i æ Spil her paa Hegnsgaard!

(Tæppe.)

ULVENS SØN

(1909)

PERSONLISTE.

Enkefru Prof, Ejer af Gløttrup.
Erik Prof, hendes Søn, Gaardens Bestyrer.
Gøj, Driftsleder.
Den Blinde, hans Bror.
Jens Romlen, Daglejer paa Gløttrup.
An Kjestin, hans Kone.
Dorre, deres Datter.
Laurst, Forkarl.
Per, Hjorddreng.
Villads Vedhud, Havekarl.
Gamle Anders, afdanket Røgter.
Jomfru Andersen, Kokkepige.
Fire Roepiger, deriblandt Smukke Katinka
Hr. Grabb, deres Opsyn.
Bertel Bjat
Klæppen
Røgter Søren
Lange Anders
David og Goliath
Jens Tammesen
Wolle Peter
Grættrup, Herredsfuldmægtig.
Oxenway, Godsejer.
Smollerup, Proprietær.
Svenningesen, Proprietær.

} Daglejere og Tyende.

Handlingen foregaar i Jylland paa Herregaarden Gløttrup.

FØRSTE AKT.

Hele Baggrunden optaget af én af Ladelængerne paa Gløttrup. Midt for Scenen en aaben Indkjørsel med takket Portal. Til højre nærmest Porten to Halvvinduer, til venstre smaa Staldvinduer og en Stalddør inde i Krogen. Lidt fremme en Vandpost med Trug. Straatag, nyt paa venstre Halvdel, mosgroet paa højre; yderst paa højre Gavl en Storkerede med rugende Storkemor. Til højre for Laden, men nærmere Scenen, ses den takkede Gavl af Herskabsbygningen; en Smøge skiller de to Huse. Paa denne Gavl er der Dør ind til Folkestuen med en nedadgaaende Stentrappe. En stor Madklokke til venstre for Døren.

Til venstre for Scenen har Ladelængen en Udbygning, der springer nogle Favne frem; paa Enden af denne Udbygning en almindelig Stalddør, delt paa Midten. Til højre for Døren en Fjæl paa to Stolper op mod Muren; den tjener til Bænk. Mod Gaardsiden: en Slibesten. Et Par Grebe staar lænet mod Muren; og to River ligger paa Taget. — Middags-Sollys.

Man er i Færd med at bære Møntørv op paa den nye Tagrygning. En lang Brandstige støtter mod Hussiden, og en Bunke Møntørv er hobet op ved Stigens Fod. Oppe paa Rygningen troner Laurst og klapper Tørvene i Bunde med sin Mønningsskovl (af Form som en flad Kasteskovl); ved Stigens Fod krummer sig Jens Romlen med Gjødningssæk over Skuldrene, mens Drengen Per løfter de alenlange, grønne Græstørv op paa hans Ryg. Den Blinde staar og »ser til«.

Jens Romlen

(til Per, mens han bøjer sig dybt ned).

Jen til, mi bitte Dreng; helsen skal en jo baare gaa des tiere.

(Per er nær ved at dejse bagover med den mægtige Tørv.)

Jens Romlen

(videre).

Ja, det er ett nø Arbed for saadan en bitte Knæjt. Saadan war'et! Det war hwell! Nu haar a sgu faat det, a ka drag mej. (Rejser sig op med Hænderne paa Trinene.)

Da war det slem; no glemte a mi Skraa. Ka du ett ta'en op af mi Vestlomm og gi mæ'en?

Per.

Jow suren spark mæ kan a saa!

(Hiver Skraaen frem og hjælper ham den i Munden.)

Jens Romlen.

Aaaha, nu er'et ingen Sag! Nu kund a gaa med mi Tørv lig op i den syvend Himmel og ind for Guds Engle smaa.

Den Blinde.

Aa, vil du saa ikke ta mig med!

Jens Romlen.

Aa, din sølle Krøbel, hvad skuld Worherr snaar brug dæ te. Du er jo saa stor og stærk. Du skuld saamænd heller ta en Par Tørv for mæ.

Den Blinde.

Ja, da kan jeg saamænd godt det.

Jens Romlen.

Nej, det gaar wall ett. Du kan jo ett si.

Den Blinde.

Ja men jeg kan krybe.

(Har allerede ladet sig belæsse af Per.)

Laurst

(hamrer med Skovlen).

Hvad er det, I ligger og glyner atter dernied; faar a snaar nø flir Tørv.

Jens Romlen.

Jøsses, bette Børn, nu blywer han nok skrabajsk^[56], ham deropp. Lad mæ saa kom til Dalren.

(Arbejder sig op ad Trinene.)

Den Blinde

(følger efter).

Jens Romlen

(slænger Byrden paa Tagryggen).

A—h!

Laurst.

Ja, det er Arbed, der tar paa æ Rygstrænger.

Jens Romlen.

Ja, en blywer snaar for gammel og stiv te'et. Det war ett som i æ Ungdaw, da rend en op ad en Stig som en Flu ad en Laaddar^[57]. Men naar den her Hold øwer æ Lænd begynder og indfind sæ, saa er saamænd det bejst fræ wos.

L a u r s t .

Skal vi ta en bitte Pust?

J e n s R o m l e n .

Aaeja! det vild endda vær gued, heropp paa det warm Taag. Her kan en jo ligg og baag sæ som en Kat for en Ovnsmund.

L a u r s t

(til den Blinde).

Hwad, Wolle, kommer du ogsaa hivend. Lad os si, du slaar æ Klører godt i!

D e n B l i n d e .

Jeg er ingen Fare i. Naar en er blind, saa har en et Øje paa hver Finger.

L a u r s t .

Tho saa er du jo ett aa beklav; saa haar du jo ti, hwor vi anne maa hjælp wos med tow.

(Den Blinde kradser forsigtig ned igjen.)

P e r

(er ogsaa søgt til Vejrs).

L a u r s t .

Hwad skal *du* her atter?

J e n s R o m l e n .

Aa, tho lad æ bette Knæjt ha den Plasir. Det er jo saa skjøn aa kom te Vejrs i den Alder.

P e r

(spankulerer videre hen ad Tagrygningen mod Storkereden).

L a u r s t

(holder Øje med ham).

Kom ett te æ Stork. For faar du ham te aa plukk dæ i di Bowser, tar han fandenmæ æ Skind mej!

J e n s R o m l e n .

Nej, her war'et endda skjøn opp. Her kan en ligfrem ligg aa si æ Kow. (Peger ud, liggende paa Maven.)

Kan du ett ogsaa, Laurst, si no hwid nøj der lig forbi den sønderst Tørvs kru? Jow, det er lissaa sikker, det er *mi* Kow! Og kan du saa ett saadan sønden om den nordest Skru si endnu en bette Prik; si! nu flytter en sæ! jow det er *mi* Kuen, det er An Kjestin, det er lissaa sikker!

L a u r s t .

Ja, det er alskjøn aa ka si si Hjemmen.

J e n s R o m l e n .

Aaeja, endda! Saadan en bette Hysling^[58], — en kan misæl kom te og hold aa'et, saa fattig det er! Og nu er a endda glaad ved, a er bleven hængend ved'et, for nu sir'et jo ud te, te en kund komm te aa ta nøj ind ved'et.

L a u r s t .

Ja, hwad er'et en hører! Te du vil te aa lav Tørv; saadan i det stur.

J e n s R o m l e n .

Ihja! *det* er lissaa sikker! Nu vil a fandenmæ te aa lav Peng. Her haar a ga'n aa brokked læng nok. Men æ Mues — kommer det te aa gaa ... en kan jo øs Peng op med Skov! — Det kan fandenmæ vær, en blywer Millienær! Hehehe!

L a u r s t .

Er det nu ham æ Goj, der laver alt det?

J e n s R o m l e n .

Ja, *det* er sgu æ Goj; det er ham, der haar faat Kig paa æ Mues, jow, det er lissaa sikker! — *Det* er saamøj en Fandens Kaal', han er bløwen te. Haar du sit ham, si'n han kam hjem fræ Australien?

L a u r s t .

Nej, a haar sgu aalle sit æ Persovn; men en Del haar a jo høt om ham. Det skal jo vær en geskjæftig Fyr.

J e n s R o m l e n .

Ja, føj en Hued der sidder paa ham! Det haaj sgu ingen drømt om, der kjend, hwad han war falden atter, te han skuld vær bløwn saamøj Kaa'l.

For æ Faa'r, — ja, det hower du ett nøj te, men ham gik'et jo da saa sølle, som det *kan* gaa en Mennesk. Og Goj sjel han haar jo da gavn her paa æ Gaard fræ hans bette Tid aa. Da bløw der saamænd tavn haardt nok paa ham! Ja, det war nu ligfrem for møj; for den gammel Proft det war saa møj en Røwer! Ja, den Ung er misæl ett aa rues, naar en turd sej'et; men nu taaler æ Folk jo knap nok saamøj.

L a u r s t .

Naa, den gammel war *saa* dæwels?

J e n s R o m l e n .

Ja, han *haar* øj manne Mennesker. Gammel Anders herhenn han kan snakk mej om'et. Og den Blind, der gaar her, — det er jo da den gammel Herremand, han kan takk for hans Blindhied.

L a u r s t .

Er'et sand!

J e n s R o m l e n .

Ja, wed du ett saamøj! Tho han ga ham jo da en Skud Hagl i æ Hued.

L a u r s t .

Wolle her?

J e n s R o m l e n .

Ja, det forstaar sæ. Paa æ Jagt jo da. Tho han skuld jo staa saadan og mød for'et; og der war nok saa en Haar, der war kneben ud; tho det kan jo sajtens ski; og æ Herremand han blywer jo hwerregal, som han plejed; og han skyder jo; det skuld jo hid sæ, te det war atter æ Haar, men den der mist æ Øwnsyn, det war misæl sølle Wolle! Jow, det er lissaa sikker!

L a u r s t .

Sej mæ nu engaang; den her Tørvanstalt, der far bløw snakked om: haar Goj nu saa møj, te han ka bekost *det* rejst op?

J e n s R o m l e n .

Ja, det var ett sær! Det stiller han an som en Røj. Han haar Peng saa det hwørmer^[59].

Det vil sej, a ved sgu endda ett, om det just er ham sjel, der haar æ Skjellinger, men han ved, hwor han kan hivsk'em^[60]; ja, det er en Satans Træjring^[61]!

L a u r s t .

Ja, for det er ett Klatskjellinger, dér skal te'et.

J e n s R o m l e n .

Nej, bette søde Børn, *det* er i Tusinder! Maskiner og ... Greb og Skovl ... og Værker og Sager — *Anlegskapitalen*, — det skal fandenmæ nok rend i æ Vejr.

Hihihhi! Der blywer dænenmæ Lyw ved æ Muesland.

L a u r s t .

Ja, det maa du nok sej! Og *du* skal jo da saa vær mej i'et.

J e n s R o m l e n .

Ja, Gud bewaars! A skal jo ha en Stilling. Jow, det er lissaa sikker.

L a u r s t .

Kan en anden jen ett kom mej i *det*?

J e n s R o m l e n .

Jow, forstaar sæ! Tho det er da æ Mjening aa'et, te det skal I mej te aall sammel. Ja, det maa a wal knap nok fortæl endnu, men det er jo saadan en Sprekulation han haar, te naar det her kommer i Gaang, saa skal al æ Egns Smaafolk ta te æ Mues og ingen te æ Herregaard. Saa skal I sgu si Lojer. For saa kan'et jo aalle bestaa. Det er vi anne, der holder'et opp. Ja, misyv er'et saa!

(Peger ud mod Mosen.)

Derud, derud — hæ-hæ-hæ! — ud baag mi bette Hysling, der er'et fandenmæ æ Sla ska staa! Hwa? Hwa?

L a u r s t .

— Men haar du nu ogsaa æ Skjød paa'et.

J e n s R o m l e n .

Eh-nej, det haar a jo guednok ett.

L a u r s t .

Nej, det er jo æ Gaards.

J e n s R o m l e n .

Nej, det er Fanden taa mæ min; det var ett sær! Men æ Skyd skal a ha. Og den haar a ogsaa wot loved læng.

Det war nøj af det sidst, æ gammel Herremand saa te mæ, far han død:

Æ Hues og æ Mues, Jens, det er din, og ska vær din. — Saa det ka de ett gaa mæ fræ. A ska snakk med den Ung om'et den Daa i Daa er. Det haar a loved æ Goj,

og det skal a ogsaa nok staa *ved*.

(Arbejdsfolk i Træskostøvler og med Spader i Hænderne kommer fra venstre og gaar igjennem Porten.)

G a m m e l A n d e r s

(er kommen ud i Solen. Sætter sig paa Bænken ved Muren).

D o r r e

(ind; tumler med Mejerispandene henne bag Pumpen).

L a u r s t .

Dorre haar sit saa modfalden ud i den sidst Tid; nu kan en da si, hwor *det* stammer fræ.

J e n s R o m l e n .

Ja, Herregud; sølle Pig! Vi saâ'et saamænd te hind baade mæ og hinne Muer: Ta ett te Gløttrup, saalæng du ka undgaa'et. For dér haar ingen fattig Pig nø godt i Vent. Men det vild hun jo ett hør om; og nu er hun, som hun er. Her haar sgu snaar aalle wot en Pig, uden hun maatt hold haran. Saadan war'et i den gammels Tid, og saadan er'et endnu. Men hwad, de plejer jo aa blyw javnhen forsørret.

L a u r s t .

Ja, en Par Faar og en Husend heropp i æ Hied.

J e n s R o m l e n .

Ja, Fattigfolk stiller jo ett stur Fordringer.

L a u r s t .

Nej, aaenej. — War hun og Goj ett nøj Kjærrester i farom god Daw?

J e n s R o m l e n .

Aa, hun war jo dengang ett andt end en Baaen og *kald* for. Det først han spurg om, da han kam hjem, war nu iløwle, om Dorre endnu war ugyvt.

L a u r s t .

Ja, saa haar hun jo da wot^[62] nøj i hans Tanker. — Og du ved, te det er den ung Herre, som haar wot der.

J e n s R o m l e n .

Ja, det gaar hun jo ett fræ. Men det maa du endele ett læd dæ forlyd mej.

E n S t e m m e

(omme fra Gaarden).

Kan I kom hernied og hjælp vi anne.

L a u r s t .

Ja.

(De gaar ned ad Stigen og gjennem Porten.)

D o r r e

(synger, mens hun tørrer Spandene):

Jeg gaar i tusind Tanker
og elsker den, jeg ej kan faa,
han vist i Glæden vanker,
mens Sorg *jeg* lide maa,
den Sorg som jeg i Hjærtet bær
for dig min Ven saa kjær;
det voldte falske Mennesker,
og derfor Sorgen er.

O, havde jeg ej skuet
dit Ansigt og de Øjne blaa,
saa var jeg aldrig kommet
til Kamret, hvor du laa;
saa bar jeg ej paa dette Sting
her inderst i min Barm,
og kjendte ej de Angstens Ting,
der nu gjør kold og varm.

Nu er jeg mere ensom
end Træet paa min Moders Grav,
naar det mod Natten suser
bag Kirkelaagen lav;
og i dets stille Skyggefavn
jeg finder snart mit Sted,
det eneste jeg kjender nu,
hvor Sorgen gi'r mig Fred.

Gammel Anders

(nærmer sig).

Aa, bitte Dorre, synger *du* nu ogsaa den bedrøvele Vis; den haar a saamænd hør tit i mi Daw fræ den her Plads og aalle for det bejst. Naar æ Pigger begynder aa syng den Vis, saa er der gjan jet heller andt i æ Vej med dem. Haar du nu ogsaa ladt dæ narre?

Dorre.

Hvorfor spører *du* mæ om det, Anders?

Anders.

Nej, du ka ha Ret i'et. A haar jo ingen Adkomst te aa bland mæ i *di* Sager. Men a er en gammel Mand, der sjel er bløwen haardt prøved af Verden! — Æ Folk snakker møj om dæ og Herren, og han er ett en Ganning for dæ.

Dorre

(vredt).

Det ka du jo sej, du ved ett.

Anders.

Nej, du maa et blyw vred, Dorre. *Du* haar gjord mæ saa møj godt, te a ka aalle glemm dæ'et. Da a laa syg af Gigtfeber nu i æ Foraar og snaar hwerken ku lett Haând hæ Fued, da howed a nok, bette Dorre, hwor tit du kam te æ Dar og rat mæ en Haând. Helsen haaj a saamænd gavn te. Ja uden dæ, hwordan skuld a vær kommen igjommel me'et, mæ gammel Hejring, der ett haar und de Krummer, gued Folk kyler te mæ.

Men derfor er'et ogsaa, bitte Dorre, te det vild gaa mæ saanær te æ Hjat, hwis nue skuld gjør dæ Fortræd. Og den ung Herremand (ser sig ængstelig omkring) han haar æ Faa'rs Sindlav, og det war en Kaa'l, som ingen fattig Mennesk skuld slaa Bund paa.

Dorre

(heftig).

Som *a* sejer, Anders, det er vis nøj, som du gjør klogest i aa hold dæ uden for.

Gamle Anders.

Ja, Dorre, naar du tar'et paa den Maad, saa skal a ett sej jen Urd mir; saa ved a, hwordan det er fat med dæ.

(Krykker tilbage til sit Bræt ved Muren.)

D o r r e

(ind i Bryggerset).

G o j

(kommer ind fra venstre).

Godda', Gamle! De skulde vel ikke ha' set Jens Romlen for nylig?

A n d e r s .

Jow — æh — tho han og æ Forkaa'l war ilav mej aa mønn æ Hus for lidt sin. A tinker næjsten, De ka træff ham nied i æ Stakhaw. Mæ Forlov aa spør, hwem er æ Persovn?

G o j .

Nej, hvad ser jeg, det er jo Anders Røgter, ikke sandt?

A n d e r s .

Jow saamænd, *det* er mi Navn.

G o j .

Saa er vi da endelig ikke saa helt ukjendt for hinanden. Men det var jo ikke at forlange, at du skulde kjende mig efter alle de Aar. Jeg er Goj, Søn af Jens Uhl^[63], som var Gartner her paa Gaarden i din Ungdom.

A n d e r s .

Hwad sejer du, er *du* æ Uhls Søn. Aae Jøsses endda! Og du haar wot *saa* laant ud i Verdens Riger og Land, imen en anden sølle jen haar gaan og slæbt med æ Tøjrköll øver den her jenle Firkant. Hwor kommer du saa sidst fræ?

G o j .

Fra Australien.

A n d e r s .

Fræ Au-stra-li-en! Aae Jøsses! Saa er du da kommen øver manne Færrestejer^[64]?

G o j .

Hahaha, ja, gamle Anders, det vilde blive nogen, om de taltes op.

Du er bleven mig noget graa i Toet siden sidst, vi saaes. Luften er ikke Smaafolk gunstig her i Danmark. I mister Kuløren for tidlig.

A n d e r s .

Ja, æ Lyw skurer paa wos, men det er ett for aa gjør wos kjønner.

G o j .

Og du fungerer ikke mere som Kohyrde.

A n d e r s .

Nej, det er a endda færdig mej.

G o j .

Sidder nu og tærer Naadsens Brød ved Gløttrup's Husgavle. Det er næppe nogen helt misundelsesværdig Afslutning paa et stræbsomt Liv.

A n d e r s .

Nej, æ Lyw blywer tit saa taangle. Men a faar jo æ Fød. Klæjer behøver a jo Gu ha Lov ett mir nøj aa^[65].

G o j .

Og Herregaarden gi'er dig saa Udkommet.

A n d e r s .

Ja, aaeja; a faar jo dje Levninger. Og tho det er a jo glaad ved; det war ett sær. A ka jo ingenting forlaang. Der er ingen, der skylder mæ nøj.

G o j .

Nej, Jøsses nej! Naar Daglejeren ikke kan mere, saa gaar det ham ikke bedre end enhver anden opslidt Kost — pfui! — et Spark hen i en Krog, og saa sætter man en ny Kost paa Skaftet og fejer videre, som om ingenting var hændet.

Naa, her sidder du altsaa, naar Solen skinner, men nu naar det regner, eller Vinteren indtræffer?

A n d e r s .

Jow, tho saa maa a jo krykk^[66] ind i æ Staald. A er jo ett forvænt.

G o j .

Du bor da formodentlig herinde? Maa jeg kige ind?

A n d e r s .

Ja, det maa du saamænd gjan. Æ Herremand kan guednok ett lid'et, men du sladrer jo et te nue?

G o j

(ind; en lille Pavse; atter frem).

Nej, det er dog med den stiveste, jeg endnu har set! Og det er en Menneskebolig! En almindelig Kobaas med nogle uhøvlede Brædder omkring; og Sengelejet i Krybben; aaja, som selve Barn Jesus. Ja, det maa man lade dem, det er kristelige og fromme Sind, der her har truffet Ordningen! Hvor længe har du levet dér?

A n d e r s .

Aa, det er jo endda no Aar sin. Det war jo den Gaang, a bløw saa ild medhandelt aa æ Tyr.

G o j .

Naa, det er oven i Kjøbet et Vederlag for at ha' ladet sig spidde af én af Gaardens berømte Præmietyre. Saa blev du vel ordentlig gjennemhullet?

A n d e r s .

Ja, a laa jo saalæng og war saa møj limpele^[67]. A war saamænd ett manne Firskjellinger ward. Der war ingen, der trowed, te a war kommen fræ'et; for a war jo da fræ æ Bevidsthied i laange Tider. Nej, Worherr ska ved, te a war en ring Mennesk.

G o j .

Naa, og saa blev du heven ind i Baasen dér for at komme lidt til Krylt^[68].

A n d e r s .

Ja, aaeja. En kund jo snaar forstaa, te det vild trækk læng ud. Og saa vild a jo vær i æ Vej for de ane. Og saa bløw'et jo bestemt, te a skuld ha mi egen Menasi; og saa slog de det her sammel te mæ. Ja, det war nu Frowen, der vild ha æ

saadan, for hun er iløwle den bejst.

G o j .

Ja, hun maa sandelig ha' et ømt og medfølende Sind! Men her skal blive ryddet op i denne gamle Skidtkasse!

A n d e r s .

Hwad miner du ... Du vil da wal ett ... Aah, gjør mæ endelig ett ulykkele!

G o j .

Gjør *dig* ulykkelig! Det lyder jo som den argeste Spot. Kan *du* komme dybere i Savn og Forsømthed, end du er.

A n d e r s .

Ja, a kan endda, Goj. A ka komm ad æ Fattedgaard. Det klør a endle ett atter.

G o j .

Fattiggaarden! Der kan de aldrig fure *dig* hen. Ved du ikke, der er noget, som hedder Alderdomsunderstøttelse?

A n d e r s .

Nej, det er, som *a* sejer, Goj, a vil ett paa Kommunen nu. Her er æ Plads, hwor a haar laa mi Arbejd, her vil a ogsaa ha mi Død. Hwad, Fattedfolk de maa jo ett forlaang formøj, og *a* kan jo godt vær tjent med'et hér. A vil gued nok sej: æ Rotter ka jo blyw nøj slemm, nu sin de laa den grimm Swinsti lig op ad mæ. Men hwad tho, kan a ett faa Lov te aa sov om æ Næt saalæng a gjan vild, saa — som ogsaa æ Herremand sejer — kan a jo ta mæ en Skrab^[69] om æ Daa. A haar jo Tid te æ, bitte Faa'r.

G o j

(stirrer forfærdet paa ham).

Aa, Gud i Himlen, hvilke Bløddyr I dog er! Her tripper du omkring i et Hjørne af et Udhus som en gammel skabet Kat, der ikke fanger Mus længere, men som er taalt, nærmest fordi ingen gider klynge den op; og du synes det er farlig godt. Har I dog ikke Næver, for at I en Gang imellem skulde knytte dem i Stedet for bestandig at folde dem til Bøn!

A n d e r s .

Ja, Goj, du er ung og stredde; du ka sajtens snakk. Men *a* er en gammel swag Mand, der staar jenne^[70] i Verden.

(D o r r e er under Slutningen af Samtalen kommen ind igjen.)

(H y r d e d r e n g e n P e r h a r i nogen Tid gaet omkring Goj og bekikket ham.)

G o j

(bliver opmærksom paa ham og siger):

Hør du lille Klør, jeg bandt min Hest derude i Gaarden, kan du ikke se efter, om den staar skikkelig; den er noget urolig paa fremmede Steder.

(Rækker Drengen en Skilling.)

P e r .

Maa — maa — maa a behold *den*?

G o j .

Javist maa du beholde, hvad jeg gi'r dig.

(Per stryger af Sted.)

G o j

(nærmer sig Dorre).

Godda, Dorre!

D o r r e

(med et let)

Aæha!

G o j

(byder hende Haanden; ser længe paa hende).

Jeg syntes, du blev bange. Vidste du da ikke, jeg var her?

D o r r e

(forvirret).

Jow, men — det er iløwle saa sær aa si dæ ijen.

G o j

(mørkt).

Du er voxet godt, siden vi sidst saas.

D o r r e .

Det er ogsaa manne Aar sin.

G o j

(stærkt).

Men — du voxer endnu.

D o r r e

(i Graad).

Skal du nu ogsaa te aa gjør mæ Fortræd.

G o j .

Det var just ikke saadan, Dorre, jeg drømte om at møde dig, naar jeg laa derude ved Vagtbaalet paa den anden Side af Jorden, og alle mine Tanker ilede foran mig hen, hvor du var.

D o r r e .

A haar aalle loved *dæ* nøj, saa du haar ett nøj øver mæ heller mi Handlinger aa sej.

G o j .

Nej, naturligvis har du Ret. Hvad der var mellem os, det var jo kun Barneflirt altsammen. Og det var jo ganske taabeligt af mig at tro, at jeg var andet end en lille uskyldig Episode i en ung Piges Elskovsliv — jeg var blot den elendige sølle Gaasevinge, hvori Ræveungen prøver Tænderne, før de egentlige Godbidder vanker.

Du *var* jo ikke større dengang, end at du med begge dine blankspændede Sko kunde staa i min Haand, naar jeg holdt dig fra mig i stiv Arm.

Aa, som du stod der paa min Haand og under Skjælmeri skubbed mig Huen ned i Øjnene, for at jeg ikke skulde kige efter dine Ben, saadan har du staaet for mig i de mange Aar, da jeg har maattet flakke omkring efter de Brødkrummer, som de fleste finder i Vuggen.

Og nu ... og nu! Aa, der bliver tilsidst ikke andet for en fattig Djævel at fæste Lid til end ens egne to staalhaarde Næver!

D o r r e .

Ja, men Goj, du *haar* jo aalle skrøwen en Urd^[71] te mæ. Kund *a* ved, om du war løvend heller død!

G o j .

Har du nogensinde skjænket det en Tanke?

D o r r e

(stille).

A *haar* skinked *dæ* manne Tanker. Ett aalsammel lig glaad! Hworfor stak du aa fræ mæ uden aa sej Forwal te mæ?

G o j .

Aa, det er ikke fortalt med to Ord, men du kan vel ha' Ret i at forlange Besked. Saa hør da:

Du ved maaske, at min Far for mange Aar siden var Gartner her paa Gaarden, men du har næppe faaet den fulde Sandhed at vide om, hvorfor han pludselig ophørte med at være det.

Ser du, min Mor gik min Far til Haande i Haven med Lugning og Bærplukning. Hun gjaldt for at være en smuk Kone, og hun var min Fars Øjesten. Han nægted hende intet, saa langt hans fattige Løn rakte.

En Aften, da hun var færdig i Haven, var hun gaaet ned til Aaen for at bade. Det var Maaneskin og blikstille, og hun havde ladet sig drive sorgløs med Strømmen et langt Stykke. Da hun kom tilbage, var hendes Klæder borte.

D o r r e .

War hinne Klæjer henn!

G o j .

Ja. Hun gik et Øjeblik fortvivlet omkring og søgte; paa een Gang blev hun grebet bagfra af et Par kraftige Mandsarme; det var Herremanden. Han havde luret bag en Høstak; derhen bar han hende trods al hendes Græden og tog sin Vilje med hende.

D o r r e .

Aa Herre Jøsses!

G o j .

Da min Far hørte, hvad der var sket, blev han ude af sig selv af Harmen. Min Mor bad ham saa mindelig ikke at hævne det, men min Far var døv for hendes Bønner; han rev sit Gevær ned fra Bjælken og styrted ud i Mørket. Da han naaed Herregaarden, var Dørene allerede stængede; han gik saa om i Haven og saa, at der endnu var Lys i Herremandens Kammer. Blindet af sit Raseri retted han Geværpiben mod Vinduet og fyred.

D o r r e .

Jesus Krist!

G o j .

Aa, der skete kun dette, at der knustes et Par Ruder og en Lampekuppel; hele Skuddet gik i Fjæset paa et af de gamle Familieportrætter. Herremanden selv, der havde siddet paa en Stol mellem Vinduerne i Færd med at afspænde sine Gamascher, fik ikke saa meget som et Hagl. —

Saa snart Gjerningen var sket, var Far flygtet ud over Marken for at naa Hjemmet; men Herremandens Hunde indhented ham og sønderrev ham foran hans egen Dør. Bundet som et Dyr blev han trods alle min Mors Bønner ført tilbage til Herregaarden. — Det er unødigt at fortabe sig i Enkeltheder. Min Mors Beretning blev omgaaet som ond Sladder; min Far fik en umenneskelig haard Dom. Da han kom ud af Fængslet, var han aandelig og legemlig en ødelagt Mand. Mor overleved ikke Begivenheden ret mange Aar; Far drev omkring mellem Sognene som Pjaltekræmmer. Han sov i Høstakkene og stjal den Mad, der var sat ud til Hundene.

Saadan gik Tiden, indtil det Aar, da jeg rejste. Som du ved, tjente jeg selv mange Aar her paa Gaarden og døjed tit meget ondt. En Vinteraften fik jeg saa Ilbud gjennem en af Gaardens Folk, at min Far laa heroppe i Hulvejen og vistnok var i Færd med at dø. Jeg iled derhen; han kunde endnu kjende mig, men det var knapt, *jeg* kunde kjende ham. I den senere Tid var han bleven meget sky, og han betroed sig til ingen. Af hans forvirrede Tale fremgik det, at han i længere Tid havde omgaaedes med den Tanke at brænde Herregaarden af; han var nu paa Vej for at fuldbyrde denne Handling, der skulde være hans Livs sidste; men udmattet af Sult og Kulde var han segnet om i Sneen; jeg kunde se, han havde slæbt sig et langt Stykke paa Knæerne for at naa sit Maal. Han forbandede sin Skjæbne, der havde nægtet ham Kræfter til at naa det, som den havde nægtet ham alt andet. Med denne Forbandelse udaanded han. — Da jeg aabned hans blaafrøse Haand, faldt der en Æske Tændstikker ud af den. Den tog jeg til mig som min eneste Fædrearv. Vil du se, jeg har passet godt paa den. (Viser Æsken frem.) Der er endnu

ingen brugt af dem.

D o r r e .

Men, Goj, hvad er'et endda, du haar i Sind!

G o j .

Nej, du ta'r fejl, Dorre. Det er ikke for at blive Mordbrænder, *jeg* er vendt tilbage. Vel har jeg ved min Fars Lig svoret at hævne ham, og Hævnen er allerede i Anmarch, men derom faar du at høre en anden Gang.

D o r r e .

Ja, men Goj, du haar endnu ett saa mæ, hvorfor *du* rejst di Vej.

G o j .

For ikke at blive nødt til at fortsætte, der hvor min Far slap.

At være ene med sin Hævn, det er som at spærres inde i et Bur med Vilddyr. Den frygtelige Hævntanke, der forhen stjal al min Fred, den har jeg nu faaet lagt om i et andet Leje. Men nu er du jo lige ved at omstøde det hele for mig. O, Dorre, hvor skammeligt du handler imod mig!

D o r r e .

Ja, du haar godt ved aa snakk, som kund rejs fræ det hile. Du sejer, a war kuns en Baaen dengaang, og det war a ogsaa. Men a bløw voxen Pig ilav a tint paa dæ.

Men æ Tid gik, og du skrøw ett, og du *kam* ett. Og saa kam den Daa, da a maatt ud og tjen; og saa kam a her te æ Herregaard; for vi skal jo aalsammel hérhen, og vi kommer her altid tidle nok.

G o j .

Hvorfor skal I allesammen hérhen, naar I nu ved, det gaar jer galt.

D o r r e .

Det kan a ett sej dæ, Goj. Men saadan kom mi Muer hertil far mæ og hinne Muer ijen. A tinker wal, det er nøj, der ska saadan vær.

G o j .

Atter denne forbandede Skjæbnetro, der gaar al Fattigdom som Gift i Blodet. Derinde sidder gamle Anders i *sin* Halmrede og finder Trøst for et forspildt Liv i

den samme Trællefloskel: Det skulde saadan være! Og rundt om ved andre skjæve Husgavle sidder andre arbejdsbrudte Stympere og mimrer den samme Visdom: "Gud har villet det saadan!" "Himlen har ønsket min Lykkes Forlis!" — Vi har saa megen Himmel herhjemme, at Livet er nær ved at blive os alle et Helvede!

Aa, Dorre, at ogsaa du, Mosebarnet med de taagede Øjne — at ogsaa *du* skulde falde for Herregaardens forbandede Koglekunster!

Sig mig, Dorre, husker du fra dengang, du gik derhjemme og drev med Koen i Mosen — jeg siger: husker du derude paa Sumpen en Plante, tydelig at se for alle, som den stod der og skinnede i Sol og Morgendug. Den udstrakte sine røde Hænder, og alle dens strittende Fingre drypped af klæbrigt Begjær. Og Smaafluerne kom og lod sig fortrylle af dens Glans, og een for een satte de sig i Blomstens aabne Haand, og de slikked dens Sødme og gned sig vellystigt mod dens Purpur. Og langsomt, ganske langsomt begyndte Haanden at lukke sig om sit Bytte; nu opdaged de Lumskeriet, vilde flyve, men hang fast ved Vinger og Ben; hen imod Aften aabned Haanden sig atter og lod Byttet falde, men da var alle de smaa Fluer kun nogle stakkels udsugede Ting.

Saadan en livsfortærende Organisme er ogsaa Herregaarden, der ligger der og skinner med alle sine pralende Gavle; og I — du og dine Lige — er de stakkels Fluer, der bare en ussel Stund vælter jer paa dens Purpur for en skjønne Dag atter at spyttes ud i jeres Lyngarmod.

Dorre, elsker du ham, Herremandsfrøet, din Forfører, Skjortebetvingeren?

D o r r e .

A er ræd for'et.

G o j .

Du er ræd for det — og har dog givet dig i hans Arme?

D o r r e .

Han haar saadan en Majt øwer mæ, Goj.

G o j .

Vil du da la' mig redde dig af hans Magt?

D o r r e .

Aaenej, Goj. Nu er det saamænd for læng!

(Der høres Skjænd og vrede Raab fra Baggaarden.)

D o r r e .

Aa, Jøsses, nu er han kommen hjem. Det er æ Dreng, han holder saadan en Hus mej. Han er da saa haard ved den Dreng. (Man hører Pisk og Barnegraad.)

Aa, nu slaar han ham ijen!

G o j .

Ja, nu kjender jeg dig atter, min Barndoms onde Rede! Her er den samme hjemlige Stemning af Raahed og Prygl, som sidst jeg stod her.

(Ny Larm og Støj rejser sig inde fra Gaarden.)

Villads Vedhud

(farer mødende og gestikulerende med Bagen til Publikum omkring i Porten).

Hov, hov, hov, hov! (Fløjter.) Men hvad Fanden i syv Sogn er'et endda, der gaar aa æ Helmis! Pas paa, pas paa, pas paa, pas paa! Vil en da lig ad æ Ansigt af Folk!

(Sætter i Favnespring lige mod Publikum.)

Aa Jøsses endda! (Atter tilbage.)

G o j

(til Dorre).

Det er nok min Hest, der er kommen løs. Saa er det bedst, jeg kommer derind.

(D o r r e skurer videre; G o j op mod Porten.)

Villads

(atter paa Post).

Hov Tøs, hov Tøs! (Fløjter.) O, do—do—do—dot. Pas endle paa! — Det war ret, det war ret, det war fandenmæ ret! Du er sgu en bitte hwell Kaa'l^[72]! Aaeja, aaeja! (til Goj).

Ih, det er da saamøj en flyvgal Krikk, *du* holder dæ. Tho den war Fanden hwint mæ lig'ved aa sætt øwer æ Laad! Aaeja, aaeja! — En forfærd'lig Dyr! En ku hwerken kom te'en fræ For heller Baag. Den vild bej, den vild slaa, den vild bej, den vild slaa; den kaast æ Herremand om i æ Mødding, aaeja, aaeja! Han bløv jo da saa hjernegal! Men der haaj han Fanden hwint mæ funden hans Øwermand!

Den der maatt klaar æ Sager, det war misæl æ bitte Dreng. Han snup'en! Han hopped op, han hopped op; han snup'en lig ved æ Mul. Stod'en ogsaa lig med det

samm alstill, Fanden hwint mæ. Bitte hwelle Dreng, alstill! Aaeja, aaeja! Men — men — men det er da en underlig Kreatur aa faares mej.

G o j .

Sig mig, den rev sig løs, da Drengen fik Hug?

V i l l a d s .

Ja! A troer 'et ogsaa. Jow, det er Fanden hwint mæ rigtig nok, da stødt'en lig akkuraat æ Grimskaft. Aaeja, aaeja.

G o j .

Ja, den har det som jeg selv; den taaler ikke Uret. Denne ene Hest har mere Retfærdighedssans end ti middels Herremænd.

V i l l a d s .

Hahahaha! Nej, sejer du *det*; sejer du det! Hahaha! A kan da ett glemm den Herremand. Som han staar albejst og høger ad æ Dreng: Harom i æ Skidt! Han op, li'saa hjernegal! *Harom* igjen! Saa war æ Pip aa ham. *Han* knyger øver æ Gaardsplads. Æ Hejst er i æ Hæl af ham. Æ Dar den *klinger* i! Hahaha, der haar han Fanden hwint mæ funden hans Bussimand! Aaeja, aaeja!

Men det kan da aalle vær aa en dansk Slav?

G o j .

Nej, de er nok saa tamme i det; det er en gammel Beriderhest.

V i l l a d s .

Det maa a Fanden hwint mæ tro. Der er Kunster i *den* til mir end jen Daa.

G o j

(gaar ind i Porten og fløjter beroligende ad Hesten).

V i l l a d s

(ud).

K o k k e p i g e n

(har svanset nogle Gange over Pladsen for at fange Gojs Opmærksomhed, hun er trind og bollet. Til Dorre).

Kan du saa komme ind, Dorre, og hjælpe mig med at sætte Maden paa Bordet.

Nu ringer jeg til Middag.

(Trækker kraftigt i Madklokken ved Trappen.)

Gaardens Folk myldrer frem fra Baggaardene og stimer mod Døren. Enkelte ta'r Hatten af, da de gaar forbi Goj. Somme vender sig ved Indgangen og snyder Næsen ned i Stenbroen eller sender Skraaen bort med et: Ptøj!

J e n s R o m l e n

(skiller sig ud fra Flokken; gi'r Haand).

G o j .

Godda! Naa, har du saa følt dig for hos Folkene angaaende vore Tørveplaner?

J e n s R o m l e n .

Jow, a haar ga'n og snakked med dem. Jow, det er lissaa sikker! Men, tho a ka jo ett saadan belegg mi Taal som hwisomenstid a vil sej du sjel kam te'et. Men *nøj* Stemning er der nu guednok for'et; jow, det er lissaa sikker!

G o j .

Og Skjødet, — har du faaet talt med Herremanden om det?

J e n s R o m l e n .

Æh-nej, — det haar a guednok opsaat te i Avten; da skal en jo ha si Ug'løn. A er guednok ett møj hægen atter aa komm te'et, for han blywer jo lissaa flintrende gal, det ved a jo. Men det er nu det samm, a er i mi gued Ret; det er han misæl ett i Tvivl om, æ Krabaat. Men det er saadan, Goj, forstaar du, hm! — aa faa'et saa.

G o j .

Med andre Ord, Jens Romlen, du er fejj som alle de andre. Du er bange for Trøjen.

J e n s R o m l e n .

Nej, fandenfo, om a *er!* *Det* maa du ett sej te mæ, Goj. A skal, fandenmæ, vis den Kaa'l — æh — hwor mi Ret den er! Det lover a dæ, Goj. Det er lissaa sikker. (Løber i Uro frem og tilbage.) Det gi'r a dæ mi Urd paa. Vil han ett gi sæ paa anne Fasovner —: a skal fandenmæ slaa saadan i æ Burd for ham, te æ Ølkovs^[73] ska hopp. Tro mæ nu, a sejer'et! For mi Ret den vil a ha, den staar a paa. Og vil han gaa mæ *den* fræ, saa er han endda en møj ring Persovn.

G o j .

Ja, men det er vel netop Sagen. Men nu vil jeg ikke opholde dig, saa de spiser al Maden fra dig. Men det er jo saa bedst, vi faar et Møde om det. Lad mig se, det er jo Søndag i Morgen; skal vi sige, vi træffes i Gaardens Karlekammer i Morgen Kl. 10. Du vil saa bringe det videre. Der forelægger jeg dem da min Plan. Til den Tid har du jo saa talt *med* Herremanden om Skjødet?

J e n s R o m l e n .

Ja, a haar tal med æ Herremand! — — — A skal fandenmæ vis dæ, te a haar tal med ham, den Swissi!

A haar boved derud i den bitte Hysling i de sidst tredve Aar, a haar forbejred 'en manne Gaang si Ward^[74]; og saa skuld nu nue jen prøv paa aa gaa mæ'en fræ! Nej, Goj, dersom du tror, *den* kan divideres og gaa lig op, saa kjender du fandenfohen ett Jens Romlen.

Nej, a skal gjør ham lissaa myg, saa han kan stryges som en Mis!

Men nu maa a skynd mæ og ind; helsen kan a misæl slikk æ Fa'. Jow, det er lissaa sikker!

(Tæppe.)

ANDEN AKT.

Dagligstuen paa Gløttrup. Empiremøbler. To Vinduer i Væggen til venstre; bag dem ses Havens Træer i Eftermiddagslys. Bord ved Bagvæggen, Familieportrætter og Vaabendekoration. Bord til højre med Stole; en Sølvopsats. Indgangen til højre.

Enkefru Proft

(i Døren).

Værsgod, gaa nu bare ind et Øjeblik, saa skal jeg strax være der.

An Kjestin og Dorre

(træder tøvende ind. Dorre er i sin daglige, rene Kjole med Forklæde. Moderen er fattig og groft, men renligt paaklædt; blomstret Hovedklæde, mangefarvet Korsklæde om Skuldrene, kort Hvergarnsskjørt, Strømpefødder (sorte med hvid Taa). Gaar omkring og gjør Smaabemærkninger til Møblerne og Pragten).

Dorre.

Ja, Muer, det er nok ett æ først Gaang, du er hérind.

An Kjestin.

Nej, er du sær! Tho her haar a da hat mi Gaang i manne Aar. Ok, nu er 'et helsen nø Daw sin! — ja, da war en nøj, saalæng *det* wored.

For det a war estemired, det war ett Smaating. Der war ett nue Slavs Lig i æ Hus, som ett Fruen turd betro mæ. Baade Sølv-sager og Postelin, hwad det være maa. Ja, det maa du wal ogsaa ta dæ aa?

Dorre.

Ja, det hører da te *mi* Paart.

An Kjestin.

Det kan a *wal* tink. Det er sgi ett enhwer, der er *det* betroed.

Fruen haaj dengang saadan en faale flot Kaffekastel —

Dorre.

Muer, det hier Kaffestel.

An Kjestin.

Ja, I er saa faale nymodens; dengang kund vi altid sej Kaffekastel ... Det maatt

der nu ingen anne legg Haând paa end mæ. Saa du skal saamænd si dæ godt for, mi Baaen, om du skal staa høtter anskrøwen, end a war.

(Ser sig om.)

Ja, tho det vender jo snaar herind lissom i mi Tid (Peger paa den pragtfulde Sølvopsats.)
Den ka a guednok ett how; den er kommen te sin. Er den nu af Sølv?

D o r r e .

Ja, *den* er ægte.

A n K j e s t i n

(forsøger at løfte den).

Aae Jøsses, bette Børn, a ka ett engaang løvt'en fræ æ Burd. Det kan sgi vær, den haar kost øwer ti Krowner.

D o r r e .

Hihhi! Ja, en kan da hør, te du haar nø Forstand paa'et, Muer.

A n K j e s t i n .

Ja, saadan kan nue kyl med æ Peng; men hwor er'et det *kommer* fræ, det war'et, en skuld spør om.

Nu haar di Faa'r gan her og stridt de sidst trørre Aar, men han haar da aalle kund faat *saa* møj fræ endnu, te han kund faa en Par Bowser, han kund vær bekjend aa ta paa te Aalters.

Ih, hwor blywer Fruen aa? A skuld hjem og gi æ Gris. Den kan ett ret læng undvær mæ.

E n k e f r u P r o f t

(ind).

Ja, jeg blev opholdt lidt ude i Kjøkkenet. Men du An Kjestin gaar vel og opfrisker gamle Minder. Ja, du tjente jo da her paa Gaarden, dengang min Søn blev født.

A n K j e s t i n .

Ja, a haar saamænd gin ham tar paa manne Gaang, den Kaa'l. Det tinker han vis ett ved, nær han nu møder mæ.

F r u e n .

Ja, du var her jo i mange Aar.

A n K j e s t i n .

Ja, Jøsses ja. Den sidst Gaang a saâ herind, ved Fruen, hwitte^[75] *det* war.

F r u e n .

Det kan jeg saamænd ikke huske.

A n K j e s t i n .

Ja, da kan a gjan sej Dem det, for det behøver a misæl ett aa skamm mæ ved, nu a er bløwen *saa* gammel. Det war akkuraat dengang, det war gavn op med mæ, lissom nu med Dorre, te a war bløwen saadan lovlø swær.

Ja, det war jo da ett ved den ung, det war jo nu ved Fruens Mand.

(F r u e n gjør en vrippen Bevægelse.)

A n K j e s t i n

(fortsætter uforstyrrelig).

Men tho det bløw a jo fornywed godt nok for, det war Synd aa sej andt.

F r u e n

(strengt).

Ja, An Kjestin, nu sidder vi ikke længere og fører Faddersladder om gamle Dage; nu har vi noget langt mere nærliggende at tale om.

Kom nu herhen, lille Dorre; sæt dig nu her ved Siden af mig! Det var ret!

Og saa maa du rigtig aabne dit Hjærte for os. Det er det klogeste, du kan gjøre. Er det ikke sandt, An Kjestin?

A n K j e s t i n

(til Datteren).

Jow, du maa saamænd heller sej æ lig ud, som det er, bette Dorre. Hwad der er ski, *er* ski; og det kan ett gjøres tebaag ijen. Det kan en snaar si.

F r u e n .

Hvor langt er du saa henne, lille Dorre?

D o r r e

(grædende).

A ved'et ett saa nyw!

Fruen.

Du ved det ikke! Naa saadan! Med andre Ord: du har haft mere end een Kjæreste?

Dorre

(i stort Oprør).

Nej, den der sejer mæ det paa, det er den største Løwner^[76], Worherr haar skaft!

Fruen

(betuttet).

Naa, naa, naa! Hvordan *er* det, du tar paa Veje.

Dorre.

A *haar* aalle kjend mir end den samm, det er lissaa sand, som Gud er mi Skaber. A *haar* altid kund past paa mæ sjel, lig te a kam her te. Der er aalle nue, der kan sej mæ andt paa.

Fruen.

Du tar det saa altfor heftig, Dorre.

Dorre.

Ja, a ved nok, te Fruen, og dem, te Fruen, omgaaes, de tror, te en fatte Pig altid staar tered for den først den bejst, og deswarr, der er wal manne, der gjør'et; men a ved *mæ* fri. Den Majt er der kuns jen jenneste Mand, der haar hat øwer mæ.

Fruen

(stille).

Og den ene Mand, hvem er saa det, Dorre?

Dorre

(ser i Gulvet og tier).

Fruen.

Sig det kun, min Pige. Du skal rejse dig ved det Træ, du er falden under.

Dorre.

Ja, nær Fruen saadan trænger ind paa mæ, saa *skal* a heller ett fordøl'et for Dem, for saa sandt a ajter aa blyw salig, saa er'et ingen anne end den unge Herre her paa æ Gaard, der er Skyld i mi Skam.

Fruen

(bruser op).

Hvad siger du, frække Tingest! Du insinuerer, at min Søn ... her i vort Hus ... med en gemen Tjenestepige! Dersom jeg gjorde dig din Ret, saa slog jeg dig ved dit Øre, saa du trilled for min Fod.

Dorre

(har rejst sig og gjort et Par uvilkaarlige Skridt imod Døren).

Fruen

(atter behersket).

Bliv siddende! Jeg blev hidsig. Det var en Fejl af mig.

Men hvad er *din* Mening, An Kjestin? *Kan* en ung Pige tale saadan til sit Herskab, lige op i Øjnene paa det?

An Kjestin.

Nej, bette Dorre, saadan maa du jo ett sej'et, sjel om det nu ogsaa er sand nok.

Fruen.

Hører du det, Dorre! Som fornuftig Pige maa du kunne indse, at her er visse Hensyn at ta. Den Slags *kan* simpelthen ikke ske i vor Familie.

Dorre

(græder).

Fruen.

Saa—saa—saa—saa (stryger hende over Armen). Vær nu en forstandig Pige! Dette med den unge Herre det foreligger altsaa *slet* ikke. Det siger jo da ogsaa den sunde Fornuft.

Dorre

(kaster sig hulkende hen over sine Arme).

Fruen

(vredt).

Aa, lad mig blive fri for dit Skaberi! *Havde* du maaske sat Næsen op efter at blive min Svigerdatter? "Fruen paa Gløttrup", sandelig ingen ilde Titel for Tøsen fra Mosehytten. Men den Tand faar du slaa ud, du Smaa.

Det sømmer sig ikke den lille Bondehøne at flyve op paa de allerhøjeste Grene.

Nej, lille Dorre, *jeg* ved en bedre Ganning til dig, én, som vilde være himmelhenrykt, om han maatte hjemføre dig som sin Brud; skulde heller ikke undre mig, om han allerede havde friet. Gjør han det *endnu* en Gang, lad ham ikke gaa ubønhørt, lille Dorre. Herskabet her paa Gaarden er fra gammel Tid i Rygte for at gi' gode Brudegaver, især til fattige Piger, der er kommen for Skade i vort Brød.

Ikke sandt, An Kjestin.

A n K j e s t i n .

Aaejow, vi fæk da æ Brød ud aa'et, og mir maa en jo ett forlaang.

D o r r e .

Ja, Fruen skal nu ingen Ulejlighed gjør sæ for mi Skyld.

F r u e n .

Gener dig endelig ikke, Vipstjært! Men det kunde dog gjerne komme til at svie til dig en anden Gang, at du stiller dig saa kjæphøj an.

D o r r e .

A ved ett, hvor *a* haar vist mæ kjæphyw. Men i Kjærlighedssager — dér tinker a, te enhwer maa handl, som en kan forswaar'et for sæ sjel.

F r u e n .

Py! "Kjærlighedssager", i *hendes* Stand og Stilling. Spørg du din Mor, om hun nogensinde har turdet slaa paa Nakken ad en Gris eller en Malkeko.

A n K j e s t i n .

Nej, Dorre, ta du heller imud 'et, som Fruen vil ûnd dæ 'et. Mir faar du saamænd aalle. Vi er altfor fatte te' aa komm nø Vej mej aa staa paa wor Ret.

F r u e n .

Se dér talte en fornuftig Kone. Og hvad har du vel egentlig imod Laurst?

D o r r e .

Naa, det er ham, Fruen vil ha mæ klappet sammel mej. A haar wal heller ett andt imud ham end det, te a bryder mæ ett en Graan^[77] om ham.

F r u e n .

Hvornaar er da Laurst bleven dig saa ligegyldig?

D o r r e .

Det haar han saamænd al si Daw wot.

F r u e n

(opfarende).

Nu lyver du!

D o r r e .

Hwad er 'et, Fruen sejer?

F r u e n .

Jeg siger, du har haft Stævnemøde med Forkarlen baade een og flere Gange. Det skal jeg bevise dig over.

(Farer hen til Ringeapparatet.)

E n P i g e .

Fruen kaldte?

F r u e n .

Vil du bede Jomfru Andersen og de øvrige om at komme herind.

(Pavse.)

(Ind træder Gammel Anders, Villads Vedhud og Kokkepigen.)

F r u e n

(til Kokkepigen).

Hør, Jomfru Andersen, De har jo overrasket Laurst og Dorre dér i et Stævnemøde med hinanden nu for ganske nylig, ikke sandt?

K o k k e p i g e n .

Jo, nu skal Fruen høre: Det var forrige Aften, da *jeg* ha'de min Udaften, saa *lige* som jeg gaar ind ad Døren og ned gennem Kjøkkenhaven, saa ved Gud i Himlen om ikke der kommer et Mandfolk — li'saa livagtig — *lige* bums imod mig, men han har aldrig saa snart set mig, saa drejer han omkring og løber langs Ribsbuskene, alt hvad hans Ben kan bære ham. Og som jeg vender mig om, saa ser jeg — li'saa livagtig — et Skjørt, det ved den søde Gud, jeg gjør; og det var nu et ternet Skjørt, og det forsvandt li'saa livagtig bag gamle Anders's Hushjørne. Og Mandfolket kunde nu ikke være nogen anden end Laurst; jeg kjendte ham paa dette Slav her (gjør et Kast med Kroppen). Villads saa ham ogsaa.

Villads Vedhud.

Ja, aaeja, aaeja! A saa *wal* en Mennesk, der kam skjevlemd^[78], og han haaj da saamøj brøltront^[79], saamøj brøltront. Saâ hwerken Goddaw hæ Faawall; han flywer lig søndenom den vejstes Granhæk og ind i æ Lukk^[80] lod han ta, som war der Ild i æ Hæl af ham, aaeja, aaeja!

Men hwem kund komm te aa si paa æ Skinting^[81], som *han* kam stormend; tho det war jo javnhen mørk, det war javnhen mørk, og hwem æ Pløg^[82] war heller ett war, det ved a Fanden hwint mæ ett. Aaenej, aaenej!

Kokkepigen

(vredt).

Fy, Villads, du lofte endda, du vilde sige, det var Laurst!

Villads.

Det jennest a kan sej: det war en bitte stakked førjted^[83] Mand, førjted Mand, aaeja, aaeja! Men Laurst war 'et ett; ham war 'et misæl ett. Ham plejer der Fanden hwint mæ ett aa vær den Skub i.

Kokkepigen.

Ja, Fruen kan nu godt tro, hvad *jeg* siger. Jeg har set Dorre ligefrem vende Øjnene i Ho'det, naar Laurst gik forbi, det ved den søde Gud, jeg har!

Dorre

(rejser sig oprørt).

Du skuld snakk mej om aa vend Øwn te æ Kaa'l, saaden en — Makkedusse!

Kokkepigen.

Sikken én! Hva' bilder den sig ind! Py, Bondemaléne!

Fruen.

Stille! Og du, Anders, hvor var *du* den Aften?

Gamle Anders.

A var saamænd hjemm, som a plejer aa vær.

Fruen.

Saa du da noget til Dorre?

Anders.

Ja, a gjord da saa; for lig i æ Mørkning war hun ind ad mi Dar med en Skaal Grød.

Kokkepigen.

Ja, dér kan Fruen selv høre! Det *var* hende!

Fruen.

Men saa du saa ogsaa Laurst?

Anders.

Nej, hwordan skuld a si ham den Tiddaws^[84]? Tho han kjor jo te Møll ved Melmadstid og kam ett tebaag far ud ad æ Avten.

Fruen

(strengt).

Anders!

Villads Vedhud.

Ja! Aaeja, aaeja! Det haaj a rejn glempt. Det er Fanden hwint mæ ogsaa sand; a hjalp ham jo æ Hejst aa æ Sel^[85]; aaeja, aaeja!

Fruen.

Aa, det er noget rigtigt Vrøvl tilhobe! Ud med jer allesammen!

(De fortrækker paa Dorre og An Kjestin nær.)

Fruen

(hen til Vinduet, som hun aabner).

Py, Pyh! som saadanne Folk dog stinker (til Dorre). Tag mig mit Hovedvandsæg! (Dorre bringer det.) Og kom saa ind til dit Arbejde og sid ikke længere her og driv. Men jeg vil meget indtrængende raade dig, lille Studsnæse, at lytte til mit venlige Forslag. Du kan ikke stole paa, at jeg gjentager det.

D o r r e

(i Døren).

Fruen skuld ogsaa heller læd'et vær.

F r u e n .

Hvad *er* det for nogle Tjenestefolk, der voxer op i vore Tider; de bestiller ikke andet end at sige deres Herskab imod.

A n K j e s t i n .

Ja, saa maa a wal ogsaa gaa mi Vej; a tinker, æ Gris skriger, saa en ka høres øwer æ hil Mues. — Nu maa Fruen ett vær altfor vred, fordet mi Dætter war nø stønsk imud Dem. A skal prøv, om *a* ett skal faa hind ved æ Sind.

F r u e n .

Lad mig se det, lille An Kjestin! Det havde jeg ventet af dig. Du ved jo, at vi her paa Gløttrup ikke forlanger den Slags Tjenester gratis.

(An Kjestin gaar. Det er nu ved Solnedgang. Rødt Lys ind gennem Træerne.)

D e n u n g e P r o f t

(i Døren med Pengekassen under Armen. Er i Ridebuxer, graa Jakke med Spændetamp).

Aa, Mor, faar jeg Lov til at udbetale Folkene deres Penge herinde, bare denne ene Gang. De Tapetsere ligger jo endnu med deres Roderi i Kontoret.

F r u e n .

Ja, værsgod, min Dreng, naar du bare skaaner Møblerne.

P r o f t .

Tak.

(Sætter Kassen paa Bordet.)

F r u e n .

Ja, Erik, nu har jeg talt med Dorre.

P r o f t .

Naa, hvad sa' hun?

F r u e n .

Ja, man kan just ikke rose hendes Imødekommenhed. Hun er en rigtig stivsindet Proletarunge. Men Moderen er paa vor Side, saa det klares jo nok, naar du nu vil ordne Sagen med den anden Døgenigt. Men gjør det snart, lille Erik!

P r o f t

(med et Klask paa Hoften).

Ja, der er for Resten noget i det. Hvorfor ikke gjøre det med det samme.

(Gaar ud i Gangdøren og raaber):

Hej, du dér, vil du bede Laurst komme hérop, strax.

(Atter ind.)

F r u e n .

Ja, saa er det bedst, *jeg* gaar min Vej. Den Art Handler maa helst være uden Vidner. Men gaa nu heller ikke hen og byd *for* meget. Laurst er glad, om han faar Jord til en Ko og forøvrigt knyttes fast til Gaarden. Din Far var saa brillant til at ordne den Slags Forretninger; du er lidt for flot anlagt.

(Fruen ud; lidt efter)

L a u r s t

(i Arbejdstøj).

Der war kaskisæ nøj, Herren vild mæ?

P r o f t .

Ja, begribeligvis, Fæpande. Naar din Husbond sender Bud efter dig, saa vil han dig noget. — Naa, derfor behøver du jo ikke at staa saadan og glo. Det er ikke saa slemt denne Gang. Jeg vilde bare spørge, om du ikke kunde ha' Lyst til at gifte dig.

L a u r s t .

Naa, Hosbond vil ha Lojer af mæ.

P r o f t .

Nej, saagu' om jeg vil. Det er mit Alvor. Er du kanske ikke gammel nok til at gifte dig. Hva'?

L a u r s t .

Jow, det mankirer der ett nøj paa.

P r o f t .

Og kunde det ikke ogsaa snart være paa Tide at sætte Gjordene lidt paa dine Føjtelyster. Du er jo en farlig Buk.

L a u r s t

(skoggerler).

P r o f t .

Der er jo ikke en Tøs, der kan modstaa dig. Det er disse brune Øjne (slaar ham paa Skuldrene, saa Støvet ryger). Du er en Svend, Laurst?

L a u r s t

(vrider sig i Latter under Husbondens Smiger).

P r o f t .

Men som sagt, nu har du haft din Løbetid, og du skulde jo da ogsaa engang tænke lidt paa din Fremtid.

L a u r s t .

Ja, det haar Hosbond faat ved den rett End aa.

P r o f t .

Naa, hvad saa?

L a u r s t .

Nej, ett for det. A kund jo godt gywt mæ, nær det skuld vær. A mangler jo ett andt end en Fruentimmer, ja, og saa da en Krumm Hjemmen aa byd hind ind paa, det forstaar sæ!

P r o f t .

Ja, men hvis nu jeg — i al Tarvelighed — gjør Udvej for begge Dele?

L a u r s t .

Ja, det war da saa Fandens nem. Saa kund a jo spaar mæ enhwer Ulejlighed.

P r o f t .

Sig mig, kjender du Dorre?

L a u r s t .

Hehehe, om *a* kjender Dorre? Helsen maatt a da vær tossi. Tho Hosbond ved da, te vi tow haar tjent sammel i de sidst —

P r o f t .

Sludder! Kunde du lide at gifte dig med Dorre?

L a u r s t .

Ja—a—a, det war da snaar den villerst, der kund bydes mæ te. Men hun bryder sæ aalle en Kjærn om mæ. Saa det er jo saa uheldig, som *det* ka vær. Nej — hæhæhæ! — hun sætter missel æ Nies saa møj høtter.

P r o f t .

Hvad ved du derom?

L a u r s t

(underfundig).

En skal ett sej aal det, en ved.

P r o f t .

Er det mig, du sigter til!

L a u r s t .

Nej, Gud bewor *mi* Mund!

P r o f t

(helt hen imod ham).

Vær du glad, du ikke sa noget. Jeg havde slaet dig ihjel!

L a u r s t .

Jøsses, bette Børn endda, det var streng Snak.

P r o f t .

Nuvel. Du ved, at Dorre er kommen i Omstændigheder. Skylden kan ligesaa godt være din som en andens —

L a u r s t .

Nej, ved De nu hwa, gued Hosbond! Nu maa De Fanden gaal mæ ha mæ undskyldt. A kan ha nok aa klaar for mi egen Paart ...

P r o f t .

Hold Mund! Som sagt: Situationen er alt andet end morsom for hende. Jeg har ondt af Pigen. Det er Synd for hende. Hun er en flink Pige. Og vil du gifte dig med hende, saa skal jeg drage Omsorg for, at du ikke skal komme til at fortryde det.

L a u r s t .

Ja, men som *a* sejer, hun vil ett si mæ for hinne Øwn.

P r o f t .

Du *har* friet til hende! Du har maaske oven i Kjøbet spillet Kjæreste med hende; hva'? (griber ham i Halskluden). Vil du ud med Sproget, eller jeg skal ryste dig, saa Toet skal ryge af dig! — Syntes jeg ikke nok, at der ogsaa var andre, som stod Pigebarnet for Hovedet — — (sagte, ærgerlig) Aah, for Satan!

L a u r s t

(hvæser).

Jamen, Gud bewors, Hosbond, vil De da klemm æ Lyw af mæ! A sejer Dem jo, te hun hwerken vil hør heller si mæ.

P r o f t .

Jaja, saa taler vi ikke mere om Sagen foreløbig. Men ifald Dorre skulde skifte Sindelag, saa ved jeg altsaa, at du ikke er uvillig. Bækhuset bli'r jo ledigt til Oktober, og du ved, at det er anset for at være et af de bedste Lejehuse her til Gaarden.

L a u r s t .

Ja, som *a* sejer, hvis Dorre vil, kan Hosbond altid stol paa *mæ*.

P r o f t .

Vel. — Saa har jeg ogsaa lidt andet at tale med dig om: Jeg har lagt Mærke til, at der er noget i Gjære mellem Folkene. I gaar vel ikke og rotter jer sammen imod os, hva'?

L a u r s t .

Det faar Hosbond laant bejer aa ved af anne end af *mæ*.

P r o f t .

Med andre Ord: Du er selv med i Komplottet.

L a u r s t .

A ved ett af nø Komplot.

P r o f t .

Du lyver. Du saavel som de fleste af de andre har noget for med Goj, denne beredne Landstryger paa den halvilde Hest — et Dyr, jeg forøvrigt misunder ham — han er kommen her til Egnen for at tude jer Ørene fulde med sine Fantasterier. Han har hele Sommeren kjøbt Jord op omkring Rundmose og har Planer om at samle alle Egnens Landarbejdere om et fælles Fabriksforetagende, en intensiv Udnyttelse af Tørven for ad den Vej at berøve Herregaarden sin Arbejdskraft.

Er jeg maaske saa ikke rigtig underrettet?

L a u r s t .

Jow, tho det laader næjsten te'et.

P r o f t .

Og saa tror I fattige Lus, at I kan agere Driftsherrer, hva'! sparke bagop til Herregaarden, hva'?

I kan Fanden brække mig ikke undvære den gamle Slavepisk og en Husbond til at træde jer paa Nakken!

(Træskolarm i Gangen.)

Naa, nu begynder de andre at trænge paa. Men det var det, jeg vilde sige dig, Laurst, du kunde gjerne staa noget paa Husbonds Parti og holde lidt igjen, naar Hvervningen til denne Gojs dødfødte Projekter nu skal til at ta' Fart.

Naa, skrup af!

(Laurst ud.)

P r o f t

(hen i Døren og siger):

Ja, I faar komme herind; de Svinemikler gaar jo stadig og roder paa Kontoret. Men Træskoene af, begribeligvis.

(Folkene myldrer ind og stiller sig ved Udbetalingsbordet. De er alle i Arbejdstøj; her er den Blinde Jens Romlen, Bertel Bjaø de fire polske Roepiger og deres Opsyn Hr. Grabb, et Par Dræningskarle i store Vandstøvler etc.)

P r o f t

(til den Blinde).

Naa, blinde Muldvarp, hvad mon du har udrettet, at du møder her ved Pengeskuffen?

D e n B l i n d e .

Jeg har læsset Møntørv i tre Dage!

P r o f t .

Saa, har du det. Det Arbejde har der vist været Skred i. Det er sært, jeg aldrig har lagt Mærke til dig, uden naar de rørte Madklokken.

D e n B l i n d e .

Det var ogsaa for meget forlangt, at Husbond skulde lægge Mærke til saa simpels Folk som mig; men det er nu, som *jeg* siger. Men jeg er godt fornøjet med 75 Øre om Dagen.

P r o f t .

Du er sgu ogsaa fornøjet med 50. Værsgod. — Det er Dælen brække mig en Synd at gi' dig dem. For de gaar jo gennem Halsen paa dig hver Øre. Jeg synes, det var paa Tide, at Goj tog sig af dig — han er jo dog din Bror — og ikke lod os alene om din Forsørgelse. Vi skulde med Fornøjelse gi' Afkald paa din værdifulde Assistance.

(Den Blinde ud.)

P r o f t

(til Dræningsmesteren).

Naa, I gaar og søler dernede endnu. Blev altsaa heller ikke færdige i denne Uge.

D r æ n i n g s m a n d e n .

Nej, den Jurdbund er misajn hwerken te aa hugg heller stikk i.

P r o f t .

Deri ligner den jo udmærket dig selv. Jeg ved Dælen brække mig ikke, hvordan det kan være, for jeg synes, at I altid er dobbelt saa længe om et Stykke Arbejde hos mig som andetsteds.

D r æ n i n g s m a n d e n .

Jamen, det maa jo da vær raar Stejer, der hwor en gjan vil blyw saa læng som mulig.

P r o f t .

Kun Skade, at Tiltrækningen ikke er gjensidig. Værsgod!

(Dræningsmanden ud.)

P r o f t

(til Bertel Bjat).

Dit er vel det sædvanlige?

B e r t e l B j a t .

Jow, aaejow.

P r o f t .

Værsgod! — Hør, Bertel, jeg har lagt Mærke til, at du har skaffet dig en Hund.

B e r t e l .

Ja, tho det er en bette Hwelp, som æ Bøen gaar og haar dje Kommers mej; de er da saa glaad ved 'en.

P r o f t .

Ja, men jeg er Dælen brække mig ikke glad ved den. Om lidt strejfer den naturligvis ud efter Harerne, og du ved, jeg ikke taaler løsgaaende Køtere her

paa Herregaarden.

B e r t e l .

Som a sejer, det er jo baare en ussel bette Hwelp, som æ Bøen er bløwn gin — og tho de haar jo lidtajter Fornywels te davle — og den er nu ligfram bløwn dje Yw'stien.

P r o f t .

Ja, hvad Fanden kommer dine Unger mig ved. Jeg har forbudt mine Daglejere at holde Hunde; dermed Basta!

B e r t e l .

Ja, saa maa a wal hjem og ha'en laâ ød! Men det er da snaar den tungest Boj, a kund kom hjem te de Smaa mej — og mi Kuen — ja, a er da saamænd vis paa, te hun laant heller vild kyl all hinne Urtepotter ud paa æ Landvej end lægg æ Strikk om æ Hals af den bette Dyr.

(gaar.)

P r o f t

(faar Øje paa Polakinderne).

Naa, der har vi jo den smukke Katinka, som har afstedkommet Folkevandring blandt Egnens Karlfolk.

Hun har nogle Satans pæne Øjne, og der er nok allerede skiftet flere Knivstik for disse Øjnes Skyld, ikke sandt, Hr. Grabb?

G r a b b .

Jawohl, gute Herr! Hun har geheistes Blut.

P r o f t .

Hvad siger De? Har hun Heste-Blod. Det tror Fanden!

G r a b b .

Aber hun mache rrr-ret gut Arbejete blandt dem Roer.

P r o f t .

Ja, hun makker ret mellem Roerne; det er efter den gamle Bonderegel: Slem efter Mandfolk, flink til sit Arbejde.

(Ser i Regnskaberne.)

De staar for ½ Td. Kartoffler, og saa har De faaet fire Halmknipper til Sengene.

G r a b b .

Den Halm sollen sie gratis bekommen.

P r o f t .

Hvad mukker De! Skal De "bekomme" Halmen gratis! Katinka og hele hendes Regiment af Elskere skulde holdes med gratis Halm fra Herregaarden! Nej, Hr. Grabb, saadan leger vi ikke paa Gløttrupps Enemærker.

Og jeg saa, at der forleden blev hevet en Hoben Gulerodstop ud af deres Wigwam. Maatte det være mig tilladt at spørge, hvem der forsyner de Damer med Gulerødder? De skulde vel aldrig stamme fra Herregaardshaven?

G r a b b .

De Gulerøtter bekommer de alzusammen af den Villads.

P r o f t .

Ho-hoh! Kald mig paa den Herre.

(Man henter V i l l a d s ind fra Haven).

(P a v s e.)

Se, se, lille Villads; saa du betaler de polske Piger deres smaa Opmærksomheder *in natura*. Skulde vi ikke se at faa lidt at vide om den Sag, gamle Tyveknægt!

V i l l a d s V e d h u d .

Aaejow, aaejow; det næjter a ett, det næjter a slet ett; aalle aa æ Støj, te a jo haar gin æ sølle Piger — æh — en jenle Morre^[86], en jenle Morre. Tho der er jo søn'en Sand^[87] aa'et, te de kyrer'et for æ Høvder i Støwtfuldlas^[88]. Aaeja, aaeja!

P r o f t .

Du har sikkert heller ikke indskrænket dine milde Gaver til Gulerødder alene; andre Havesager er nok gaaet samme Vej. Hvordan tør du understaa dig i at drive en saadan Geschæft?

V i l l a d s .

Ja tho det er jo da bløwen en Aftaal, te a sjel skal ha aa æ Haw det a ka brug, det a ka brug — æh — og nær a saa ett sjel kan faa'et fortær, faa'et fortær, tho saa sir

en jo atter aa komm aa med'et te anne skikkele Folk, skikkele Folk. Aaejow, aaejow!

P r o f t .

Ja, du er Dælen brække mig en kjøen Plante at ha' gaaende i sin Have, hva', gamle Uglefjæs! Men du har vel snart stjaalet saa længe her paa Gaarden, at du har faaet Lovshævd for det.

V i l l a d s .

Aaeja, aaeja! Men a er da Fanden hwint'mæ hwerken bløwen tyk heller fied aa'et, hahaha!

P r o f t

(til Grabb.)

Ja, saa kan vi sætte det hele til fem Kroner. — Værsgod!

G r a b b .

Takker saa meket, gute Herr!

(han og Polakinderne ud.)

P r o f t .

Naa, Jens Romlen, saa er det nok bleven din Tur. Du staar skrevet for en Fjerdingkar Byg til Hønsene.

J e n s R o m l e n .

Naa. Det troed a endlemaal a fæk sletted den Gang a war mej i æ Lynghied.

P r o f t .

Betalte jeg dig ikke noget for dit Arbejde i Lyngheden?

J e n s R o m l e n .

Jow, Gudbewors, jow, a fæk jo mi Dawløn for den *jen* Daa; men a war jo guednok mej i halvanden.

P r o f t .

I *min* Bog staar: "Betalt Jens Romlen for Lyngheden 1 Kr. 65"; saa det er øjensynligt, at jeg har betragtet den Sag for afgjort.

J e n s R o m l e n .

Naa; ja saamænd, saa kan det jo ogsaa vær det samm med den halv Daas Arbed. Men det war endda ett det jennest^[89]; a haaj ogsaa en anden Ting a møj gjan vild spørg Herren om.

P r o f t .

Ja, det har du vel sagtens. Der er jo altid noget i Vejen med jer enhver især.

J e n s R o m l e n .

Ja, aaeja. Men det er nu en Ting, a haar wot loved lig sin Dje Faa'rs Død og far ogsaa da — a miner æ Skjød paa mi bette Stej^[90].

P r o f t .

Haah-Haah! Se vi det, bitte Jens! Du er da formodentlig med i dette her Mosekomplot med den *store* Goj som Chef.

J e n s R o m l e n

(søger at overhøre denne Ytring).

Tho det war jo en javn Aftaal med Dje Faa'r, da a tog An Kjestin, te naar vi haaj bowed i æ Hus i tyw Aar, saa skuld'en vær wor egen. Nu haar vi saamænd bjerred ved^[91] baade i tyw og i trørre, men æ Skjød haar a ett faat endnu, endda a haar pirked ved baade te jen Tid og enaan.

P r o f t

(stærkt).

Hvad — vil — du — med det Skjøde.

J e n s R o m l e n .

Ja, tho hwad vil'en med en Skjød; naar en haar nøj, der er jens egen, saa vil en ogsaa gjan ved, det er jens egen.

P r o f t .

Der er Lumskeri under dette her.

J e n s R o m l e n .

Ja, saa maa'et vær fræ anne dje Sider, for a ajter saamænd ett nø Lumskeri, naar

a baare maa faa mi Ret.

P r o f t .

Din Ret, din Ret! Vover saadan en Stodder at tale til mig om Ret! Havde det været i min Fars Tid, — han havde givet dig en Omgang Hundepisk.

J e n s R o m l e n .

Det er endda en haard Tiltal te en Mand, der haar laâ si Arbed her paa æ Gaard i de sidst tredve Aar.

A kam her, a kund knap løvt en Køll; a *haar* hat ûnd Daw^[92], om nue haar hat et, a *er* altid bløwen saat te den taang End; det er lissaa sikker! Det war i Dje Faa's Tid og det er i Djes^[93]. — Det jennest a haaj aa gled mæ te, det war den bette Stej. A haaj jo ett andt end æ Søndæ^[94] te aa pass en i; men An Kjestin haar wot mæ en gued Kuen; hun haar æsselt ved^[95] lissaa wal som a sjel, og nu er vi kommen saa vidt, te vi kund faa en bitte Krumm Fornywels aa'et, nær det kund blyw jens egen.

Aae, unge Herre, De begaar en stur Synd imud mæ, om De næjter mæ mi — — ja a haar jo ette anne Urd for'et end — *mi Ret*, for saasandt der er en Gud i Himlen saa er'et den Ret, a haar stridt for, sin^[96] a bløw woxen Mand.

P r o f t .

Aa, "Ret" og "Ret" og "Ret"! disse forbandede Fraser, som er kommen til Rend i disse løbske Tider. Hvad tror du, der blev tilbage af Gaarden her, om jeg lod enhver løbe med, hvad han kommer og paastaar er hans Ret? Ikke en Trævl, Fanden brække mig!

J e n s R o m l e n .

Det er møj mulig, gued Hosbond; det kjender a jo ett. Men a er en fatte Mand, som haar opføj en stur Bøenflok. Kund a nu faa æ Skjød^[97], saa kund vi tow gammel kom øwer wor Sager og betaal enhwer sin.

P r o f t .

Ja, og gi' Herregaarden her og Pligtarbejdet en god Dag. For naturligvis gik du saa med flyvende Fane strax over til denne Goj og bragte ham et værdifuldt Jordstykke oven i Kjøbet. Men det skal vi to dog bides lidt om!

J e n s R o m l e n .

De *vil* saa ett gi mæ den Skjød, a ber Dem saa mindele om?

P r o f t

(fast).

Nej.

J e n s R o m l e n

(nærmere mod ham).

Saa er De ogsaa den største — — —

P r o f t .

Nu mæler du ikke en Stavelse mere, eller jeg lader dig smide ud af din Ejendom som en Tigger! (peger mod Døren). Gaa!

(Jens Romlen ud.)

(Tæppe.)

TREDIE AKT.

Karl ekammer paa Gløttrup. Dør ud til Stalden i Krogen til venstre. Et gabende Hul i Bagvæggen. Kalkpudset fattes allevegne. To Jernvinduer til venstre. Møblementet bestaar af seks dobbelte Træsenge (tre til hver Side) med Halmen ud gennem Sprækkerne; et Skab med nedhængende Skidentøj ovenpaa til højre mod Bagvæggen; et lille Bord mellem Sengene til højre; et Par umalede Stole; en 4—5 lave Kufferter omkring Væggene. Mellem Vinduerne og over Sengene hænger Træskostøvler, Bringetøj og Kjørepiske. Ved Bjælken et Par sværtede Staldlygter, hist og her paa et Søm en Klynge Søndagstøj; paa Bordet svømmer det med Tobakspiber, Skraakarduser, Spillekort og Smørebørster. Mod én af Sengene, hvori to snorkende Personer, læner sig en Cykle.

Per Hjorddreng løber paa bare Ben frem og tilbage med Vand, som han henter ved Posten ude i Stalden.

Laurst og Klæppen staar vesteløse og barberer sig ved nogle Spejlstumper stillede mod Jærnvinduerne.

Røgter Søren sæber sig ind, mens han kikker i Spejlstumpen over Laursts Skuldre.

Laurst

(som støder til ham).

How, du Kopisker; rend ett te mi Aarm; ser du ett, a staar med æ Knyw!

Røgter Søren.

Da skuld a wal ogsaa gjan si. Og du spejler misæl ett godt i den Sid, du vender te mæ.

Klæppen

(vender sig om mod Per).

Aa, hent ogsaa nø Wand te mæ.

Mange Stemmer.

Og te mæ!

(Per blarper omkring og sætter de fulde Fade.)

Jens Tammesen

(tørrer sig paa Indersiden af sin Vest. Til de to snorkende):

Hov! Kunde I to nu ikke snart begynde at lette lidt paa Skinkerne. Hva'! For det er vel ikke Mening, at I vil ligge dér, mens vi andre holder Møde.

Hører I, Murmeldyr!

G o l i a t h

(med stort hængende Overskjæg).

Aa, gaa ad Helvede til med jeres Møde! Jeg er ligeglad!

J e n s T a m m e s e n .

Ja, du er ligeglad, naar bare du har noget at hælde paa Krukken. Din Strube er snart saa bundløs som et Støvleskaft. Nu har du igjen siddet paa Kroen den halve Nat.

(Lange Anders render uforvarende mod Cyklen, saa den med stort Rabalder dejsjer over mod Nabosengen.)

D a v i d

(rejser sit blonde Hoved i Sengen hos Goliath).

Hvad skal det til at vælte min Cykle, din skeløjede Abekat!

L a n g e A n d e r s .

Hun slog sig inte no' videre. Hun stødte sig bare lidt paa Gummien.

L a u r s t

(færdig med Barberingen).

Hvad skal ogsaa det betyd aa slæb di Cykel mej ind i æ Kaalkammer. Haar vi ett Swineri nok endda.

R ø g t e r S ø r e n .

Han haar maaske "laant" 'en, og nu er han ræd for, de skal komm og ta'en fra ham af.

J e n s T a m m e s e n .

Den ligger ved ham om Natten.

L a u r s t .

Nej, det gjør Katinka; helsen tror a saamænd wal, han tog'en med sæ under æ Hylsklæd^[98]!

L a n g e A n d e r s .

Det maa nu alligevel være rart med saadan en Cykel, naar man har saa mange Kjærester som David, for saa kommer man immervæk saa gelassen fra den ene

til den anden.

(David og Goliath snorker for ikke at høre Skoserne.)

Jens Tammesen.

Kom nu op, I Sovetryner.

(Højere Snorken.)

Jens Tammesen

(gjør Mine til Lange Anders, denne forstaar Vinket, gaar bagom Sengen og vipper den over, saa de to sovende triller hen ad Gulvet).

Goliath

(i Underbuxer, tænderskjærende foran lange Anders).

Du skulde vel ikke ha' Lyst til at faa et Par smaa Klinkæg brungen op paa Morgenvkysten, hva', for saa kan du barestens sende Bud efter ham her.

(Ryster Næven under Anders' Næse. Man samler sig om de to.)

Goliath.

Jeg skal, Satan forsyne mig, ta' Maal af nyt Gebis til jer allesammen.

(Gjør et Udfald.)

Klæppen

(gaar bag til ham, gi'er ham et beregnet Bagslag, saa han sætter sig haardt ned mod Gulvbrædderne).

Stødte du dig paa Numsen, gamle Goliath! Koldt Vand i Blodet, Kammerat.

(Tømmer Vaskefadet over Hovedet paa ham, ta'er ham i Krebsen og fører ham hen til Udgangen, slænger ham ud.)

Tør dig nu pænt under Næsen paa én af Korumperne!

(Sengen løftes atter op. Gulvet ligger strøet med afkrængede Buxer, Strømper etc. Laurst gaar omkring og gi'er det et Spark ind under Sengene. Alle er nu i Pudsen. Enkelte med skrigende Slips; de fleste med hvide Kraver uden hverken Flip eller Slips.)

Jens Romlen

(ind).

Godmaan! Ja nu haar vi karenmæ snaar æ Goj. Han kommer hernied baag æ Røgel^[99] paa hans bette geswindt Hejst aal det en kan pin'spring. Jow, det er lissaa sikker!

(De sidste Pjalter faar et forsvarligt Spark ind under Sengene.)

K l æ p p e n

(ta'r Jens Romlen hen i Forgrunden, mens han banker Piben ud i Haanden).

Hør, Jens Romlen, tror du *a* kan komm mej, te det her Tørvsjov?

(Kaster Udkrasningen i Munden og stikker Piben i Frakkelommen.)

J e n s R o m l e n .

Ja, tho du kan da majt æ Spaad!

K l æ p p e n .

Ja, for nu er *a* Dælen rend mæ snaar træt af de her Herregaard.

(Hestetrampen.)

J e n s R o m l e n

(kiger ud).

Der haar vi fandenmæ lig æ Swend, det er lissaa sikker!

K l æ p p e n .

Hwad er det for en Swedi^[100], ham Goj, haar han nø Kondovitter?

J e n s R o m l e n .

Pø! Hwor kan du sej'et! Han er aaljen lissaa klog som ti af di Starels^[101].

K l æ p p e n .

Det war Satans!

G o j

(kommer ind mellem en Klynge Karle og nytilkomne Landarbejdere; han gaar hen til Jens Romlen i Forgrunden).

Godda'; naa, hvordan forløb det saa med Skjødet?

J e n s R o m l e n .

Ja, *haar* en kjend Maagen, han næjted mæ'en, æ lied Skjevl^[102]; næjted mæ mi soleklare Ret lig op i mi oben Øwn.

G o j .

Ja, selvfølgelig. Det var jo saadan, jeg vidste, det vilde gaa.

Jens Romlen.

Jamen du kan fandenmæ tro, te a ga ham hans Refurium^[103]! A war lig ved aa sej te ham: du er den største *Kjeltring*, a haar kjend!

Goj.

Men du sa' det ikke?

Jens Romlen.

Nej! for a bløw jo niest aa^[104]. Han pejt ad æ stur Dar. Og saa maatt en jo gaa. Men saadan er han fandenmæ vis ett bløwen tal te far, æ Swend!

Goj.

Det er en nederdrægtig kjedelig Sag med det Skjøde. Din Lod ligger jo derinde midt i det altsammen, og Meningen var jo den at lægge Maskinhuset saa vidt muligt paa din Ejendom. Bliver han ved med at fastholde sin Vægring, er han sgu i Stand til at vælte os hele Planen, i hvert Fald som jeg oprindeligt havde tænkt mig den. Hvor har du ogsaa kunnet handle saa letsindigt ikke at sikre dig Skjødet, mens den gamle levede.

Jens Romlen.

Ja, den gammel han war sgu heller ett nem aa ta Maankys^[105] ved. Men det war jo dum, det skal a gjan indrømm. Men hwad, en troed jo da ett, te æ Pak vild snyd jen for si lovformele Ret lig op i Neb og Kief^[106].

Goj.

Gaa hellere ud fra som en Selvfølge, at en fattig Mand altid bliver snydt. Hvordan Pokker skulde der ellers blive saa mange rige!

Men den Sag maa nærmere overvejes. Forhaabentlig viser der sig en Udvej; skjønt jeg ser den ikke i Øjeblikket.

(De andre har nu samlet sig i en samtalende Klump mod Scenens Baggrund; de fleste har faaet Piberne tændt. Efterhaanden lejrer de sig paa Kufferterne og Sengene.)

Goj

(vender sig til dem).

Ja, Kammerater, jeg har jo næppe behov at præsentere mig eller vidtløftig forklare jer, hvorfor jeg er kommen her. I ved jo allesammen, hvem jeg er, og hvorfor jeg har ønsket dette Møde med jer.

(Stemmer: Ja, ja!)

Det er jo nemlig ikke første Gang, jeg staar i denne Mindernes Hule; nej, jeg kjender den i hver dens skidneste Krog, saa ikke Rotten, der gnaver under dens Syldsten, kjender den bedre (Hør!) — Her har jeg gaaet før I og min Slægt før mig, Aar efter Aar over disse tilsølede Gulvfjæl. Gjennem det rustne Jærnvindue dér har jeg — som I nu — bestandig haft den samme Udsigt til en Mødding i Forgrunden og den takkede Herskabsgavl i Baggrunden.

(Hør, hør, Bravo!)

G o j

(afbryder).

Aa, er I ikke saa god dernede at lukke Døren op ud til Stalden, at vi kan faa — om jeg saa tør sige — lidt frisk Luft. — Tak skal I ha!

— — — Hvor jeg kjender den igjen, denne klæbrige Dunst, der sidder her rundt om paa de sværtede Bjælker som tunge Edderdryp eller gaar i Gjæring som Kager af Mugg inde i de lysforladte, spindelvævsfyldte Hjørnekroge. Denne Dunst fulgte mig i mit Tøj langt paa den anden Side Linien, og helt kvit blev jeg den ikke, før jeg en Dag smed de sidste Klude fra Hjemmet paa et Baal under Australiens Sol. Da jeg sad der foran Flammen og hørte, hvordan Knapperne sprang i Ilden, da sitred mine Nerver af en sær Glæde; jeg var pludselig som hin frigjorte Slave, der sidder og varmer Hænderne ved det Baal, som næres af hans splintrede Aag.

Og jeg rejste mit Hoved og skred som en ny Mand hen over en ny Jord. Den, som blot eet eneste Livs-Sekund har følt den Jubel ved at staa *lænkefri*, han har været i Guds Rige!

Kammerater, se omkring jer! Se, hvordan man mishandler jer i eders Organismes beskedneste Krav til Lys og Luft; se paa disse Vægge, disse Bjælker, dette hæslige Gulv, der har drukket alle Aarstiders Stank; alt sammen sender det sine edrede Sygdomsspirer imod jer og gjør jer gamle og sløve før Tiden.

Her mellem disse skidne Vægge har I den Form, hvori I støbes til de Smaafolk, I er. Her lærer I at krykke sammen til en Mands halve Længde, sjæleligt endnu mere end legemligt; her øver I jer i at blive fejge og svinske og sjæleraa og se med ærbødig Frygt op til de heldige, dem der som hine histovre (peger ud ad Vinduet) bor bag de takkede Gavle og de hvide Gesimser.

(Stærkt og langvarigt Bifald, under hvilket David og Goliath lidt tøvende kommer frem i Døren.)

J e n s T a m m e s e n .

Hvad har I her at gjøre. Ser I ikke, vi har Møde!

(D a v i d gaar under de andres isnende Blikke hen og ta'r Cyklen, arbejder sig atter mod Døren under Knubs og Nakkedrag og h a a n e n d e T i l r a a b):

"Han skal ud til Tøserne!" "Vil du hilse din Mor" — — "Og Katinka!"

G o l i a t h

(truende frem; ser ædende ond til dem alle).

J e n s T a m m e s e n .

Kan du ikke se, vi har Møde!

G o l i a t h .

Hvad Fan'en raver det mig!

L a n g e A n d e r s .

Du har nok obselveret, at Klæppen inte er tilstede. Men vi kan snart hente ham.

G o l i a t h

(slaar Anders i Synet, saa han dejses).

Hold Kæft i Helvede! (peger mod Goj): Er det den Urangutang dér, der holder Møde? Saa er det vel ogsaa én, der skal leve af vos andre. Pø! saadan en Hundestejle, der kommer ridende som en anden Kaptajn. Du klør vel inte lidt paa Tandstellet, hva', Bændelorm! Ska' jeg række dig et frisksmurt Nyseplaster!

G o j

(der længe har maalt ham med Øjnene, siger roligt):

Nu vil jeg raade dig til at søge dig et andet Publikum for dit onde Lune. Jeg kunde maaske ellers faa Lyst til at gi' dig en lille Lexion i Selverkjendelse.

G o l i a t h .

Mukker han!

(gjør et drabeligt Udfald).

G o j

(gi'r i det samme Goliath et Boxestød, der sætter ham paa Knæerne; Beundringsraab fra de forsamlede).

G o l i a t h

(rejser sig skamfuld op).

Hvor har *du* lært det Tav?

G o j .

Aa, jeg har tæmmet Vilddyr, der var værre end du, sølle, brændevinsslatne Klud!
Vil du saa se at finde Døren lidt gesvindt!

G o l i a t h

(hugger en Brændevinsflaske og et Par gamle Støvler).

Man har vel Lov til at faa, hvad der er éns eget.

Nu kan I hilse Husbond og sige, at jeg har vaaren her, men jeg er her inte mere.
Nej, inte synderlig! Nu gaar jeg Dælen storme mig ud og smører Gedakten.

(I Døren, peger paa Goj):

Saa kan du godt præke videre, Mosjø — Marekat!

(Døren smælder i.)

G o j

(fortsætter).

Kunde jeg ønske mig en bedre Illustration til de Ord, jeg før afbrødes i?

Gaarden her suger jer ind, jer selv, jeres Sønner, jeres Døtre, og den slipper jer ikke, før I har ofret den jert Hjærteblod. Rummet her smitter af paa jer Sjæl, I bærer det om med jer i jert Sind og jert Syn, og naar I en Dag gifter jer, ta'r I jer fattige Bylt under den ene Arm og Konen under den anden og vandrer ind i Lyngen, ud mod Mosen til et Hjem, som maaske til en Begyndelse er rent og lyst, men som Aarene gaar, kommer den skjulte Grundtype frem, og Grundtypen det er Hulen her!

(Bravo!)

Men som *jeg* brød ud og splintred det gnavende Aag, saadan kan I alle bryde ud, om I vil, og bygge jer Hjem efter en ny Type.

Mens jeg laa derude bag Faarefoldene i dette nye og stærke Land, da fatted jeg en Plan til eders Redning, efter hvilken I kan blive frie og selvstændige Mænd.

Her under Herregaards-Systemet vil der aldrig kunne ske noget til Samfundets Trivsel og Væxt. Her er Jordan gaaet i Forraadnelse, som alt raadner, der lægges i Dynge og Klump. Men histude ved Himmelranden, hvor Herregaardsmarken ender, og de store Moser ta'r fat, der ligger endnu ny og ubrugt Jord og venter paa modige Næver, der tør binde an med den.

Jeg har i denne Sommer opkjøbt en stor Flade af denne Jord, saa meget at der er mer end nok til os allesammen. Her staar Tørven favnedybt i Pytterne og venter kun paa at løftes op paa Brinken for at blive en Velstandskilde for Egnens Smaafolk milevidt omkring. Selv beregner jeg mig ikke det ringeste Overskud. Jeg er lønnet mer end tilstrækkeligt, naar jeg maa se mig omgivet af en lykkelig Arbejderstab, der hvor jeg før saa Trælle og værkbrudne Mænd.

(Bravo, Bravo!)

K l æ p p e n .

Det var *da'tt* mulig, te a kund komm mej dér.

G o j .

Enhver hæderlig Arbejder, der ta'r sin Spade og melder sig, skal være velkommen; han er endda ikke blot Deltager, men ogsaa Medejer.

(Begejstret Mumlen.)

Vi har allerede taget fat paa at bygge en Række nette og sunde Hjem langs Moseranden til Arbejderne; flere vil følge efter, som Tilgangen stiger.

Naturligvis kan vi ikke modtage et ubegrænset Antal Arbejdere; de første 100 Mand skal dog ikke komme til at gaa forgjæves, og Folk hér fra Gaarden skal fortrinsvis blive foretrukne. Det eneste, der maa kræves af jer, er dette, at I betids opsiger jeres Kontrakter med eders nuværende Husbonde.

Dermed har jeg fremsat det væsentlige af, hvad jeg havde at sige jer; jeg haaber nu, at I vil gi' mig jeres Mening til Kjende.

J e n s T a m m e s e n .

Jeg synes nu, vi allesammen skal sige Goj Tak, for det han her har sagt os i Dag. Jeg ved ikke, hvordan I andre har det, men paa mig har hans Ord gjort et stort Indtryk. Der er faa, der regner os for Mennesker; det er rart, der er nogen, der gjør det. Og det, hm! saadan at høre om sit eget Menneskeværd, og sin Selvstændighed, det har jeg nu altid syntes, at det var noget af det bedste, én kunde høre om. — *Jeg* havde tænkt at rejse til Amerika. Men nu ved jeg, at jeg rejser til Goj.

(Mange Stemmer: Det gjør vi ogsaa!)

Skal vi saa gi' Goj et kraftigt Leve: Han leve! Hurra—a—!

V i l l a d s V e d h u d

(styrter ind).

Hør Goj, hør Goj, du maa fandenmæ ud og si te di Hejst, om ett du vil ha en kwol^[107] paa æ Flæk. Den haar snær sæ sjel ikold for æ Laaddar^[108]. Den haar faat æ Skank i æ Bjedsel og æ Saadl^[109] øver æ Ører. A ved Fanden hwint mæ ett, hwordan det er, den staar og hæfler i'et^[110]. Og en kan ett komm te'en, en kan ett komm te'en; en sparker mod syv Verdenshjørner; det er da en forvoven Helmis, som nok skal faa laved Ulykker jetiddaws^[111], aaeja, aaeja!

G o j

(ud til Hesten; Stemmerne fries, almindelig Passiar).

B e r t e l B j a t

(til Jens Romlen).

Da war det helsen ett det galest; om en saadan kund gaa hen og blyw si egen Mand.

J e n s R o m l e n .

Nej, er'et ett ogsaa sand, Bertel, hwad vild det ett vær for vi fatte Mennesker, om vi kund faa wor Hæl^[112] op og blyw *selvstændige*. Her haar vi gavn med æ Grim øver æ Ører fræ vi war ett and de elendigste Horker^[113]; jow, det er lissaa sikker!

B e r t e l .

Ja, nu blywer han sgu snaar for *speddelsk*^[114], den Ung. Du høt jo iguer, hwordan han tog afvej for æ Hund. Ja, a maatt jo hjem og hæng'en. Æ Bøen stod omkring mæ og græd, som war de pisket, og a war sgu lig ved og græd mej. — Men nær han nu ett kan und wos saa ring en Ting, fortjener han saa, en skal slid for ham!

J e n s R o m l e n .

Nej, *aalle* aa æ Stej^[115]. A gaar nu med Goj, om æ Herremand saa blywer saa gal som Filax^[116]; jow, det er lissaa sikker!

K l æ p p e n .

Det *er* en Fandens beløben^[117] Fyr i æ Taal. Det er sgu lig en Ganning^[118] for mæ. Det vil *a* sgu ha en Axi i; for æ Herremænd — dem skal en dælenmæ ha nær te æ Ild, om en skal faa nø Fjedt af dem!

W o l l e P e t e r .

Ja—a—a, gi jer nu alstill te'et, bette Folkens, for det er nu ett bogstavret aal det,

han disker op mej. Det skuld nu vær andt sær, om han ett sjel haaj en Kaag, han skuld ha fjatted.

Læg nu Mærk te, hwad a sejer; a plejer ett aa faares med Sladder!

L a u r s t .

A tykkes da ogsaa, det lyder saa underle, te nue Mennesk vil lav en saadan Forretning unden aa tjen paa'en. Tho nær han først haar faat wos te aa sej wor Pladser op, saa er vi jo hwerjen i hans Majt; saa kan han kyr wos, hworhen han vil. For tebaag te æ Herregaard ka vi jo ett komm, nær vi saadan haar sparked baagud te'en.

S t e m m e r .

Ja, Laurst skal hold med æ Herremand; hvormøj faar du for det, bette Laurst?

(Laurst forvirres.)

W o l l e P e t e r .

Nej, det er sgu rigtig nok! Læg baare Mærk te de Urd, Laurst saâ der tesidst; der er møj om det. Der er mir Inder^[119] i det Snak, end en fatter saadan lig med det samm. Det er endlemaal^[120] ogsaa mi Taal. En skal ett tro Folk bejer end lig te; det er ingen Sag og træj op og taal stur Urd; men holder de i æ Udgrav^[121], hm! lad wos kig atter *det*! Prøv nu, om a ett skal faa Ret. A plejer gjan aa kunn staa ved mi Urd.

G o j

(vender tilbage).

Naa, er der ellers nogen, der skulde ønske at gjøre en eller anden Bemærkning til mit Forslag?

V i l l a d s V e d h u d .

Aaeja, aaeja! Det a kund ha aa sej — a haar jo snaar ett hør nøj aa æ Taal (Stemmer: Saa skulde du hellere tie stille!) aaeja, aaeja! Men a ved jo nok fræ anne Sider, hwad Gøj faares mej. Det a sejer, det er, te du er for haard, du er fandenmæ altfor haard. Tho æ Bønder og æ Herremænd, det er da Fanden hwint mæ nøj af det villerst^[122], vi haar i wor Land. Og saa vidt a kan forstaa, saa gaar al di Ajten og Trajten ud paa aa kwæl æ Bønder, aaeja, aaeja! Men det kan da Fanden hwint mæ aalle gaa an og kwæl nøj af det bejst en haar!

G o j .

Jeg vægrer mig ved at tro, at du har noget Mandat til at tale paa denne Forsamlings Vegne.

(Stemmer: Nej, nej!)

Er der andre, der har noget at bemærke?

L a u r s t .

Vi behøver wal ett saadan aa spring i'et. Vi kan wal faa Tid til at tænk wos om.

G o j .

Ja, fortræffeligt! Bare enhver, som ønsker at være med, vil beslutte sig saa betids, at han kan faa opsagt sin Kontrakt med Herremanden, før det er for silde.

P e r H j o r d d r e n g

(kommer forpustet ind).

A skuld hels fræ Herren, om Goj ett vild kom op te ham. Han vild snakk med Dem.

(Stor Uro i Forsamlingen.)

G o j .

Du kan hilse din Husbond og sige, at vil han tale med mig, da træffes jeg endnu i Karlekamret. Om et Kvarter er jeg gaaet.

(Per ud.)

K l æ p p e n

(dæmpet).

Nu blywer der Satan sykk mæ Kommers!

G o j

(under Forsamlingens stigende Nervøsitet).

Ja, saa er vi vel færdige; men før vi skilles, foreslaar jeg, at vi synger en Sang, som jeg har taget i Lommen herhen. Jeg tænker, jeg har saa mange Exemplarer, at hver kan faa et.

(Deler rundt.)

G o j

(synger for, de andre falder ind efterhaanden; tilsidst er det eet rungende Kor).

Raabet stiger i Morg'nens Skjær:
Kommer I snart!
jager som Blæst om Sig og Kjær,
hvisker ved Ruden, hvor Pilen læ'r:
Kommer I snart, I Husmænd!

Aaget bøjed jer Far og Mor
— kommer I snart! —
knuger jer selv, jert Barn, jer Bror,
venter paa Vuggens spæde Nor —
kommer I snart, I Husmænd!

Landet lyser af Korn og Kvæg
— kommer I snart!
Eders Kvinde bag klinet Væg
malker Geden med striden Skjæg,
kommer I snart, I Husmænd!

Dovne sugede Jordens Marv,
— kommer I snart!
tusind Tønder til Taabers Tarv!
Hvad *de* levned blev eders Arv.
Kommer I snart, I Husmænd!

Staa ej bundne jer Bødler bi,
— kommer I snart!
grib jer Spade, og hug jer fri,
I er tusind, hvor de er ti!
Kommer I snart, I Husmænd!

P r o f t

(er kommen ind ved Begyndelsen af næstsidste Vers. Efter Sangen gaar han hen mod Gøj).

De arrangerer Varieté for Folkene?

G o j .

Saamænd.

P r o f t .

Mon gratis.

G o j .

Ja, for indbudte.

P r o f t .

De lader til at være stærkt optaget.

G o j .

Har været. Nu er vi færdige.

P r o f t .

Men De havde ikke Tid til at komme op til mig.

G o j .

Nok Tid, men ikke Lyst. Jeg skal sige Dem, Hr. Proft, da jeg sidst blev kaldt op i Herskabslokalet — det er nu en lille Sned Aar siden — var det for at faa min Ryg pisket til Blods. Det var Deres elskelige Faders sidste Opmærksomhed imod mig; og De forstaar: saadant et lille kjært Barndomsminde vil man nødig ha' vækket i Utide.

P r o f t .

Fik De Prygl, har De sikkert fortjent dem.

G o j .

Som man ta'r det. Dog havde Deres højtærede Far *visse* rundhaandede Egenskaber. Naar det gjaldt Prygl tog han ingen smaalige Hensyn til Fortjeneste. — Jeg havde forøvrigt sparket en af hans Jagthunde, fordi den først havde flænget mit ene Ben.

P r o f t .

Og nu er De kommen her for at sætte Splid mellem mig og mine Folk, lokke Arbejdskraften bort fra Herregaarden og selv skumme Fløden.

G o j .

Aa, hvad Fløden angaar, saa er den skummet saa grundigt af Dem og Deres, at der næppe vil være levnet stort til mig. — Og naar De allerede ved saa meget,

saa ved De vel ogsaa den fulde Sandhed, som jo er den, at jeg ikke selv beregner mig det allerringeste Udbytte af mit Projekt.

P r o f t .

Aa pyt, den Tale kan De bilde Taaber ind, saadanne Taaber som dem her (peger omkring sig; fortsætter henvendt til Folkene):

Hvad Satan staar I her og glor efter! Har I ikke hørt nok af den Herres Skvalder! Ud til jert Arbejde, den Onde gale mig! Strax! *Endnu* er jeg dog eders Husbond.

J e n s R o m l e n .

Ja, men det er jo da Søndag, gued Hosbond!

P r o f t .

Ud med jer alligevel! Naa lad det gaa lidt villigt!

(Puffer til de bagerste.)

(Til Gøj): Ser De ikke, hvor De nedbryder hver Gnist af Respekt for Husbond og Herskab ved Deres uforskammede Trængen-Dem-ind her paa Gaarden!

G o j .

Aa, jeg synes ikke, De kan klage; der var jo dog ingen, der vendte sig i Døren og spytted Dem i Ansigtet, som De havde fortjent.

P r o f t .

Hvad understaar De Dem i at sige!

G o j .

Med hvilken Ret jager De med voxne Mænd og Familiefædre, som var det umælende Kvæg?

P r o f t .

Det staar jeg ikke Dem til Regnskab for. Hvad vil De mig?

G o j .

Undskyld, Hr. Proft, det var ikke mig, der havde Bud efter *Dem*.

P r o f t .

Hvorfor kredser De uophørligt omkring denne Gaard? Hvad *er* det, De vil?

G o j

(lægger Armene over Kors).

Nuvel! Jeg vil — *hævne mig!* Hævne min Mors Skjændsel og min Fars forsmædelige Død.

P r o f t

(blegner; ta'r en Revolver frem).

Nu skal De Dælen brække mig forføje Dem ud af min Gaard, eller jeg skyder Dem ned som en Hund!

G o j

(har lynsnart revet sin Revolver op af Lommen, farer et Par Skridt tilbage, hæver Vaabnet mod Profit og siger):

Værsgod! De har første Skud!

P r o f t

(la'r sit Vaaben synke).

G o j .

Godt! Skal vi saa ikke forsøge at anslaa en mere *saglig* Tone.

De ved lige saa godt som jeg, hvor grusomt Deres Slægt har handlet med min, men De ved ikke, hvor tit min Haand har været knyttet til *blodig* Gjengjældelse.

Mon De endnu husker den Dag, De havde opført Dem raa imod en ung Pige, som jeg havde taget under min Beskyttelse. Jeg passed Dem op ude bag Granplantagen; jeg prygled Dem, saa De græd til mig, endda De alt var voxen Mand; og da De krøb for mig og omklamred mit Knæ og tilsvor mig ved de stærkeste Eder, at De intet skulde røbe for Deres Far, da jubled mit Hjærte af Hævnglæde. Men da De alligevel fortalte Deres Far om den Medfart, De havde faaet af Ulvens Søn, da vendte mit Had tidobbelt tilbage, som et Vand der er gaaet under sine Dæmninger; jeg selv kæmped haabløst i dets Hvirvler. Da følte jeg, at nu maatte jeg flygte over Hals og Hoved, hvis ikke jeg vilde blive Morder og faa en endnu forfærdeligere Skæbne end min Far.

Jeg har tit takket min Gud, at jeg ikke traf Dem den Nat, thi ingen jordisk Magt vilde ha kunnet redde Dem af min Haand.

Naa, jeg kom om Bord paa et Skib og hugged mig frem gjennem meget ondt, havned omsider i Australien, under hvis mægtige Sol Giften omsider damped mig af Blodet. Derude lærte jeg at forstaa, at det ikke er Personerne, men

Systemerne, der er vore Fjender.

P r o f t .

Det var en noget sen Omvendelse.

G o j .

Aaja, men tidlig nok til at redde min Sjæl. De og Deres Standsfæller De lever paa raadnende Grund, derfor er De syge og degenererede Folk.

P r o f t .

Aa, vi er ikke de eneste, der er syge.

G o j .

Ikke de eneste, men dem der er angrebet værst. De lider af Fedt paa Hjærtet. De har hundrede Gange mere af alle Ting, end De kan anvende. De er fødte som vi andre med een Mund og een Mave, ikke flere; og da De ikke ved, hvad De skal gjøre med de Rigdomme, De vinder uden Kamp, saa bliver De blaserte og perverse; De begynder i Raffinements og ender i Forbrydelse. Det er Systemets Raaddenskab, der trænger op i Dem selv, højere og højere, indtil den naar de ædleste Centrer.

P r o f t .

Aa, jeg gider ikke høre paa Deres Tirader!

G o j .

Det er heller ikke saa meget Dem, de gjælder, som den Flok, De for nylig drev ud. En Dag skal De dog komme til at sande, at mine Ord var mere end Tirader. Denne Gaard skal komme til at ligge her paa sin sivende Grund som et Møllehjul, man har ledet Vandet fra.

Saa let, som De fløjter Deres Hund til Dem, skal jeg derude fra min Moseplads fløjte Egnens Arbejdsstyrke til mig. Og der skal ikke blive andet tilbage her paa Herregaarden end fire hvide Hænder og saa — Rotterne!

Mon De nu har forstaaet, hvad jeg mener med at hævne mig?

P r o f t .

Præk og Fantasteri! Lad os tale om noget andet.

G o j .

Om noget andet? Hvad mener De?

P r o f t .

De har en eneste Ting, jeg misunder Dem: Deres Hest; sælg mig den.

G o j .

Jeg handler ikke med Heste. Desuden: den og jeg er voxet sammen gjennem ondt og godt. Det er et Hittebarn. Jeg fandt den som spæd ude paa Steppen en Dag, jeg kom fra Faareklipping. En af de halvvilde Hopper, der færdes derude, havde kastet den og ikke villet kjendes ved den. Jeg tog den hjem og plejed den, og siden har den faaet Føden af min Haand. Men dens medfødte Vildskab er i den. Vil De se det! (Han gaar hen til det aabne Vindue og blæser i en Fløjte.) Se der! Strax oppe paa Bagbenene! Danser omkring sin Fortøjringspæl. (Kalder.) Meggi! Meggi! Hov, hov! — Men nu blæser jeg igjen. (Fløjter.) Hej; se hvor den rusker i sit Bidsel! Bagskoene vildt i Vejret. — Meggi, Meggi, stil-ll-le, Meggi! — Nu gaar det ikke an, jeg gaar videre.

P r o f t

(stærkt interesseret).

Det var som Satan!

G o j .

Eet Fløjt endnu, og vi risikerer, at hun støder sit Reb og sprænger ind ad Vinduet til os.

P r o f t .

Det er meget interessant.

D o r r e

(kommer lydløs ind).

P r o f t .

Hvad skal du, Dorre?

D o r r e .

Aa, a skuld red æ Kaal' dje Sengi^[123], men a ka jo godt vent.

P r o f t .

Nej, det er ligegyldigt; red du bare væk.

D o r r e

(gaar i Lag med Sengene).

P r o f t .

Hør, Gøj, den Hest maa De ikke nægte mig.

G o j .

De ved ikke, hvad De be'r om. Desuden: Den Hest kan De slet ikke ride.

P r o f t

(blæser).

Pyh; nu taler Proletaren i Dem. De snakked før om *mine* — Perversiteter. Men Folk som De ved ikke, hvad det er at leve. Det er ikke det at gaa med fyldt Skrut eller nyde under passende Hensyn til andre. I Deres Iver for at dividere, saa vi alle faar saa pas lige meget, glemmer De bestandig det *Plus*, som gir Livet sin Tilløkkelse. Nøjsomhed har nu aldrig hørt til mine Naturanlæg. *De* er formodentlig Medlem af en eller anden puritansk Maadeholdsforening, jeg er — om De vil — én af disse tøjlesløse Levemænd, som synes at eje Deres Foragt; at kunne besejre enhver Pige og tumle enhver Hest har altid hørt til mine bedste Slægtstraditioner.

G o j .

Det Princip la'r sig maaske praktisere, saa længe De kun har at gjøre med de tamme, danske Racer, men min lille Hoppe har drukket Sol i andre Zoner. Desuden er den en vildfødt Proletar som jeg selv; altsaa taaler den ingen Herremænd paa Ryggen. Den har set Dem prygle Drengen, det er nok til, at den hader Dem og aldrig vil lystre Deres Tøjle.

P r o f t .

Det skal De faa at se, den Dag, jeg svinger mig op paa den. Forlang for den, hvad De vil.

G o j

(gaar et Øjeblik grundende omkring).

De vil absolut —

P r o f t .

— ha' den Hest. Ja!

G o j .

Om Handel paa almindelig Maade kan her aldrig være Tale; den Hest skiller jeg mig ikke ved. Men — vi kan jo slaa et Væddemaal.

P r o f t .

Et Væddemaal? Lad mig høre?

G o j .

De har nægtet Jens Romlen Skjødet paa hans Ejendom.

P r o f t .

Aha! — Ja, som De gjerne vilde ha' Fingre i for des bekvemmere at kunne komme os til Livs.

G o j .

Som De behager. Jeg kan *bruge* dette Jordstykke, og jeg kan *undvære* det.

P r o f t .

De vilde dog lægge Deres Maskinhus der.

G o j .

Meget sandt. Men Jorden er vid. Og Deres Vægren kan ikke gi' mit Projekt Grundskuddet.

Men det er en blodig Uret at gjøre en fattig Familie, som har stridt haardt for Udkommet og nu glæded sig til i Alderdommen at kunne kalde denne Plet sin egen.

P r o f t

(heftig).

Ja, og gaa over til Dem med al dens Pikpak og forlede saa mange som muligt af Gaardens faste Arbejdere til det samme. Det er en saadan Lumpenhed, De har sat i Værk.

G o j .

Naar De taler i den Tone, føler jeg ingen Trang til at gaa videre i mit Forslag. Det lod ellers til før, at De følte Dem saa sikker som Hestebetvinger, at jeg kunde stille omtrent ethvert Vilkaar; nu kommer De i Raseri ved det simpleste Krav til Deres Samvittighed. Man skulde næsten tro, den sad paa et ømt Sted.

P r o f t .

Spar mig for Deres Spydigheder og gaa videre.

G o j .

Vel. De vil altsaa indenfor en vis Tidsfrist forsøge at faa min Hest til at lystre Deres Vilje. Vil De selv foreslaa en saadan Frist.

P r o f t .

Nu ja, f. Ex. den 27. September, min afdøde Fars Fødselsdag. Det er fra gammel Tid Festdag her paa Gaarden.

G o j .

Ja, det husker jeg. De ser nu her den Fløjte, som Hoppen er vant til at adlyde. Jeg vil fra et Punkt, hvor Hoppen kan høre det, ha' Lov til at gi' tre Stød i denne Fløjte, og hvis De saa endnu er Herre over hendes Bevægelser, da er Hoppen Deres, i modsat Fald afstaar De Jens Romlen uden Tøven det lovformelige Skjøde paa hans Moselod.

P r o f t .

Det er et Ord! Altsaa den 27. September.

G o j .

27. September. Alright! Vil De gi' mig *det* skriftligt.

P r o f t .

Skriftligt? Naa, lad gaa. Men Hesten blir jo altsaa foreløbig hos *mig*, at vi kan vænne os til hinanden.

G o j .

Meget vel. Jeg gaar da ud og ordner lidt ved den ene Stigbøjle, for det er jo bedst, hun beholder den Sadel, hun er vant til.

P r o f t

(til Goj).

Gaa De kun. Jeg kommer om et Øjeblik.

G o j

(idet han gaar forbi Dorre ved Sengen).

Farvel, Dorre!

(Ser mistænksomt fra hende til Proft. Ud.)

P r o f t

(nærmer sig Dorre, kniber hende i Kinden).

Naa, hvordan har Snutten det saa? — Hørte du noget af vor Samtale?

D o r r e .

Ja, det kund a da ett godt blyw fri for; a hør jo, te Herren skuld i Lav med aa rid paa Gojs Hejst, (grædende) men det skuld Herren rigtignok lad vær mej; for det sejer da all Folk, te det er saamøj en flyvgal Krikk, som ingen kan tummel uden Goj sjel.

P r o f t .

Er du bange, mit Lam, at jeg skal komme til at ligge hos Madam Græsmeyer — og ikke ha' dig med — hva (Kys); hva! (Kys. Omslynger hende heftig.) Hun har jo ligefrem Taarer i Øjenvipperne. Er jeg da saadan en Klodsmajor til at ride, at jeg skulde brække Halsen hen ad en almindelig Landevej?

Hun er bleven saa tudende i den senere Tid. — (Lavere.) Har Du bestemt dig med Hensyn til Laurst, som jeg talte med dig om?

D o r r e

(i ny Graad).

Aa, bare Herren aldrig vild nævn *hans* Navn mir.

P r o f t

(mørk).

Nu skulde du være fornuftig. Hvad, Dorre! (Blidere.) Vi behøver jo aldeles ikke derfor at afbryde vort ... Jeg mener ... at slaa Haanden af hinanden. Jeg elsker dig jo, min Snut. Laurst, det Fjols, vil saamænd ikke ha' noget imod, at hans Husband sværmer lidt for hans smukke Kone.

D o r r e

(med skjælvende Læber).

Hvis a nu ... tog ham ... tog Laurst ... vild Herren saa læd vær og rid paa den vild Hejst?

P r o f t

(slynger atter sin Arm heftig om hendes Midje).

Lille Tosse (Kys), lille Tosse (Kys)! Hvor henter hun den Ængstelse fra!

(I det samme knalder et Skud.)

D o r r e .

Uh!

(De to elskende slipper hinanden; de vender sig og ser Goj med en rygende Revolver.)

P r o f t .

Hvad er det, De skyder?

G o j

(har bøjet sig ned).

Aa, det var bare en Rotte (løfter den ved Halen).

P r o f t .

De skyder godt, Hr. Goj.

G o j .

Aaja; jeg kom for at sige, at jeg har sat Hesten ind.

P r o f t .

Godt. Nu skal De faa Deres Dokument.

(Tæppe.)

FJERDE AKT.

FØRSTE AFDELING.

Festdag paa Gløttrup.

Gaardens Polakkammer Dør til venstre i Bagvæggen med plumpe, ophøjede Tværbeder som i Stalde. Udenfor ses Porten. Paa venstre Væg et Par smaa Vinduer til Gaarden. Fire Senge, to paa hver Side, med yderst tarvelige Dynevaar. Man ser Kammerpotten under de to forreste Senge. Paa Katinkas Seng i Forgrunden til venstre et stærkt koloreret Tæppe, over samme Seng en falmet Papirsvifte, dito Lygte og et Par polske Papirflag. Til højre lidt Kjøkkentøj, Kasseroller, Gryder og en stor Primus, ogsaa en Vandspand. Paa Væggen hænger hist og her et broget Skjørt; lasede Arbejdsklæder etc. over Stoleryggene. I Forgrunden til højre en Kuffert, overklistret med Jernbanemærker. En Dyrge Kartoffler mod Væggen; i et Hjørne 3—4 Roehakker. Væggene ru og uden Pudsning. Loftet sammensat af løsliggende Rafter, hvorfra Halmen hænger ned. Hele Rummet trist og smudsigt.

Herredsfuldmechtig Grættrup

(skyder Døren tilbage, saa Portvæggen ses bag ham).

Hvad Satan er dette her! Vil De nu bare se!

(Trænger ind, efterfulgt af Godsejer Oxenway, Proprietær Svenningsen og Proprietær Smollerup, alle med høj Hat.)

Det er sgu Polakpigernes Boudoir. Jeg vil just ikke paastaa, her lugter af Eau de Cologne.

Oxenway.

Nej, der lugted betydelig bedre i Stalden. — Det var en dejlig lille Hoppe, dejlig lille Hoppe; *det* siger jeg!

(Herrerne, der er rødblissede og støjende, gaar omkring og ta'r Elendigheden i Øjesyn.)

Proprietær Smollerup

(hiver latterdrukken et Fruentimmerskjørt ud fra sit Søm paa Væggen).

Svenningsen.

Ja, det er der sgun'tte meget Ben i.

(Fornyet Latter.)

Grættrup

(peger mod Viften.)

Vil De se der! Er den ikke sød!

O x e n w a y

(Iorgnetterer Gjenstanden).

Ak ja, Kvinden er sig selv lig i Hytten som paa Borgen. Et Par af sit Hjemlands Flag; det er dog sandelig smukt, det er smukt; *det* siger jeg!

S m o l l e r u p .

Saa er det sikkert Sengen, hvor hun ligger, den smukke Katinka, som endogsaa skal ha' faaet selve Hr. Proft til at strække Gevær.

O x e n w a y .

Er det sandt, er det sandt. (Klapper klukkende paa Dynevaaret). Hoho-hum! Ligger her den smukke Katinka. Jeg synes, alene Navnet er ganske forjættelsesfuldt. Det er virkelig Synd, hun ikke er hjemme. Jeg har i Dag ligefrem saadan Lyst til at faa lidt Luft under Halefjerene. Ja, *det* siger jeg!

(Vifter med Armene.)

S v e n n i n g s e n .

Ja, der er mange af disse Piger, der kan være ganske nette, men de har det immer ligesom Gravænderne: de er noget trannede i Smagen.

O x e n w a y .

Nej, jeg la'er som oftest den Fugl flyve. Men som de Fruentimre kan luge! Det er som var det lutter Fingre.

De har reddet vort elskede Fædreland ud af en *stor* Krise. *Det* siger jeg.

G r æ t t r u p

(har faaet fat paa en Kammerpotte; holder den hen mod Godsejeren).

Jeg tør vel ikke anmode den Herre om et ringe Bidrag?

O x e n w a y .

Øh — hvad mener De?

G r æ t t r u p

(kaster selv et Pengestykke i Karret).

O x e n w a y .

Ah; en human Idé, en human Idé, *det* siger jeg!

(Kaster en Tokrone; de andre ogsaa en Skjærv. Grættrup sætter Karret paa Gulvet og under almindelig Fuldmandslystighed ta'r de hinanden om Skuldrene og danser i Kreds, imens de synger):

Di-di-di — da — dam,
di-di-di — da — dam,
dididi — dididi — dididi — da — dam —

K o k k e p i g e n

(i Døren, revnefærdig af Latter).

Hihhi! Hihhi! Jeg skulde hilse Herrerne, om Herrerne ikke vilde komme op til de andre Herrer. Hihhi!

S v e n n i n g s e n .

Død og salte Pine, det var dog en lækker lille Fastelavnsbolle! Kom hen til mig!

(Forsøger at drage hende ned paa sit Knæ).

O x e n w a y

(gnæggende).

Ho-ho-hum!

(Støj fra Gaarden.)

G r æ t t r u p

(ser gennem Vinduet).

Hvad er det for et Menneske, de der er samlede om?

Han staar med et langt Gevær. *Han* har nok taget sig en ordentlig Klyvert paa sin afdøde Husbonds Fødselsdag.

(Ogsaa de andre ser ud.)

K o k k e p i g e n

(rejser sig fra Svenningsens Knæ).

Det er den Blinde. Jeg kunde knap nok slippe herhen for ham.

D e a n d r e .

Den Blinde?

K o k k e p i g e n .

Ja, Bror til Goj, som har laant Herren Hesten. Han har været kanonfuld lige fra Mor'ningen. Det er han altid paa Godsejerens Fødselsdag.

Grætttrup.

Ja saamænd, det er vi andre jo ogsaa!

(Hahaha!)

Kokkepigen.

Ja men, han er det, fordi han blev blind den Dag.

Grætttrup.

Han blev blind!

Kokkepigen.

Ja, det er mange Herrens Aar siden. Det var paa en Klapjagt. Det var Godsejeren, som skød. Og saa blev han blind.

Oxenway.

Ja, nu husker jeg det; jeg husker det; jeg var med paa den Jagt. Ih, se!

(Lorgnetterer gennem Vinduet).

Kokkepigen.

Og naar den Dag kommer, saa drikker han til den store Guldmedaille, og saa vil han altid exercere, for han var jo Soldat, før han blev blind. Og saa har han en gammel Muskedonner fra den Gang — der er ingen, der kan forstaa, hvor han faar den fra, for den bliver altid taget fra ham; for paa den Dag er han saa onskabsfuld baade paa Herskabet og andre Folk. I Fjor maatte han bindes, for han er jo saa umanerlig stærk. Ellers til daglig er han saamænd et godt sølle Skrog, der sjælden siger et Ord.

Naa, saa siger jeg til Herrerne, De kommer.

(Hun ud.)

Grætttrup.

Det var forresten en mærkelig Historie.

Oxenway.

Ja, det var afdøde Profts Skud. Jeg husker det flygtigt. Jeg tror, det var nede i

Nordenskoven.

S v e n n i n g s e n .

Nej, det var ude ved Ginnerskov; jeg var selv med. Det var én af mine første Jagter.

O x e n w a y .

Naa, var det Ginnerskov; saa husker jeg fejl; man oplever saa meget.

S v e n n i n g s e n .

Skylden var sgu Fyrens egen. Han var jo Klapper og holdt sig ikke tilstrækkelig tilbages.

(Selskabet nærmer sig Udgangen; da mørknes Dørlysningen.)

D e n B l i n d e

(raver ind med alle Tegn paa Beruselse; han har Soldaterhue paa og et Gevær med paasat Bajonet; han synger skingrende):

Farvel, mit elskte Fødeland,
nu maa jeg Afsked tage,
modig i Kampen mi-ig begive hen,
farvel, I smukke Piger her,
I maa mi-ig ej beklage,
nu er mit Gevær Soldatens Ven.
Selv Kongen og Prins Ferdinand
vil fryde si-ig derved,
naar de faar at se vores Tapperhed.

(Gjør en Række raslende Geværgreb, kaster sin Muskedonner fra Skulder til Skulder og støder Kolben mod Gulvet, saa det dundrer. I Begyndelsen ydes der ham en Art tvungent Bifald, men efterhaanden som man mærker, at den Blinde vogter nidsk paa Udgangen, bliver Stemningen mat og dyster.)

O x e n w a y .

Aa, kan man dog ikke slippe forbi dette ubehøvlede Menneske.

D e n B l i n d e

(støder for sidste Gang Kolben mod Gulvet).

Saa, nu begynder Festens alvorlige Del!

(Lægger Bajonetten an til Udfald).

(Som ved en fælles Aftale forsvinder i et Nu de fire Herrer under Sengene, saa kun Ansigterne og de høje Hatte rager frem. Den Blinde har gjort et Favnespring over Gulvet og har faaet en Hovedpude paa Bajonetten; trækker sig baglænds tilbage mod Døren med Pudsen, som han leger Himmelspræt med.)

Den Blinde.

Jeg er ogsaa kommen lidt paa Klapjagt i Dagens højtidelige Anledning. Og jeg mærker, at her har forstukket sig et Par gamle Bukke.

(Nyt Udfald; Hattene forsvinder under Sengene.)

Her skulde vel ikke være bl. a. en Godsejer Oxenway eller Oxenkvej — mig er det revnende ligegyldigt.

Oxenway

(stikker Hovedet frem).

Uforskammet; *det* siger jeg!

Den Blinde.

Kom bare frem, lille Godsejer; du var jo med den Dag i Ginnerkov; du saa paa, at jeg misted begge mine Øjne — for en Hare! Ja, for de regner jo ikke vos ved det Skidt, deres Heste smider fra deres Sko. (Begynder at lade Geværet med dybe Stød af en gammel Ladestok, mens han stadig taler.) Som nu den unge Herre her; der er ikke en Pige, han kan la' være i Fred, ikke engang Polakpigerne; det er ogsaa ham, der har været efter Dorre (henter Hagl og Krudt og Forladning op af Lommerne og stopper i Geværpiben). — Aa bare jeg kunde se saa meget som et Sekund, saa skulde jeg ha' hævnnet baade Far og Mor og mine to Øjne (græder). Men her gaar jeg som en Stymper hele mit Liv og raver i Mørket og kan ikke engang finde den Lus, der bider mig! — Giv mig mine to Øjne, eller I er Dødsens!

Grættrup

(hvísker).

Det er nødvendigt, han afvæbnes, ellers sker der en Ulykke. Satans her ikke er saa meget som en Betjent!

Den Blinde.

I Dag skal Bøssepiben se for mig! (famler til at sætte en Fænghætte paa). Se saa! Kom nu frem, I Karle, som til daglig træder os, saa vi jamrer, og siden griner os op i Ansigtet. — Hvor er I henne! (hurtig Bevægelse mod Døren). Hvi Satan griner I ikke, som I er vant til. Kan I ikke lukke Kejen op!

Grættrup

(med en Kammerpote som Skjold, stikker Hovedet frem og raaber).

I Kongens og Lovens Navn —

(I det samme knalder den Blindes Skud; en splintret Rude falder klirrende ud i Gaarden; samtidigt lyder et forfærdet Hvin fra Polakpigerne, der er komne ind i Porten og ser, hvad der foregaar. Deres Skikkelser bølger foran Indgangen.)

Den Blinde.

Der er ingen, der jamrer sig; saa har blinde Ole ogsaa denne Gang spildt sit Krudt!

Goj

(træder ind).

Naa, Bror, hvad er det for en haabløs Leg, hvormed du søger at forhøje Festglansen; den blinde Samson blandt Filistrene! Skammer du dig ikke ved at gjøre alle de pæne Mænd saa bange. Giv du nu mig Bøssen, og søg du saa ud i Halmstakken og sov Rusen ud, før du laver flere Ulykker.

(Goj og den Blinde ud.)

Herrerne kommer nu frem een for een; i Døren møder de Polakpigerne.

(Tæppe.)

ANDEN AFDELING.

Samme Dag henimod Aften.

Dekorationerne som i 1. Akt, kun at der er hejst Flag og Granguirlander omkring Indkjørselsportalen; Flag paa Hovedbygningens Gavl til højre. Belysningen antyder Tordenluft.

Gamle Anders

(kommer uhæget og barhovedet frem af sin Husende; med forvirret Aasyn og oprakte Arme).

Her vil ski en Gjærning; her vil ski en Gjærning!

(Sætter sig ind paa sin Bænk ved Gavlen, mens Aftensolen nu og da bryder igjennem Skyerne.)

Dorre

(kommer listende med noget skjult under Forklædet).

Aa, gamle Anders, a *haar* ett hat Tid te aa kom ud te dæ den hiele Daa^[124]. Det

er virkelig Synd'; men vi haar jo saa faale travlt deropp med all de fremmed Mennesker. Det er jo nue, der vil ha nøj for æ Nies^[125], men nu tror a, de er bløwen fyldt med baade Ed og Drikk, og saa haar a tavn mæ lig en Yw'bliks Frihied. (Slaar Forklædet tilside.) Her skal du si, hwad a haar te *dæ!* Ja, det er jo nø Bien, som de Fremmed haar gnaved det villerst aa; æ Hund haar wal nok faat dem bejst; a tær jo ett wal ta andt. Men jen gued Mundfuld haar a skam da faat mej te *dæ*; si, en hiel Høn'laar (holder det i Vejret). Nu sætter a'et herind, saa finder du'et wal.

G a m l e A n d e r s .

Aa, bette Dorre, du er saa gued ved mæ, te a kan aalle fuldlønn *dæ'*et. Men i Daa er a saa undele tepas, ret saa harmt i mi Sind, som skuld der ski nøj forfærdelig.

(Man hører Hurraraab oppe fra Salene i Borggaarden.)

D o r r e .

Aa, er *du* ogsaa skidt tepas. A er saadan, te a snaar hwerken tær vær opp heller nied. Sin den Hejst kam i æ Gaard, haar a ett hat en rolle Tim^[126].

A n d e r s .

Er det for *hans* Skyld, te du er saa angermodig?

D o r r e

(grædende).

A kan ett faa Søv'n i mi Øwn for aa tink ved'et.

A n d e r s .

Sølle Dorre! Kund du ett faa en anden i di Tanker?

D o r r e .

A ved *wal*, det fører ett te nue Verdens Ting uden mi egen Ulykk. Men a *kan* ett anderledes; det er vis nøj, te en ett kan *gjør for*.

A n d e r s .

Aajajaja! Vi *vil* ød hinaan, saalaant vi kan naa. Sorig og Haardhied det er'et, æ Lyw gaar ud paa, saa er'et det samm om vi er føj hyw eller law. Hwor tit maa a ett tink paa en gammel *tungsindet* Vis, som a lær af mi Muer.

D o r r e .

Maa *a* ett hør den Vis?

A n d e r s .

Jow, bette Dorre. A plejer aalle aa syng en for anne end mæ sjel; men *du* maa godt hør en.

(synger):

Der staar en Purle ved Vejens Sving
en Egeknast saa forkrampet;
den Stakkel fik aldrig sin Marv i Ring,
og aldrig blev den til nogen Ting,
fordi den for tidlig blev trampet.
For vi træder hverandre i Dyndet ned.

Ja Livets lovende Førsteknop
den ødtes grumt for de fleste;
thi raged ogsaa en enkelt op
med Jærn i Veddet, med Løv i Top,
det blev dog kun Purl det meste.
For vi træder hverandre i Dyndet ned.

Det Barn, som vaagner af drømfyldt Blund,
den hele Sol vil han kræve;
men lad ham først kjæmpe en Livsens Stund,
da vil for at vinde een Straale kun
hans tryglende Læber bæve.
For vi træder hverandre i Dyndet ned.

D o r r e .

Tak skal du ha, Anders. — Aa, det var ingen Sag, nær der var nø flir gued Mennesker. Men hwad kan vi tow fatte nue gjør te det.

(Nye Hurraraab.)

Nu er de nok ved aa gaa fræ æ Burd deropp. Saa tær a ett blyw her længer. Nu skal han jo saa snaar ud og prøv æ Hejst. Aa, om der var jen, der kund faa ham fræ'et!

(Gaar.)

G a m m e l A n d e r s .

Æ Luft er da saa trykkend; det maa da blyw Torden te æ Næt, om ett far.

(Gaar ind i sit Skur; kommer tilbage med en Hjumpling Brød og Hønsebenet; sætter sig til at spise. Da der høres Trad, holder han Hønsebenet om paa Ryggen.)

Villads Vedhud

(fra venstre, med et Flag i Haanden. Anders faar atter sin Himmerigsmundfuld frem).

Naa, du sejer^[127] aa faar dæ nøj te æ Fød, aaeja, aaeja! (lækkersulten.) Det ser helsen ud te, te det ett er saa ring en Bej^[128], du der haar hivsked dæ^[129]; det haar saa wot Dorre; aaeja, aaeja!

(Peger mod Borggaarden.)

Ja, dem deropp — hæhæhæ — — de faar nøj for æ Nies, søne Kaal; det *haaj* wot raar lig aa faa Lov te aa slikk æ Fa', slikk æ Fa', aaeja, aaeja! — De respekterer ikke Skriftens Ord: Giv mi-ig ikke Armod heller Rigdom men uddel til mi-ig mit beskikkede Brø-ød! Nej søne nue de eder Fanden hwint mæ mier op paa jen Daa, end a ka vrød^[130] sammel en hiel Aar; aaeja, aaeja!

Anders

(strækker Hønsebenet frem imod ham).

Vil du gjan ha en jenle Bej aa'et.

Villads

(spytter Skraaen fra sig).

Ja, tho det kund da vær nydele^[131] nok lig aa faa en Mundsmaag. (Bider.) Tak!

(Lader som han rækker det tilbage, men bider et nyt Sted.)

Tak! Tak!

(Gumler og tørrer sig med Haandbagen; rækker omsider Benet til Anders, der tygger videre.)

(Stemmer fra Gjæster, der er kommen ud paa Trappen inde i Gaarden.)

Villads.

Ja, nu skal'et jo saa te aa gaa for sæ, aaeja, aaeja!

A *kan* da ett forstaa, te han vil ha aal den Mas med den Helmis, for den sir da saa vild ud aa æ Øwn som nowe Uel. Det war Fanden hwint mæ ett vi tow gammel Stønner^[132], der sku paa æ Ryg af søen en Giraf; hwa! hwa!

I æ Begyndels tog en jo hwer Sprøng som skuld'en øwer æ Kjerktorn; men tho nu lyder en jo forresten æ Bjedsel godt nok; men det haar Fanden hwint mæ ogsaa kost Sweddraaber, aaeja, aaeja!

Men ingen ved jo, hvordan en vil opføre sæ, nær en nu hører æ Fløjt.

A n d e r s .

Hvor skal du hen med di Flag?

V i l l a d s .

Den skal a sgu ha nied te æ Maal; længer maa han jo ett rid. Og a hører, æ Gjæjster er ved aa komm ud, saa maa a sgu rupp mæ!

Aae Jøsses, kund a vær tow Stejer ad æ Gaang, det vild Fanden hwint mæ gavn mæ mir end fir Specier om æ Aar; aaeja, aaeja!

(gaar ud gennem Porten).

P r o f t o g G o j

(kommer i Samtale frem i Porten).

G o j .

De tror altsaa, at De nu har den aldeles i Deres Magt.

P r o f t .

Den lyder mig, som havde den aldrig kjendt nogen anden Rytter.

G o j .

Ja, det er virkelig et smukt Resultat.

Altsaa, naar De nu er kommen i Sadlen og halvvejs ud til Flaget, fløjter jeg første Gang; de to sidste Signalstød gjemmer jeg, til det behager *mig*.

P r o f t .

Ja, vel. Men hvor har vi nu Dommerne? Og Forkarlen, der skal føre Hesten frem? (raaber): Laurst!

L a u r s t

(inde i Gaarden).

Ja! (kommer løbende).

P r o f t .

Vil du saa lægge Sadlen paa Hesten og trække den ud paa Vejen. Se nu alle Remmene godt efter!

L a u r s t .

Javel, Hosbond (gaar).

D o r r e

(kommer sky frem af Folkestuedøren).

Aa, Herre!

(Goj gaar til Side med et vredt Slæng i Kroppen.)

P r o f t .

Hvad vil du mig, Dorre?

D o r r e

(hulkende).

A vild sej ... te a nok ska ... ta Laurst, nær De saa ... vild læd det her vær!

P r o f t .

Aa, Fruentimmersludder!

D o r r e .

A haaj i Næt søen en forfærdelig Drem ...

(Herredsfuld mægtigen og et Par andre Herrer kommer til Syne fra højre.)

P r o f t

(kaster paa sig).

Vil Du gjøre Skandale! Gaa ind til dit Arbejde!

(Dorre gaar bøjet bort.)

G r æ t t r u p

(tørre sig; til Svenningsen).

Det var sgu en varm Omgang den sidste (efteraber Oxenway) "*det siger jeg!*"

S v e n n i n g s e n .

Ja, den var jo saadan lige høj nok at gaa paa Taget med.

(Faar Øje paa Stigen.)

Skal jeg derop! Saa er jeg pinedød bange for, jeg himler med det samme.

G r æ t t r u p

(ved Stigens Fod til Proft).

Ja, saa gaar vi paa Taget. Formodentlig sammen med den Herre dér.

(Let Buk mod Goj.)

G o j .

Mit Navn er Goj.

G r æ t t r u p .

Og jeg er Herredsfuldmægtig Grættrup — Hr. Proprietær Svenningsen.

G o j .

Ja saa! Saa saà jeg Dem jo for lidt siden, i ydmyg Nedkastelse under Polakpigernes Senge.

D e t o .

Hm, hm!

(Goj stiger til Vejrs, de andre kryber besværlig efter.)

G r æ t t r u p

(til Svenningsen).

Det er ikke fri for at kildre lidt i Mellemgulvet.

S v e n n i n g s e n .

Nej, saa længe det endda bliver der! Det var ogsaa en Satans Højde.

G r æ t t r u p

(svimmel).

Hold fast! Jeg falder!

S v e n n i n g s e n

(knugende sig mod Taget).

Hold De saa bare selv fast. Synes De her er Stedet til at vende Vejrmøller?

(Kryber videre.)

G r æ t t r u p

(sætter sig overskrævs paa Rygningen).

Gudskelov! Det skal blive rart at faa lidt Aftensvale.

(Ta'r Kikkerten frem.)

S v e n n i n g s e n

(spydig).

Hihhi! Ja, De er sgu en net "Svale". De gaar jo op ad en Stige som en Gravso.

(G o j staa'r allerede rank paa Tagryggen; Solen falder blodrød hen over h a m .)

G a m l e A n d e r s

(nærmer sig Proft).

Hvis det endnu kan naaes, saa vild a gjan sej Herren en Par Urd:

A haar gavn her paa æ Gaard og laâ Mærk te møj af baade det jet og det andt. A war iguer nied i æ Turnips; og lig som a træjer ind paa æ Ager, hwad tror De saa, a sir ... *En Ligplant*, ja; lisse grangivele. Saadan war'et ogsaa, dengang Dje Faar gik væk ...

P r o f t .

Skal man nu høre mere Daarekistesnak. Man skulde tro, jeg aldrig havde set en Hest før.

A n d e r s .

Ja det skal nok ha nøj aa betyd. Nu haar a adwaar Dem; mir kan a ett!

(Gaar ind i sit Rum.)

O x e n w a y

(fra højre med Enkefru Proft under Armen).

Virkelig en dejlig Aften, en *dejlig* ... (snubler over en Brosten; siger langt borte) ... Aften!

G o j

(fra Taget).

Ja, Hesten staa'r parat.

P r o f t .

Godt! — Farvel, søde Mor!

F r u P r o f t .

Farvel, min kjære Søn! Vær nu ikke altfor overmodig.

(Han ud til venstre.)

O x e n w a y .

Saa gaar vi om paa Udsigtshøjen (vifter). Hvor den Aftenluft dog køler! Aa, det er henrivende! *Det* siger jeg!

(Ud til venstre.)

(Folk, der vil se Riddet, gaar i Smaagrupper over Scenen og ud til venstre.)

G o j

(til nogen bag Scenen).

Har man lukket *den røde Port*?

S t e m m e r .

Ja—a!

G o j .

Godt! Rid De saa bare, Hr. Proft!

(Hestetrav.)

D o r r e

(er kommen frem i Husvinklen til højre og lytter med Spænding til Raabene fra Taget).

G r æ t t r u p

(med Haandkikkert for Øjnene).

Se vi det, se vi det! Den var ikke længe om at komme i Galop. Se, hvor den bærer op! Flot, hvad!

S v e n n i n g s e n .

Ja, det er sgu ingen almindelig Gumpemær, den Meggi.

G r æ t t r u p .

Det gaar sgu strygende. Men den lystrer jo flinkt. Ja, Proft er en flot Karl.

(Første Fløjtehvirvel.)

D o r r e

(farer sammen).

Aa, Herre Jesus!

G r æ t t r u p .

Av, den ramte! Hoh, omkring! Hu — mod Grøften — høj — høj — høj! Jo, han klared den. Det var Fanden ta' mig godt gjort!

(Hurraraab fra Tilskuerne bag ved Scenen.)

Grættrup.

Atter i strakt Karriere!

Svenningsen.

Ja! Flink Tøs. Hun vil ha' noget bestilt.

Grættrup.

Nu er han ved Maalet. Kan han nu faa vendt. Hov! Hy! Herom! Jo, det gik! Hurra—a! — Det er Fanden ta' mæ en prægtig Hoppe! Dette Kast der med Forbenet, hvad? Flot! Flot!

Den Blinde

(er stille som en Flagermus kommen ind paa Scenen fra venstre; han gaar som i Halvsøvne; har endnu Soldaterhuen paa; hans Tøj hænger fuldt af Halmstumper).

(Goj, der hele Tiden staar op, fløjter nu a n d e n Gang, t r e d j e Gang!)

Grættrup.

Huj, ta'r nu Fanden ved Krikken! Se, hvor den danser omkring sig selv! Kan han bare holde den fra Bivejen ... Nej, det gik galt! Se, hvor den kører rundt. Oppe paa Bagbenene. Nej, han *kan* ikke. Den *vil* den Vej. Det var dog Satan til Dyr! Se, hvor det *støder* sig frem mod Bidslet — — Gud fri mig, lige mod den røde Port! (Til Goj.) Ja, den *er* vel lukket?

Goj.

Ja!

(De bøjer sig ud for at se efter Hesten.)

Grættrup.

... Saa sker der jo bare det, at ...

(Der høres en d u m p o g b r a g e n d e Lyd Hovslag af en galopperende Hest.)

Grættrup.

Du altforbarmende, her er sket en Ulykke!

(Begynder at rejse sig.)

D o r r e

(styrter til Jorden med et Skrig).

G o j

(med Tordenstemme).

Hvem er gaaet igjennem den røde Port!

(Han faar i det samme Øje paa sin Bro'r nede i Gaarden.)

G o j

(med et Skrig).

Den Blinde! Saa blev det mig ikke forundt at ta' en ublodig Hævn, endda jeg har flygtet for den Ting i tyve Aar!

(Stiger hastigt ned af Taget; de andre efter.)

(Man bærer Profts blodige Lig ind fra venstre og videre op imod Hovedbygningen. Midt for Scenen rejser den hulkende Fru P r o f t sig foran Goj og siger):

De er min Søns Morder!

G o j .

Nej, Frue, ikke jeg, men Brøden. Der kommer en Stund, da enhver Uret maa gjennem den røde Port.

(Fruen efter Sønnens Lig; alle de fornemme efter.)

G r æ t t r u p

(ta'r den Blinde i Armen).

Elendige Menneske, hvad havde De at gjøre ved den Port! De er Skyld i Deres Husbonds Død.

D e n B l i n d e

(grædende).

Det kan jeg ikke gjøre for. Jeg ved ikke af nogen Ting. Jeg har jo sovet.

(Grættrup efter de øvrige.)

J e n s R o m l e n

(kommer bærende med sin afsjælede Datter).

Gud naad mæ; saadan finder a Dorre; hun er død. Hun laa lig paa den Plads.

G o j

(i dyb Bevægelse, styrter sig ned og ta'r hendes Haand).

Er Dorre død! Da er jeg ramt dybere end nogen af jer. For hun var min daglige Drøm i alle de Aar, jeg flygted for min egen Skygge.

Stakkels ulykkelige Kvinde, som skulde bøde saa haardt for at have elsket en uværdig!

Jeg vilde ha' baaret dig i min Favn, som man bærer et Lam fra Marken, og du vendte dig fra mig til ham, der kun tænkte paa at misbruge dig.

Jeg ensomme og landflygtige, jeg havde knyttet min Skæbne til dig. Naar Bukken trak sine mørke Spor langs Flodbreddens duggede Græs, da tænkte jeg paa dig og vor ensomme Vandring over Hjemmets gyngende Mosegrund; naar Sydens Stjærner saa ned paa mig mellem Palmens vuggende Blade, mens Taagerne rejste sig over en endeløs Steppe af duskede Rør, da tænkte jeg paa dine taagede Øjne.

Og nu ligger du her saa stille, og det var ikke mig, men ham, der fyldte dit Hjærte saa stærkt, at det maatte sprænges!

G a m l e A n d e r s

(er kommen til).

Er Dorre død! Saa haar a heller ett andt end Døden aa haab te.

G o j .

Bær hende ind.

(Man bærer hende imod Hovedbygningen.)

G o j

(standser dem).

Nej, bær hende ind til gamle Anders; der hviler hun sikkert blødere end deroppe.

(Nu er der kun Daglejere og Tjenestefolk omkring ham.)

G o j

(gjør en anstrengt Bevægelse for at blive Herre over sine Følelser).

Vel. Nu er for bestandig Kvinden revet ud af mit Liv, men Manden, Handlingen lever.

Kammerater! Lad jer ikke af denne forfærdelige Dag forledes til at glemme jer egen dybe Fortrykthed.

(Raab: Nej, nej!)

Naar I en Dag ser Røgen løfte sig over Mosen fra de høje Skorstene, — da ved I, at derude bor Goj og Fremtiden. Paa Gjensyn derude! (Ja, ja!)

(Ta'r den Blinde i Haanden.)

Og kom saa du, min blinde Broder. (Med et tungt Blik hen mod Dorres Lig.) Nu er vi to lige ribbede.

(De gaar ud af Porten.)

(Tæppe.)

NAAR BØNDER ELSKER

(1911)

PERSONLISTE.

Karen Marij Enke i Hvolgaard, 60 Aar.
Kjesten, hendes Datter, 24 Aar.
Anton, Forkarl i Hvolgaard, 26 Aar.
Povl Hedemark, Antons Far, 64 Aar.
Fisker Thames Indsieder, 65 Aar.
Store An, Høstkone.
Bette An, Høstkone.
Pastor Hansen, 60 Aar.
Holger Darling Feriestudent, Præstens Søstersøn.
Nikoline, Pige, Datter af Bette An.
Svenske Stina.
En Bydreng.
En Drager.

Statister: Høstfolk, Vaskepiger, Byfolk.

De første 4 Akter foregaar i Vestjylland, 5te i Nærheden af Det Forenedes
Dampskibsbrygge i Kjøbenhavn.

FØRSTE AKT.

Kaalgaarden paa Hvolgaard indtager hele Scenen i Forgrunden og til højre. Til venstre en Stuelænge med Endegavlen mod Tilskuerpladsen. Gammeldags Gaardtype med okkergule Vægge og sorte, krogede Stolper i Bindingsværksmuren. Tre lave Skorstene, en Storkerede, to Døre, den nærmeste paa Midten. Nedad Skraaning foran Stuehuset et stort Bed med Grønkaal; Kaalhaven omgivet med et lavt Jorddige. Midt for Scenen ses et halmtækt Bistade; til venstre op imod Husets Stenbro en Vippebrønd med optrukken Spand; til højre mod Bagvæggen et Syrenlysthus.

Langs en snoet og stigende Vej i Baggrunden til venstre ligger Landsbyens Gaarde; øverst oppe det hvide Kirketaarn. Det er lidt før Solnedgang i Høst.

K j e s t e n

(kommer i huslig Dragt ud af Indgangsdøren, gaar ned gennem Kaalgaarden og ser op ad Hulvejen til højre).

H o l g e r D a r l i n g

(ind fra Hulvejen i hvid Studentehue og Sommertøj).

Godda', Kirsten! Det var sgu rigtig smukt af Dem at møde mig paa Halvvejen.

K j e s t e n .

Det var skam ett Dem, *a* saá atter^[133].

D a r l i n g .

Hvem var det da?

K j e s t e n .

Det var wor Høstfolk. De høster det sidst i Daa; og saa ska der jo gjan gjøres lidt ud af dem!

D a r l i n g .

Saa skal der vel danses?

K j e s t e n .

Det kan godt vær!

D a r l i n g .

Vil De saa danse med mig?

K j e s t e n .

Ja, hworfor ett?

D a r l i n g .

Før De danser med Anton?

K j e s t e n .

Det ved a skam ett saa lig. Saa blywer *han* wal wont^[134]. Hworfor spør'er De søen?

D a r l i n g .

Aa, fordi jeg altid hellere vil være Numer eet end Numer to.

K j e s t e n .

Jamen ud ved æ Bønder der danser vi nu uden Numer, som æ Bjenn ka *now te*^[135].

D a r l i n g .

De vil altsaa ikke afslaa mig en Dans?

K j e s t e n .

Nej, hwifor skuld a endda det?

D a r l i n g .

Nej, ikke sandt? (Pavse.) Sig mig, Kirsten, kommer De aldrig til Kjøbenhavn?

K j e s t e n .

Nej, det er nok ett bløwen søen skjewt^[136], te a ska naa dér øwer.

D a r l i n g .

Ja, men hvis jeg nu kunde gjøre noget for det, vilde De saa komme?

K j e s t e n .

De er da en sær jen te aa spør! Hwad vild De endda ha mæ dér øwer atter?

D a r l i n g .

Aa, vise Dem Byen, og Kjøbenhavnslivet, Tivoli blandt andet, Zoologisk Have og — hvad vi ellers kunde finde paa.

K j e s t e n .

Det kund *mi* Hued vis ett hold te. Og a ka heller ett søen stikk aa fræ det Hiele.

D a r l i n g .

Hvorfor ikke?

K j e s t e n .

Det ka en ett, nær en søen haar nøj, en holder aa.

D a r l i n g

(let foragtelig).

De har altsaa noget, De saadan holder af?

K j e s t e n .

Ja det war ett andt godt. Haar *De* ett det?

D a r l i n g .

Aa jo, — saagu! En god Cigar, en Sjus, en lækker Tøs i Ny og Næ. Saa holder jeg ogsaa nok af gode Klæder.

Hvad synes de for Resten om mit nye Slips? Jeg tog det egentlig paa for Deres Skyld.

K j e s t e n .

Det war virkelig alkjøn^[137] af Dem, Darling. Og a *haar* da ogsaa sit det, der klej en Mennesk warr.

D a r l i n g

(letter paa Huen).

Maa jeg takke for Komplimenten!

K j e s t e n

(ler skøjeragtig).

Ett aa takk!

Darling

(ler ogsaa af fuld Hals).

De er en Satans dejlig Pige, Kirsten. (Slaar Armen om hende.) Giv mig et Kys!

Kjesten

(sætter ham en Haand for Brystet).

Er De sær, Mennesk! Gjør De søen i Kjøbenhavn ?

Darling

(bitter).

De tør kanske ikke for Anton?

Kjesten.

Det haar *De* ingen Ret te aa spør om.

Darling

(opgivende).

De er ikke til at fange.

Kjesten.

Nej, a render ett i enhwer Ræv'saws!

(Der høres taktfast Sang bag Scenen.)

Kjesten

(løber atter hen og ser ud til højre).

Nu er de her. Det maa a ind og sej mi Muer.

(Gaar op mod Huset.)

Darling

(efter).

De vil ikke være vred, fordi jeg gjorde dette lille mislykkede Angreb paa Deres smukke Læber?

Kjesten

(leende paa Hustrappen).

Det skal a sej Dem en naaen Gaang, nær vi er jen tow^[138]!

D a r l i n g

(løfter ironisk paa Huen).

Maa jeg takke den naadige Frøken!

(Gaar op mod Lysthuset i Baggrunden.)

(Fra Hulvejen til højre kommer en Procession af Høstfolk med Leer og River; Pigerne har Kranse af Havreax om Tindingerne; én svinger en stor Dukke, formet af Havrestraa — den saakaldte »Havredreng« ɔ: sidste Neg paa Ageren. De marcherer ind imod Grønkaalen og synger):

Vi kommer fra Dalenes Fred,
og Faner af Havren har vi med;
den skal Høstens Gjerning rande,
smykke vore Pigers Pande,
naar vi gaar gennem Landsbyens Led.

Vor Le faar nu Hvil for i Aar,
thi Klinte med Ax er lagt paa Baar,
alle Skræntens Bær er fundne,
alle Agrens Neg er bundne
og lagt ud paa de vældige Skaar.

Vi mejed vor Mark under Sang,
saa langt rækker Strygespaanens Klang,
naar blandt Havens Kaal den klinger,
man os Mjød og Kager bringer,
mens det dufter af Mynte over Vang.

K a r e n M a r i

(febrilsk frem af Gangdøren).

Nej, Jøsses, bette søde Børn, faar en nu søne^[139] fremmed i si Kaal! Aa, hvad ska a endda grib te og løs em mæj? Aa nej, nej, endda, bette Anton, vær mæ nu gued! Aa, træj^[140] endda forsigtig og *slaa* mæ ett æ Hued fræ mi dejlige Kaal, som Worherr haar lædt gro saa bred og saa skjønn.

Nu *skal* a komm, nu *skal* a komm — *med* en bette sød Kaag te æ Pig'er djê Mund' og en Maløwtdram^[141], en Maløwtdram og en *stur* Sukkerknald te hwer aa æ Kaal.

Aa nej, nej, nej, bette Anton, gaa endda ett vitter^[142]. Aa vi, vi! Kjesten, Kjesten, Kjesten.

K j e s t e n

(i Døren).

Ja, ja, Muer; ta nu towle te æ^[143]. A kommer jo!

K a r e n .

Aa, *bette* Kjesten, gaa *endele* ned og bed for æ Kaal. Du *ka* wal faa Anton te aa gi sæ!

K j e s t e n

(smutter forbi Karen Mari).

A ska prøv paa æ, Muer.

K a r e n M a r i .

Imen a henter æ Flask og en jenle *bette* Kaag.

K j e s t e n

(frem mod Anton).

Naa, saa du hugger løs mell mi Muers Kaal!

A n t o n

(svinger Leen).

Ja, nu er a tesinds, te der skal høstes op fræ en End aa.

K j e s t e n .

Ja, aa æ Kuen^[144], men da wal aalle aa æ Kaal?

A n t o n .

Jow, mi Muer^[145]. Æ Kuen er vi færdig mej, nu er æ bejst, vi tar æ Kaal ogsaa, men^[146] vi er i æ Træk.

(Et nyt, frisk Kaalhoved stegler over Ende med Skaftet i Vejret.)

K j e s t e n .

Nej, nu ska du Suren spark mæ ta dæ i Ajt, te du ett drywer di Lojer *aa* vidt. Muer blywer da rejn ud aa sæ sjel.

A n t o n .

Lojer, nu saa det ska kaldes Lojer, det hér!

(Nye Indhug.)

K j e s t e n .

Ja men primer du da, Anton! Vil du nu si, du tar dæ en Selop^[147]!

(Løber bag ham, slaar Armen om Livet paa ham og haler ham bort fra Kaalene.)

A n t o n

(i Angst).

Ih, Jøsses, Kjesten, du ku ha skaar dæ paa mi Hjøli^[148]!

K j e s t e n .

Saa kund du wal hør *atter*^[149], hwad en sejer te dæ. A vild maaski gjan gi dæ Løs'peng, nær æ Kaal saa maa staa.

A n t o n .

Jamen, de ska vær jawn stur.

K j e s t e n .

Ja tho, læd wos hør di Priser.

A n t o n .

Jen Kys nu og flir sin!

K j e s t e n .

Da er du helsen ett saa fejl te aa forlaang for di Sager! — Nu ja læd gaa! (Kysser ham lige paa Munden.) Dér haar du æ, din Tordenhued! (skubber ham tilbage). Vil du saa læ mi Muers Kaal staa!

A n t o n

(stryger sig myg om Munden).

Tho det gik i søn en Faart, te en knap nok ved, om en fæk nøj heller en fæk ett.

K j e s t e n .

Ja, en skuld da ett wal vær læng om, aa betaal den Slaw^[150].

A n t o n

(søger paany at indfange Kirsten).

A tykkes nu, det er for lidt da.

H o l g e r D a r l i n g

(som, Anton uafvidende, har betragtet denne Scene, træder nu frem og siger):

Nej, Ret *skal* være Ret. De har faaet, hvad De har forlangt, hvad De kan tilkomme; det er der Vidner nok paa.

A n t o n

(overrasket).

Saa De gaar her og lusker! De skuld vis helst hold Dje bette Flegger^[151] i. A twiler paa, te De læ Dem nyw med saa lidt, nær *De* er ud aa plukk Kjersbær.

K j e s t e n .

Still nu, Anton! Nu er æ heller ett ward aa gams altfor stærk ad en fremmed Mennesk.

A n t o n .

Fremmed! Hwor fremmed mon han er? I haar maaske aallered wot i æ Lysthus med hinaan.

K j e s t e n .

Nu ska du ti, Anton! A vil ett ha di Vringlehied hwerandt Ywblik^[152]; det ka a sej dæ!

K a r e n M a r i

(kommer ud af Indgangsdøren med en Flaske og et Kagefad i Haanden; bag hende Nikoline med Ølkovsen).

Aa *bette* Kjesten, *haar* du holdt dem ved Snak saalæng? Kom nu, Anton! Tho det er nok dæ en ska gjør sæ gued Venner mej, om en vil rej si Kaal. — Kjesten, ta æ Fad og læd endele æ Pig'er faa en Kaag. (Skjænker i Glasset og byder.) Aa, Anton, drik nu de anner te, og Lykk med æ Awl og det Hiele.

A n t o n o g d e a n d r e .

Ja, Lykk med æ Awl.

K a r e n M a r i .

Aa, Kjesten, da kund *du* da ogsaa gjan klink med Anton.

K j e s t e n

(som fra den anden Side byder Kager rundt).

Ja, vil han klink med mæ?

K a r e n M a r i .

Det vil han vis heller end gjan.

K j e s t e n

(støder sit Glas mod Antons).

Skaal, Anton! Læd nu vær aa skott søen ud aa æ Ywend^[153]. En ska da vær glaad i Høst.

A n t o n .

A er aaltid glaad, nær ett *anner*^[154] gjør mæ bedrøwed.

K j e s t e n .

Ja, saa klinker vi paa manne glaad Timer.

(A n t o n fører tvivlende sit Glas mod hendes.)

(Lyden af en Skalmeye klinger ind fra venstre.)

K j e s t e n .

Hører I dér Fisker-Thames. Han haar Humør nok te baade sæ sjel og anner.

(Pigerne styrter op mod Baggrunden og trækker Thames ind paa Scenen.)

F i s k e r - T h a m e s

(er barbenet og i Skjorteærmer, har en flad Hue paa Hovedet. En lang Medegaj har han i Haanden, og under venstre Arm slanter en Fiskepose).

Singot Folkens og walkommen te! Sikken en Held a aaltid haar! *Her* falder a nied i lutter Fornywels og glaad Ansigter, Ungdom og Knøvhied^[155] og skred^[156] Kinder. Aa, war en nu sjel ung, saa ku en nem faa sæ en Kjærest. Hwad sejer *du*, Karen Mari?

K a r e n M a r i .

Nej, vi er nok for gammel te aa ha søne nøj^[157] i wor Hued.

A n t o n .

Og du ka mied, nær vi anner maa gaa for æ Hjøliknag^[158]. Hwor somm Folk

haar æ godt!

T h a m e s .

Saamænd; *a* misuner ingen.

A n t o n .

En Mied'gaj^[159] det ska jo vær en Remeddi med en Worm i den jen End og en Dawdrywer i den naaen?

T h a m e s .

Ja, aaeja, søen gaar jo æ Taal. Men *a* sower mæ ett aaltid te mi Fød; a maa saamænd æ Aa manne Gaang rundt, inden a haar hivsked^[160] saa møj, te a ka faa æ Mund mætted.

A n t o n .

Nu vil æ ett anderledes bej?

T h a m e s .

Nej, der ska affensires^[161]! En *ska* snaar putt æ Krog i æ Gaef aa æ. Men a er ett saa begjerlig. Og saa er en aaltid si egen Mand, og det haar nu al Tider past bejst for *mæ*. Og nær æ Suel den skjenner og æ Engi æ grøn, og a saa ka trækk en Swissi^[162] i Land, som den hér (viser en fed Lax), saa er der ett saa lykkele en Mennesk paa hiele Verdens Jurd.

(Fisken gaar fra Haand til Haand og ender omsider hos)

K a r e n M a r i .

Det war helsen ett saa ring en bette Stegi^[163], du der haar knæven^[164] dæ, Thames; den er der skam en gued Bej i.

T h a m e s

(skjælmsk).

Ja, Karen Mari, du sku ha tavn *mæ*, saa haaj du wot wal forsorred. Hwor der er Mad te jen blywer der ogsaa gjan Mad te tow.

K a r e n M a r i

(fingrer videre paa Laxen).

Det *er* da snaar jen af di skjønnest Fisk, en *ka* si.

T h a m e s .

Ja, det er jen, der braser godt paa æ Pand.

K a r e n M a r i .

En ka snaar staa og blyw aal hægen^[165].

T h a m e s .

Nu du haar ondt ved aa aasi en^[166]. Itho ta'en da saa med dæ, mi Muer!

K a r e n M a r i .

Nej, tho det er da snaar Synd imud dæ. Hwad haar du saa te æ Fød?

T h a m e s .

Aa, det haar ingen Nød. En Bej Speg'flæsk te en Stø Grovbrød det er en udmærket Fød, nær en helsen haar æ Hjelbred.

K j e s t e n .

Nej, Muer, du maa virkelig ett ta æ Fisk fræ ham! Det er jo det jenest, han haar. Søen gir Thames aaltid hans Sager hen.

T h a m e s .

Snak om en Ting! A klaarer mæ nok. A haar mi Humør og med den forholder æ sæ søen, te jo mir en gir desmir en haar.

K a r e n M a r i .

Ja, saa vil a da gi dæ en Dram med de anner.

T h a m e s

(spytter Skraaen ud i Haanden).

Ja, den skuld en nødde sej nej te. Skaal Folkens og Gud i Wold med wos aal sammel!

Lykk med jer Høst,
og en Kjærest ved jer Bryst!

K a r e n M a r i .

Ja, du er en slem gammel Træjring^[167]! (hun ind).

T h a m e s .

Nu, hwem fæk saa iaar æ Hawerdreng^[168]?

S t e m m e r .

Det fæk Stur'An.

(Havredrengen hives i Vejret og klasker ned for Foden af)

T h a m e s .

Se vi det! Da er en walskaft Dreng, og sløjter han æ Muer paa, faar han ogsaa wal æ Starels^[169].

Men for aa faa nø andt i Snak: hwad er æ, de fortæler om dæ, Anton, te du vil rejs aa æ Land, "forlade Danmark og de danske Møer" — a forstaar æ dæwlenmæ ett, te en ung Mennesk ka faa æ i si Tanker.

(Forbavset Mumlen mellem de andre.)

K j e s t e n

(imod Anton).

Det er da wal ett sand, Anton!

A n t o n

(tier).

T h a m e s .

Ka nu jen begrib æ, te en ung og biel^[170] Kaal, der er saa ajted og estimired som du, vil gjør di gued Venner og di gammel Faa'r den Sorre^[171]. A tykkes æ Land her er saa skjøn, te en ska ha wanskele ved aa find en skjønner; og her *er* jo Plads nok te wos hwerjen, nær en baare ved aa find 'en.

A n t o n .

Ja, dér saâ du en sand Urd. Men helsen snakker du vis om nøj, du ett haar møj Ved^[172] om.

T h a m e s .

Aa, det ku endda vær, Farlill! A haar ogsaa hat mi Fristelser. — Tho det war i de ung Daw; a tjent som Forkaal i Teglgard. Og da war der kommen nue te Rend

af de her Mormoner, de kalder dem.

Stemmer.

Det war nøj for dæ!

Thames.

Nej saagu om det war, men det war no Fandens beløben^[173] Kaal i æ Taal, og de haaj Klokke i dje Lomm og Kierer^[174] paa æ Maw, og Guld war æ hwer Krumm^[175], og æ Bivel den kund de, som en naan ka æ Kwot^[176].

Stemmer.

Haha! ja du er en javn Skierer^[177]!

Thames.

Naa, de haaj kaast dje Øwn paa *mæ*, og hwor a war heller ett war, de war aaltid i æ Hæl af *mæ*. Og søen som de kund legg for^[178]! De fortal om dje Land derhjemm; — ja, saa skjøn der da war, søen med Søer og Sager — — og Bjærre — — og Jærnbaner og — — — ja, saa det war snaar for en aalen sølle jen, som *skuld* en da ha sprungen "lige ind i Paradis". Og saa de Kwindfolk de snakked om; tho det war snaar det aalvillerst^[179].

Stemmer.

Haha! Ja, det vil vi tro!

Thames.

Ja, tro det forstaar sæ, en war jo ung dengang, og *det* war sgu lig ved aa ta æ Snøvs fræ *mæ*^[180]. A kund ett spis, a kund ett sow, a laa og sprekulirer om æ Nætter paa det her Præjkerads. A tyt jo hwer Tagn^[181], der maatt wal vær nøj om æ Snak, nær de her Kaalsener^[182] ku søen kapitelfæjst æ.

A *haar* aalle wot syg i mi Daw, men her war a iløwle^[183] det nærest ved æ, te a haar wot nowtider^[184].

Stemmer.

Nu hudden^[185] gik æ dæ saa?

Thames.

Jow, a kam da fræ æ med æ Forstand i Behold. De her Swissier^[186] bløw kaldt te

en naaen Kant aa æ Land, saa a fæk Ro te aa besind mæ paa æ. A kam te aa tink ved de her manne Kwonner^[187], og a haaj da ogsaa sit nøj af Verdens Handtiring, og søen haaj a laa Mærk te, te hwad Kwonner angik, saa haaj de flest nok aa døw^[188] med jen.

Stemmer.

Hahaha!

Thames.

Kort aa fortæl: a bega æ^[189], baade det gamle og det nøj Jerusalem.

Holger Darling

(der under Thomas's Replik har koketteret med Nikoline).

Det var klogt af Dem, gamle Støder; men det er naturligtvis ogsaa kun en af Antons sædvanlige Flyvegriller.

Anton

(mørk).

Hwor mon De ved *det* fræ? De er da vistnok den sidst, a skuld betro mæ te.

Darling.

Det er mig ogsaa revnende ligegyldigt; for mig kan De rejse hvorhen Fa'nen De vil.

Anton.

Ja Tak, a ved Beskejn, det er det I pønser paa baade De og Kjesten aa faa *mæ* aa æ Vej, saa I rigtig uforstyrred ka find hinaan.

Kjesten.

Ja, men Anton, er du da rejn fræ Sans og Samling; tror du virkelig en Urd af det du sjel sejer?

Anton.

Gid a ett gjord! A kund godt hjælp mæ med aa tro paa *nøj* minder.

Darling.

Aa, hvad skal vi nu med al den Højtidelighed. Skal vi ikke hellere ta en lille

Runde, mens Hønsene gaar paa Pind. De har jo Klarinetten parat, gamle Thomas?

Thames.

Ja, den er aalle laant^[190] henn. (Blæser.)

Darling.

Spil os saa en Aftenvals her mellem Kaalene.

(Thomas spiller; Darling snupper i en Hast Kjesten om Livet; med en halvt undskyldende Bøjning hen mod Anton la'r hun sig føre i Dansen. De andre parvis efter. Store Anehjanter af Sted med Havredrengen.)

Karen Mari

(i Døren).

Aa træj endda ett paa mi Skalotløg! Ta jer endele pæn iwor^[191]; (forstærket) æ Bi, æ Bi! aa, kom endda ett te æ Bi!

(Anton har staaet stille første Omgang. Nu kommer)

Svenske Stina.

Finder jag her en Enkemand! Skal inte vi to slaa Pjalterne sammen for denne Omgang? Det er saa förtjusande at faa svänga sig lite Gran!

(Anton er rasende, fordi han blev narret for Kirsten; da han er kommen ud foran Bistadet, retter han et drabeligt Spark imod det, saa det trimler omkuld. Et vildt Skrig rejser sig fra Pigerne, efterfulgt af sanseløs Flugt; de fleste forsvinder bag om Stuelængen. Fisker Thames la'r sig dumpe plat ned paa Maven mellem Kaalene. Kort efter rejser han sig forvirret op og styrter med Favnespring ud af Kaalgaarden. Lidt efter kommer Anton frem, fægtende med sin afkrængede Vest, han er ophovnet i Ansigtet af Bistik, nærmer sig Vippebrønden og trækker en Spand Vand op.)

Kjesten

(kommer forpustet frem af Gangdøren).

Aa, du alstyrende, hwor *sir* du ud! Men hwad gik der ogsaa af dæ; du ved da, te æ Bi er ett søen aa spøg mej!

Anton.

Det er a fandenmæ heller ett! Bryd *du* dæ aalle om *mæ*. *Mi* Hued^[192] kan snaar vær kjøn nok te det, a skal brug en te. Ta du dæ heller af Darling. Han haar maaskisæ ogsaa faat lidt aa blæs paa.

Kjesten.

Nej, Darling fækk ett en jeneste Stik.

A n t o n .

Nej, Fanden hytter sin!

K j e s t e n .

Men Anton, *er* du da rejn sær. Ubav endda, hwor *sier* du ud! Læd nu mæ hjælp dæ.

A n t o n

(skjærer de vildeste Ansigter).

Hwad mon *du* vil hjælp mej?

K j e s t e n .

Med aa pill æ Brojjer^[193] ud. A haar da ogsaa wot stukken af Bi engaang, a ved helsen nok, hwad *det* er! (Hun drejer hans Kind ind i Lyset). Men du er saa laang, a ka ett ret komm te.

A n t o n

(blidnet).

Hworden vil du da ha mæ?

K j e s t e n .

Læd wos sætt wos her ved æ Kjeldramm.

(Finder Brøndskamlen; hun sidder, han ligger paa Knæ med sit Hoved i hendes Skjørt; hendes Fingre løber over hans resne^[194] Ansigt.)

K j e s t e n .

A ska low for, te du er bløwn standed^[195]!

A n t o n .

Er der manne Brojjer?

K j e s t e n .

Om der er manne? De sejjer^[196] snaar som Tænd i en Kaar^[197].

A n t o n .

Da er der ogsaa en jawn Swej^[198] i'æ.

K j e s t e n .

Her ka æ Finger ett gjør æ ud aaljen^[199]. A maa ha en Stikknyw^[200].

A n t o n

(løfter forfærdet Hovedet).

Men hwad vil du endda brug den te?

K j e s t e n .

Aa lig du nu baare still. A vil prøv, om a ett ku faa æ te aa sald^[201]. (Raaber):
Nikoline!

N i k o l i n e

(i Bryggersdøren).

K j e s t e n .

Aa ta mæ lig den stur Stikknyw ved æ Lowtsbjælk; men taef ett nøj^[202] i æ
Tykmjælk.

N i k o l i n e

(frem med Kniven, som K j e s t e n haandterer fra Kind til Kind i Antons ophovnede
Ansigt).

Naa, gjør æ nø Gavn?

A n t o n .

Aa, det dolmer^[203] da saa dejlig!

K j e s t e n .

Nu ka du godt staa op, Anton.

A n t o n .

Maa a ett blyw her lidt endno?

K j e s t e n .

A skuld jo hen aa ha æ Gjæs ind. — Det er nu det samm, men det war en gued
Lær'streg te dæ. Hwad vild du spark te æ Bi for?

A n t o n

(oprørt).

Og hvad vild *du* rend aa flyv med æ Student for?

K j e s t e n .

Ja, a tint nok, det war derfor du maatt ud med di Gal^[204]! Maa a maaske ett dans med hwem a vil, uden først aa spør *dæ* om Forlov? A vist forresten knap, hwem a danst mej, får a war mødt i æ. Og den der vil ha *mæ* te Makker, han maa helst vær virm^[205] paa æ Sokker.

A n t o n

(studs).

Nej, a er jo kuns en Bûndklods, a er ett fin nok te aa ta paa *dæ*.

K j e s t e n .

Fin og fin! Du er gued nok paa *di* Maad, men der kund jo ogsaa vær anner, der war gued nok.

A n t o n .

Ja, a ved nok, hwem du nu tinker paa. A behøwer ett aa si mir, end a haar sit. Men a ska nok komm af jer Vej.

K j e s t e n .

Du truer jo lig'fram.

A n t o n .

Aa, det er vis ett nø Trusel for *dæ*. Her sejj a og snakker saa angermodig^[206] te *dæ*, saa æ Væggi ku rævn; men om a gi i æ Jurd af Sorre øwer, te du ett vil kjendes ved *mæ*, du vild syng og vær lig glaad.

K j e s t e n .

Snak om en Ting! Hwor *ka* du nu sejj og sej søne Pladder.

A n t o n

(oplivet).

Vild du ett! Ja, men, — saa ka æ jo vær, te du iløwle holder nøj af *mæ*?

K j e s t e n .

Aa, Herregud, Anton, du er da en *sære Baa'n*^[207] af saa stur en Kaalmennesk aa vær! (mens hendes Hænder dvæler lidt ømmere paa hans svulne Kinder). Nu kan a et find flir Brojjer; tykkes du nu, det haar linned^[208] nøj?

A n t o n .

Aa, Kjesten, nær a ligger her, med mi Kind paa di Knæ, saa er a det lykkeligeste Mennesk, der ka løw paa Guds Jurd. Hworfor ka vi ett aaltid ha æ søen.

K j e s t e n .

Ja men, Anton, søen haar du jo aalle snakked te mæ får!

A n t o n .

Nej, en faar æ jo sjalden saa, som det *skuld* sejes, får det er forlæng.

K j e s t e n .

Jamen, hwad er det saa, der skuld sejes?

A n t o n .

Du ved æ godt, Kjesten, men du vil spøg med mæ imell Staând, og det er ett aaltid, te a *taaler* Spøg. Du ka gjør en gued Mennesk af mæ, men du ka ogsaa lav mæ te saa møj nø ussel nøj.

K j e s t e n .

Da gjør a æ saamænd ett med mi gued Villi.

A n t o n .

Hworfor ligger du dæ saamøj atter den Student?

K j e s t e n .

Du tror, der er nøj mell mæ og Darling?

A n t o n .

Nu ska du ett spill saa helle, bette Kjesten. A haar wal ogsaa Øwn^[209] i æ Hued.

K j e s t e n .

Tho a ved snaar ett, hwad du haar. *I* æ Tid er de bløwen nøj smaa. — Saa skuld

en ett kund ta en Swingom med en pæn ung Fyr, uden te det skuld udlegges paa en beskidt Maad?

A n t o n .

Jow Kjesten, det er ett nær søen, men her er æ, a taaler saa lidt. Ja det vil sej, hwis a vist, te du ett ment nøj med æ, men det ved i Pig'er vis ett aaltid sjel.

K j e s t e n .

Aa, a er da heller ett en *hiel* Baa'n, men du er ett aaltid lig nem aa blyw klog paa. — Hwad ska det nu smaag aa, te du truer mej aa rejs aa æ Land? Tror du ett, te der ku blyw nok aa udrett for dæ herhjemm?

A n t o n .

Jow, aaltfor møj maaskisæ, hwis a sku gjør det, anner vil ha mæ te aa gjør. Du ved jo, mi Faa'r vil ûnd mæ æ Stej derhjemm.

K j e s t e n .

Nej, det vidst a forresten ett. Men hwad sworer du te det?

A n t o n .

Ja, den *vil* a hwerken ej heller ha, for ud paa den Hied^[210] vild *a* gaa tilgrund! det ved a; men det ka mi Faa'r ett forstaa. Og det gjør mæ saa ondt aa skuld sej ham æ, for a er røj for, te det vil rejn knus ham. A haar ett wot hjemm i manne Tider af den Grund. A *kan* ett bind mæ te den Hiedbrakk^[211], hwor knap en Moldhwalp ka faa æ Fød, endsej en Menneskbaa'n ...

Men hwem er det, der snakker ud paa æ Vej?

K j e s t e n

(ser ud).

Det er jo di Faa'r — og æ Præjst! Det er aalle ward, te *de* skal si wos sammel. Ska vi ett smutt ind i æ Lysthus.

(Pastor Hansen og Povl Hedemark kommer med Vejen, der løber forbi Kaalgaardiget. Det er nu under Solnedgang.)

P r æ s t e n .

Naa, De har faaet al Sæden ind, Povl?

P o v l H e d e m a r k .

Aajow, Hr. Pastor, a haar ogsaa faat en godt ind.

Præsten.

Ja, De er en brav og stræbsom Mand, Povl, et Særsyn i disse løbske Tider.

Povl.

Aaja! En kratter jo ved, saalæng en kan.

Præsten.

De har skabt Dem et dejligt lille Hjem deroppe paa Sandet. Det er mig altid en Glæde, naar jeg kører der forbi til Annexet at se, hvor alting er pynteligt og pænt omkring dette lille Hjem. Sandelig, Nøjsomhed med Guds frygt, ja, det er en stor Vinding, som Paulus siger.

Vi Præster er vel nok dem, der ser Landet mest i Søndagsklæder. Deres Hjem derude paa Heden har altid været mig saadan et Søndagshjem. Hvor tit er jeg ikke bleven mødt af denne Duft af Timian og Lavendler fra Deres lille Have, og Røgen fra Deres Skorsten fulgte min Vogn paa Vej. Thi Røgen fra saadant et lille ensomt Hus, den bærer saa langt og fortæller én saa meget om Lykke og Arnefred. Ja, De er i Sandhed lykkelig, Povl Hedemark!

Povl.

Ja, a tykkes ogsaa sjel, a haar en bette knøw^[212] Hjemmen. Men, det haar jo ett wot lutter Søndaw dem a haar hat dèrud. Mi Kuen gik jo syg i manne Aar, og det war ett aaltid lig nem aa faa æ Fød ud aa æ. Der war jo ett uden den baar Lyng, da a kam derud. Men a haar laa Fur te Fur, og nu ka en Famili, der ett stiller stâr Fordringer end min, godt begynd aa løw aa æ. Men nu er a ogsaa ved aa blyw træt, Hr. Pastor.

Præsten.

Ja, det *haar* de sandelig Lov til at være. Og hvordan har De saa tænkt Dem Fremtiden.

Povl.

Jow si, Hr. Pastor Hansen, a *haar* jo da en Søn, Anton, De ved. Ja, han tjener da forresten ved æ Enkikuen her i Hwoldaard. A ved ett retter, end han skikker sæ wal.

Præsten.

Anton var en opvakt Dreng ved Konfirmationen, og heller ikke siden har jeg hørt andet end godt om ham. Saa er det maaske Deres Mening at tilbyde ham Hjemmet?

P o v l .

Jow, tho han er jo den nærest.

P r æ s t e n .

Sandelig en smuk Ordning!

P o v l .

Det er jo den jenest Baa'n, Worherr haar levnt mæ. De anner haar a jo maatt bær op paa æ Kjerregaard, som æ Præjst vil how. Aa, hwor det gjord mæ ondt med den sidst! Han war en sær raar bette Dreng. *Han* kund gaa æ Daw ud og dulle alisid^[213] med mæ, saa bette han war, og hold i æ Stud dje Temm^[214], nær *a* gik og plowed. Men han maatt jo afstej — *te* de anner, da æ Tæring kam. *Det* war Numer fem. Mi *Kuen* war gjev for mæ, men bette Søren — det war det haard'est.

Da a haaj faat ham kaast hen, og a ijen sku ha fat paa mi Arbed — a haaj ligfram saa ondt ved aa faa æ Plov igaang; a vild hwer Yw'blik fornemm atter den her bette Haând paa æ Temm.

Haaj *han* løwed, saa tror a bestemt, te han haaj faat æ. Det er i Daa hans Døddaa. De sir, Hr. Pastor, a gaar med en bette Krans. Den vild a ha op paa hans Grav. Ja, *han* war den gjevvest!

P r æ s t e n .

De er en god og ædel Mand, Povl Hedemark!

(Solen gaar ned bag Huslængerne, Kirkeklokken ringer fra det hvide Taarn.)

P r æ s t e n .

Nu i Jesu Navn, saa gik den Dag til Ende! Nu ringes Solen ned.

P o v l .

Saa maa a nok si aa skynd mæ, inden de lukker æ Stett^[215]. Faawal, Hr. Pastor!

P r æ s t e n .

Farvel, Povl, og Gud velsigne Dem og Deres Søndagshjem. (Gaar videre.)

(A n t o n og K j e s t e n kommer frem af Lysthuset.)

A n t o n .

Ved du, hvad det var, mi Muer og mi smaa Søskend død aa?

K j e s t e n .

Nej.

A n t o n .

Simpelthen: Mangel paa det tørre Brød. Og dér skuld *a* ta Arr atter Faa'r. En søen Ligkist er det, Pastoren kalder for en Søndagshjem.

K j e s t e n .

Pastor Hansen ved aaltid aa find saamane kjønn Urd.

A n t o n .

Ka du saa forstaa, te a maa rejs mi Vej?

K j e s t e n .

Ja men ... ka du ett blyw hér?

A n t o n

(med Eftertryk).

Det ved *du* og ett *a*.

(Tæppe.)

ANDEN AKT.

Dagligstue i Hvolgaard.

Store An og Bette An beskæftiget med Hovedrengjøring; den første pudser Kobbertøj helt fremme mod Publikum og vender Ryggen til Bette An, der i Baggrunden børster Stuens Kakkelovn.

Bette An

(der dypper Børsten i Sværten).

A tykkes, te Kjesten er bløwen saa bleg om æ Neb^[216] i den sidst Tid?

Store An.

Ja, det er ett søen aa staa tow Kjærester i Rett paa jen Tid. Hower^[217] du ett det fræ di egen ung Daw?

Bette An.

Jow, det maa du nok sej. Men den Student det er da ogsaa en slemme Pløk. Tho han ka da snaar faa æ Pig'er te aa rend atter sæ æ hiel Sovn øwer.

Store An.

Ja, tho det er snaar, lissom nær jen af vianner gaar ud i æ Baagdar^[218] og kalder paa æ Høns; saasnaar vi sej'er: pylle, pylle, pylle! saa kommer æ det Hiele.

Bette An.

Hihhi! Ja, det er snaar, hwad det er mæ æ! Hwor læng mon han ska blyw ved aa gaa *hér*? Skal *han* ett tebaag te hans Løsen^[219]?

Store An.

Py! tror du søne nue løser! Nej, han ska hwil hans Nerver.

Bette An.

Hyhyhyhy! Det blywer karenmæ vis en raar Hwilen! *Han* flywer jo af den jen Liegstow^[220] og i den naaen. — De sejer endda aalsammel, te han ska vær Præjst.

Store An.

Præjst! det sku da saa vær paa en Herredskantor. Han ska jo vær Prækeraater.

Bette An.

Det tror a surenmæ ett, Kjesten ved. — Hyhyhy! Der blywer karenmæ vis manne smaa Studenter her paa æ Egn, nær *han* er rejst!

Store An.

De vil da faa let ved aa blyw baade døft og komfirmired, for de haar jo æ Præjst nær ved æ Haând.

(Latter.)

Bette An.

Det er sær, te æ Præjst ett holder nøj ijen med ham. Tho det er da æ Søsters Søn.

Store An.

Hwad ka han hold ijen, den Fillifut^[221]! Tror du *han* faar no Nysmaal^[222] om, hwad der gaar for sæ. Pastor Hansen er saamænd en raar sølle *jen*, a ska ett sej andt, men han haar ingen Ved om Verdens Fagter.

Bette An.

Men saa Anton; det *er* den største Synd, som han blywer behandelt. For saa kund hun sej ham *rejn* Beskejn^[223], saa ved en, hwad en haar aa rett sæ atter. Men det aa rend og strol^[224] med æ Student æ Nætter med æ Daw og iløwle hold æ opp med den naaen, — det er ett en Manir for en ordenlig Pig, det maa de godt sej, *a* haar saâ.

Store An.

Jamen — ordenlig Pig'er dem er der nok faa aa. Hwad tinker du om di *egen* Dætter?

Bette An

(alvorlig).

Nikoline? Du haar ett hør *nøj* om *hind*!

Store An

(ondskabsfuld).

Hihihhi!

Bette An.

Med æ Student! *Det er Løwn!*

Store An.

A ska ett rend med Sladder, men fej først for di egen Dar, Morlil, og for di Dætters mej, om du ka naa saa laant^[225].

Bette An

(grædende).

A *haar* saâ æ te Nikoline baade jen Gaang og flir: Ta dæ i Ajt for, mi Baa'n, hwem du gi'r dæ aa mej. En æ jen Daa om aa fald men en hiel Lyw om aa fortryd. Dem Rig dje Bø'en, de haar let ved aa døl^[226], om de sku komm te aa trøj øwer æ Skavl^[227], men den Fatte si Skam — det ska roves ud øwer all Sogn.

Store An.

Du *târ* saa stærk paa Vej! A haar jo ett saâ nøj.

Bette An.

Saa ka du jo læ vær aa plevver^[228] om, hwad du ett ved!

(Pavse, hvor kun Skuretøjet høres.)

Store An

(indladende).

Da ka du sgi tro, te Karen Mari war ved en kjøn Sind ijaes^[229], da Kjesten ett kam ind fræ æ Malken far ud ad æ Awten, for det æ Student sku hjælp hind ved æ.

Bette An.

Ja, æ Muers Hjat er æm^[230].

(Karen Marikommer nu stille ind ad Døren i Baggrunden. Bette An, der er ene om at se hende, la'r Børsten gaa i rasende Fart.)

Store An

(vejrer ingen Uraad).

Karen Mari —, den Bommerut^[231]! da haar hun saamænd da aaltid kløj atter^[232] aa komm i med dem Fin. Nu ka hun maaskisæ faa Held aa æ. — Ka *du* da lid, te hun aaltid gaar og fisler^[233] rundt i de Klud'skow, saa en aalle ka hør hind, fâr en haar hind? *Hwa?* Det gammel Tridsværk! Hun gaar som hun smøres te. Aae, hwor er hun sød og sleg^[234] i æ Taal, hæ—hæ! — men hinne Sleghied den ska

en missel^[235] ett slaa Bund paa. — Men hworfor sworer du mæ ett?

(Drejer sig halvt omkring og ser sin Madmor, der nu er listet helt hen til Store A n's Plads.)

K a r e n M a r i .

Naa, her ka en nok faa skrøwen i si Skudsmaalsbog, om ett en haar faat æ gjord fâr. Blyw endele ved, An, da du er saa godt i Gaang; blyw endele ved! Du haar vis ett nowed^[236] æ Bund i di Pues endno. — A troed, æ Kaal^[237] war hér ind.

S t o r e A n

(der har gnedet rasende paa Kobberet).

Nej, vi haar ingen Kaal ved wos. A ved saa ett, om der er anner i æ Gaard, der haar.

K a r e n M a r i .

Da er det da sær, te Anton ett kommer ind te hans Nætter^[238]. En sku da'tt tro, te der war nøj i æ Vej med æ Kreaturer?

Store An

(lige møsk).

Ja, der er jo manne Slavs Kreaturer.

Karen Mari.

Kom I nu ind te æ Burd, men æ Grød er warm.

(Hun kluder ud igjen.)

Store An

(saa snart Døren er lukket).

Hwi Fanden kund du ett sej jen, din Toj^[239], te hun war kommen ind ad æ Dar, saa a ett sku sejj^[240] her og læ æ Mund rend øwer!

Bette An.

Tykkes du, te a ku komm te aa sej nøj, nær hun stod og pranst^[241] i æ Dar!

Store An.

Ja, nu er en da færdig mej jen Lidt^[242] aa faa si Mjælkkand fyldt her paa æ Gaard. *Det* haar en da faat ud aa æ om ett andt.

(Ud af Døren i Baggrunden.)

Bette An.

Dér fæk a karenmæ Hæws paa hind^[243] for Nikoline! Hyhyhy! (Hun ud samme Vej.)

(Et stort Spektakel rejser sig bag Gangdøren til højre. Student Darling kommer i Stormløb gennem Stuen, forfulgt af Anton, der har et Svingeltræ i Haanden.)

Anton.

A ska Dæwlen mist mæ gi Dem, din bette Swedi^[244]!

Darling

(rundt omkring Bordet og ilsom ud ad Døren til venstre, som han hugger i og holder udefra).

Anton

(kaster sig over Dørgrebet og haler til sig med Kjæmpekraft).

Nu, det tror du, din Hundstegl^[245]!

(Døren hives op; baade Studenten og Kjesten hales med i Rykket.)

K j e s t e n

(er i Malkedragt ilet til fra Nødset, i Døraabningen bag Tærsklen ses den fyldte Malkestrippe).

Er du bløwen tossi!

A n t o n .

Ja, jen af wos, vis nok!

(Studenten, som ser Antons løftede Knippel, træder et Skridt tilbage, saa han snubler over Malkestrippen; baade denne og han triller rundt paa Gulvbrædderne. Anton vil kaste sig over ham, men energisk træder Kjesten ind under Antons løftede Arm og siger):

Er der nue, der ska slaaes, saa slaa *mæ*!

(Mens Darling rejser sig, oversprøjtet af Mælk, træder)

K a r e n M a r i

(ind, hidkaldt af Larmen).

Men Gud spaar og bewaar jen, hwad er æ endda for en Bødlen^[246] og Spetakel; *skal* æ Hus' da væltes! Ih søde Anton, *er* æ nu ijen^[247] med dæ som den Daa med æ Bi? Søen ka æ da'tt blyw ved aa gaa. Kand du da'tt ta en Mask ind paa di Galsindehied og styr en *bette* Krumm^[248] ved dæ sjel. Det *er* endda haadt, aa ha saa stræng en Sind, som du er kommen te Verden mej. Føj for en Vesen^[249] endda! Og jen si søde Mjælk — strent^[250] øwer æ Gwolfiel^[251] hwer en Drip! Aae søde Ko's endda! (Hæftig til Kjesten): Men hwad vild da ogsaa din lied Sloj^[252] herind i æ Stow med æ Malkstripp^[253] atter!

K j e s t e n .

Aa *ti* nu still, Muer, det kan vær gal nok, uden du behøwer aa gjelster op^[254].

K a r e n M a r i

(til Darling).

Da er De helsen ogsaa bløwen danked te; det er snaar baade te og flir^[255] og flæf øwer. Men a twiler ett paa, De haar wot ud om æ; gal Katt faar røwen Skind!

D a r l i n g

(ryster sig for Snavset, ta'r sin tilsølede Hue mellem to Fingre).

Bølle! (siger han og gaar ud til venstre).

A n t o n

(til Karen Mari):

Ja, du ka sej hwad du vil, Karen Mari, men skal *a* vær di Forkaal og ha æ Answar for æ Sager baade opp og nied, saa finder a mæ Dæwlen mist mæ ett i, te søen en Fløs som han gaar og forstyrre æ Piger i dje Maiken og stikker hans Nies i al Ting.

K a r e n M a r i .

Ih, hwad gjør da æ bette Swend?

A n t o n .

Ja, a ved ett, om du vil ha saat Ild paa æ Gaard?

K a r e n M a r i .

Ih, søde Navn!

K j e s t e n .

Men hwad er det endda for nø Beskyldninger, du kommer mej! Det ved du da godt er jenne^[256] baar Paafund.

A n t o n .

Ja, iguer fand a Swawlstykker i æ Kyer dje Krøef, i Daa laa der smidt en Cigarstump i æ Hejst dje Hakkels. A ved ett, i hwad Mjening han kyler æ. Men det ka ingen ordenlig Kaal find sæ i.

K a r e n M a r i .

Men Jøsses, ligger han søen og kaaster med æ Ild!

A n t o n

(med et strængt Blik paa Kjesten).

Ja, nær *det* endda war det jennest, han saat Ild paa; men — det er nok ett bløwen dérvéd.

K j e s t e n .

Nej det laader te æ. *Du* er jo ligfram saa du spruder.

K a r e n M a r i .

Nu vil *a* gaa. Nu haar I ijen jer Krammelurris^[257]. *Kund* I da ett faa en bejer Skik

paa æ? Der er da heller aalle Fred aa find i a Gaard mir, sin den Knæjt kam paa æ Egn.

(lister ud).

K j e s t e n .

Du rober aaltid med di Answar for Hejst og Kyer. Men du ska ett ha nø Huedpin for mæ. A er ingen Kow!

A n t o n .

Aa, a ved snaar ett, hwad du er.

K j e s t e n .

Men der er heller ingen der forlaanger, te du ska ved saa faale møj^[258]. Det her er jo ett te aa hold ud te. Te du ligger dæ paa Lur med en Vognkjæp i den jen Haand og en Kjevop^[259] i den naaen og vil slaa skikkele Folk fordærre, fordet de kommer og sir te mæ — a haar aalle kjend di Lig! Skal a gaa te dæ og spør om, hwem der haar Lov aa *komm* te mæ?

A n t o n

(i stort Oprør.)

Ja, Dæwlen mist mæ ska du saa, — hwor tow Mennesker haar hat *saa* møj sammel som vi!

K j e s t e n .

Ja, saa fortryder a, te vi haar hat saa møj sammel.

A n t o n

(vildt).

Du fortryder te ... te ... Vil du kald paa di Muer!

K j e s t e n

(rank).

Nej a vil ett.

A n t o n

(slaar med sit Svingeltræ i Bordskiven).

Vil du kald paa di Muer, saa vi ka faa wor Sager gjord op!

K j e s t e n .

Haar du nøj aa snak med mi Muer om, saa ved du wal sjel, hwor hun er aa find.

A n t o n

(knækker sammen, slænger sig i Graad over Bordet; lidt efter).

Kjesten! Hworfor piner du mæ søen! Jen Daa klapper du mæ, en naan Daa træjer^[260] du paa mæ.

K j e s t e n .

A gjør, som a vil. A vil ett ha nø Kommando øwer mæ. A er stur nok te aa pass mæ sjel.

A n t o n

(efter en ny Pavse, i Graad).

Du er vred paa mæ, Kjesten?

K j e s t e n .

Du er som en arrig Baaen. Hvad *skal* den Galsindehied te?

A n t o n .

Nej, det er maaske sand nok, men den kan a'tt gjør *ved*. Den er a føj mej.

K j e s t e n .

Hwi ka du'tt gaa alisid^[261] med anner Mennesker?

A n t o n .

Det ved a ett, Kjesten. Men det ka a et. Ka a ett vær en Hejsthued oforved^[262], saa ka a ett vær te. Og den Student — ham ka a ett vær i Baas mej, vil du ett slipp ham ... Ja, du behøwer ett aa sej nøj. A ka si paa di Øwn, te du vil ett.

K j e s t e n .

Du kan ett si andt paa *mi* Øwn, end ingen ska komm aa ta *mæ* med det Und^[263].

A n t o n .

Det vil sej, te du vil ha Lov te aa ha baade jen og tow Kjærester foruden mæ ...

K j e s t e n .

A haar ingen Kjærester te *a* ved; hwerken dæ heller anner. Ett endno da. Hwad a *ka* faa, det staar i Guds Haând.

A n t o n .

Naa søen aa forstaa! (med Tordenrøst). Vil du saa endno ett kald paa di Muer!

K a r e n M a r i

(i Døren).

Aa, i ta'r søen paa Vej, te I ka spaar jer Kalden. Hworfor ska dæ endda søen skovrobes!

A n t o n .

Vil du udbetaal mæ mi Løn og læ mæ rejs?

K a r e n M a r i .

Hwad er æ endda du sejer, Anton. Di Løn ... Du vil rejs ... Mødt^[264] i di Tjenest!

A n t o n .

Ja, du faar læ mæ rejs; her kan a ett hold æ Lyw ud.

K a r e n M a r i

(Graaden nær).

Aa, Gud da naad *mæ* arme Kwind'. Hworden ska a saa faa æ Sager standed^[265].

A n t o n .

Ja, det maa du spør di Dætter om.

K a r e n M a r i .

Ih Kjesten, *vil* du da ød dæ sjel te anner?

K j e s t e n

(brister ud i Hulken ved Bordet).

Han er nær ved aa plaw æ Lyw af mæ med hans Paafund.

A n t o n .

Ja, men nu skal I faa Fred for mæ, bejtow^[266] ... Faawal, Kjesten!

(Gaar hæftig mod Døren i Baggrunden.)

K j e s t e n

(rejser sig halvt op).

Aah, Anton!

(Tæppe.)

TREDIE AKT.

Søndag Morgen. Pastor Hansens Studereværelse. Døre i Baggrunden og i Sidevæggen til venstre. Bogreoler. Paa højre Væg et gammeldags Spejl. Præsten staar til venstre og søger efter en Bog paa nederste Hylde.

Holger Darling kommer fra Døren i Baggrunden og ta'r uden Jakke og Vest Opstilling foran Spejlet.

Darling.

Godmo'ren, søde Onkel.

Præsten.

Godmorgen, min Dreng.

Darling.

Maa jeg binde mit Slips her foran dit Spejl?

Præsten.

Værs'god. Skal du ogsaa ud i *Dag*?

Darling.

Ja, det skal jeg da rigtignok. Der er jo Skyttefest i Haabro!

Præsten.

Men derfor kunde du dog godt først ta' med *mig* i Kirke.

Darling

(rivende i Slipset).

Æh! — Nej, søde Onkel, det er aldeles umuligt. Æh — for Sat — — —

Præsten.

Men Holger dog!

Darling.

Jeg skal sige dig, Onkel, jeg loved at ordne noget ved Præmierne.

Præsten.

Ak ja, den Ungdom, den Ungdom! Tumle og danse — og lade de hvide Haar ene om at pynte op i Guds Hus. Jeg havde haabet, du var bleven hjemme i Formiddag. Anton er her jo om lidt.

Darling.

Anton, hvad skal han her?

Præsten.

Han vil sige Farvel til sin gamle Præst. Han har jo kun Amerika i Hovedet. Det er sørgeligt med dette dygtige Menneske. Men saadan gaar det altid, de dygtige stryger deres Kaas, men Skravlet — det skal vi nok faa Lov at beholde. — Jeg maa vel nok hilse Anton fra dig?

Darling.

Hilse — — Anton Povlsen?

Præsten.

Ja, du er jo kommen saa meget i Hvolgaard denne Sommer.

Darling.

Ja, rigtig meget. Jo, Onkel, det kan du godt. Og ønsk ham saa en rigtig behagelig Rejse. Farvel, Onkel!

Præsten.

Farvel, min Dreng, Herren se dine Veje!

(Darling møder i Døren):

Fisker-Thames

(med en afgang Halmpakke under Armen).

Goddaw, Hr. Pastor!

Præsten.

Goddag, gamle Thomas. Saa *De* lever endnu?

Thames.

Aaja, Ukrud forgaar ett saa let, som skrevet staar.

Præsten.

Da er det saamænd sjælden, man ser Dem, Thomas. Hvad skylder jeg Æren i Dag ?

T h a m e s .

Aajow, Pastor Hansen, det skal a saamænd sej Dem. A er jo bløwen lidt baagatter med mi Poskoffer, og saa haar Worherr nu lig send mæ en bette Fisk, ret en kjøn bette Butti^[267], som a vild be Dem saa pæn om ett aa forsmåa. Tho stur Gawer sworer mi Haardkuen wal ett te, men den Krumm a formaar er gi'n aa en gued Villi.

P r æ s t e n .

De maa ikke gi' *mig* Deres Gaver, gode Thomas. De er en fattig Mand, som kan ha Stræb nok med at klare for Dem selv.

T h a m e s .

Nej, søen maa De ett snakk, Hr. Pastor. A er migi ingen Knyk^[268] i. A ka swor enhwer sin.

A haar:

en Lam i mi Towt
og en Pøls paa mi Lowt,

godt Humør og en Hjelbred af Guld, sue møj^[269] mir behøwer a ett.

P r æ s t e n .

Sandelig en morsom Tale at høre i vore Tider, hvor alle jamrer sig, og det gode Humør er paa Vej til at dø helt ud.

T h a m e s .

Ja søen er *det*:

Manne raaler^[270] og skaar ett^[271],
anner praaler og haar ett.

Tho a kund walsajtens ogsaa ha faat nøj aa skroll øwer^[272], lissom saamanne anner, hwis det kam an paa det. Men det war en Mundheld mi salig Faa'r haaj:

Godt Humør og en frisk Skraa
gaar kjekke Ka'le Verden rundt æpaa.

Og de Ord laa *a* ved mæ. Den fatte, han maa lid møj, men ka han hold ved hans Humør, saa er han ett saa fatte endda. Haar de først tavn den fræ wos, saa Gud naad wos!

P r æ s t e n .

Jaja, gode Thomas, De har hæget smukt om Deres.

T h a m e s .

A haar altid past paa a hold æ Hued lig mell æ Skoldre. (Vikler Halmen til Side paa Fiskepakken.) Men hér ska De nu si æ bette Kannis^[273] (Ta'r Fisken paa den flade Haand.) De ka trow, en slow godt med si Haal^[274], inden a fæk en te aa fald teføj.

P r æ s t e n .

Sandelig, en dejlig Fisk, rigtig en dejlig Fisk (ta'r hans Haand). Tak for Deres gode Gave, Thomas! De er en brav Mand; men hvor kan det være, at jeg ser Dem saa sjælden i Kirken?

T h a m e s .

Jo—o—ow, a ska sej wos, Hr. Pastor, søen mødt under æ Præjken, da bejer^[275] æ Fisk aaltid saa brølgodt — — og saa — — æh — — ja, saa er æ jo swær, forstaar De, aa gaa fræ æ. For Gud naad wos, vi er jo syndige Mennesker ind ad en Kant og "hænger ved det jordiske Gods".

P r æ s t e n .

Ja, det er Tidens Skjødesynd at forsømme Guds Hus. Husk dog paa, Thomas, at nu begynder Alderen at melde sig for os begge.

T h a m e s .

Jow, aaejow, a ska ett muedsej æ Præjst i *det*. Kjerk *er* jo Kjerk, det skal aalle næjtes, men helsen haaj a jo tint, ja, blyw nu ett vred, Hr. Pastor, — te *a* haaj lissom mi egen Kjerk dernied ved æ Aa. Kjøn er der aaltider, men aalle kjønner end søn'en Sønna Attermejje^[276] nær aalting hwiler. Saa er der en Fisk, der slaar op, saa er der en bette Fowl, der hwipper^[277], og synger lidt for si Unger. Og de Blomster, de Blomster! Ja, dem ka a nu aalle blyw træt aa aa gaa imell. Og nær saa æ Klokk begynder aa ring sammel, saa maa De ett trow andt, Hr. Pastor, end det ogsaa begynder aa ring inden i mæ, sjel om a ett haar æ Degn te aa syng *for*. Ande^[278] Kjerkgang haar a sjalden kjend; læd en nu vær ring nok, saa haar en da aaltid hør, te det er bejer aa sejj i æ Krowr^[279] aa tink paa æ Kjerk end sejj i æ

Kjerk aa tink paa æ Krowr.

P r æ s t e n .

Naa, naa, naa, Thomas.

T h a m e s .

Ja, saa taaler vi ett mier om *det*. Men der war da helsen ogsaa en naaen bette ring Ting a gjan vild snakk med æ Præjst om, nu men a er kommen i mi pæn Klæjer.

P r æ s t e n .

Sæt Dem, gode Thomas, og sig De kun mig, hvad De har paa Sinde.

T h a m e s .

Ja, Hr. Pastor, a haar ett nøj aa bed om for mæ sjel —

P r æ s t e n

(indtrængende).

Sig aldrig det, Thomas, vi har alle sammen noget at bede om, enhver især. Om De vilde gaa med i Kirken i

Dag, skulde De høre min Udlægning om den Ting: "Bede, saa skulle I faa, søge, — —"

T h a m e s

(falder ind).

— — "saa skul-de I *fin-de*". Jow, jow, jow, Hr. Pastor, søen aa forstaa. Det war ett sær (bogstavret): *Dette maa altid ligge os paa Sin-de!* Men det a vild bed Dem *tink* ved, Hr. Pastor, det er nu følgenes: Det staar grumme skidt te i Hwolgaard.

P r æ s t e n .

Hos Karen Marie?

T h a m e s .

Ja, akkuraat. A ved snaar ett hworden æ sølle Kwind' ska klaar æ, for der er ett en Ting, der vil lykkes og ett en Høwed, der vil trywes, sin Anton kam aa æ Gaard. Gammel Karen Mari hun græder æ Nætter med æ Daw, hun sir grangivelig ud som en Dødning.

P r æ s t e n .

Siger De det, Thomas! Det gjør mig sandelig ondt at høre. Hvad var nu egentlig Grunden til, at Anton saa pludselig brød op fra Hvolgaard, hvor han jo dog havde tjent i saa mange Aar.

T h a m e s .

Tho det war de Ung, de kund jo ett spændes^[280].

P r æ s t e n .

Naa de kunde ikke mere lide hinanden.

T h a m e s .

Lid hinaân! jow, det kund de endda saa møj wal; det war ett nær søen.

P r æ s t e n .

Jamen, hvad saa da?

T h a m e s .

Aa, om a maatt sej æ. A tror ett, der war andt i æ Vej end det, te de holdt *for* møj af hinaan.

P r æ s t e n .

Ja, men det plejer Folk jo dog ikke at gaa fra hinanden for.

T h a m e s .

Jow somm'tider wal; nær der kommer en Kil imell. Og det war justement det, der kam hér.

P r æ s t e n .

Men hvem var dog samvittighedsløs nok til at gaa mellem de unge Mennesker?

T h a m e s .

Ja, det tær a wal nap^[281] nok snakk om. Men helsen troed a forresten, te æ Præjst vidst bejer Beskejn om den Ting.

P r æ s t e n .

Nu maa De tale ud, min gode Thomas!

Thames.

Ja skal a sej æ, saa skal a sej æ. For den Kil a ymter om, det war nok akkuraat æ Student.

Præsten.

Holger! Min Søstersøn! De mener, at Holger har spillet ufint Spil!

Thames.

Ja-a, pæn ka en jo ett kald æ.

Præsten.

Gaaet mellem to lykkelige unge Mennesker! Uforskammede Knægt! Jeg skal sandelig lære ham!

Thames.

A er ræj for, han ogsaa anner Stejer haar wot paa Spil.

Præsten.

Jamen det er jo skammeligt! Gaar den Knægt saadan og misbruger min Godhed.

Thames.

Ja, nu er a wal kommen te aa sej nøj, som a ett maatt. A er helsen ett kræng for^[282] aa bær Sladder om, men det haar gjord mæ ondt aa si, som det gaar i Hwolgård. Og kund De, Hr. Pastor, rett en bette Graân ved æ, saa war æ saamænd Alms^[283] aa gjør æ.

Præsten.

Ja, det kan De sandelig tro, jeg skal. Den Knægt skal komme paa Porten strax.

Thames.

Jaja; baare det saa ett haar drøwen forlæng. Men nu maa a nok te Pampren^[284]!

Præsten.

Nu skal De ha' Tak, fordi De sa' mig det, Thomas ... Hum-hum! Uforskammede Ka'l; saadan at misbruge min Tillid! Hvad maa dog ikke hans Mor tænke om mig?

Aa, inden De gaar, Thomas, maa jeg ikke vise Dem min nye Karudsedam. Vi gaar lettest denne Vej.

(Peger ud til højre.)

(Kort efter Banken paa Døren ud til Gangen; højere Banken. Omsider)

A n t o n

(ind).

Naa, her er ingen!

(Gaar lidt omkring og kigger paa Bogryggene.)

H o l g e r D a r l i n g

(styrter ind uden Banken og raaber):

Aa, mine Handsker! (Ser Anton.) Hvad, er De her?

A n t o n .

Ja, hér er *a*.

D a r l i n g .

Jeg troed, min Onkel var her.

A n t o n .

Det troed *a* ogsaa, men da han nu ett er her, saa faar vi tro om ijen.

D a r l i n g .

Er det sandt, at De rejser til Sjælland i Morgen?

A n t o n .

Nej, det er Løwn. Men det er sandt, te *a* rejser iøwermaaen. (Peger.)

Dje Slips er gavn op.

D a r l i n g

(hen til Spejlet, næsten grædende).

Det er ogsaa fortvivlet, at der ikke er et Menneske her i Huset, der forstaar at binde et Slips.

A n t o n .

Ja, det er elendig, De ett sjel forstaar æ, nær De nu endlemaal^[285] vil gaa med

søen nø Kram.

Hwem ska saa vær Dje Baldame i Awten?

D a r l i n g .

Baldame?

A n t o n .

Ja, ska De ett te Skyttefest?

D a r l i n g .

Jo, med Deres Tilladelse: jeg skal til Skyttefest.

A n t o n .

Hwormanne Piger skal De egentlig ha forfør, inden De tar fræ æ Egn?

D a r l i n g

(flabet).

Aa, lad mig se, saadan en halv Snes Stykker, eller skal vi sige et Dusin, det er saadan et rundt Tal.

A n t o n .

Er Kjesten i Hwolgaard saa imell *dem*?

D a r l i n g .

Med Kirsten begyndes der paa et nyt Dusin.

A n t o n .

Dem ka a ett snakk mej. Der er formøj Flâf^[286] i Dem. Men ved De, hwem Kjesten er? Det er den bejst Pig baade laant og nær. *Gjør De hind Fortræd* — ja, De ved jo, te a er ved aa pakk mi Kram for aa ta te Amerika (med sammenbidte Tænder) men ... a kund jo ogsaa gjør nø andt nøj og saa gaa ad æ Towthus! — Den Pig kan a ett aasi te nue anner ... Jow, te en alworlig Mennesk, der holdt af hind for hinne egen Skyld, og ett baare for det hun er en Frowentimmer. — Aa, Holger Darling, vis nu jen Gaang, te ogsaa De ka handel som en honnet Kaalmennesk. Rend atter all de Tøser, der render atter Dem og Dje stur Slips, men læd Kjesten vær den, hun er!

D a r l i n g .

Hvem har udnævnt Dem til Kirstens Barnepige?

A n t o n .

Det haar a wot, saalæng hun sjel vild. Nu maa a ett vær æ længer. A ved nok, te Kjesten tror, hun nu ka værg sæ sjel. Men det ka ingen Pigbaan. Det er skrøbele Postelin, der er i det Skaf^[287]. Vil ett Mands Bravhied værg dem, saa Gud naad dem!

Gi mæ nu Dje Haând paa, te De vil læ mi Kjærest — a miner: Kjesten — te De vil læ hind gaa, nær a forlaader æ Land!

De holder Dje Haând tebaag. De vil ett! Ja, *saa tar a sjel*.

(Griber Darling fast om Haandleddet.)

D a r l i n g .

Men hvor bliver dog Onkel af. Ih, Menneske, De er jo ganske forrykt.

(Kaster Armen frem og tilbage.)

A n t o n

(holder krampagtig fast).

Nej, her blywer'en, indte De gjør, som a ber Dem. De *skal* trykk mi Haând! Hører De! Og lov saa, te De ett vil forfør mi ...

(De brydes stærkt, Darlings Slips ruller atter ud.)

A n t o n .

Nu fild ijen Dje Slips, Dje dejlige Slips; den De fanger aal de manne Piger i (med sammenbidt Raseri): Skal a ett bind Dje Slips for Dem (griber efter hans Strube).

D a r l i n g

(trænges op i en Krog mod Boghylderne).

Hjælp, han kvæler mig!

P r æ s t e n

(kommer i Døren).

Hvad er dog dette! *Kjære Venner!*

A n t o n

(behersker sig).

Aa, Hr. Pastor, a skuld hjælp Darling med aa faa bunden hans Slips, for er den i Uorden, er der et møj ved Personen dér paa Lav.

P r æ s t e n

(giver Haand).

Velkommen Anton! Som du ryster paa Haanden!

A n t o n .

Ja, det var jo halles uwant Arbed. A tror næjsten, det var godt, De kam og to mæ fræ æ.

P r æ s t e n

(til Darling).

Og du Holger, hvor har du kunnet nænne at gjøre mig saa bedrøvet! Jeg har hørt det om dig, jeg ikke vil nævne. Ta' en andens Kjæreste og det paa den Maade. Nu har jeg bare eet at sige dig: Gaa ind og pak din Kuffert!

D a r l i n g .

Det er dog for galt; men Onkel, maa jeg ikke forklare mig?

P r æ s t e n .

Nej, jeg kan slet ikke tale med dig efter dette. Du har gjort mig *saa* bedrøvet; jeg som har behandlet dig som min egen Søn og saa ... Nej, jeg kan ikke tale med dig! Og din Mor, hvad skal jeg svare hende? Gaa nu ind, som jeg siger! (D a r l i n g ud.) — Jeg gamle Mand, som viser alle og enhver Tillid. Og saa behandler man mig paa den Maade. Aa, hvor er det skammeligt! (Til A n t o n .) Var du ved at lægge voldsom Haand paa ham? Ja, jeg forstaar din Fortvivelse, kjære Anton. Men kan det ikke gjøres godt endnu? Sæt dig ned og lad os tale alvorligt sammen.

A n t o n .

Med Kjesten blywer æ aalle godt. Hun er forgjord af den Springfyr.

P r æ s t e n .

Men er det ikke fejl saadan at flygte fra Kampen? Vil du dog ikke vente og se, hvad Virkning det kan gjøre, at Holger kommer paa Porten?

A n t o n .

A rejser foreløbig til Sjælland, og saa snaar æ Tjel^[288] er aa æ Jurd: te Amerika.

Helsen sku der ski stur Forandringer herhjemm.

P r æ s t e n .

Jaja, min unge Ven, jeg kan jo ikke hindre dig deri, men jeg tror nu, du handler altfor overilet. Tænker du heller ikke paa din gamle Far — (det banker). Kom ind!

P o v l H e d e m a r k

(ind).

Goddaw.

A n t o n

(svagt).

Det war det væst!

P r æ s t e n .

Goddag, gamle Povl. Er det maaske Sønnen, De søger?

P o v l .

Ja, tho a hør, te han skuld vær gavn her hen, og da a læng haar hat i Ajt^[289] aa søg ham, saa er det hér maaske endda ett den galest Stej, vi kund træff hinaan. Og en ska nok skynd sæ, om en vil ha ham i Taal, atter hwad a hører.

P r æ s t e n .

Ja rejse, rejse! det er de unges Parole; men vi gamle vi maa smukt blive siddende; hvad gamle Povl!

P o v l

(til Anton).

Saa *er* æ sand, te du tinker paa aa draw fræ wos?

A n t o n .

Ja, det er sikker nok. Den Tank haar a hat læng.

P o v l .

Ja, det er *det*, a er saa kid aa^[290], Anton, te du haar hat det i *di* Tanker saa laang Tid og saa aalle snakked te di gammel Faa'r om æ. Du ved, hwor stur Pris a sætter paa dæ, du er mi jenest Baa'n^[291]; a haar ingen anner aa forlid mæ te end

dæ; vil du nu rejs aa æ Land, saa er æ jo snaar, som haaj a laa *dæ* ved æ Sid af de anner.

A n t o n .

Ja, Faa'r, du maa ett tro, det er nøj, a gaar let te. Saa war a nok kommen te dæ. Men a vil ett længer gaa herhjemm og gjæld for Kaast'kjæp^[292] og kyl'es af det jet og i det andt og saa endda skuld vær lig'glaad. Det ka godt vær, a blywer skuffed i Amerika ogsaa, men heller det ud i det Fremmed end gaa herhjemm og ved, te en ett ka komm op; en være saa dygtig en være m^ô, saa *er* en føj te aa læ sæ indrull i "de Meniges anden Klasse".

P o v l .

Ja, men, Anton, det er æ, a er kommen for aa sej dæ: du behøver et aa rejs ud for aa blyw di egen Mand, du ka komm hen paa æ Hied te mæ og faa æ bette Hjemmen.

A n t o n

(ser tavs til Siden).

P r æ s t e n .

Lyt til din gamle Faders Stemme!

P o v l

(indtrængende).

Du kommer saa sjalden hjem aa sir te di Faa'r, helsen skuld a ha vist dæ, hwor æ bette Stej er gavn teframm ad i de sidst Aaringer; det vil vis ogsaa æ Præjst hold med mæ i. Det *er* en bette gjæv Plet, det ka du lig sej aa!

P r æ s t e n .

Ja, det har jeg ofte sagt til din Far, Anton; det er mig en inderlig Glæde at se den Trivsel, der er i alting omkring dit Barndomshjem. Jeg har altid kaldt det for det lille Søndagshjem paa Heden.

P o v l .

Og du ka faa æ uden Peng. Der *er* jo ingen anner te æ. Det er jo *dæ*, a haar gan aa tint paa for hwer Spaadfuld Jurd, a haar vend derud!

A n t o n .

Ja, Faa'r, a mistyder ett di Tilboj og den gued Mjening du haar med æ, men Faa'r — a kan ett ta imud æ^[293] — — saa gjân, a ogsaa vild.

P o v l

(næsten i Graad).

Naa. — Du ka ett ta imud æ! Hører De det, Pastor Hansen; han ka ett ... ta imud æ! Han forsmaar mi Gaw. Det *er* ett nøj for ham! Baare a saa haaj hat udstridt, for her i Verden blywer der ett mir Gled for *mæ* aa vent!

P r æ s t e n

(til Anton).

Knus dog ikke et stakkels Faderhjærte! Han kommer jo til dig med det bedste han ved: sit lille Søndagshjem.

P o v l

(i sine egne Tanker).

Hwi gik a saa dér i aall de manne Aar og jawnt Knold paa Knold, nær han nu ett tykkes, det er nøj ward? A gjord æ, forre te^[294] han sku faa æ bejr, end *a* haaj hat æ. A trowed, te a gik og sled for jen af mi egen; nu haar a jo saa iløwle kuns gan i Dawlej for anner. Nær Fremmed ska ha æ atter *mæ*, hwor er saa æ Løn for mi Sled!

A n t o n .

Ja, Faa'r, aal det, du dér sejer, forstaar a hwer Krumm^[295], og det gjør *mæ* saa ondt, ja, saa forfærdelig ondt; og for ett aa hør *dæ* sej æ, er æ, te a er bløwen fræ *dæ*.

A haar den størst Beundring for di Sled. Men *a* kan ett trækk di Sel paa; den vild gnav *mæ*, saa a bløw baade vild og gal; og det miner Folk, te a haar nok aa i Forvejen. A kan ett som du pikk Guldkjanner op aa en Saândbrink; a er en naaen Tids Mennesk, der ett er tilfreds ved blot aa faa æ Fød — for den faar en Regnworm jo ogsaa. Tho æ Fød, den *kund* a maaske faa deropp paa æ Hied; skjønt det er nok somm'tid, Faa'r, det haar knævn *dæ* haadt nok; men æ Fød det er det mindst for *mæ*. Nej, a maa ha nøj aa prøv mi Evner paa! Og i *mi* Aalder og med *mi* Syn aa læ sæ bind te en Stump Hiedmark opp mell æ Lyngbakker — nej, Faa'r, det maa du ett forlaang; det vild vær som aa sætt en Haar i Tyr^[296].

P r æ s t e n .

Nej, lille Anton, *du* ejer ikke det, som er bleven din fromme Far til *hans* Livs

Velsignelse: Tilfredshedens gyldne Naadegave.

A n t o n .

Nej, det haar De Ret i, Hr. Pastor! Tefredshied — det er en Wor a aaltid haar kjowt i smaa Partier. Tefredshied for den Fatte forre te den Rig ka faa Ro te aa tyg *aa* æ Mund. Saamane Smaafolk som mulig op paa æ Hied, saa er de ett i æ Vej for dem Stur. Men a skal ett læ *mæ* dryw ud i Ørkenen; skal a blyw herhjemm, saa vil a knag *mæ* ha en Bej^[297] med de anner ... Helsen ka a rejs. Verden er stur. Der er tusind og tusind te, der er rejst *fâr mæ*, og det ett af de ringest!

P r æ s t e n .

Nej, det er saa sandt, saa altfor sandt, hvad du *dér* siger, Anton. Det hører til *mit* Livs sørgeligste Erfaringer at ha' oplevet det, *jeg* har maattet opleve, mens jeg har boet i dette Hedesogn; at se alle de dygtige, men *fattige* Karle, altid de dygtigste, saa snart de har naaet Modenhedsalderen, — saa se dem forlade Hjem og Arne og det elskede Fædreland for at søge Lykken i det fremmede. Naar jeg læser i min Avis, at nu er der atter én eller anden udvandret Dansk, som har udmærket sig derude — ja, jeg forsikrer jer, jeg kan sidde og skamme mig, blive saa inderlig bevæget paa mit Lands Vegne, at vi maatte vrage ham, mens de fremmede forstod at faa hans Evner til Spiring. Saadan *burde* det jo ikke være.

A n t o n .

Ja, sir De *det*, Hr. Pastor! De maa gi *mæ* Ret. En Land der ett behandler si Ungdom annerledes, den Ungdom, der haar Næv paa æ Skawt, fortjener den, te vi ska hold wos te en? Hwem vild ett gjân blyw herhjemm og ta si Torn sammel med de anner, nær en maatt arbed paa lig Velkaar, men det bejst aa æ Land er jo tavn op af Persowner, der bogstavelig aalle haar hat dje Hinner paa en Spaad, og tebaag te vi anner blywer tit ett andt end den usleste Knyg'saând^[298].

P o v l .

Ja, æ Saând ka ogsaa godt gi *nøj*, nær det helsen faar si Passen.

A n t o n .

Ja, Faa'r du haar slidt aall di Lyw, og hwad haar du faat ud aa æ? Mi Søkend er død hwerjen, wor Muer fæk tidle hinne Knôg^[299]. Du war jen af de stærkest Mænd, da *du* saatt *dæ* nied paa æ Hied. Hwad er du nu!

P o v l .

Nej, nu er æ Hjelbred jo ved aa sald^[300].

A n t o n .

Og hwormanne ledde Timer haar du wal hat i di Løwtid?

P o v l .

Aa saamænd, manne war æ jo ett.

A n t o n .

Og dengaang, du ga dæ i Lav med æ Lyng som ung Mennesk, mon du da haaj tint^[301], te det skuld ha tavn saa haadt paa dæ og din?

P o v l .

A haaj wal knap nok tint, te det war nap^[302] saa taang en Stien aa trill mej. Tho det gik jo endda noweledes^[303] i æ Førstning; da haaj en jo no faa Spaarskjellinger aa tær po, men da de saa gik ad, og det jet slo fejl og det andt slo fejl, saa war æ saamænd manne Gaang stræng, især den Tid da di Muer bløw tavn nied, og en stod aaljenne med æ. Ja, a haar saamænd list mæ fræ de Smaa manne Nætter og gavn ud paa æ Hied og vrejn mi Hinner te Worherr, om ett han vild kjend mæ en Raad, saa a kund skaff en Stø Brød aa gi æ Bø'en.

A n t o n .

Hører De det, Hr. Pastor; søen sir æ tit ud indvendig "det lille Søndagshjem paa Heden".

P r æ s t e n .

Nej, kjære gamle Povl, *har* De haft det saa tungt! Og det har De aldrig sagt *mig*?

P o v l .

Aa, det kan en jo tidle nok komm te aa bekjend, te en ett wal ka reterir sæ^[304]. Og det gik jo da ogsaa nok saa godt, da a først kam te nø Besætning.

A n t o n .

Jamen med di Sled skuld du jo ha wot jen af de rigest Mænd i æ Sovn.

P o v l .

Ja, vi ka ett aalsammel blyw Herremænd.

A n t o n .

Nej, det er heller ett æ Mjening aa æ. Men ka du nu forstaa, hwad a saâ, te a ett ku trækk *di* Sel^[305] paa?

P o v l .

Ja, du maa ett læ dæ bind for *mi* Skyld. A er en gammel opsledt Mand, der nødde skuld gaa i æ Lyssen for nue.

— Men jen Ting *kund* du da gjân lov mæ, inden du forlaader æ Egn for aall Daw; te du vild ta med mæ hjem aa si æ; det ku da'tt skaad dæ nøj^[306].

A n t o n .

Det vild a endlemaal^[307] ogsaa gjân tjen dæ i, Faa'r, hwis a ett war ræj for, te a skuld føl mæ swag. For nær a maa sætt mæ saa bestemt imud aa komm derud aa bo, saa er der jo mir end jen Ting i æ Vej. Mæ og Kjesten — vi er færdig med hinaan.

P o v l .

Ja, det haar a jo guednok lædt mæ forlyd mej.

A n t o n .

Derfor maa a saalaant herfræ som a ka komm. For bo en Stej, hwor en ku resikir aa mød *hind* hwerandt Lidt, si hind gaa paa æ Awer og flytt æ Kyer, heller maaskisæ kyr te Kjerck med en naaen Mand ved æ Sid af sæ — nej, det kund a'tt udhold. Derfor, kjere Faa'r — du maa ett frist mæ!

P o v l .

Jaja da. Det skal a saa — heller ett (rejser sig langsomt og med Taarer). Naa — — maa a saa — — — sej dæ Faa — — wal, Anton. Gud vær — — — med dæ!

(Gaar mod Døren; Præsten følger ham.)

A n t o n

(synker ned paa en Stol).

Hwor møj mir mon a haar aa rykk øwer, fâr a ka komm afstej!

(Tæppe.)

FJERDE AKT.

Hvolgaardens Blegeplads: en Eng langs Aaen, der løber i en Bue til venstre; i Hjørnet en Spange over Aaen med Rækværk til begge Sider. Foraarsmorgen med klar Himmel, Dug, Sol og talrige gule Blomster.

K j e s t e n

(kommer over Spangen med en hvid Lærredsvæv under Armen; begynder at brede sin Væv ud over Grønsværet langs Aaen, mens hun synger):

Ka' Drebbæk lægger sit Lat paa Bleg
og nynner i søde Drømme,
hun jævner hver Fold, hun glatter hvert Læg
med Hænder, smygende ømme.
Men dybt kan én den anden bedrøve.

Rød lagde Ka' Drebbæk sin Væv paa Bleg,
det var ved Sankt Hansdagstide,
men førend Septembers Maane steg,
da var hendes Kinder saa hvide.
Thi dybt kan én den anden bedrøve.

Ka' Drebbæk kjender ej Rist ej Ro,
med Haanden dækker hun Panden,
den Mand, hun for Aaringer gav sin Tro,
har Bryllup i Dag med en anden.
Saa dybt kan én den anden bedrøve.

(Pavse; derpaa Pigestøj og Latter til højre for Scenen fra andre Vaske- og Blegepladser):

Hallo, hallo — o — o!

K j e s t e n

(svarer).

Hallo — hallu — u — u!

S v e n s k e - S t i n a

(leende ind fra højre; hun er høj, lys og smuk).

Goddag, søta Kjersta! Aa, det er saa rentut ryslig roligt alltihopa! Har du hørt det; har du hørt det?

K j e s t e n .

Hwad haar a hør.

S t i n a .

At han skriver saa till mig: Jag faar komme hem og gifta mig.

K j e s t e n .

Ih, hwem skrywer søne nøj?

S t i n a .

Gossan min, min Elskling forstaas.

K j e s t e n .

Da war det nok lig Mad for Mowns, hwa?

S t i n a .

Ja da! ikke sandt! Før vilde han inte alls, Tosken min; nu vil han paa sjølve Stunden.

(Ny Latter fra højre.)

K j e s t e n .

Hwem er *det*, der grinner^[308] søen?

S t i n a .

Det er de andre Flickorna. Vi vrider Tøj derborte ved Elven. Faar jag kalde dem hit?

K j e s t e n .

Ja *hit* du dem baare.

S t i n a

(jodler).

Hallo, hallu — u — u!

S t e m m e r

(svarer langt borte).

Stina.

Aa, hvor er han søt, nej! saa utomordentlig søt! Se her, se her, se her (danser rundt).
Jag har'en i Fickan. (Ta'r Kjærestens Portræt op af Lommen.)

Kjesten

(med et Suk).

Det skuld lig vær enaaen jen, der søen haaj æ Kjærest i æ Lomm!

Stina

(stikker Portrættet frem).

Titta!

Kjesten.

Tho da er æ en hil Stø bovn Kaa'l^[309]. Han ligner jo ligfrem Anton.

Stina.

Mycket vakrere.

Kjesten.

"Wakre" end Anton! Nej, hold nu, Morlil! Der skal iløwle^[310] mir te aa stikk Anton ud! Men det forstaar sæ: enhwer Sow tykkes wal bejst om si Gris'.

Stina.

Aa jag er saa kjær i'en, saa jag kund spis'en (griber Kjesten om Livet og danser rundt). Saa kjær, saa kjær, saa kjær!

Kjesten.

Ja, det ka a rigtignok mærk. Haar han saa nøj aa byd dæ hjem paa?

Stina.

Hvorledes? Bjude mig hem paa. Han elsker mig saa ofantlig.

Kjesten.

Ja, det forstaar a hwer Krumm. Men han haar altsaa ett søen nø Stilling.

Stina.

Det vet jag inte alls. Men en bra Gossa som min han vil inte la Allerkjæresten sin svelte førdærvat.

K j e s t e n

(med et Suk).

Gud gi det war mæ, bette Stine, dæ søen bløw send Boj^[311] atter; men den Held ska a nok ett ha.

(Nye Hallo bag Scenen).

K j e s t e n o g S t i n a

(svarer igjen).

(En Klynge leende og springende Landsbyvaskepiger med bare Arme og hvide Forklæder jubler ind fra højre; de slaar Kreds om Kjesten og Stina, slaas paa Skrømt, tumler og støjer. Et Par af dem bærer en Balje Tøj mellem sig, som de slipper ned i Engen.)

K j e s t e n .

Det war alkjøn af jer, te I kam. Nu tykkes a, te vi ska ha en bette Spøg for. A hører, te Svensk-Stine ska hjem aa gywtes. Ska vi saa ett vis hind, hwordan vi ka pynt Bruj' i Danmark?

S t e m m e r .

Jow, læ wos lav nø *Kommes!*

K j e s t e n .

Nu er æ Blomster jo ogsaa saa kjøn som de blywer. Vil I nu plukk, saa ska a pynt.

S t i n a .

Nej, hvor roligt!

(Pigerne spreder sig plukkende over Engen, mens Kjesten og Stina ta'r Plads midt for Scenen.)

K j e s t e n

(synger, mens hun pynter Bruden; de andre sætter Omkvæd til, idet de bærer Blomster til hende).

Nu er Dagen fuld af Sang,
og nu er Viben kommen,
Bekkasinen Natten lang

haandterer Elskovstrommen.
Plukke, plukke dugget Straa,
plukke, plukke Siv ved Aa,
plukke, plukke Blomster.

Engen er nu gyldengul
af tunge Kabbelejer,
Søndenvinde byder op,
og Dueurten nejer.

Dammen ligger Dagen ud
med Brudelys i Hænde, —
rækker højt de ranke Skud,
at Solen maa dem tænde.

Nu vil Mø med Silkestik
paa Brudelinet sømme,
den som ingen Bejler fik,
hun ta'r sig én i Drømme.

Ræk mig en Forglemmigej
og sidst en Krusemynte,
saadan slutter vi vor Leg,
saa glad som den begyndte:
Plukke, plukke dugget Straa,
plukke, plukke Siv ved Aa,
plukke, plukke Blomster.

(Stina er nu pyntet med Blomster i Haar og Hat og Barm og Bælte; da Sangen er til Ende, siger)

K j e s t e n .

Nu, bette Stine; nu vild a ønsk, te du kund si dæ sjel. For nu er du saa kjøn, som du blywer.

S t i n a .

O, jag er saa gladt, saa gladt, saa utomordentlig gladt!

K j e s t e n

(klapper i Hænderne).

Kom nu her! (De danser i Kreds om Stina, mens de synger):

Munken gaar i Enge
den lange Sommerdag,
hvad gjør han der saa længe,
aaja, aaja, aaja!

S t i n a .

Aa jøja mig! Jag *kan* inte holde Fødderne stille. Faar inte jag danse med?

(En af Vaskepigerne har listet et Stykke op af Baljen. Sangen fortsættes):

"Munken breder ud sin Kappe saa blaa"

(Pigen spreder det fremtagne Linned for Stinas Fod.)

S t i n a

(i Latter).

Det var Jæklen til Kappe, det. Det er jo min arrige Madmors Særk!

(Nu opløser det hele sig i Grin, gennem hvilket man hører Takten):

"Aa se dog hvor lystigt de danser de to,
som havde de stjaalet baade Strømper og Sko,
Kom falderideralla."

S t e m m e .

Kjesten, di Muer kommer!

(Flokken forsvinder lydløst. K j e s t e n tilbage til Blegepladsen.)

K a r e n M a r i

(kommer besværlig over Spangen).

Aanej, det war endda en kjøen Maa'nstûnd^[312]. A *kund* ett dy mæ; a maatt hernied ogsaa, sjelom de gammel Bjen er bløwen nøj taang.

K j e s t e n .

Ska a komm aa ta ved di Haând, Muer?

K a r e n M a r i .

Nej, mi Baâ'n, det gaar wal, nær a baare ett skal blyw hwingelsyg^[313]. — Nej,

saa aall æ Blomster er kommen! Si, hwor de staar med dje bette gul Huejer^[314].
Aa, hwor det er skjøn! Æ Stork ska nok ogsaa vær sit^[315].

K j e s t e n .

Ja, og Fisker-Thames kam iguer hjem med hans Lu fuld af Viefæg.

K a r e n M a r i .

Ja, den Kaalsen^[316] *han* ka gaa og find æ. (Er nu kommen ned paa Engen; ta'r fat i Væven.)
Læd vos faa'en strammed bejer ud. Ta ved'en dér. (De strammer Lærredet.) Laa *du*
Mærk te, om æ Kaal war kommen ad æ Mark?

K j e s t e n .

Nej, a saa ett te no Kaal.

K a r e n M a r i

(næsten grædende).

Saa sejjer de nok og tygger endno. Det er endda stræng, nær en søen ska dryw
dem te æ Bestilling, og ett ved, om der blywer nøj udretted i æ Gaard heller ett.

Aa vi, vi!^[317] — en Adskjel hér er bløwn, sin den hwelle Kaa'l kam aa æ Gaard!
Hwor *kund* du endda faa æ øwer di Sind aa vraag Anton, vraag den bile Kaa'l,
hwis Lig a aalle faar? (Ta'r i Lærredet.) Her ligger nu te di Brujlagner, ja, her ligger
de. Men hwor er nu æ Kaa'l te em, det war æ, en sku spør om.

K j e s t e n

(bimsk).

Saa kund *du* jo ha tavn ham, Muer!

K a r e n M a r i .

Hwad er det nu for nø Plevver^[318] aa komm mej! Kund a ha tavn ham! Som det
war *mæ*, han stod atter! Det er nok aa de Daw, te a render Haarer^[319] ind, mæ
gammel Negger^[320]. Men søen er det med de ung Piger nuomtider. De véd ett
dje egen Bejst. Saa vraager^[321] de jen og saa vraager de tow; tesidst er de saa en
Daa sjel vraaged. Men det er da mæ, det gaar ud øwer i æ Udgrav^[322]. Herregud,
te en nu skal sætt den *skjønne* Gaard øwerstyr, som haar wot i æ Familli si
Værrj^[323] saalæng nue ka how^[324]! A tror da heller, en maa tink paa aa faa æ
sol, inden det gaar rejn og baar Fald paa.

K j e s t e n .

Hwad sejer du, Muer; vil du sæl æ Gaard!

K a r e n M a r i .

Aa, spør mæ ett om nue Ting. A *kan* ett ha i mi gammel Hued. Det er mæ øwer æ Haând ihworden a vender æ. Og *du* vil jo ett gjør nø Aller af nue Ting. For der war saamænd saa manne, du gjân kund ha faat. To det er da'tt enhwer Pig, der staar med en Gaard paa æ Fingerender.

Ved du, om Anton endno er i æ Land?

K j e s t e n .

Hiel sikker ka en jo ett vær paa æ, men det hober a da, han er. Atter hwad a haar høt, kund han jo ett komm af hans nøj Plads fâr te Majdaa, og den haar vi jo først i Øwermaân.

K a r e n M a r i .

Du haar da wal ett mir Maskepi med den Darling, sin han kam fræ æ Egn? Det maa da ha wot saamøj en slemme Klørfimsi^[325]. Nu ska æ nok vær gavn op med en Pa Stykker te, atter hwad der bløw mæ fortal ved æ Kjerck. Det er da nø stræng nøj for wor Præjst. Tho det er da ham, der ska døb 'em.

K j e s t e n .

Ja, nu ka æ jo vær, de gir Darling Skyld for lidt mir, end han haar; nu han er kommen aa æ Vej, saa er æ jo saa nem aa vælt ham i æ.

(Store An og Bette An kommer med Sække fulde af Vasketøj over Engen fra venstre. Bette An fortsætter ud til højre med Næbbet hængende.)

S t o r e A n

(gaar hen til de to ved Blegen).

Goddaw og Gudhjælp jer!

K a r e n M a r i .

Tak. Naa haar en *dæ* hér! Ih, hwad gik der af Bette An, a tyt, hun *saa* saa pylred^[326] ud?

S t o r e A n

(hæsende).

Jow, nu er jo bløwen opped med Nikoline. Hun haar jo maatt gaa te Bekjendels øwer for æ Muer, hwad der venter. Og nu ska hun jo saa aa æ Tjenest.

K a r e n M a r i .

Herregud, den kjønne bette Pig! Saa war æ da godt, vi anner ett beholdt hind i æ Gaard. Hwem er saa Pâtros^[327] dér paa Lav?

S t o r e A n .

Ja, der er saagu kuns jen aa skyld i æ, den samm der haar wot paa Spil aall de anner Stejer.

K a r e n M a r i .

Student Darling! Er æ saa ett forfærlig da!

S t o r e A n .

Jow, det war sgi en javn Høstkaa'l, dér war kommen te æ Egn. Hihhi! Nær de nu faar æ Bø'n tal op, saa de ved, hwor manne, der blywer, saa skuld de slaa æ sammel te jen Baselgild det Hiele, saa ka æ jo vær, te ogsaa æ Præjst kund kwitt en Gryssen^[328] i *hans* Betaling. Hyhyhy! (gaar).

K a r e n M a r i .

Er æ da saa ett faale^[329] med æ! Hwad tinker du nu om gotten Swend^[330]?

K j e s t e n .

A tinker, som a æ hiel Tid haar tint: den Student er en Pjalt, som a ett vild rør ved med en Ildklemm!

K a r e n M a r i .

Sejer du, te du haar tint søen æ hiel Tid? Da kund en naaen jen da ett blyw klog paa andt, end te han ett haar spilt dæ saa lidt i æ Hued. Men det er jo godt, du saa er bløwn omsinded.

K j e s t e n

(harmfuld).

Aa, I er nø gued Fæpander ind ad en Kant (flæbende): A haar aalle hat anner i mi Tanker — — paa den Maad — end Anton — ett jen Ywblik, det forsikrer a ved den søde Gud, a haar ett, saasandt som a staar hér!

K a r e n M a r i .

Men bette søde Kjesten, hwor kund æ saa fald dæ ind aa læ den bovne^[331] Kaal

gaa? A haar jo da aalle saat mæ imud te dæ bløw en Par af I tow.

K j e s t e n .

Ja men, du saa jo, hworden Anton war bløwen, inden han kam ad æ Dar. A kund jo da ett hiel læ mæ trøj nied^[332] af ham.

K a r e n M a r i .

Ja, a kjender jo ett de Ung dje Handtiring, men det maa wal sajtens ha wot af Kjærlighid.

K j e s t e n .

Ja, det tinker a ogsaa nok det war (ny Smaaflæben). Og a skuld wal ogsaa ha funden mæ i æ; for der war nu ett saa raar en Kaal laant og nær som Anton, nær en først kommer te aa tink ved æ. Og det er jo paa en Maad mæ, der drywer ham aa æ Land^[333] (stærkere Græden).

Aa, nær det kommer i mi Tanker — saa ka a legg wogen den hiele Næt uden aa faa Blûnd i mi Øwn. Baare a endda kund træff ham jen Gaang endno; der war saa møj, a skuld ha ham saâ^[334].

K a r e n M a r i .

Ja, baagatter er en aaltid klog nok, Morlil. Du skuld ha gjord nø mir ud af ham, men du haaj ham, og han war ved æ Sind. Nu ka vi ta obaag^[335].

(Fisker Thames er kommen frem med sin Medestage paa Banken til højre; han slaar Trimulanter paa Klarinetten, før han kommer ned paa Engen til Kvinderne.)

K a r e n M a r i .

Aa, Jøsses, er det *din* Spøgdogter; det ga da søen en Kip^[336] i mæ. Men det war saamænd godt, du kam, Thames, for her gaar vi tow jenle Kwinder og græder te hinaân.

T h a m e s .

Ih, gjør I det! Da plejer der karenmæ ett aa vær møj Græden, der hwor a faares. Hwad er der nu gavn jer paatwat^[337], bette Folkens?

K a r e n M a r i .

Ja kund a sej dæ æ, Thames! Det er ved aa skrid nied om wos.

K j e s t e n .

Ja, Muer er bløwn saa tungsinded, te det ett er te aa hold te. Og *a* ska ha æ Skyld for aal Ting.

K a r e n M a r i .

A gir dæ kuns æ Skyld for jen Ting: te du smed mæ en hwell Kaal^[338] paa æ Dar, endda æ Gaard ett kund omvær^[339] ham.

K j e s t e n

(med ny Graad).

A ka heller ett omvær ham. Det er det, der er saa forfærdelig. Aa bette Thames, hwad ska vi tow arme Kwindfolk grief te.

T h a m e s

(ser ud af Scenen).

Gi jer nu still te æ! Der kommer jo vis hans Faa'r^[340]; a saâ, te han for lidt sin gik ind te æ Kjøm'and. Hwem ved hwad Hjælp der ku vær ved *ham*.

P o v l H e d e m a r k

(med en Æggekurv paa Armen; han er bleven noget duknakket).

Goddaw og Gudhjælp jer!

D e a n d r e .

Tak og dæ detsamm!

T h a m e s .

Ja, nu er der nøj aa ta ind ved æ Høns.

P o v l .

Ja aaeja. De ynder jo det her mild Vejlo.

T h a m e s .

Sej mæ, Povl, om en maa vær saa fri aa spør: Haar du hør nøj fræ Anton i æ Sidsten?

P o v l .

Jow, det war ett sær. (Med Bævren i Stemmen.) Han — — haar saamænd — — skrøwen javnhen flink te mæ i Vinter, a maa ett sej ham andt paa. Men nu hører

a walsajt — — ett mir — — fræ ham.

K j e s t e n

(ængstet).

Da er han da'wl ett rejst!

P o v l .

A tær ett sej, om han *er* rejst endno, men a frøjter for æ.

Det sidst a hôt fræ ham, da skrøw han, te der gik en Skif paa Frejda; men han vidst ett, om han ku blyw færdig te aa ta med'en, helsen maatt han vent te Wojnsda. Se Frejda det war jo iguer. Om han saa er bløwen færdig, det er æ jo, det kommer an paa. Andt kan a saamænd ett sej jer.

T h a m e s .

Ja, det er Urd nok. Tak ska du ha, Povl!

P o v l .

Ett aa takk! Faawal (gaar mod Spangen).

K a r e n M a r i .

Herregud, hwor han endda er kommen te aa si gammel ud!

T h a m e s .

Ja, han hænd^[341] jo søen ved den Søn. Og den Slaw det ska nok gjør jen graa baag æ Ører.

K j e s t e n .

Te a ett ogsaa er kommen te aa spør om det nø far! — Muer, a *maa* snakk med Anton endno engang; det koste, hwad det være mô.

K a r e n M a r i .

Ja men, Baa'n, tho do hôt jo, te æ Skif maaskisæ aallered æ gavn.

K j e s t e n .

Aa, sej æ ett, Muer. Det er lissom det sku stemm æ Aând^[342] i mæ. Og hiel sikker er æ da heller ett. A ta te Kjøvenhavn imaan den Daa. Kaski saa Worherr æ mæ gued.

K a r e n M a r i .

Kjøvenhavn! Aa Jøsses! Det er helsen ett baag æ Laad! Og søen en jenle Kwind',
hworden ska *du* reterir dæ^[343]?

K j e s t e n

(ivrig).

Thames, *du* maa følle med mæ! Aa, vil du ett, Thames! Du haar jo wot der far?
A ska nok betaal æ.

T h a m e s

(i Jubel).

Om *a* vil ta med dæ! Te Kjøvenhavn! Aae, mi søde Pig, her er *a*! Betro du dæ
baare te *mæ*; der ska ett blyw krummed en Haar paa de Hued, saalæng du er ved
mæ.

Hahaha—a—a. (Smider Medetøjet.) Fanden nu med mi Mied'staag, nu er der andt aa
tink paa for gammel Thames.

K j e s t e n .

Ja, for du *er* jo da kjend med æ Vej, Thames?

T h a m e s .

Du skal ett vær ræj, mi bette Pig; er der nue, der kjender Kjøvenhavn for
Aller^[344], saa er æ visnok Fisker-Thames. A haar wot derøwer med Lamm. I kan
spør Slagter Christensen i Danmarksgade, om han haar nøj aa udsætt paa mi
Fremtræden. A haar wot uden for æ Gaardsled far i Daa. A haar lejen i
Rendsborg for Kongens Kaal, vi marsired med fuld Oppakning til Issehow. Det
er en Pa Daw sin!

K j e s t e n .

Og *du* ka rejs imaaen?

T h a m e s .

Bette Kjesten, *a* er ledde^[345]! A føller dæ te Verdens End, om det forlaanges;
men vi maa ha en Dram og en Bid Brød i wor Lomm, for det er en javnhen laang
Vej, og det koster, hwad der kyeves der paa Lav.

K a r e n M a r i .

Ja, kund I komm hjem med Anton, saa tykkes a aal Ting kund blyw godt endno engang, men det er wal sajtens baagatter.

T h a m e s .

Da skal vi iløwle forsøg "at dreje Skuden", hwa, Kjesten!

K j e s t e n .

Ja, a vild endda vær tefreds, baare a maatt taal med ham endno engang. Mir venter a ett. For han er naturligvis saa vred paa mæ (græder), te han ett er te aa omstemm. Og det haar han da ogsaa Grund te aa vær.

K a r e n M a r i .

A tykkes iløwle, det sir saa forvoven ud det hér, søen laang og kostbar Rejs; og ett en ved, om I træffer ham heller ett. *Ka* en nu ogsaa betro dæ te æ, Thames?

T h a m e s .

Spaar *du* dæ di Syllewornhied^[346], bette Muer! A haar rejst med Lamm far. Spør du Slagter Christensen i Danmarksgade! I den sidst Sending haaj a øwer hunder Lamm, og fandenmæ ett jen der brækked saamøj som en Baagbien!

K a r e n M a r i .

Jaja; *læd* æ saa ski — i Guds Navn da!

T h a m e s

(snapper Karen Mari om Livet).

Hwad om du kund ha tavn mej, din gammel Peverbøss. Aae, knag'mæ, hwor *skuld* vi ha mored wos!

K a r e n M a r i .

Aa slip mæ Thames, a blywer saa forhwingelt^[347], te a hwerken ka pipp hæ^[348] kukk!

(To, tre Par Piger med Tøj og Vaskebaljer kommer ind fra Engen til højre.)

K j e s t e n .

Læd wos nu et kjælling^[349] æ Tid hen, men komm hjem og faa æ Sager i Stand.

T h a m e s .

Ja, *kom* I nu baag atter mæ (til Vaskepigerne). Saa skal I slutt op!

(Skrider gravitetisk foran, synger, mens han afvekslende trutter i Klarinetten; de andre følger ham parvis.)

Saa drager vi til Kjøbenhavn

— trut — trut — trut!

Og spørger nogen om mit Navn,

— trut — trut — trut!

saa skuldrer jeg min Medestang,

— hopsa! Medestang —

og blæser dem en Marsch saa lang:

Trut — trut — trut!

(Tæppe.)

FEMTE AKT.

Plads i Nærheden af de Forenedes Dampskibsbrygge i Kjøbenhavn. Udvandreraskibet »Hellig Olav« skimtes fjernt i Baggrunden. Det er kort før Afgang. Trækvogne, Bybude, Politibetjente strejfer af og til over Pladsen. Til venstre ses en høj Stabel Pakkasser, til højre en Fortøjningssten.

K j e s t e n o g F i s k e r T h a m e s kommer fra højre.

T h a m e s

(i gammeldags Mundering: lang Vadmelsfrakke, høj, skimlet Hat o. s. v. Han hinker paa Foden).

Det er da dæwels, som de Støvl gnawr mæ. A bad dem endda saa mindele om paa æ Gjestehjem aa gi em en gued Lav Fjedt. Det er en faale Pin aa vær i. Haaj der endda wot^[350] en Bænk, saa a kund ha list mæ te aa trækk em aa (ser Fortøjningspælen). Død og Krown^[351], her maa æ vis kund læ sæ gjør (sætter sig op og haler Støvlerne ud over de hvide Uldsokker, retter befriet Ryggen): Aæha, hvor *det* suelt^[352]!

K j e s t e n .

Naa, ga æ saa Len^[353]?

T h a m e s

(svinger med Støvlerne).

Ja, nu er æ karenmæ ingen Sag. Kom nu an, bette Kjøbenhavn!

E n D r e n g

(med en Trækvogn kører bagind i Thameses lange Frakkeskjøder, saa baade Thames og Kjesten stenter til Side).

Kan han inte se sig for, Bondekvaj!

T h a m e s

(samler sig op).

Aæha endda! Søn en Hertug! En sku næjsten tro, han kjor atter Jurdmur, sø'n en Faart han haaj opp.

K j e s t e n .

Aæ, Thames, a er saa hjatklemt, te a ett ka sej aa æ.

T h a m e s .

Ja mi Pig, a war sgu klemt fâr, søen det dut nøj, men æ Støwl dem ka en træk aa, saa er *det* te en Sid, men æ Hjat^[354] det er missel en møj æm^[355] Stej. Men nu ska du'tt vær aaltfor angermodig. Vi faar jo nok Finger i gotten Swend.

A snakked med jen paa æ Gjestehjem, der war ud fræ samm Kant aa.

K j e s t e n .

Da kjend han da'wl ett Anton!

T h a m e s .

Jow, han vidst gued nok af ham aa sej; og *han* troed nu ett — æh — te han war tavn afstej. Men han haaj wot fræ æ Hjemmen i den sidst Ug, saa hiel bestemt kund han jo ett sej nøj.

K j e s t e n .

Aa, a tykkes, a vild gi aal det a ejed og haaj for aa træff ham.

T h a m e s .

Nu er æ heller ett ward^[356] aa lov aaltfor møj ud. Det ka jo vær, du faar æ for slet ett. Nu snakker vi ett mir om *det*. Han kommer nok, — med Guds Hjælp. For det maa jo vær hér?

K j e s t e n

(ængstet).

Aa, Jøsses, Thames, du *haar* da ett før wos paa gal Vej?

T h a m e s .

Gi dæ nu still te æ, Kjesten! Læd mæ faa Lov aa sund mæ paa æ. (Ser i Vejret og fastslaar): Jow; *det* ska nok sæd! Der haar vi æ Suel, og der haar vi *Run-de-torn*; det ka fandenmæ ett rokkes! Æ Retning er, som *den* ska vær. — Og dér ... og dér — hæhæhæ! ... Ja war æ ett det, a saâ dæ, Kjesten, der legger, Fanden slaa mæ, lig æ Skif, vi fraager^[357] atter: "*Hellig Olaw*", "*Hellig Olaw*" — haar a saa ett Ret!

K j e s t e n

(forundret).

Er *det* æ Skif! den der! aae Jøsses endda!

T h a m e s .

Jow, a tytt nok, te det maatt vær æ Retning; gammel Thames haar sgu ett saa ring en Snøgger^[358]; det er nok ingen hiel Taari^[359], du haar faat med dæ, hæhæhæ! Hwa Kjesten, Hwa!

K j e s t e n .

Nej, det er ett te aa forstaa, te du ka hold te æ. Det Hiele er nær ved aa skjell *mi* Hued ad.

T h a m e s .

Ja vent nu, te vi faar Hold i Kalorius, saa blywer der nok Raad for den Huedpin, mi Muer.

K j e s t e n .

Baare han nu ett er rejst!

T h a m e s .

Naa; hæhæ; saa du tror, han kund vær spasired lidt foraa^[360]. Søen en bette Swip op forbi Kronborre, Hwa!

K j e s t e n

(tjatter ud efter ham).

Aa, læd nu vær aa drill mæ, din Slog^[361]!

T h a m e s .

Haar vi nu æ Skif, saa faar vi ogsaa wal æ Mand. Men nu maa vi sgu pass paa aa hold wos te hinaan, for nu begynder der aa blyw Tryngi^[362]. Vil du nu kikk te den Sid (peger mod venstre) saa skal a hold Yw med æ te den naaen Sid.

(De stiller sig op hver paa sin Side af Scenen; lidt efter raaber)

T h a m e s .

Kjesten! Kjesten! Nu behøver vi fandenmæ ett aa glyn^[363] suemøj^[364] længer; der haar a lig Kik paa Fyren!

K j e s t e n

(styrter hen mod Thames).

Det er da'tt sand! Ka *du* si Anton?

T h a m e s .

Om a ka si ham! Ogsaa li'saa grangywle! Hahaha — ha! Han tror søen, han gaar og grovelirer ... i hans egen bitte Tommerumm? Nej, min kjere Ven, du er *i-agttaget*, du er med Respekt at mel-de *un-der Opsyn!*

K j e s t e n .

Jamen, æ' æ^[365] nu ogsaa ham?

T h a m e s .

Ja, fandenmæ er æ ham! Ih, gudfaarebewors, ka du'tt kjend — om a saa maa sej — *dit eget Kjød og Blod?* Ham kund *a* da kjend, om det saa war mell hunder Swyn; det Kaast der med den fræens^[366] Skank, det er da'tt te aa ta fejl aa. — Men nu maa vi karenmæ vær betint paa, hwordan vi vil ta imud ham. (Hurtigere.) ... Si kuns nu: Vi stiller wos lig her baag den Stavil^[367] (peger paa Trækasserne), og saa lig i det sjelsamm som han gaar forbi, saa løwer *du* baag te ham og rover: *Bøv!*

K j e s t e n .

Nej, Thames, det tykkes a ett om. Det er en sær Maad aa ta imud ham paa, nu det er saa læng sin, en haar sit hinaân.

T h a m e s

(lidt skuffet).

Naa. Ja, saa læ'r vi det vær. Nej, hør kuns nu: Istej for "Bøv", saa *flyver* du om æ Hals af ham og sejer: "Søde, kjere Anton, hwor kun-de du *gjø-re mig* den store Sorrig." —

Kjesten.

Nej, det ynder a heller ett.

T h a m e s

(stødt).

Ynder du heller ett *det!* Søen vild a da ha gjord æ. Nøj ska du da for Fanden sej. — Gaa da saa baag æ Stavil der, te a kalder paa dæ, saa skal a ... Gaa nu! Gaa nu!

(Kjesten gaar bag Kassestablen.)

(A n t o n fra højre belæsset med Pakker.)

T h a m e s

(træder ham bredt smilende i Vejen).

Goddaw, Goddaw! Hæhæhæ! Naa, der war nok jen, der haaj æ saamøj brøltron^[368]. Skuld lig afstej te Amerika, lig afstej. Du kund wal ett lid aa faa Selskaf?

A n t o n .

Hwa? Fisker-Thames! Er du kommen herøwer? For mi Skyld? Da war det virkelig alkjøn^[369] af dæ.

T h a m e s .

Jow for gammel Bekjendtskavs Skyld; tho vi tow haar jo hat saa møj godt sammel i wor Daw, saa fæk a Lyst te aa hels paa dæ endno engaang, men du war aa faa i Taal. A kjender jo æ Vej. A haar jo fârhen wot her med Lamm.

A n t o n .

Hwordan staar aalting te derhjemm.

T h a m e s .

Jow tak, tho a *haar* jo da saa manne Hels'ner te dæ, det war ett sær.

A n t o n .

Kjesten — hwordan haar hun æ?

T h a m e s .

Jow, a takker for gued Atterspørsel; søen lig *i æ* Tid haar hun æ jo ett aalbejst; men en haar jo Lov te aa h**ô**b paa Forbejring.

A n t o n

(ængstet).

Hwad sejer du, Thames! Er Kjesten ett rask; heller — skuld der vær nø andt i æ Vej med hind?

T h a m e s .

Det er a ett saa "komfetent" te aa udtaal mæ om *som en an-den én* (med en stor Armbevægelse hen mod Kassestablen). Nu ka du godt komm, Morlil; nu kan du karenmæ godt komm!

K j e s t e n

(frem, opløst i Taarer).

Anton

(slipper et Par Vadsække).

Hwad for nø nøj! *Du* er hér!

Kjesten.

A *maatt* herøwer, Anton, om saà det war mi Lyw om aa gjør. Du *haar* ett wot ud aa mi Tanker, sin du forlod æ Gaard, det ved Worherr i Himlen, a taaler Sandhied; a *haar* lejn^[370] æ Nætter ud og grovelirer paa, hworden a sku faa dæ æ saà endno engang. For du *maa* ett wontink^[371] mæ, Anton, a fortjener æ ett af dæ, a *haar* aalle holdt af nue anner, som a holder af dæ.

Anton.

Maaskisæ ett sin Darling kam fræ æ Egn, men fâr —

Kjesten.

Ja, a vidst jo, det maatt komm. Men det sejer a dæ: A *haar* aalle brødt mæ om den Student for en Hæjt. Det er nøj, anner Mennesker *haar* hætted^[372] paa for aa sætt ondt imell vos. Og du war sommtid saa urimele imud mæ, te a lod dæ blyw i æ Tro. Men a *haar* en rejn Fued aa staa paa. A *haar* ett hat andt med Darling aa gjør, end hwad enhwer maatt si paa.

Anton.

Det sejer du!

Kjesten.

Ja, og ingen skal nuesind kund bevis mæ andt øwer! Det gaar a aalle fræ, te a *haar* tavn en Dans med ham her og der; mir ett. Men det er et *hans* Skyld, te det ett er kommen vidter.

Anton.

Hwis er æ da?

Kjesten.

Nu maa du ett begynd forfræ, Anton. A ka ha hat mi Skyld i, te det er gavn som det er gavn. Men mon du ett ogsaa *haar* hat din? Mon ett vi nok kund ha snakket wor Sager ilav, hwis du imell kund ha styred di Sind?

Men a *vil* ett bebrejd dæ nue Ting. Du *haar* di Sind, og den ka vær haard som

Flint.

Anton.

Ja, det er sand nok.

Kjesten.

Men a ved ogsaa, hwor gued du ka vær. Og Gud ha Lov, saa er æ det gued en hower^[373], nær aal de Und^[374] er glemt.

Anton.

Ja, *det* ska nok sæd^[375]!

Kjesten.

Og sjel om du nu ogsaa vil gjør Aller *aa*^[376], aa rejs fræ wos — a er ett kommen her for aa øwertaal dæ — saa vil a først sej dæ *det*: om du løwer heller du dør, der kommer aalle den, der ka faa mæ te aa glemm det Gued, du haar gjord mæ.

Anton.

Det sejer du mæ, Kjesten, imen a staar her med æ Hinner fuld af Amerika!

Kjesten.

Som a sejer dæ, Anton, *du* ska gjør i aalle Maader atter di egen Beram^[377]. A vil ett øwertaal dæ. Men om du *kund* faa dæ sjel te aa blyw herhjemm, aae, hwor *vild* vi gjør æ godt for dæ!

A forstaar saawal, te du ett vil læ dæ nyw med en Hiedbrink — det vild a nødde^[378] sjel —; men mi Muers Gaard — er det ett en gued Arrepaart? Tror du egentlig, du kommer te mir dérøwer? Og du maa ogsaa gjan ta de gammel Faar^[379] te dæ.

Anton

(tier).

Kjesten

(med fremvældende Taarer).

Om a saa endno er gued nok te dæ, det ved a jo saa ett.

Anton.

Det er Allersnak^[380] aal det, du der sejer mæ?

K j e s t e n .

A er et tavn den laang Vej for aa staa og fyld dæ med Præjk.

A n t o n

(smider alle sine Pakker).

Saa legger Amerika nu dér! Nu ka a si, te a haar wot en Taari^[381] te den her Daa. Men Gud ha Lov, det ka gjøres godt endno. A troed aalle, a skuld blyw glaad mir her paa æ Jurd. Og saa kommer du her, mi egen bette Pig ...

(Han gaar imod hende, men de ser sig uroligt om efter de forbigaaende.)

K j e s t e n .

Aall de manne Mennesker!

T h a m e s .

Bryd *I* jer aalle om dem. Det er vis ett æ først Gaang, der kyssees paa den hér Plads!

(De unge omfavner hinanden.)

K j e s t e n .

Saa tar du med mæ hjem for aalle mir aa forlaad wos?

A n t o n .

Ja, Kjesten, nu tar a med *dæ* — saalaant æ Lyw vil gjæld!

T h a m e s

(opsamler Antons Sager).

Saa er æ nok bejst, a ta "Amerika" — war æ ett søen, du kaldt det hér — for det er da Synd, te det ska legg her og flyd. Og saa vil *a* hen og ha mæ en bjedsk Dram, det tykkes a, a ka ûnd mæ sjel, for *nu* er a saa tepas, som nær a haar fanged jen af mi aall'villerst Gjejjjer^[382]!

A n t o n

(til en Drager med en Kuffert paa Nakken).

How, De dér. Læd *mæ* faa æ Kuffert, det er nok min!

D r a g e r e n .

Skal *den* inte om Bord?

A n t o n .

Ett den Gaang endno.

D r a g e r e n .

Maa jeg saa inte bringe den tilbages for Herren?

A n t o n .

Nej Tak, behøves ett. (Betaler.)

D r a g e r e n

(gaar).

(Damperen fløjter.)

K j e s t e n

(kaster sig ind til Anton).

Nu fløjter æ Damper atter dæ, men den ska ett ta dæ fræ mæ. (Hun griber rask Kufferten ved dens ene Hank og siger varmt og energisk): *Kom nu, Anton!*

A n t o n

(fatter Kuffertens anden Hank).

Kan du virkelig bær den!

K j e s t e n

(med Eftertryk).

Ja, Anton, nu kan a bær, hwad det ska vær!

(Mens Dampskibsskruen arbejder, gaar de to hurtigt ud til højre med Kufferten imellem sig. Fisker Thames bagefter med Pakkerne.)

(Tæppe.)

HIMMELBJÆRGPRÆSTEN

(1917)

PERSONLISTE.

St. St. Blicher.

Erneste, hans Hustru.

Niels Blicher, past. emer., Digterens Far.

Niels Farver, Digterens Stedsøn.

Tyttebær-Karen, Hyrdinde, senere Tjenestepige hos gl. Niels Blicher.

Per Syvspring Spillemand og Havekarl.

Per Nielsen, Himmelbjærggaard, Bonde.

Møller, Fattigforstander for Spentrup-Gassum.

Kristrup, Trompeter.

Laust Post, Postbud.

En Bonde

Stoffer Enøje Taternes Fører.

Professoren, Tater.

Peiter Benløs Tater.

Linka Smælem, Tater.

Søren Kanne, Bonde.

Peder Jensen, Visedigter og Visesanger.

Forspillet foregaar paa den jydske Hede. 1. og 2. Akt i Spentrup Præstegaard. 3. Akt og Efterspillet paa Himmelbjærgget. De fire Sange er af St. St. Blicher.

FORSPIL.

En mægtig udstrakt Lyngflade, noget bølget, her og der en Kjæmpehøj; man ser helt ud imod Horizontens blaa Dis. Til venstre en stor mosgroet Sten. Eftersommerdag. Lyngen blomstrer; der er Tyttebær. Tyttebær-Karen plukker i et Lerkrus i Baggrunden; hendes hvide Faareflok ses græsse længere inde paa Lyngen. Af og til Lyd af Klokkefaarets Bjælde. — Naar Tæppet gaar op, ses Blicher (ca. 25 Aar) skride op ad en Kjæmpehøj til højre; han standser paa Toppen, ta'r sin Hat af, tørrer den svedige Pande, mens han stirrer grebet ud over den uendelige Lyngflade. Da siger han dæmpet, som i Bøn:

Min Fødestavn er Lyngens brune Land,
min Barndoms Sol har smilt paa mørken Hede,
min spæde Fod har traadt den gule Sand,
blandt sorte Høje bor min Ungdoms Glæde.

Skjøn er for mig den blomsterløse Vang;
min brune Hede er en Edens Have —
Der hvile ogsaa mine Ben engang,
blandt mine Fædres lyngbegroede Grave!

(Staar endnu lidt. Faar Øje paa Tyttebærsamlersken, gaar straalende imod hende.)

Nej, hvad ser jeg! En lille Lyngnymfe! Du kommer, som var du kaldet!

K a r e n

(er i Færd med at ta til Bens).

B l i c h e r .

Nej hulde, søde Pige! Løb dog ikke for mig! Jeg vil dig sandelig intet ondt!

K a r e n

(tøver).

B l i c h e r

(naar hen til hende, ta'r hendes højre Haand, mens hun knuger Tyttebærkruset under venstre Arm).

Hvor du er dejlig! Rød og trind, som var du voxet her mellem Pors og Klokkelyng (lægger begge sine Hænder om hendes højre). Hvor din lille brune Haand skjælver i min!

(Han løfter hendes Haand ærbødigt op til sine Læber; hun lyser op i Øjnene og ler godt og stille.)

Hvad er det, du holder der saa krampagtigt under Armen?

K a r e n .

Ja tho jævnhen Folk kalder dem for Krusbær, men dem fine kalder dem nok Tyttebær.

B l i c h e r .

Tyttebær! Ja, de modnes jo i denne Tid. Har du saa gjort en god Høst?

K a r e n

(allerede helt meddelsom).

Ja, en kunde jo sagtens plukke til en bitte Dagløn, naar en kunde faa de Faar til at skjøtte sig, saa de ikke rendte hel og bar af æ Land.

B l i c h e r

(med et Øjekast ud over Heden).

O ja, nu ser jeg det; du er jo ogsaa Faarehyrde.

K a r e n .

Ja det er jeg da rigtignok. Det er det, jeg er fæstet til, men saa plukker en jo Bær ved Siden af, og ellers maa en jo gribe til Bindehosen.

B l i c h e r .

Du er nok alsidig (ser skjælmsk paa hende). Og saa kommer der vel tit nogen og ser til den smukke Faarepige?

K a r e n

(genert).

Aa, det er der endda Maade med; De er da snart den første!

B l i c h e r .

Aa min søde Pige: sig *du* til mig! Herude paa Heden er alle lige! Men jeg staar her og bliver helt lækkersulten, og tørstig er jeg da ogsaa. Hm! vil du la mig faa en Haandfuld af dine Bær; jeg skal hjælpe dig at plukke nogen igjen.

K a r e n

(glædestraalende).

Om De — *du* — maa faa en Haandfuld af mine Krusbær! Ja, det ved den søde Gud, du maa, alle dem, du vil stoppe i din Mund! Men jeg vil rense dem lidt først, for der kan godt være kommen nogen Blade imellem, og nogen er jo ogsaa beske endnu.

(De sætter sig ned i Lyngen sammen; hun ta'r Haandfuld for Haandfuld i Kruset, blæser i dem, saa Bladene ryger bort; saa hælder hun de færdige Bær over i hans Haand.)

Blicher

(ved første Mundfuld).

Humm—mm!

Karen.

Naa, de smager dig vel?

Blicher

(mellem de tyggende Tænder).

Som den Manna, Guds Engle bragte Israels Børn i Ørkenen!

Karen

(koket).

Saa maa jeg vel være bleven en af Englene!

Blicher

(har lempeligt lagt sin Arm om hende).

Ja, det er netop det, du er!

Karen

(ser forlegen paa ham og rokker lidt i Sædet som for at flytte fra ham).

Blicher.

Nej du maa ikke flytte fra mig ... Skal jeg ta min Arm ned?

Karen

(ser rødmende og langt ind i hans Øjne).

Hvem er du egentlig?

Blicher.

Et meget rimeligt Spørgsmaal. — Hør da min Livshistorie i dens Hovedtræk: I

Fødslen fik jeg Navnet *Steen*, thi jeg faldt som en Sten fra min Moders Hjærte.

K a r e n .

Ja, det kan saamænd nok ha sin Rimelighed.

B l i c h e r .

Siden tog jeg Livet, som det faldt. Jeg havde knapt begyndt paa det, saa sa' Lægen, at nu var den Dans sprunget. Jeg var brystsyg og maatte være parat til at dø!

Men jeg sa' som Bonden: "Det skal misajn blyw Løwn"!

Saa lod jeg min Mor pakke mig en god Ransel, tog Staven i den ene Haand og Fløjten i den anden, og saadan gik jeg min Helse ind.

Sig mig nu, lille Hyrdinde, ser jeg ud som en, der stager om paa Gravsens Rand?

K a r e n

(i Latter).

Nej, hvor vil du hen! Du er saamænd jævnhen spillevende.

B l i c h e r .

Ja. Gud ske Lov for det. Ser du denne her (løfter Fløjten). Den giver mig Lunger, der kan ta Vejret fra Smedens Blæsebælg. Paa den lille galne Gavstrik blæser jeg alle Doktorer og Apotekere en lang March!

K a r e n .

Aa, maa jeg ikke høre, hvordan *det* lyder!

B l i c h e r

(overhører denne Ytring og fortsætter).

Vandre, vandre! der er intet saa herligt som at vandre! Ikke at ha andet at gaa efter end det Punkt histude, hvor en ensom Gravhøj tegner sig mod Aftenrøden.

Jeg kommer fra Himmelbjærget og er paa Vej til Viborg Snapsting, derfra tænker jeg at ta til Thy og Vesterhavet. Saadan jager jeg bestandig som en Spyflue fra Vindue til Vindue i mit Fædrelands Storstue — for det *er* jo Jylland — og mens min Brystkasse lægger Tomme til Tomme, og min Lunge breder sig derinde som en kalkunsk Bonde i sin udstoppede Selvejer-Agestol, saa stiger mit Humør og mit Velbefindende, saa jeg synes at kunne trykke hele Verden op i min Favn.

(Knuger Karen ind til sig.)

K a r e n

(har begyndt at græde).

B l i c h e r .

Søde Barn, du græder! Hvorfor? Har mine Ord saaret dig?

K a r e n

(stadig stille grædende).

Det er saa underligt at høre paa for en anden én, som aldrig skal ha Lov at se nogen Ting. Da jeg var 6 Aar kom jeg ud at tjene, siden har jeg passet Faar mellem de Bakker her; kun een Gang hvert Aar kan jeg komme hjem og se til min Mor, endda hun bare bor en halv Mils Vej herfra. Og nu vilde jeg saa gjerne have været i Kirke Konfirmationssøndag — men tror du, jeg kom det!

B l i c h e r

(i dyb Vemod, mens han har taget hende om Kinderne med begge Hænder).

Hvor de er bleven mørke, de store brune Øjne, som havde de pludselig suget al Hedens dybe Alvor til sig. Og her har jeg i mit Overmod siddet og saaret en af de bundne Sjæle, der aldrig fik sin Fod ud af Lænken! Tilgiv mig min Haardhed! (kysser hendes Haand). Naar jeg nu atter tar mine ivrige, lange Skridt mod Landets fjerneste Kanter, saa skal jeg aldrig glemme dem, der kun kunde ta de korte —
— Men tys! Hvad er det for en Støj?

(En Flok Taterne — Mænd med firkantede Glarkister, Kvinder med Vugger og Tiggerbylter — har nærmet sig Stedet. Blicher griber Karen om Haandleddet og trækker hende om bag Kjæmpehøjen til højre. Taterne er nu kommen helt ind paa Scenen; de lægger deres Glarkister og Poser fra sig i Lyngen og begynder at afmærke en Kreds.)

S t o f f e r E n ø j e .

Naa Peiter og Linka, lad os nu faa en Ende paa det her Kjællingeri, inden der sker noget andt nøj. I er jo saa forlibt beggeto, te I kan ett hold Øjnene fra hinanden saa meget som et Øjeblik. Kast du din Kjæp te hende, Peiter, og lad os saa se, om hun ikke nok skal faa i Sinde at ta den op!

" P r o f e s s o r e n "

(trænger sig frem).

Ja men Linka har ogsaa været *min* Kjæreste, og det endda længe før, hun var Peiters, saa jeg maa ha ligesaa god Ret som en anden.

S t o f f e r .

Vil du nu holde dig i Rumme, din bitte Svisse^[383]! I Dag er det Peiters Tur; *du* faar dig sær en Tøs at rende med.

" P r o f e s s o r e n "

(indta'r en truende Holdning).

Det skal baade du og Peiter komme til at fortryde!

S t o f f e r

(med løftet Egekjæp).

Nu holder du mig din Kjæve, din Skronnikok^[384]! — Tilbage med dig, eller jeg skal lange dig et Ræk^[385] mellem Skuldrene, som du ikke skal gnide af dig *med* det samme!

(Professoren trækker sig skulende bag om Høvdingen.)

S t o f f e r

(til de elskende).

Naa, er I saa paa Plads! Linka vil du saa ha de smaa Nalliker^[386] parat. Peiter, gi hende saa Kjæppen, saa varm den er! Kyl!

(Peiters Kjæp sejler gennem Luften; hun griber den lidenskabelig; hendes kyles samme Vej. Da de to Tater saaledes har udvexlet Elskovstegn, siger)

S t o f f e r .

Nu er I gift paa *vor* Fasown^[387], saa faar det dævlennæ holde saa længe det kan! (Ta'r en grøn Brændevinsflaske op af Lommen.) Saa drikker jeg paa jer Held og Sundhed. Skaal, og en let Gang paa Jorden!

(Stoffer drikker og langer til Peiter; da han har drukket, rækker han Flasken til Linka; hun tømmer den for Resten.)

S t o f f e r .

Lad os saa faa en bitte Dans. Først danser nu Brudeparret med hinanden. Kom frem "Professor" og gi os et Stykke paa din Skalmeye; saa kan du ikke sige, te ikke ogsaa du har været med ved den fine Ende.

" P r o f e s s o r e n "

(træder modvillig ind i Kredsen og spiller Kjæltringrilen, en vild, barbarisk Dans, som de to »ægteviede« danser alene under vilde Lader. Da denne Dans er sprungen, hører man pludselig en Fløjte bag Gravhøjen).

Stoffer Enøje

(farer op).

Ih, Dæwlen drøwt mæ^[388]! Hvad er det her for en Spil!

Blicher

(kommer frem fra Gravhøjen, spillende en Brudevals paa sin Tværfløjte. Ængstelig følger Karen i hans Kjølvand).

Blicher

(der nu er naaet helt hen til de forbavsede Tater).

Ih se, det er jo Godtfolk tilhobe, som jeg kjender hverén. Du Stoffer rensed jo i mange Aar min Faders Skorstene i Vium Præstegaard. Jeg tror for Resten de venter stærkt paa dig. I Dag har jeg jo set, at Du fuser Præsten i Næringen. Du kommer nu nemmere fra det end vi andre. Holder dit ligesaa godt, skulde Pokker gjøre sig al den Umage! Naa, godt Ord igjen. Da der ikke vanked noget Offer til Præsten, saa faar Præsten yde en lille Skjærv til Brudeparret (han la'r et Markstykke glide ned i Haanden af hver af Brudefolkene). Værsgod! og du Stoffer, som skilte dig saa godt fra Hvervet, du skal da heller ikke være Stedbarn (rækker ham en Halvdaler). Naar I nu igjen drikker paa Brudeparrets Sundhed, saa glem ikke den unge *Primer* og hans *Padrum* fra Vium Præstegaard. — Adjø! Vi ses paa Viborg Snapsting!

(Banden gaar under Taksigelser; Blicher gi'r endnu et Solonummer paa sin Tværfløjte, de bortdragende svarer bag Højen med Skalmeyen.)

Blicher

(henvendt til Karen).

Og det var dig, der klaged over, at her ingenting hændte, og saa oplever du pludselig et helt Giftermaal med Tilbehør. Lad mig se, er der endnu lige store Taarer i de kjære drømmende Øjne?

Karen

(smiler).

Nej i Dag kan jeg rigtignok ikke klage over Kjedsomhed; men det er heller ikke hver Dag, man har saa morsomt Besøg.

Blicher.

Er det nu mig eller Stoffer Enøje, der skal føle sig smigret?

Karen

(tjatter efter ham).

Du ved godt, hvem jeg mener!

Blicher.

Desværre skal jeg vel snart efter de andre Landstrygere. Tærne begynder allerede at kravle inde i Støvlerne. Jeg blev ikke skabt til at være længe paa Sted ad Gangen. Men først maa jeg hjælpe dig at plukke nogen Tyttebær til Erstatning for dem, jeg spiste.

(De kaster sig atter ivrige over Plukningen.)

Blicher

(fører en Tyttebærgren op imod sine Læber).

Det er en sær velsignet lille Ting at se paa saadant et Tyttebær; det ligner et Kys paa en Stilk. Og det smager næsten ogsaa som et Kys.

Karen

(drømmende).

Jeg synes da, et Kys maa smage *meget* bedre.

Blicher.

Det er maaske, fordi Tyttebær er en Hverdagsting for dig.

Karen.

Ligesom Kys vel er Hverdagskost for dig?

Blicher.

Aa, Gud bedre det! Det er langt fra hver Dag, jeg plukked Bær, langt mindre Kys i den brune Lyng sammen med en mørkøjet lille Hyrdinde. — — Hvad er det nu du hedder?

Karen.

Jeg hedder Karen.

Blicher.

Det burde jeg ha kunnet gjætte strax. Lille Karen, var du mig bare lidt nærmere til daglig; man bliver saa blid, saa søndagsstemt i sit Sind ved at sidde din Uskyld saa nær.

K a r e n .

Jamen hvordan skulde jeg komme nærmere til dig. Jeg ved jo knap nok endnu, hvor du bor?

B l i c h e r .

Nej, det kan du ha Ret i. Jeg kan kun svare, som det hedder i Skjæmtesproget: Jeg er derfra, hvor Husene staar ude, og Gjæssene gaar barfodede.

K a r e n .

Og hvordan skulde jeg nogen Sinde komme herfra. Mine Faar gaar løse, men jeg staar i Tøjr — alle mine Dage!

Skulde jeg komme her fra, saa skulde jeg da løbe bort — med Kjæltringerne; og det bliver maaske ogsaa Enden paa det.

B l i c h e r .

Nej, Gud fri os dog, Karen! Sid ikke og spøg med den Slags. Du med dit yndige uskyldige Smil, skulde kaste dig ud i dette forraaende Liv — —

K a r e n .

Ja, hvad gjør én ikke imellem for at faa sin Tøjrepæl op?

B l i c h e r .

Det kan være, at jeg alligevel hitter paa Raad. Ser du, bitte Karen, min Mor derhjemme, hun er meget sygelig, hun er — ja, til Tider er hun ligefrem til en Side — du ved nok?

K a r e n .

Er hun da tuntet?

B l i c h e r .

Hun lægger det største Tryk over Hjemmet, og vi maa altid holde Pige til hende, og den Plads bliver ledig med det første. Men det er jo ikke nogen munter Stilling.

K a r e n .

Og det er saa i *din* Fars Præstegaard?

Blicher.

Ja, det er i mit Barndomshjem.

Karen.

Aa, den Plads vilde jeg endda gjerne ha. Jeg skulde være saa god ved din syge Mor!

Blicher.

Jeg har ingen Grund til at tvivle. Tak for dit Løfte, Karen! Du skal faa Besked inden altfor længe.

(I overgiven Lune); Men sandelig, finder jeg ikke her i Lyngen min Barndoms herligste Legetøj — den gule og overmodne Ulvefod (løfter en favnelang, gylden Stængel op i Lyset). Se hvor den lyser, som var det det pureste Guld. Naar man i min Barndom fandt *Ulvefoden*, saa havde man Ret til at slynge den som en Pynt om sin Piges Pande. Blot nu dit Hoved, Karen, saa skal vi se, hvor dens Guld vil lyse i dit mørke Haar.

(Karen fjerner sit Knytteklæde, bliver siddende paa Knæerne med sit Ansigt vendt halvt opad, mens Blicher slynger Plantens Stængler om hendes Tindinger.)

Blicher

(fjerner sig lidt).

Se saa; nu ligner du komplet en lille Prinsesse med Diademmet omkring Panden. Nu vilde du gjerne se dig selv. Hvad gjør vi saa! (rager i Lommen). Skulde en Mahognifyr som jeg ikke eje et Lommespejl! (rækker hende det). Vil du nu bare titte gennem mit Søndagsøje.

Karen

(smiler til sig selv i Spejlet).

Det er du surenmæ kommen pænt fra.

Blicher.

Ikke sandt? Vil du saa gi din Prins et Kys som Tak for Skjænken (bøjer sig ned til hende og kysser hende paa Mund og Pande. Han rejser hende op). Men lille Karen, Skyggerne bliver lange, og jeg har endnu langt til Vejsende. Men før din hastende Troubadur atter optar Vandringen imod Fjernet og Solnedgangen, maa du synge mig en lille Vise; du kan jo nok en eller anden?

K a r e n .

Skal jeg synge for dig! Ja men jeg kan kun Bondeviser.

B l i c h e r .

Det er netop noget for mig. Syng du bare paa din egen Maade. Men lad os sætte os hen paa Højen her, saa prøver jeg at finde Tonen paa min Fløjte. — (Studsende.) Men tys, kommer der en Vogn?

K a r e n .

Aa, det har saamænd ikke noget at betyde; nu imod Aften høres alting saa langt.

(De sætter sig.)

K a r e n

(synger Visen om Mads Doss. — Blicher ledsager Sangen paa sin Tværfløjte).

Mads Doss han war en Kon Koltringsknæjt^[389],
han gek mæ Foeren i Hien,
imell saa slow han Lyng te en Bæjt^[390],
imell saa band han aaw Vien^[391]
en Liim^[392] te hans Mouer, aa saa saang han imell,
di hoer ed saa vit, nær han tow te aa hwell^[393]:
:, Lalaluh, lalalih, kom! saa skal A bih! ,:

Mett Kølvro war en Kon Stonthostøs^[394],
gek aasse mæ Foeren i Hien.
Aa somti hun swedt, aa somti hun frøs;
den Drywwen^[395] slet ett hun ku li en.
Hun snøwsed^[396] imell, faa hin Dawwen wa laang,
ivissomda^[397] tahrt^[398] hun hin Klukker^[399] aa saang:
:, Lalaluh, lalalih, kom! saa skal A bih! ,:

Aa somti di mødtes saa hes aa saa hæhr,
od^[400] Mælmad aa spraakked saa knøwt da,
aa let om let fek di hweranner saa kjæhr
jen kam, næ den Aahn^[401] ga en Hwøwt^[402] da.
Aa næ di had edt, gek di hwæ te si Hjaer^[403],
aa saang, saa de gjall^[404] owwe Mosser aa Kjaer:
:, Lalaluh, lalalih, kom! saa skal A bih! ,:

E r n e s t e

(er under sidste Vers af Sangen kommen ind paa Scenen fra højre; hun nejer koket for Studenten og siger):

Undskyld, jeg forstyrrer nok en Hyrdescene — — —

B l i c h e r

(til Karen).

Det er nok en Dame, der forstaar at finde de rette Ord for Situationen.

E r n e s t e .

— — — Men vor Vogn kørte just her forbi, og saa havde man sagt os, at her kunde man købe Tyttebær; min Tante vilde saa umaadelig gjerne ha en Krukke med hjem.

B l i c h e r

(springer op under en komisk Reverens).

Gudbevares, meget naadige Frøken, det er os fattige Hyrder en udsøgt Ære at kunne gjøre Deres høje Tante en Tjeneste; vil Deres Naade et Øjeblik ta Plads paa denne ringe Gravhøj; jeg skal sige Deres Højhed, — Varen er ikke rigtig sorteret, den ligger, om jeg saa maa sige, lidt Hulter til Bulter; med andre Ord: de velsignede Frugter er endnu ikke plukket.

E r n e s t e

(er lige ved at knække over af Grin).

Naa, De har ingen staaende?

B l i c h e r .

Staaende? Deres Naade maa ha misforstaaet mig; de staar nemlig allesammen — paa deres Stilke, lige her fra til Horisonten.

E r n e s t e .

Naa De har udsolgt!

B l i c h e r .

Ja, de sidste gik lige for et Øjeblik siden — til forhøjede Priser.

E r n e s t e .

Ja saa kan det vist ikke nytte noget; for *De* ser mig ikke ud til at være særlig dreven i den Kunst at plukke Tyttebær.

Blicher.

Hvadbehager! De drager en af mine oprindeligste Evner i Tvivl? Vil Deres Ophøjethed tillade, at jeg gir Dem en ringe Prøve paa min Færdighed; jeg tar mig den Dristighed at foreslaa, at Deres Naade lægger Dem her ved Siden af os, saa ser vi, hvem der plukker flest.

Erneste.

Det kunde virkelig ha været meget sjovt; men De husker nok ikke, at min Tante venter med Vognen. Hører De ikke, hvor Kusken knalder med Pисken. Jeg tør virkelig ikke la dem vente længere.

Blicher.

Ja, det gjør os meget ondt, at vi ikke under de forhaandenværende Omstændigheder ser os i Stand til at betjene Deres Naade tilfredsstillende, men

— —

Erneste

(drillende).

Aa, De har vist ogsaa andet at bestille.

Blicher

(med en Armbevægelse hen over den spredte Hjord).

Ja, Faarene skal jo passes.

Erneste

(leende).

Og Hyrdinden heller ikke forsømmes! — — Hvordan har man det ellers i Vium Præstegaard?

Blicher

(forbløffet).

De kjender mig!

Erneste.

Ja, er det ikke Kandidat Steen Blicher?

Blicher.

Siger jeg ja, er Komedien ude, siger jeg nej, synes jeg at kunne faa Skinnet imod mig; men hvem er da De, som stiller mig dette Samvittighedsspørgsmaal?

Erneste.

Erneste Berg — fra Virring Præstegaard. De har nok helt glemte Aunsbjerg Hestehave — i Fjor Sommer.

Blicher.

— — O! Dansen i Maaneskinnet — — I den sidste Kvadrille!

Erneste.

Det var dog rart, De kunde mindes det! Men nu foreslaar jeg, at De tar med os hjem. Hvad staar der ikke i Æventyret: "Det er altid bedre at kjøre end at gaa", sagde Hanen. De skal komme til at sidde ved *min* grønne Side; saa opfrisker vi vore sparsomme Minder — fra "den sidste Kvadrille". Men nu maa vi skynde os (Kuskens Pisk lyder heftigere). Hør, hvor han knalder, den gamle! Saa faar vi se, hvordan Tante vil ta det, at hun i Stedet for Tyttebærrene maa ta til Takke med Tyttebær-Plukkeren! Jeg løber foran. Gjør nu ikke Afskeden altfor lang.

(Solen er i Nedgang; en fjern Hedekirkeklokke høres ind imellem Faarenes Klokker.)

Blicher

(bøjer sig ned over Karen og kysser hende paa Panden).

Farvel, min Engel! vi ses, naar Gud vil!

Karen.

Du glemmer ikke det, du loved mig; jeg skal være saa god ved din syge Mor.

Blicher.

Ja, du vil være god mod alle.

(Klapper hende stille paa Kinden og gaar. — Blicher gaar atter op paa Højen og blotter Hovedet i Solnedgangen; spiller en Fløjtesolo, der glider sammen med Aftenstemningen; tilsidst glider den ind i Omkvædet til »Mads Doss« og)

Karen

(synger stille med).

"Lallaluh — lalalih —
kom saa skal a bih!"

Blicher

(forsvinder med et Fingerkys, og mens Karen staar oprejst og smaagrædende og ser ud efter ham, glider Tæppet stille ned).

FØRSTE AKT.

(CA. 25 AAR EFTER.)

Dagligstue i Spentrup Præstegaard. 2 Karm Vinduer i Baggrunden. Indgangsdør til højre. Til venstre Dør ind til Blichers Arbejdsværelse. Møbler og Kakkelovn som i slige Stuer. Mod venstre Væg en høj Stander til Blomster. Tyttébær-Karen farer nervøst omkring med en Støveklud. Gl. Niels Blicher, ca. 90, kommer vaklende ind fra Sønnens Studereværelse til venstre. I den ene Haand har han Piben, i den anden en godt tilrøget Tobakskasse, som han stiller fra sig paa et af Bordene, mens han kradser Piben ud.

Gl. Blicher

(til Karen).

Naa, her skal nok ordentlig skures og gøres ved. Man kan rigtignok mærke, at Madammen ventes hjem. Saa kan I igjen faa for jer at gaa og blarpe med en Karklud fra I staar op, til I putter jer under Dynen igjen. Aa, Herregud, det har da været en skønne Lin den Tid, hun var henne.

Karen.

Ja Madammen er jo lidt vanskelig i det Stykke.

Gl. Blicher.

Vanskelig! Hun er Vorherredød skrupskjør! Her gaar jeg gamle Mand og ved knap, om jeg tør snyde Næsen, naar hun ser paa det. I gamle Dage la' hun et Tørklæde over Dørgrebet, naar hun skulde ind i en anden Stue, og du husker da ogsaa det Aar, da min Søn ikke fik lagt sin Foraarsæd, fordi hun ikke vilde tillade, at Karlen gik op paa Loftet efter den, for saa skulde han igjennem Gangen, og den var altfor fin for ham at træde paa. Herregud, man har da vel Gulvene, for at man skal gaa paa dem!

Karen.

Ja, vor Mor er jo noget overdreven, mere end en anden en kan forstaa. Men naar hun endda var god ved *ham* — — saa — —

Gl. Blicher.

Saa synes du, det er det samme, hvordan hun er mod alle andre. Saamænd, jeg faar nok de Naadsenssmuler, jeg skal ha. (Sætter sig til at kvulme af alle Kræfter.) Men min Søn, min stakkels ulykkelige Steen! Han bliver aldrig klogere. Hvi kunde han nu ikke ha ladet hende sejle sin egen Sø. Nej, han kunde ikke! *Han* maatte

ha Bud efter hende igjen. Og nu har han hende altsaa paany til at ruge over sig som en Drage, plage ham Sjælen ud af Kroppen fra Morgen tidlig til Aftens Ende! Hvad venter han sig dog af denne Hjemkomst! *Har* han ikke haft tilstrækkelig Lejlighed til at lære hendes sande Natur at kjende.

K a r e n .

Ja, men det maa vel være den Kjærlighed, som vor Fa'r skriver saa meget om. Den er ikke saadan at mane hen.

G l . B l i c h e r .

Nej, Karen, deri har du sandelig Ret. Kjærligheden — det har altid været Ulykken i *vor* Slægt.

K a r e n .

Tys, gamle Far, der kommer nogen i Gangen.

(Gnider videre.)

S t . B l i c h e r

(straalende og med rappe Skridt ind fra højre. Han har Favnen fuld af Markblomster, som han lægger paa et af Bordene. Paa hans Støvler ses, at han har vandret i Dug. Bøssen hænger han op til Bjælken og spænder Tasken af Lænden).

Godmorgen, gamle Far! Godmorgen, kjære Karen!

(Han løfter en stor Urhane op for Næsen af den gamle og siger):

Her skal du se en Konsistorialraad, som har vasket sig! Vil du føle ham paa Brystbenet!

G l . B l i c h e r

(la'r sin magre Haand løbe op ad Fuglens Krop).

Hehehe! En Urkok! Det var sandelig en ordentlig Basse. Hvor er du dog kommen over den?

B l i c h e r .

Det var hernede i *Pajmose*, hvor han havde sat sig selv til Bords og stod og hulked i sig af de friske Tranebær. Sandelig ikke nogen daarlig Smag; de minder i Øjeblikket om Jordbær med sur Fløde. Jeg lod ham først larme ud; denne herlige Vingeraslen; hvilken Musik for et Jægerøre! Jeg saa hans lodrette Stigen, imens jeg fulgte ham med Bøsseløbet; men da han var kommen saapas i Højde med Solkuglen, faldt Skuddet, og han dejsed til Jorden, som naar et Vindkast

nedslænger et Barns Drage.

Gl. Blicher.

Ja, min Søn, *du* kan; du kan stadig!

Blicher.

Ja gamle Far (klapper ham kærligt paa Kinden), du har lært mig Kunsten!

Gl. Blicher.

Og du var saa nem til at ta ved Lære — i dette som i alt andet.

Blicher.

Du kan ikke mere huske den Dag, da du første Gang tog mig med paa Jagten? Jeg var kommen hjem fra Skolen i Randers med en Udmærkelse i min latinske Stil. Saa skal du Vorherredød ogsaa med mig paa Jagten i Dag, min Dreng, sa' du. Og jeg fik Lov til at gaa med din Bøsse. Og da jeg mod Aften gik hjem over Bakken med min første Hare ved Jagttasken — nej, hvor svulmed mit Hjærte!

Ja, hvilke Glæder har vi to ikke haft sammen derude i Guds herlige Natur! Støvlerne paa Nakken, de nøgne Fødder henad den duggede Hedesti, og blev vi trætte af den milelange Vandring, saa delte vi en Osterskorpe paa Gravhøjen, imens du fortalte om Dyr og Trolde, onde Herremænd og skjønne Jomfruer.

Gl. Blicher.

Og nu staar det altsammen i dine Noveller. Jeg kunde ikke selv faa noget ordentligt ud af det. Det havde jeg jo ikke Begavelse til.

Blicher.

Lad os ikke snakke om det, gamle Far. En skaffer Melet, en anden bager Kagen.

Gl. Blicher.

Ja, hvor var det lykkelige Dage. Nu er den Dans sprunget.

Blicher.

En Gang til *skal* du nu med dette Efteraar, naar Hønsejagten gaar ind; bare et lille Slag ud over Pajmosen. Jeg skal nok lade dig Bøssen og ogsaa bære Fangsten.

Gl. Blicher.

Hehehe! Det vil du vist faa let ved, min Søn! Du glemmer nok, at jeg alt *er* blind paa det ene Øje, og det andet ogsaa begynder at dummes.

Blicher.

Jaja, gamle Far Nimrod; du skal i det mindste lugte Krudtet og høre Skraldet!

Gl. Blicher.

Du har da været farlig tidlig paa Benene i Dag.

Blicher.

Ja, vi er Morgenmænd vi Blicherter; det har jeg nok heller ikke ganske fra fremmede!

Men du, Karen, vil du nu bære Konsistorialraaden ud i Kjøkkenet (rækker hende Urkokken). Hans Højhed havde nok ikke tænkt, at han nogen Sinde skulde stige saa nederligt, at han kom til at brase i Gryden hos den fattige Spentruppræst. Og vil du saa komme ind med en Vase, Karen, at jeg kan faa ordnet disse Blomster til min Hustru — min Erneste.

Og *du*, gamle Far, er du nu ikke glad? Nu skal vi ha' Mor hjem igjen. Det har været en streng Tid for os, en Prøvelsens Tid; men nu er den forbi. Aa min Hustru, min Hustru! Et Hjem uden Kvinde er ikke noget rigtigt Hjem.

Gl. Blicher.

Bare du nu ikke fortryder det, Steen; jeg er saa ængstelig.

Blicher.

Er *du* ængstelig! Jeg er saa lykkelig, at jeg knap kan staa paa mine Ben!

Gl. Blicher.

Ja, *det* ser jeg. Og det var ogsaa paa Tide, at du fik nogen Lykke her i dit Hjem.

Blicher.

Aa, synes du egentlig, Far, at Erneste og jeg har haft det saa slemt sammen? Man maa jo ikke ta sligt alt for nøje. Og jeg har sikkert heller ikke altid været, som *jeg* burde. Jeg vil forandre mig meget, Far. Jeg skal gjøre alt for at takkes hende. Nu skal der blive Glæde her paa Gaarden, Glæde!

Gl. Blicher.

Ja, Vorherre give, at det maatte ske!

Blicher.

Og Erneste har nu altid holdt saa meget af Blomster.

Gl. Blicher.

Ja, men var det ikke mest Potteplanter? Og disse er jo — ja jeg ser jo saa daarligt — men er det ikke Markblomster?

Blicher.

Jo, Far; jeg plukked dem paa min Morgenvandring i Kjær og Enge. Jeg kunde ikke komme dem forbi; jeg gik jo stadig med min Hustru i Tanken, og for hver Blomst jeg plukked randt der mig noget sødt i Hu om hende. O, at jeg nu atter om faa Minutter skal trykke hende op til dette savnfyldte Bryst!

Karen

(med en Vase).

Blicher.

Nej, Karen! Er det en Vase at møde med! Nej, du maa kunne finde mig en baade større og smukkere. Smukkere, Karen! (Begynder iltomt at fingre ved Blomsterbunken.)

Karen

(atter ind).

Er *den* da til Maade.

Blicher.

Ja, der kom jo den rette! (holder den op for Lyset). Tak skal du ha, Karen. Og saa skal vi se lidt nøjere paa jer, I, vore smaa Venner. — Er det ikke mærkeligt med disse vilde Blomster, der ligesom tar hinanden i Haand for at smykke det danske Land fra Ende til anden. Ikke en Plet lader de ganske bar. Jo magrere Marken des flere Blomster. Saadan bliver der Skjønhed, Duft og Øjenlyst overalt, hvor den danske Mand sætter sin Fod. — Aa I kjære smaa, det er altfor længe siden, jeg gav mig af med jer! I min Barndom og første Ungdom da var jeg saa fortrolig med Blomsterne; men saa kom Sorgens graa Fugl og satte sig paa min Skulder — — Men de fleste kjender jeg da endnu, og der hænger et Barndomsminde ved enhver af dem. Skal vi nu først se lidt paa dig, du elskede lille Stedmoderblomst, der endnu har en Dugdraabe trillende i dit Bæger. Dig husker jeg fra den Dag, da

jeg som Barn fandt min første Lærkerede; deroppe paa den høje Mark blandt hvide Flintesten stod du og saa op mod Himlen som Barneøjne. Aa, hvor skal jeg nu sætte dig? Du vil jo helt forsvinde i Vasen af bar Beskedenhed. Og sandelig, der har vi den blaa Engkarse, og Hjærtegræsset, og Trævlekronen! lutter Barndomsvenner fra Engen bag om Aunsbjærg; naar jeg som lille Dreng løb derned og sov ind med min Kind i Græsset, da stod de altid som skjærmende Feer om mit Leje, og mine Drømme næredes af deres Duft og Humlebiens Brummen i Blomsterbægret ved mit Øre.

Og der har vi Graabynten. Kan du huske, Far, at der stod en hel Skov af dem ind mod Vium Præstegaardsgavl? Og derinde kivedes Spurvvene og ruged Hønsene, og der drømte jeg mine første Æventyr; jeg var endnu ikke saa stor, at min gule Haartop raged ovenover Bynkeskoven. — Ja, du graa Bynke, jeg ved godt, at du ikke er nogen agtet Plante; men *jeg* holder af dig! Pigerne gjør Nar af dig og kalder dig *Graabonde* eller *Gammelmand*, fordi du ryster saa alvidende paa dit graa Hoved, mens de hvide uregte Tjavser stritter dig om Ørene; men jeg forstaar dig. Du minder mig om en gammel Mand, der har faaet en Sten i sin Sko, og nu bøjer sig ned for at ryste den ud. *Du* har kikket dig til adskilligt der ved Hushjørnet. Du har Livserfaring, hvad de unge Piger ikke har.

Og der er jo Engblommen, den elskeligste af alle vor Barndoms Blomster. Hvor tit har jeg ikke plukket dig dernede ved Bækkeranden og sat dig hen i et Glas til min syge Moder; saa rakte hun sin hvide, smalle Haand ud fra Lagnet, tog dig om dit gule Hoved og aanded et Smertenskys hen over dig, mens hendes Tungsblik hviled taknemlig paa *mig*.

G l. B l i c h e r

(i Graad).

Ja, din stakkels Mor! Hun var selv en knækket Blomst; og Blomster var snart det eneste, der kunde sprede hendes Tungsblik.

Men har du ikke fundet den allerskjønneste, den der elsker at slaa Rod ved dybt og stille Vand — hvad er det nu den hedder?

B l i c h e r.

Brudelys?

G l. B l i c h e r.

Rigtig, ja! Den Jæger, der havde den Blomst med hjem til sin unge Hustru i mine gode Dage, han fik en fager Velkomst.

Blicher

(ta'r Bøssen ned fra Bjælken; peger paa et Par røde Blomsterklaser, der rager frem af Piben).

Her ser du, Far! Havde det været i mine første Ægteskabsaar, da skulde de *vel* ha talt for mig. Nu fylder Ængstelse mit Hjærte. (Hænger atter Bøssen paa sit Søm.) Se saa! (ta'r Vasen og sætter den hen paa Standeren til højre; flytter lidt paa den; gaar til Indgangen og maaler Virkningen; atter hen og flytter en Kende paa den, mens han lægger Hovedet paa Skraa.)

Der maa det være! (Ta'r sit Uhr op.) Om en lille halv Time maa de være her med hende. Det var ret, Karen, lad mig se, du gjør det fint. Hun er saa akkurat, den lille Neste, aa! hun ser et Støvgran i en Fjerdingsvejs Afstand.

Karen.

Hvad tror vor Far da, hun vil sige, naar hun ser de Plamager, som dine Støvler nu har sat paa det rene Gulv?

(Karen har allerede bøjet sig ned for at tørre op efter ham.)

Blicher.

Aa, er jeg kommen til at smudske Gulvet; da var det sandelig haardt imod min Villie. Ja, der var saa dugget til Morgen. Tror du Karen, du kan faa det tørret op? Det var da kjedeligt!

Karen

(ligger fladt ad Gulvet og skurer, saa det knager).

Blicher.

Men lille Karen, du ved, hvor vi har Flaget; aa løb lige ind og ræk mig det! Erneste kan ventes hvert Øjeblik, og hun maa kunne se allerede fra Bakken, hvor vi alle er glade for hendes Hjemkomst.

Karen

(tilbage med Flaget).

Blicher

(ud, men et Sekund efter atter ind med Flaget over Armen).

Jeg glemte at spørge, der er da ikke kommet Brev, mens jeg har været ude?

Gl. Blicher.

Det er der da vist ikke, er der vel, Karen?

K a r e n .

Nej, ikke det jeg ved.

G l . B l i c h e r .

Hvem venter du Brev fra, Steen?

B l i c h e r

(med Eftertryk).

Det venter jeg fra *Ham selv!*

G l . B l i c h e r .

Hvad siger du! *Fra Kongen.*

B l i c h e r

(med ilsomme Skridt hen over al Karens Gulvvask).

Ja, for nu begynder Knuden at strammes, Far! Mine Fjender hoverer i Aarhusbladet; de tror at kunne spotte den fattige Digterpræst, *Himmelbjærgpræsten*, som de haanende kalder mig. Men jeg skal gjøre Titlen til et Hædersnavn, saa langt dette Flag vajer, som jeg bærer her paa min højre Arm.

K a r e n .

Men Blicher, ser du da slet ikke, hvor Gulvet nu igjen er bleven standet!

B l i c h e r .

Aa, Jøsse Je, har jeg nu igjen været der (rejser sig komisk op paa Tæerne). Bred Kluden ud, Karen, saa træder jeg paa den!

K a r e n

(lægger Gulvkluden for hans Fod og flytter den, alt eftersom han balancerer mod Udgangen).

G l . B l i c h e r

(da Døren er lukket).

Nej, at han tør vove at skrive *lige til Kongen* — forbi Næsen af dem alle sammen; Provst og Bisp og Amtmand og hele Kodillen! Ja, bange er han ikke, min Søn, naar noget for Alvor brænder i ham. Nu er det *Himmelbjærget*; han vil, at *det* skal være *alles*; ikke blot en tilfældig Bondes, men Folkets, Fædrelandets,

som det vel var i de gode gamle Dage. Og Gud give ham Fremgang, min elskede Søn, i hvad han attraar til Fædrelandets Ære! Jeg er somme Tider lidt bange for, at han *er* dristig nok. For de Store skylder man jo dog Ærbødighed, og disse nye Tanker med Folkefrihed, og hvad de nu kalder det, dem havde jeg jo nok saa gjerne set drage Spentrup Præstegaard forbi; men jeg er jo en gammel stympret Mand; kanske ser *han* klarere end jeg.

Men i een Ting er han blind: Naar Talen drejes hen paa *hende*!

Aa min stakkels, lettroende Søn! Nu har han glemt hele sit tidligere Ægteskab; glemt hele den onde Fortid; alle de hundrede oprivende Timer sammen med denne Kvinde, nu er de ikke mere for ham end Røgen her fra *min* Pibe — bare fordi hun ventes paa Trappen. Saadan er Kjærligheden i *vor* Slægt. Aa, jeg kunde staa op og forbande den, som *han* har forbandet den de hundrede Gange! Kan du huske, den Dag han sendte hende bort fra Hjemmet.

K a r e n .

Om jeg kan huske det! Ja, om jeg saa bliver hundrede Aar, glemmer jeg ikke *det*.

G l. B l i c h e r .

Hele deres Ægteskab blev endevendt; de skreg imod hinanden. Hvert Ord var som et Stenkast. De vilde *aldrig* ses mere.

K a r e n .

Og det var ikke tomhændet, hun drog ud af Huset. Hun tog alting med sig, lige indtil Kaffemøllen. Der saa slem ribbet ud her i Stuerne, da hun var rejst. Og hver Gang hun kom halende med en ny Ting, en Kobberkjedel, et Stykke gammelt Porcellæn, saa raabte Blicher: Tag det, tag det! Men gjør Pinen kort! — Men den sidste Vogn var ikke ude af Gaarden, før Blicher havde slængt Bøssen over Skuldren og gik ud af modsat Gaardsled. Men da han kom hjem i Mørkningen, var han et helt andet Menneske. Han havde ingenting skudt — jeg tror ikke engang, han havde husket at faa Krudthornet med —; han kom ind og satte sig ved Bordenden, og da jeg fik Tællelyset tændt, kunde jeg se paa hans Øjne, at han havde grædt.

G l. B l i c h e r .

Ja, min stakkels ulykkelige Søn; han græder meget, naar ingen ser det.

K a r e n .

Saa rejste han sit Ansigt op imod mig og sa': Karen, det er svært, hvor Livet leger Blindebuk med os, sa' han. Den Dag dér ved Tyttebærrene, du ved nok, da du stod paa den ene Side og hun paa den anden, da greb jeg til *hendes* Side, men det var, fordi jeg havde et Bind for Øjnene. — Men saa kunde jeg ikke holde mig i at hulke, saa jeg maatte gaa ud af Stuen. Men altid naar han er meget bedrøvet, skal han minde mig om den Dag ved Tyttebærrene.

G l. B l i c h e r .

Ja, Skæbnen driver sit Spil med os — allesammen.

K a r e n .

Jeg kan da ikke begribe, at nogen kan nænne at være ond mod *ham*. Jeg ved ikke et Menneske, som det er saa nemt at gjøre glad.

G l. B l i c h e r .

Og bedrøvet!

K a r e n .

Sandt nok; han bliver ogsaa let bedrøvet, naar noget gaar ham imod.

G l. B l i c h e r .

Det er Digteren, Karen. Digteren! Min Søn er en *stor* Digter, den største kanske vort Land har kjendt. Ved du hvad det vil sige, Karen, at være en stor Digter?

K a r e n .

Nej, det er *jeg* sagtens for ringe til at ha nogen Mening om.

G l. B l i c h e r .

... Dette at udtale det evige; at sige det, som skal leve, saa længe et Folk lever ...

K a r e n .

— — Men jeg har da hans Digte, som jeg har faaet af Fru Blicher. — "Vil du ha' dem saa ta' dem", sa' hun, jeg *bryder* mig ikke det mindste om dem! — Jeg karded hende et Par Pund Uld for dem, og hun syntes vist, hun havde gjort en Kongehandel; og jeg da ogsaa. Der gaar sjælden en Dag, jeg ikke kikker i dem. — "Til Glæden", "Til Sorgen" — aa, jeg kan aldrig blive træt af at læse dem.

Du som tavs med sænket Hoved staar
lig en Lilje knækket paa sin Stængel,
Tornekransen om det sorte Haar,
Glædens stille, blege Søsterengel!

Gl. Blicher

(falder ind).

Kommer ogsaa *du* fra Himlen ud?
Kommer du som Regn og Storm og Torden?
Kommer ogsaa du fra Glædens Gud,
som en Sky for Solen over Jorden? — —

Hvor er det dejligt! — Men ved min Søn det, at du holder saadan af hans Digte?

Karen.

Nej; og hvorfor skulde han ogsaa vide *det*.

Gl. Blicher.

Han ved ikke heller, at Erneste saadan har tusket dem bort til dig?

Karen.

Nej, er vor Far da sær!

Gl. Blicher.

Bare hans Digte saa endda var det eneste, hun tusked med! Men det er nok ikke bleven dérvéd! Aa, hvor har hun mishandlet dette ømtaalelige Digtersind, saa det skreg i Smerte og Bitterhed, hvor det vilde ha kvædet Lovsange til Guds og Skabningens Ære!

Og nu har vi hende saa her i Huset igjen! For faa Maaneder siden kjørte det halve Spentrup hende til Randers, i Dag henter den anden halve Part hende hjem igjen. Mig kan det være det samme; jeg har ikke mange Grader at gi' af, skjønt ogsaa jeg havde glædet mig til en rolig Livsaften. Men min Søn, min elskede begavede Søn — nu er det forbi med de harmoniske Greb i Strengene; kun Suk og Klagesange vil nu lyde i den sildige Aften. Og jeg gamle Mand kan ikke hjælpe dig, men bede til Gud for dig, at han ikke helt udslukker dine herlige Sjæls-gaver, det baade kan og vil jeg!

Per Syvspring

(kommer stormende ind fra venstre).

Hør du, bitte Karen, du maa Vorherredød finde mig det gamle Gevalthorn, for Præsten vil ha mig til at blæse et Stykke fra den store Trappe. For nu kommer de hvørmend' ned ad Bakken. Jeg kan kjende Per Leths Befordring; den er forrest, og der sidder Madammen i al hendes Stads. Det er grangivelig, som var det et villere^[405] Bryllup; der mangler snart ikke andet end Forridere, naar nu jeg kommer med Musikken.

Gl. Blicher.

Er det min Søn, som har givet dig Ordre til at hente Valdhornet?

Per Syvspring.

Ja, begribeligvis, Fa'er! Det er ikke noget, jeg gaar og hitter paa for min egen Plaser. Jeg staar nede i Haven og graver Skalotløg op; saa kommer Præsten; han sprang som en Lækat — og hvøvted^[406] ad mig; om jeg kunde blæse paa Gevalthorn? — Ja, siger jeg, jeg er kansasig nok saa kunstfærdig paa *Fingerlinen*, som alle sine Dage har givet mig Brødet og ivissomda^[407] en bitte Dram til. Men nu maa jeg ikke staa her og diskutere — for de kan komme i Gaarden, hvad Øjeblik det skal være; (Karen er gaæet efter Hornet). Har vor Far Gevalthornet, saa skal Per Syvspring gjerne lægge Mundtøj til, og han skal blæse saa yndeligen, at den blissede Hors, ja vor Far selv skal nokke med Ørerne.

Gl. Blicher.

Ja, Per, du er en jævn Træjring^[408]! Nu kommer Karen strax med Hornet.

Per Syvspring

(nærmer sig lækkersulten).

Aa, karenmæ! jeg ser, at der staar en hel Kasse Udrydning; det er Sukker for *min* Mund.

Gl. Blicher.

Du ser jo paa det som en Rotte paa en grøn Ost; tag det da i Guds Navn!

Per Syvspring

(stopper i Buxelommerne).

Aa, Ære-Tak! nu har jeg Guds Velsignelse til mange Dage!

K a r e n

(kommer med Hornet).

P e r S y v s p r i n g

(drejer det i Lyset).

Naa, saa det er et Gevalthorn! Det minder jo snart om en af dem, hvormed de vælted Murene om *Jeriks*^[409] *Ko*! Lad *mig* nu komme ad Døren, saa skal jeg tude, saa Uglerne skal dratte ned fra Glamhullerne!

(Ud. — Kort efter høres hans Tuden foran den store Hovedtrappe. — Vognstøj fra Gaarden.

Blicher og Erneste kommer Arm i Arm ind fra højre.)

B l i c h e r

(ta'r hendes Haand og siger højtidelig):

Velkommen tilbage til dit og mit Hjem, min elskede Hustru! (Men da han vil trykke et Kys paa hendes Læber, snor hun sig fra ham. Hun gaar fra Møbel til Møbel og stryger hen over det med Handskespidsen for at fange Støv. Saa aabner hun et Vindue.)

E r n e s t e .

Naa, her er nok bleven ordentlig tilrøget, mens I har været *mig* kvit; her lugter jo som i en Matroskjælder. (Faar Øje paa gl. Niels Blichers Udrydningskasse; gi'r den et Skub hen ad Bordet). Men det kan jo ingen undre sig over, naar den Slags skal staa her og stinke! Hvor tit har jeg ikke sagt, at jeg ikke vil finde mig i, at den Skarnfjerding faar Plads her i Dagligstuen.

G l. B l i c h e r .

Nu skal jeg ta den til mig. Det var sandelig kun en Forglemmelse; en beklagelig Forglemmelse. Hm! hm! Velkommen hjem, Ernestine! Velkommen hjem! Hm! hm!

(Gaar.)

E r n e s t e

(er allerede i travl Virksomhed med at fare rundt og skifte om paa alt, hvad der staaar paa Kommoder og Konsoller, — Vaser, Kopper etc. Pludselig knækker hun sammen i en lys Latter foran Blichers Bouket paa Standeren for Indgangsdøren; peger paa de grove Markblomster og siger):

Det er nok et af Per Syvsprings bondske Indfald! Bynker, Hanekro, Stalt-Henrik og lignende Urter fra nærmeste Vejgrøft; der fattes saa vidt jeg ser bare en Skræppe og et Par Nælder; den Bouket er dog vist sendt efter forkert Adresse.

Mon ikke den skulde være tiltænkt Maren ude i Kjøkkenet. (Gjør Mine til at fjerne den.)
Herinde kvalmer den næsten værre end din Fars Tobak.

Blicher

(genert).

Den, der plukked denne Bouket, gjorde det forresten i en god Mening. Det er
smaat i Aar med Blomster i Haven. Roser og Liljer har jo aldrig været særlig
villige til at trives for os. I Aar mindre end nogen Sinde. Saa gik jeg ud til
Digerne som i gamle Dage, naar jeg sammensatte en Blomsterkost til min syge
Mor. Som alle svage Mennesker foretrak hun altid Markens Blomster. Der var
ligesom mere af Guds Aande i dem, syntes hun.

Erneste

(ler skadefro).

Og saa er de saa billige.

Blicher.

Aa ja, de er billige (med et hvast Øjekast) — men der hører ligesom mere Hjærte til at
nyde dem.

Erneste

(har atter fjernet sig fra Vasen).

Er det for at sige mig den Slags Spydigheder, at du har ønsket mig hjem igjen?

Blicher

(gaar imod hende med udbredt Favn).

Erneste, kom herind i mine Arme! Kun der kan jeg tale til dig, som man taler til
sin Ægtehustru.

Erneste

(bliver staaende, mens Blichers Arme synker).

Blicher.

Du vil ikke! Ja, ja, saa faar jeg søge at stamme den Bekjendelse, som jeg ellers
skulde ha fremført med flydende Tunge. Da jeg sendte dig bort fra mig, da
kjendte jeg — saa gammel jeg er — ikke ret mig selv. Jeg vidste ikke endnu,
hvor stærkt du var voxet ind i mit Væsen, jeg kunde vaagne af Drømme som
halv i Vildelse, som om én stod der ude i Natten og kaldte paa mig og bad om at

blive lukket ind.

Er n e s t e .

Jeg har ikke bedt dig om at ta mig til Naade. Jeg har intet at angre.

B l i c h e r .

Nu maa du ikke gjøre mig skamfuld, Erneste. Ethvert Menneske har noget at angre. Men det er jo ikke dig, jeg bebrejder noget; nej, jeg retter Bebrejdelsen imod mig selv, at jeg ikke har kunnet bære over med de smaa Svagheder, som er os stakkels syndige Mennesker i Kjødets baaret.

Er n e s t e .

Og hvad er saa, naar alt kommer til alt, det for "Svagheder", som bebrejdes mig: at jeg vilde ha Mad til mig og mine, at jeg vilde ha Klæder paa Kroppen og noget at putte i Kakkelovnen.

Mon du nu har sørget for Brændsel til den kommende Vinter, eller skal det gaa som i Fjor, da vi aldrig havde en tør Pind at stikke under Gryden.

B l i c h e r .

Kjære Erneste, *skal* vi lige strax til at drøfte de fattigste Husholdningsanliggender!

Er n e s t e .

Ja, ligesaa gjerne nu som senere. Tror du kanske, det kommer af sig selv?

B l i c h e r .

Og jeg som staar her med mit forsmaaede Hjærte, bævende fuldt af Ømhed, og mine Hænder, som skjælver i Længsel efter at kjærtegne *dig*, som er min Hustru for Gud, — *du* har ikke andet at spørge mig om efter disse Maaneders Fraværelse, end om jeg har kjøbt Brænde til vore Kakkelovne, endda vi først er midt paa Sommeren.

Aa Erneste, Erneste! Du haaner mine Blomster, endda jeg tør sige, at sjælden er en Bouket bleven ordnet med saa ømme Længsler; men hvad der gjør mig tifold mere bedrøvet er, at du ogsaa træder paa de Blomster, der gror i mit Hjærte.

Er n e s t e .

Ja, vi kan ikke lægge Blomster paa Børnenes Mellemmad, og Hullerne i deres

Strømper og Buxer holdes heller ikke sammen med Blomster.

Blicher.

Men var ikke Blomster, saa var der ikke Digtere — —

Erneste.

Aa, de kunde maaske ogsaa godt undværes.

Blicher.

Det lader til det ... Men var ikke Blomster — baade dem paa vor Ager og dem i vort Hjærte, saa var der overhovedet ingen Skjønhed til i Verden.

Erneste.

Og hvad kan det hjælpe med den megen Skjønhed, naar Skattefogden kommer som sidste Vinter og skriver alle vore Kakkelovne, *min* Kommode, *dit* Skrivebord, saagalt den Seng vi laa i.

Blicher

(truende).

Hold dog nu op! Jeg kjender det altfor vel i Forvejen.

(Gaar nervøst over Gulvbrædderne; griber til Bjælken efter Bøssen med Brudelysene, fyrer ud ad det aabenstaaende Vindue.)

Erneste

(med et Skrig).

Men Mand, hvad gjør du dog!

Blicher

(oprørt).

Jeg slukked bare et Par Brudelys! — Lad dig endelig ikke forstyrre af slige Bagateller. Bliv kun ved. Lad mig faa det altsammen. Jeg laver ikke Penge nok! Du synes, jeg driver Tiden hen!

Erneste.

Nej, det siger jeg ikke. Du er snarere altfor flittig. Ingen ny Tanke kan du la ligge, alt skal du med i. Jeg gyser, hver Gang der opdukkes en ny Idé, for jeg ved jo, at det altid er Begyndelsen til Smalhans her i Huset. Du ruinerer os med dine Paafund. Nu staar den altsaa paa Himmelbjærget.

Blicher

(fløjter foragtelig).

Ja, jeg kunde tænke, at det var det, der stod dig for Hovedet.

Erneste.

Ja, det siger virkelig mange, jeg har talt med, at det kan blive dig en meget dyr Spas; du kan risikere at miste baade Kjole og Krave.

Blicher.

Slidder — Sladder!

Erneste.

Ja, selv om du kun fik en betydelig Mulkt; hvordan skulde vi faa den betalt! Det har jeg da hørt, at der er mange af Embedsmændene, der har den største Lyst til at komme dig til Livs for dine Anstalter der paa Himmelbjærget.

Blicher.

Og om saa var! Et Menneske maa følge den Natur, som Gud har nedlagt i ham. Og det ikke mindst en Digter, der har besluttet, om saa skal være, at gi sit Liv hen for det Folk, han tilhører.

Erneste.

Men "det Folk", som du kalder det, — hvad gjør det Folk for dig?

Blicher.

Lidt nok, lidt nok! Men, min Hustru, man skal heller ikke smaaligt maale alt med Kjøkkenets Kartoffelskjæppe eller Fadeburets Grynkop. Og et Folk, som du nævner saa foragteligt: et Folk er ikke bare det, der er i Dag, men ligesaa meget det, der er om hundrede, ja tusind Aar; min Tid kan ogsaa komme, da mine Bestræbelser ikke mere skal miskjendes.

Og Himmelbjærget — det skal blive noget, hvortil Nationen ser hen med Stolthed!

Erneste.

Jamen har du da ikke set, hvad de skriver i Aviserne, at Himmelbjærget er hans — hvad er det nu han hedder — Per Nielsens, og at han aldrig i Evighed vil finde sig i, at Folk stimler sammen der?

Blicher.

Per Nielsen er en tarvelig Fyr, som bare har til Hensigt at presse mig for Penge.

Erneste.

Det kunde han saamænd godt spare sig; der er ikke noget at presse af; det er ørkesløst at plukke Haar af den skaldede.

Blicher.

Og desuden: Himmelbjærgtet er maaske Per Nielsens i Rye, men det skal snart blive hele det danske Folks.

Erneste

(med en skraldende Latter).

Du vil maaske købe det!

Blicher.

Danmarks Konge vil købe det; jeg har skrevet til ham derom.

Erneste.

Aa, Gud hjælpe os! Ja, er det ikke det, jeg siger: du vil føre os alle ud i Ulykken med dine Forehavender. Hvorfor kunde du ikke lade den Nykke fare og blive ved at skrive. Der tjente du da somme Tider en Skilling. Skal det nu til at gaa løs med Himmelbjærgfester, saa skriver du saamænd aldrig en Linje mere; tror du ikke, jeg kjender dine Anstalter.

Blicher.

Himmelbjærgfesten skal føres igjennem, om saa det skal koste mig den sidste Hvid!

Og i Aar *maa* det lykkes! Programmet har tidligere lidt af visse Mangler, men dem har jeg denne Gang Udsigt til at faa afhjulpne.

Til en rigtig Fest hører ikke blot Taler og Sange, men der hører ogsaa Musik; i Aar faar vi Musik. Den bedste kanske, som Jylland kan præstere; Randers' Regimentsmusik!

Erneste

(begynder at spidse Øren).

Har du faaet Løfte paa den!

Blicher.

Saa godt som; jeg ved ikke, om du skulde ha hørt Tale om Trompeter *Kristrup*, han er ellers meget anset i sit Fag.

Erneste

(med stigende Interesse).

Kommer Kristrup med! Jo ham kjender jeg — hmm! ham har jeg hørt nogle Gange i Randers.

Blicher.

Hvad mener du om hans virtuosmæssige Trompet-Solo, naar Solen rejser sig i al sin Majestæt over Bjærgkammen, eller en stille Fløjtes Vemodslud, naar den atter synker over et dugkølet Høstlandskab! Jeg tror, at den, som een Gang har badet sin Sjæl i en saadan Stemning, vil eje et Minde, som vil lyse for ham til hans Dages Ende.

Erneste.

Og jeg som troede, det bare var Taler og Deklamation og den Slags, som en anden én ikke forstaar.

Blicher.

Nej min lille prosaiske Hustru, vi spiller paa mange Streng.

Erneste.

Hør Steen, hvorfor har du aldrig taget *mig* med til disse Fester?

Blicher.

Dig med! Har du bedt om det? Har du udtalt det bitterste Ønske i den Retning!

Erneste.

Jamen tag mig saa med i Aar!

Blicher

(i stigende Jubel).

Hvad *siger* du, Erneste! Du vil være med mig paa Himmelbjærget! (Han aabner atter

sin Favn.) Kom nu ind i mine Arme, min kjære Hustru! (Hun putter sig smilende ind til ham.) Nu har jeg gaaet og ventet paa det i alle de Aar ... Jeg synes altid, den Slags skal komme af sig selv ... Men hvad er det ikke for en Glæde, at ha sin Hustru med i sin Gjerning! Aa, Erneste, du ved ikke, hvilke Fakler, du med eet tænder i mit gamle Hjærte!

I Aar skal vi da alle med til Himmelbjærget!

E r n e s t e .

Da kan Karen virkelig ikke være hjemmefra.

B l i c h e r .

Karen ikke! Skulde *hun* maaske sidde her og kukkelure, naar vi alle drog til Fest. Karen skal med de andre. Der er Plads nok paa Vognen, og naar Per Syvspring har ved Tømmen, ved jeg, at Hestene vil trække *hende* som os alle med en god Vilje.

P e r S y v s p r i n g

(og en anden Bonde kommer i Døren med en Kommode imellem sig, Per med Ryggen til).

Vær nu forsigtig, Jens. Hovhohov, vær nu forsigtig!

(Per er allerede i sine Træsko kommen nogle Baglænskskridt ind over Gulvbrædderne.)

E r n e s t e

(farer imod dem).

Men Per da, kommer du her stejlende i dine store Træsko!

P e r S y v s p r i n g

(der er overtynget med Kommoden gjør klodsede Anstrengelser for at komme af med Træskoene).

Ja, men hvordan skal jeg blive skilt ved dem; hvordan skal jeg blive skilt ved dem!

(Den ene Træsko triller fra ham og ind over Gulvet.)

E r n e s t e

(mere og mere fortvivlet).

Men hvorfor kommer I ogsaa her med Kommoden. Gaa dog Kjøkkenvejen; har jeg ikke sagt det saa tit!

Per Syvspring.

Jamen der blev sagt, vi skulde den her Vej med Sølvtojet. I Jøsses bitte Børn, er vi kommen paa gal Vej! Ja men saa sel dig da tilbage, Jens. Ih hvordan er det, du staar og bøddler med det; lad os da endelig gjøre det, som den kjønne Frue vil ha det! Men jeg vilde da saa gjerne bede om at faa min Træsko med mig!

(Sætter den tunge Kommode i Døren, mens han kommer i den bortløbne Træsko.)

Jeg tror for Resten, I faar fremmede.

Erneste.

Fremmede!

Per.

Ja, der kom et Karlmenneske ad Gaarden, lige som vi skulde herop; jeg kjendte ham ikke *saa* nøje for Anseelse; men der blev hvisket om, at det var ham vor Fars Stedsøn.

Blicher

(drejer sig brat om).

Farveren?

Per Syvspring.

Ja Næsen paa ham kunde sgu godt ligne, at han var Farver; den kunde minsæl alene være ham Skilt nok for Forretningen!

(Ud med Kommoden.)

Blicher

(har set ud ad Gaardvinduet).

Jo, det er Niels. Har en da saa igjen dette forvorpne Individ inden sine Døre!

Erneste.

Du lar ham da ikke mere faa Plads her i Præstegaarden! Nu er det 4. eller 5. Gang, han har fyldt os Huset med Skarn og Utøj.

Blicher.

Gaa nu din Vej, Erneste, saa ser jeg, hvordan jeg faar ham paa Døren.

Erneste

(ud).

Niels Farver

(en bølledignende Vagabond, kommer ind fra højre).

G'da', Gamle! Ho'den skjærer den! Er der Fut i Fejemøget! Laves der mange nysselige Løgnekrøniker til at gaa som brej Smør i et godtroende Publikum? Somme der har det godt! Det bare Skidt indenfor *min* Branche; arbejdsløs, kjære! Maa opholde Kadaveret ved at sla' Fægt. Snuppet af Sognefogden, heraus! ud af Lemmen — ved Korsør! pil af! march! med en Politisnøbel lige til Hjemstedskommunen. Det var sgu en fin Lødgryde! Saa maa en jo ta til Takke med Hjemmet, indtil der igjen ka' bi' Haps! — Naa; hvordan lever Mutter! Vil du bede hende om at gjøre mit Værelse i Stand; bliver her formodentlig i længere Tid, indtil der atter bliver Udsigt til (Hik!) Sub — Sub — Subsistensmidler!

Blicher.

Kunde *jeg* saa faa et Ord indført!

Farveren.

S'gærne, Gamle! Du har Ordet for en kort Bemærkning.

Blicher.

Den skal ogsaa blive meget kort: Pak dig ud af vort Hjem!

Farveren

(ta'r sig komisk til Øret, som havde han ikke hørt).

Hva'ba'! Er her optaget i Herberget! Kan jeg gaa og søge mig en Krybbe!

Blicher.

Det er ikke *min* Natur at slaa Haanden af mine Børn, men du har selv valgt Slyngelstuen som dit kjæreste Opholdssted; søg saa hen, hvor du hører hjemme.

Farveren.

Godt! men gir den udmærkede Litteratus ikke nok en ringe Skjærv til en arbejdsløs Farveklat; naar jeg kommer langt nok ud, saa kan der jo godt sla's et Par Syle paa det berømte Digternavn, som ingen kan ta' fra én, men jo nærmere man kommer Gespenstet, jo daarligere gaar det sgu med Forretningen.

Blicher

(knuger Hænderne).

Og saadan gaar du rundt og trækker *mit* Navn ned i Skarnet!

F a r v e r e n .

Naa, vanker der saa et ringe Bidrag fra den lille Laanekasse!

B l i c h e r

(gi'r ham en Daler — i Oprør).

Kan du saa gaa hen og blive fuld for den!

F a r v e r e n

(spytter paa den).

Jeg skal prøve paa det. Farvel, gamle Dreng. Vi ses nok igjen. Skal jeg hilse Fattigforstanderen? Han bliver vist morderlig glad ved at gjense et saa agtet Medlem af Familien.

(Gaar.)

B l i c h e r

(iagtta'r ham gennem Gaardruden).

O du min Gud, hvad har jeg gjort, at en saadan Skæbne skal ramme min Slægt!

(Tæppe.)

ANDEN AKT.

Samme Stue.

Blicher

(gaar nervøst over Gulvet, ta'r Uhret op af Lommen; kikker ud ad Ruden).

Der kommer han!

(Tilbage mod Døren, som han aabner for Postbudet.)

Blicher.

Naa, Laust! er der heller ikke i Dag Brev fra ham, du ved nok?

Posten.

Jow! I Dag er jeg vis paa, jeg har en Skrivelse lige fra den rette Mand.

Blicher.

Nu holder du mig ikke for Trekant.

Posten

(rodende i Tasken).

Nej, saa er jeg minsæl selv bleven holdt for Nar; men kik nu paa den (rækker ham et stort, forsejlet Brev) skulde den ikke være ægte nok!

Blicher

(bryder Seglet med rystende Hænder).

Der er, hvad jeg har ventet i Bæven i mange Døgn!

(la'r Øjnene løbe rask hen over Linjerne, siger saa i dybeste Grebethed):

Gud velsigne Danekongen! *Nu* er Himmelbjærget det danske Folks! (omfavner Postbudet). Du Laust med din sorte Taske og din røde Næsetip, — du har i Dag været den rappe Hermes, Gudernes Sendebud til den Spentrup Præst. Det skal du karenmig ha en Dram for!

(Henter en Flaske, skjænker. Vejer stadig Regjeringsbrevet i Haanden; styrter hen imod Døren til højre og raaber):

Erneste! (ved en ny Dør til venstre) Karen! (ved en tredie Dør) Far! (til sidst aabner han et Vindue ud til Haven) Per Syvspring, kom herop!

(Snart staar der et forbavset Menneske i hver af Dørene og stirrer spørgende paa Blicher.)

P o s t e n

(tømmer sit Glas; ser stort smilende rundt paa dem alle; ryster paa Ørerne, mens han med et)

Farvel og Tak! (glider ud af Stuen).

B l i c h e r

(til dem alle).

Det er en af de største Dage i mit Liv!

E r n e s t e .

Ih, hvad er der da sket?

B l i c h e r

(vifter med Brevet).

Det, der maatte og skulde ske; jeg har bedt Vorherre saa mindelig om at bøje Kongens Hjærte.

G l. B l i c h e r .

Er det Brevet fra Kongen?

B l i c h e r

(omfavner ham).

Ja, kjære gamle Far! Nu er Stien banet til Himmelbjærget; Hans Majestæt Kongen betaler, hvad det koster.

K a r e n

(stille).

Aa, Gud ske Lov!

E r n e s t e .

Pyt! Ikke andet! Jeg troed, vi havde vundet i Lotteriet.

B l i c h e r

(overhører hendes Ytring).

Og nu maa vi til Fest, allesomén! Erneste og Karen — vil I sørge for nogle velfyldte Madkurve, saa tar jeg mig af den mere aandelige Næring.

Er n e s t e .

Som jeg har sagt før, vi *kan* ikke begge forlade Huset; hvordan skal det gaa den gamle der. Karen maa blive hjemme.

B l i c h e r .

Karen blive hjemme! Snak om en Ting!

Er n e s t e .

Ja, saa maa *jeg* blive hjemme.

B l i c h e r

(begyndende heftig).

Aa, gør mig nu ikke bedrøvet ogsaa i dette. — Der skal nok blive sørget for dig, kjære Far.

G l . B l i c h e r .

Ja, det var da Synd at holde nogen hjemme for min Skyld; jeg er da ikke noget Svøbelsesbarn!

B l i c h e r .

Det mener vor Mor heller ikke. Nu skal enhver bare sørge for at ha sit bedste Humør og sit bedste Ansigt paa. (til Per Syvspring) Det har du jo let ved, Per, for du har kun det samme.

P e r S y v s p r i n g .

Ja, og hvordan bliver det, naar en skal gaa med det hver Dagsens Dag?

B l i c h e r .

Du skulde jo saa være Kusk, Per?

P e r S y v s p r i n g .

Ja, skulde jeg ikke ogsaa nok ta' Fingerlinen med mig — og Gevalthornet? Den maa være sørens god at blæse paa, ned ad de høje Bakker.

B l i c h e r .

Hvem skal saa holde Tømmen?

Per Syvspring.

Tho da kan Karen da vel sætte sig i Tugt og Ære ved min venstre Side! Saa styrer hun dem to brune, imens jeg blæser et Stykke for den menige Mand.

Blicher.

Ja, gjør nu jert Bedste allesammen, saa gjør jeg mit; nu skal jeg ind og skrive en Sang, for nu har jeg faaet noget at skrive af!

(Alle ud saa nær som Blicher; kort efter en tung Banken — Møller og Per Nielsen træder ind.)

Møller.

Goddag! Vi kommer vel ikke til Forstyrrelse?

Blicher.

Ikke med mindre De selv bringer den med.

Møller.

Hm! Har De maaske nogen Grund til at tro, Hr. Pastor, at ... Men lad mig nu begynde ved den rette Ende.

Blicher.

Ja, det gjør altid mindst Forstyrrelse.

Møller.

Som De vil se, har jeg en fremmed med mig, men saasnart jeg nævner hans Navn, saa er han ikke fremmed længere.

Blicher.

De gjør mig nysgjerrig.

Møller.

Manden der er Per Nielsen fra Himmelbjærggaard; saa behøver jeg vist ikke at sige mer — vi er Soldaterkammerater; han besøger mig imellemstunder, og saa fik han da nu Lyst til at hilse paa vor Far, da han er kommen til Egnen.

Per Nielsen.

Ja, tho De maa undskyldte, Hr. Pastor, men jeg fik Lyst til at hilse paa den Mand,

som tar sig den Frihed at byde al Verden til Gjæst paa min Ejendom.

Blicher

(maaler ham uden at byde ham Haanden).

Er det den Per Nielsen, der for Tiden overfalder mig med raa og uforskammede Nærgaaenheder i Aarhusbladet! Da havde jeg dog hellere set, at min Hund havde taget imod Dem end jeg.

Per Nielsen.

Naa saadan at forstaa! Tho da tykkes jeg snart, jeg følger det Spor, De selv har anvist; De kommer ubuden til mig, her kommer jeg ubuden til Dem, saa tykkes jeg, det kan gaa lige op.

Møller.

Naa, det begynder jo godt! Tror De ikke, Pastor Blicher, at vi hellere maa se at ta den Sag lidt mindre heftig.

Blicher.

Ja, hvem har begyndt Heftigheden; var det ikke Per Nielsen dér, som lagde ud i Aarhusbladet forleden og skreg op som en besat, fordi jeg havde stævnet det danske Folk til Møde paa Himmelbjærget.

Per Nielsen.

Maa jeg lige spørge Dem om een Ting, Hr. Pastor, *hvem* tilhører Himmelbjærget, Dem eller mig?

Blicher.

Ingen af os, Farlil! Himmelbjærget er Nationens.

Per Nielsen.

Da er det saa Skade, at Nationen ikke ogsaa betaler Skatter og Afgifter. Men nu er jeg saa heldig, at ha en jenle Lap Papir derhjemme, — imellem os Bønder kalder vi det for et Skjøde (i Oprør) — — og i det staar der, Dæwlen knaag'mæ, at Himmelbjærget er mit! det skal I komme til at respektere, hvad enten saa I er Præster, eller hvad I er!

Møller.

Jo, Pastor Blicher, Manden har Ret; det nytter aldrig ud af Stedet at ville gaa

uden om Lo-ven; saa meget maa De kunne indse.

Blicher.

Ja, Loven, Loven; et juridisk Prokuratorspil! Men jeg appellerer til en højere LOV. (vendt mod Per Nielsen). Ser De da slet ikke, Mand, hvad det drejer sig om? *Har* Aarhundreders Trældom i den Grad trykket paa vor Bondes Nakke, at I ikke kan forstaa en Digers Tanke! Tiden er fuld af de stærkeste Brydninger; men *vi* sover; det danske Folk sover; men det skal ruskes op til at ville og handle. Jeg vil pege paa det nye Morgengry, den nye Dag, der dæmrer over Evropa. Og der midt i Jyllands Hjærte har Gud rejst vort Folk en Talerstol, der kan sige Sparto til enhver anden Talerstol i Landet. Og saa kommer *De* her og slænger Deres Tøjrekølle midt i Stien for at spærre os Vejen op til dette Guds Højalter. Hvem er *De*, som tør stænge Ledet for et helt Folk paa March mod dets Fremtid!

Per Nielsen.

Jeg er bare den, der har Skjødet paa Ejendommen.

Blicher.

Skjødet paa Himmelbjærget. Det lyder paradisk! — Saa behandler De vel Stedet med Plov og Tromle.

Per Nielsen.

Jeg har i hvert Fald *Lov* til det, da enhver kan gjøre med sit, hvad han vil.

Blicher.

Saa har De vel ogsaa *Lov* til at sætte en Svovlstik til Lyngen deroppe og la' Ilden udslutte enhver Erindring om Stedets Skjønhed?

Per Nielsen.

Ja Fanden knaag mig har jeg saa! Det kunde jeg maaskesig faa i Sinde at vise Dem, om De gaar mig *for* nær ind paa Bælgen med Deres Anstalter.

Blicher.

Hør nu, Per Nielsen, De er en ualmindelig stridig Mand, som det er vanskelig at tale med om Sager af aandelig Værdi; maa jeg gi Dem et Exempel: Vi siger, der var en Bonde, som et Aar havde en usædvanlig Rugavl. Naa, han høster og binder i Neg og kører det sammen i en mægtig Stak midt paa Ageren. Men saasnart det er gjort, sætter han Ild paa Stakken og lægger hele sin Avl i Aske.

Hvad vil De sige om den Mand?

Per Nielsen.

Jeg vilde sgu' sige, at han var taav'le.

Blicher.

Hvi det?

Per Nielsen.

Hvi det! Stikk' Ild paa Avlen i en Tid, hvor Rugen staar i saadanne Priser. Spiltaaav'le!

Blicher.

Ja, men det, De der siger, det er jo Vand paa *min* Mølle. Paa Himmelbjærgget høstes der ingen Sæd, men der høstes Ynde, Stemning, Skjønhed; Værdier som ikke mætter Munden, men mætter Sjælen.

Per Nielsen.

Ja, det forstaar vi Bønder os ikke paa.

Blicher.

De forstaar Dem ikke paa det, Per Nielsen, men Gudskelov, der er *dem*, der gjør det. Og saa skulde *De* ha Lov til at ødelægge disse uskyldige Værdier for alle dem, for hvem de er tifold mere værd end de smukkeste Afgrøder. De skulde ha Ret til at sætte en uoverstigelig Mur omkring et af de herligste Udsigtspunkter i hele det danske Land og sige til Digteren, Maleren, Naturvennen: Se at I smukt kan holde jer væk fra *mit* Himmelbjærg! — Nej, Himmelbjærgget er *ikke* Deres, men alles; enhver dansk Mand har en Part i det, som i alt hvad skjønt den vilde og gavmilde Natur har skjænket det Land, som vi med Stolthed kalder vort.

Per Nielsen.

Da er det slemt, som jeg sa før, at de samme gode Folk ikke ogsaa har tilbudt mig at betale mine Skatter og Afgifter.

Møller.

Ja, der tykkes jeg, Per Nielsen ser ret; den Jord jeg betaler Skat af, den maa ogsaa være min, og den maa andre holde deres Nalliker fra.

Blicher.

Den Skat, Per Nielsen gir af Himmelbjærget, skal næppe trykke ham haardt; i gamle Dage var al udyrket Jord Alminding, og saadan var det Ret. Alminding det vil sige: Allemandseje! Letsindigt har det danske Samfund handlet ved at la sig fraliste Adgangen til sit eget Hus. Og I Bønder, vis I os, hvad I duer til ved at dyrke den *gamle* Ager og faa den til at give flere og flere Fold, men lad Øderne forblive alles.

Se ikke paa jert Fædreland som paa et flækket Surbrød, der bare skal tjene jert laveste Behov — rejs din Nakke du Bonde og faa Del med os andre i den Lykke at elske et Fædreland, som er *skjønt!*

Per Nielsen.

Ja, den Snak kan være god nok, men det bliver nu, som *jeg* siger: min Ejendom maa De respektere, da det er den, jeg skal ha min Føde af. Hvad vilde De sige, Hr. Pastor, hvis jeg en Dag fik i Sinde at byde Alverden sammen paa Spentrup Præstegaardsmark, og Folk de kom ikke bare med deres Madkurve og Kluklærker, men saagalt med Kanoner og — andre musikalske Instrumenter og begyndte at storke omkring i Deres Kløvermark eller lave sig Familiesenge i Deres Rugfald — —

Blicher.

Stop nu lidt, Per Nielsen, og faa Fornuften med, før De gir Dem ud paa denne fantastiske Rejse: Hvis jeg havde indbudt Folk til at slaa sig ned paa Deres *dyrkede* Jord, saa kunde De med Rette ha' følt Dem brøsthølden; men det lyngbevoxede Himmelbjærg — jeg tør forsikre, at ingen, næppe nok De selv, hidtil har anet, at det var Deres, ja, at det overhovedet var *nogens*.

Per Nielsen.

Men nu ved De det altsaa, og saa venter jeg, at De retter Dem efter det.

Blicher.

Er det Deres sidste Ord?

Møller

(bryder ind i Samtalen).

Ja, *tøv* nu lidt, god Folkens! I er begge to saa jewwer i Talen. Jeg kan vel ikke skille jeres Træde, men jeg kan da forsøge paa at mægle jer imellem.

At Per Nielsen ikke vil ha det halve Land til at løbe og bisse over hans Ejendom, det kan enhver sætte sig ind i, og det skulde De ogsaa kunne forstaa, Hr. Pastor. Men hvad tho, De kan jo kjøbe Bjærgen. Byd ham en Skrup for det. Du vil jo godt sælge det, Per; saadan har *jeg* da forstaaet det.

Per Nielsen.

Sælge, sælge, ja gu' vil jeg sælge! Jeg vil sælge alting, om jeg kan faa det ordentlig betalt.

Blicher.

Ogsaa Samvittigheden!

Per Nielsen.

Hm! Aa, den — — æh — — —

Blicher.

Den er der maaske ingen, der vil byde noget for.

Per Nielsen.

Aa, enhver holder sig vel til sin egen. Og min har slaaet til til *mig*.

Blicher.

Det harmer mig, at en national Skjønhedsværdi af Himmelbjærgets Rang skal være bleven en Salgsvarer.

Per Nielsen.

Ja, det er jo altid rarere at faa det for intet. Men til den Pris har jeg nu ikke mine Sager.

Blicher

(foragtelig).

Til *hvad* Pris har De det da paa Lager, om jeg tør spørge?

Per Nielsen.

Til en rimelig Pris.

Blicher.

Ingen Udflugter; frem med Summen!

Møller.

Ja, sig en Ting, Pejre.

Per Nielsen.

De kan faa Knolden for 500 Rdl.

Blicher.

500 Rdl.! Før jeg begyndte at skrive om Stedet, var der ingen, der aned dets Existens. De har aldrig kunnet føde saa meget som et Faar paa det. Havde en Liebhaber den Gang budt Dem tyve Rdl. for det, vilde De ha stukket Pengene til Dem og i Tavshed udgrint Kjøberen for en Taabe. Men den Spentrup Præst har gjort Stedet berømt, og der hvor min Sæd faldt, der vil De nu plukke gyldne Ax.

Per Nielsen.

Jeg har ikke bedt Dem om nogen "Forgyldning" — hverken af Kolden eller andre Ting.

Møller.

De kan jo nok se, Hr. Pastor, at vil De ha' Bjærget — som De jo nok vil — saa maa De betale det med den Pris, Manden sætter paa hans Ejendom. — Jeg ved saa ikke, Pejre, om du maaskesig kunde slaa en enlig Ting af — f. Ex. om I kund klyv den ene Hundreddalerseddel —

Per Nielsen.

Nej, det ser jeg ingen Grund til —

Blicher.

Nej, heller ikke jeg! Jeg føler mig ikke fristet til at prutte med Dem om Himmelbjærget. Vent et Sekund.

(Blicher gaar et Øjeblik ind i sit Studereværelse. — I det samme glider Farverens fordrukne Skikkelse ind ad Døren.)

Farveren.

Naa, hvordan skjærer den! Er jeg bleven optaget i den faderlige Naade.

Møller

(brøsig).

Du maa sgu ikke komme endnu. Herut med *dig*, indtil jeg kalder paa dig.

F a r v e r e n

(som en skulende Hund ud ad Døren).

B l i c h e r

(tilbage med Slutseddel og Blækhorn).

Vil De læse dette igjennem.

P e r N i e l s e n

(mumlende).

— — — — — 500 Rigsda — — aler — — — Jow; det lar vi gjælde!

B l i c h e r .

Vil De saa skrive Deres Navn!

P e r N i e l s e n

(skriver, mens Blicher gaar eftertænksom over Gulvet i Baggrunden).

M ø l l e r

(har grebet Papiret, som Per Nielsen har underskrevet; de gjør Grimasser til hinanden; snakker gedulgt —).

Det er Dælen knækk' mig en hvas Pris, og hvad Fornøjelse kan han snart faa af det! (til Blicher): Kom nu, bitte Pastor! Bitte Pastor, kom nu, kom nu, og giv Deres Navn, saa vi kan faa Handlen justeret.

(Blicher har grebet Papiret og fixerer det nøje.)

P e r N i e l s e n

(pegende; kjendelig nervøs).

Ja, der var det jo saa, hm ... at De skulde sætte *Deres* Navn.

B l i c h e r .

Lad mig nu være i Ro et Øjeblik; jeg er jo ikke vant til slige Ejendomshandler. Jeg tror, jeg vil kalde paa min Forpagter.

M ø l l e r .

Tho da er det saamænd aldrig værd at ulejlige Manden med det. Her staar jo ikke

andet, end hvad De og Per Nielsen er bleven enige om. Her kan jo ingen Forraskelse ske til nogen af Siderne.

Blicher.

Syntes jeg ikke nok, der var noget, jeg havde glemt!

Det er jo da en Selvfølge, at De udlægger mig Vej til Himmelbjærget, saa al Færdsel kan foregaa uhindret.

(De to Kolleger sender hinanden et Ræveblik.)

Per Nielsen.

Det er ikke nogen Selvfølge.

Blicher

(i Oprør).

Hvadbehager!

Per Nielsen.

Det var jo netop den Færdsel, jeg vilde sætte en Pind for.

Blicher.

De vilde ha lokket mig til at købe Ejendommen i dyre Domme, og saa skulde jeg endda ikke ha Adgang til den; I er to søde Sjæle! (Blicher river Papiret i Smaabidder og kaster Stumperne for Fødderne af Per Nielsen). Denne Gang spildte De dog Deres Suppe i Ilden, Rævepels! Hvad mon De havde tænkt at forlange for den Vej.

Per Nielsen.

Det kan jeg godt sige Dem: Himmelbjærget med Vej til, det sælger jeg ikke under en jævn Tusind.

Blicher.

Tusind Rigsdaler! De trænger vist til at komme ud og svale Parykken lidt. Gaa! jeg vil ikke holdes for Nar i mit eget Hus!

Møller.

Saa De viser os Døren! Og jeg har endnu ikke faaet *mit* Ærinde udrettet. Det vilde jeg endda gjerne ha besørget, inden Pastoren hælder os udenfor. — De har sendt mig Deres Søn paa Halsen.

Blicher.

Min Søn?

Møller.

Ja, strengt taget er det vel kun Deres Stedsøn; men det bliver det ikke meget bedre af. For jeg har sgu ingen Brug for ham.

Blicher.

Brug for ham eller ikke — er De ikke Fattigvæsnets Formand?

Møller.

Jeg er Fattigforstander, men det kan vel aldrig være Deres Mening, at *De* vil ha Sognet til at sørge for *Deres* Afkom.

Blicher.

Om *De* vil sørge for ham eller ikke sørge for ham, det maa blive en Sag mellem Dem og ham. Jeg har *min* Samvittighed fri. Jeg har baaret over med den Slubbert og hans liderlige Levnet langt ud over alle rimelige Grænser; nu er min Taalmodighed bristet; han er en ung kraftig Mand midt i 20'erne; han behøver ikke at ligge nogen til Byrde, mindst hans Barndomshjem, som han har baaret Sorg og Skam indover i altfor mange Aar.

Møller.

Da kan vi efterhaanden faa mange paa Kommunen, naar vi nu ogsaa skal til at føde Præsten hans Unger.

Blicher.

Tag nu Deres Mund iagt! Ingen raader for sin egen Skæbne, og hvad Børn Gud vil unde én, det staar vi ikke selv for.

Per Nielsen.

Naa, nu vil *jeg* gaa min Vej; for her bliver vel saa ingen Handel af.

Blicher.

De synes stadig, at 500 Rdl. er en passende Sum for den Vej?

Per Nielsen.

Ja, gu' gjør jeg saa.

Blicher.

Ja ja; jeg er i Deres Haand. Jeg maa ha Sagen ordnet inden længe. Mødet er averteret. Det ved De, og det benytter De Dem af. Vent et Øjeblik.

(Blicher gaar atter ind i sit Kammer.)

Møller

(aabner hastig for Niels Farver).

Der er ingen Udkomme med Præsten; han vil ikke se dig inden for sine Døre. Og i og for sig kan jeg minsæl godt forstaa det; for du er en skidt Person, og det har du været alle dine Dage.

Farveren.

Hvadbeha! — Byder man mig Tvetydigheder. Er jeg ikke fin i Sømmene. Er der kommen en Revne i Postelinet —

Møller.

Hold Mund! Her er ikke Tid til at høre paa dit Plævver. Nu kan du komme til at gaa paa Omgang i Sognet, og opfører du dig skarnsk, skal du komme til at gjøre Bekjendtskab med min Hesselkjæp.

Men ellers kunde jeg vel nok gi dig Anvisning paa, hvor du kunde træffe din Far et Sted, hvor han blev nødt til at kjendes ved dig.

Farveren.

Hvadbeha' — kan du tvinge ham til at tage mig til sig?

Møller.

Det er kommen ud, at alle her fra Præstegaarden skal til Fest paa Himmelbjærget. Hvi skal *du* ikke med?

Farveren.

Hvad siger du, Himmelbjærget — — den er jeg oplagt for!

Møller.

Du har vel nap gjort dig fortjent til at komme med paa Vognen, men de tar jo ikke Landevejen med dem, og du skal faa en Mark i din Lomme af mig, saa

finder du nok selv ud af Resten.

F a r v e r e n .

Den er jeg morderlig med paa. Der maa være godt at fortjene for en rask Svend, naar en ellers har sit Visitkort i Orden.

M ø l l e r .

Ja, der kan sgu laves noget! Men nu ud med dig!

F a r v e r e n

(slasker ud).

B l i c h e r

(kort efter med en ny Slutseddel).

Naa, I Prangersjæle (slænger Papiret for Næsen af Per Nielsen) kan dette aabne Himmelbjærgpræsten Adgangen til hans Prækestol.

P e r N i e l s e n .

Tusind Rigsdaler! Bjærg og Vej — jow, nu er vi enige.

(Han underskriver; ogsaa Blicher skriver ilsomt under.)

B l i c h e r .

I Guds Navn, saa er det gjort!

P e r N i e l s e n .

Men nu Pengene, hvor skal jeg ta' *dem*?

B l i c h e r .

Dér hvor De tog Deres Bevis. Er det ikke os to, der har handlet?

P e r N i e l s e n .

Aaejow. Men lidt Kaution var jo heller ikke af Vejen.

B l i c h e r .

Ja, *hvad* Kaution — —

P e r N i e l s e n .

Aa, en Obligation eller en anden ringe Ting.

G l. B l i c h e r

(henter i Skuffen Kongebrevet og lægger det for Næsen af de to Bønder).

P e r N i e l s e n

(i maabende Forfærdelse).

Kongen — — Kongen! Det er Kongen, der køber Himmelbjærget! Ja, men Død og salte Pine — saa kunde en jo ha faaet det *dobbelte* for det!

(Tæppe.)

TREDIE AKT.

Dekoration: Himmelbjærgen i Festskrud; fra Koldens Top ser man milelangt ud over det jyske Land med hvide Gaardlænger, blændende Kirketaarne, Vejr møller, blaa Søer og gule Kornmarker. Umiddelbart ind imod Kolden: to kløftede Lyngaaser.

Før Tæppet gaar op, lyder en dæmpet Trompetsolo: »Danmark dejligst Vang og Vænge« til Blichers Text (der synges af mange Stemmer).

Danmark! Fostermoder kjære!
hør vor Frydesang!
Himlen disse Toner bære
over Sø og Vang!
Ryst jert Løv, I Bøgeskove!
Hav! Du krumme stolt din Vove!
Lytter! nu den danske Tunge
gladeligt skal sjunge!

Dine Sønner, elskte Moder!
ofte Sværdet svang,
værnede om dine Goder,
værged for din Vang.
Enighed gjør Kjæmper stærke,
Mod er rette Danneværke:
Hegnes saa den danske Have,
Ledet er i Lave!

(Lange, rullende Hurraer som fra et stort Folkestævne. Tæppet er gledet til Vejrs, mens
2. Vers afsynges.)

(Per Syvspring og Tyttebærkaren kommer ind fra Mødepladsen til højre.)

P e r S y v s p r i n g .

Aaeha endda, en kund snart ha faaet æ Sidbjen klemt ind; jeg war da kommen
ind i saadan en Tryngi^[410], te det *war* grow. Men Gudbevares, Karen, hvor *haar*
jeg moret mæ de Par Daw; siger du ett det samm?

K a r e n .

Aa, det er vel knap nok. Aal de her manne Mennesker — — Og saa meget andet
— — Nej jeg skulde saamænd ha bløwen hjem, som hun vild, Fruen.

P e r S y v s p r i n g .

Ih, du er sgu bløwen for gammel, Karen. Hvornaar er æ Alder saan falden ved
dæ! Haar du ett wot ind aa dans?

K a r e n

(foragtelig).

Dans! Jeg tror du primer! Skuld jeg rend saadan og skabe mig.

Per Syvspring.

Da haar jeg misæl wot ind og dans; ogsaa saa æ Swed drap fræ mi Nies-End!
Tho Herregud, Karen, saa haar du jo ett hat den mindste Fornywels ud aa æ.

K a r e n .

Jow, jeg haar endda. Jeg haar da høt Blicher. Nej, som han ka taal! Da han tal om, hvad enhver især skuld ofre for Fædrelandet — jeg *kund* ett lad være, jeg *maatt* græd! Jeg stod lidt til en Side, saa han ikke kund se mig —

P e r S y v s p r i n g .

Naa det er det, du forstaar ved at more dig, at staa i en Krog og græde.

K a r e n .

Ja, tænke sig, hvordan han har det til daglig der hjemme — med hende — og *saa* alligevel kan sige saa mange skønne Ting — — Nej, jeg kund ett hold mæ i det!

P e r S y v s p r i n g .

Jeg tykkes ett, jeg har set nøj te Madammen. Er hun ett mej ved hans Taler?

K a r e n .

Nej, det er ogsaa til at græde over; det ser ligefrem ud til, at hun skyr de Steder, hvor *han* taler.

P e r S y v s p r i n g .

Nej, nede i Danseteltet, der er hun minsæl en sikker Gjæst, sammen med ham *Kristrup*.

K a r e n .

Ja, nu existerer der jo ikke andet end ham. Det er jo noget Bekjendtskab, hun gjorde der i Randers. Jeg har længe anet, te der var saadan noget i Gjære. Men nu forstaar jeg, hvorfor hun vild ha mæ til at blyw hjem. Og det havde ogsaa været saa meget bedre; saa var jeg bleven fri for at se, hvad jeg nu har set.

P e r S y v s p r i n g .

Set; har du da *set* noget aparte?

K a r e n .

Aa Per, spørg mig ikke; jeg er saa ræd her skal hænde en Ulykke. Og altid skal

det gaa ud over ham, endda der ikke er et bedre Menneske til paa Verdens Jord!

Per Syvspring.

Har du ett rendt paa *ham* den her Slunder^[411], æ Farver.

Karen

(lammet af Forbavselse).

Niels! Vor Niels! Han er *her*!

Per Syvspring.

Ja, Gu' er han saa! Han er stukket af fræ æ Fattigforstander, lige over Herreder og Sogne; og nu gaar han her og stoltserer, driver hans daglige Handtering — tigger og trygler over det hele — af store som af smaa.

Karen.

Aæ, en Skandale for æ Familie!

Per Syvspring.

Jeg saa, han standst nø Kjøbstedfolk, røv no Papirer af hans Lomme, velsagtens for de skuld bevegese, ved at se hvem æ Faar^[412] war.

Karen.

Aa det er da forførdelig!

Per Syvspring.

Han haaj misæl ogsaa æ Haand ude mod mæ; jeg begynd aa ta faast om mi Kjæp; haaj han ett snart faaet en ned, skuld han karenmæ ha faaet saadan en Rap over hans Nalliker^[413], te han skuld ha husket det én Lidt.

Lede, grimme Ting; gaar her og skolerer^[414] æ Faars Navn! Føj for en Vesen^[415] endda!

Fuld er han jo da ogsaa bleven, og gaar og ta om æ Kvindfolk saa det hviner i vilden Sky. Ja det er en kjøn Makkedonnis!

Karen.

Aa Pej, ka du ett faa i æ Kasilken^[416] af ham og faa ham herfra, før der sker no andet ondt.

Per Syvspring.

Ja hvor er han nu henn æ Spøgels! Jeg ka ett wal staa og bødle med ham. Og jeg skuld ned og se te æ Hejst; de skal sgu ogsaa passes.

(De gaar hver til sin Side. Karen til højre; Per Syvspring hen til Visesangeren Per Jensen, der staar med sine Viser og sin Violin.)

Per Jensen

(synger og spiller paa een Tid).

O, hvor gaar det glædelig!
Dalliralli — dalliralli!
Nu vil Danmark vorde rig!
Dalliralliralla.

Per Syvspring.

Goddaw og Gu hjælp dæ! Ka jeg kjøb en Vis af dig?

Per Jensen.

— — dalliralliralla — — a —!

Per Syvspring

(stødt).

Kan jeg faa en Vise heller kan jeg *ett* faa den, din Skrigfowl!

Per Jensen.

Aa, tør Sveden af dig! Du kan vel vent te æ Repetis er ude!

Per Syvspring

(formildet).

Ja, syng det kan jeg ett, men kan en komm til og spill for dig?

Per Jensen.

Hvad kan *du* spill? Kan *du* spill Hejgut?

Per Syvspring.

Jeg kan fandenmæ spill baade dæ og din Fjol sønder og sammel, din Stegi^[417].

(Per ud. Kort efter kommer Blicher i en Folkehob ind fra venstre.)

P e r J e n s e n

(lægger i med hele sit Program).

O, hvor gaar det glædelig!
Dalliralli, dalliralli,
naar din Pige elsker dig!
Dalli-ralli-ralla!
Ak, hvor gaar det sørgelig,
dalliralli — dalliralli —
Livet er en stadig Krig.
Dalliralliralla — a!

B l i c h e r

(mens Folk samles om ham).

Her kan man i Sandhed sige, at "Sorgen og Glæden de vandre til Hobe". —
Godda! Kjære Kollega. Hvordan har du det ellers! Gaar det smukt med
Forretningen?

P e r J e n s e n .

Aa, Tak Hr. Pastor, somtid bejer end somtid. Jeg mist en udmærket Plovstud
sidste Efteraar, faar jeg ett den tjent ind før Pejrsdag, saa gaar jeg missen rejn i
Bork.

B l i c h e r .

Tjene en hel Plovstud; saa høje Maal har jeg aldrig turdet sætte mig udi Poesien;
jeg maa være glad, om jeg kan faa Publikum til at aftage mit for intet.

(Folk stimler tættere og tættere sammen om Blicher.)

S t e m m e r .

Nu skal Blicher gi os en af sine. — Ja, giv os en Vise, Blicher!

B l i c h e r .

Jajada, en Vise har jeg altid ved Haanden, om end jeg ikke er saa heldig som min
Kollega der, at kunne synge og spille til.

Men saa maa jeg bede Dem følge mig hen til Vognen dér (peger til højre. Blicher stiger
op i Vognen). Se saa, Godtfolk! Laan mig nu Øre et Øjeblik; saa skal jeg fortælle jer
en bitte knøv Historie om, hvad Krummer der kan ligge gjemt under Skorpen

hos den jævne Mand; og er jeg end en gammel Krønikemand — Digter, som de kalder det — saa skal jeg dog her hverken digte eller drømme, men sandfærdig holde mig til Daaden, saadan som den hændte for ikke saa længe tilbage herude ved vort østre Salt. Forøvrigt ser jeg, at *de* er her til Stede, som kan bevidne, at den Spentrup Præst farer hverken med Løgn eller Sladder.

Hør da saa:

Det blæste en Storm udi Kattegat,
de Bølger, de ginge saa høje,
saa mangen stolt Sømand den samme Nat
for sidste Gang lukked sit Øje.

En liden Skude var og deriblandt,
fra Hornbæk monne den komme,
ret aldrig mere til Havnen den vandt,
fordi at dens Tid nu var omme.

Den Skude blev ført af en Sømand god,
af dem, der ej plejer at ryste —
thi først sig beviser det danske Mod,
naar Døden begynder at kryste.

Han kjæmped, indtil han omsider drev
for Stormen et værgeløst Bytte.
Mod Dagningen stødte han paa et Rev
med sin faldefærdige Hytte.

Han haver kun med sig en liden Dreng;
i stærken Arm han ham griber:
"Her bliver nok redt os saa kold en Seng,
det hjælper slet inte, du piber."

De Bølger de bryde med stor Allarm,
og Skibet det krænger og knager;
dog holder han Drengen i venstre Arm;
med højre i Vantet han tager.

Han ser sig saa langeligt ind mod Land —
imellem var dyben Rende

"Vi kan ikke naa den velsignede Strand,
hvis Hjælp os ej Himlen vil sende."

Da kom der en Bonde til samme Sted —
han hedde saamænd Søren Kanne —
han siger til Fa'eren, som og var med:
"Det Skib er nok nær ved at strande."

Saa springer han til sine Heste to —
de stode just tøjred paa Brinken —
han giver sig ikke ret længe Ro,
før han bliver færdig med Rinke.

Den Gamle ham huer det ikke ret vel.
Han hvøvter med Haanden: "Hej Søren!
du drukner jo Øgene og dig selv;
det Skib er desuden forloren."

Men Søren sprang op paa den nærmer Hest
og kaster et Øje til Fa'eren:
"I Fald jeg derude skal faa min Rest,
lad se, at I sørger for Karen!"

Saa hug han sit Hors med sin Træskohæl
og lod hende springe i Vandet.
Den anden han dasked med Tøjrepæl:
saa maatte de begge fra Landet.

Men da han sig havde i Dybet sænkt
alt udi de fraadende Strømme,
ej skulde da noget Menneske tænkt,
han kunde til Vraget udsvømme.

Jo, jo! se, der sidder han nok saa rank!
han synes paa Bølgen at ride —
men der kommer Ører — og Hoved — og Mank
og nu er han ved Sejlerens Side.

"Hej Landsmand! sid op nu! hvis du vil med,
og hold saa din Dreng ved hans Trøje!"

Han sidder der alt — og igjen nu afsted —
det var noget andet end pløje.

De Bølger de brusede over dem brat;
de tvende holdt fast ved hinanden —
men see kun! nu har de jo Landet fat,
og frelste de springer paa Stranden.

Der kaste sig alle de trende paa Knæ
og takke Vorherre for Livet.
"Men kom!" siger Søren, "med mig nu i Læ —
Se hisset! nu splintres jo Skibet!"

Men Drengen han skjald som i Blæsten et Siv,
og Skipperen slang sine Arme:
"Hvad skal vi nu give dig for vort Liv?"
"— Følge med mig og faa jer lidt Varme."

Han plejed den Sømand med samt hans Pog,
det baade af Potte og Pande.
Og det var al den Betaling han tog,
den fattige Mand Søren Kanne.

Saa skulde dog alle I danske Mænd
af Hjærtet elske hinanden!
i Faren og Døden sig give hen
den ene med Lyst for den anden!

Saa skulde I fast staa hverandre bi —
I pløje nu Jord eller Bølge —
men mindst dog paa Kampens den blodige Sti
skal En bag en Anden sig dølg!

Og Fynbo og Jyde og Sjællandsfar —
til eet Hus vi alle jo høre.
Gud Fader os alle i Troskab bevar!
og alle til Enighed føre!

Ser De, mine Tilhørere, denne kjække Redningsmand, der udførte denne ægte danske Handling og viste dette højhjærtede Exempel for alle, der kan føle

Daadens hellige Gys gennem Rygraden, — denne gjæve Helt i Vadmelskofte, der viste det *rette* Heltesind, som aldrig tænker paa sit eget, — ham om hvem jeg har lagt denne Vise — ham ser jeg staa her imellem os, ikke langt fra min Talerstol! — Kom da frem, *Søren Kanne*, og giv den jydsk Lyngmand og Liremand et kraftigt dansk Haandslag!

S ø r e n K a n n e

(har nærmet sig og ta'r Blichers Haand).

B l i c h e r

(fortsætter).

Velkommen, du Bondehelt! Det er Mænd som dig, der giver Højhed til dette lave Land, ja, Højhed til en Fest som denne. — Du og Bjærgen her pryder hinanden. En ægte Dannemand er du paa det nordiske Haabets Bjærg! En Sang har jeg givet dig, en kunstløs Sang, der randt fra min Hjerterod — og andet Hæderstegn har jeg ikke. Men I, mine Tilhørere, lad I nu hans Daad leve, ikke blot paa Eders Læber, men I Eders Hjerter som i alle ægte danske Hjerter! (Leveraab!)

(Feststøjen ta'r nu igjen fat; det aftnes.)

B l i c h e r

(raaber ud over Mængden).

Og maa jeg saa bede vor raske Hejmdal endnu engang at gi os et Stykke paa sit Gjaldhorn, nu mens Solen trækker sig træt tilbage fra sit Dagværk. — Med Hejmdal mener jeg naturligvis Trompeter *Kristrup* fra Randers.

(Der raabes: Kristrup! Ingen melder sig.)

B l i c h e r

(forundret).

Er Kristrup ikke paa sin Post!

(I det samme lyder et skarpt Kvindehvin. En Mand kommer rasende med løftet Stok ind fra venstre, drivende en Drukkenbolt — som han har i Brystet — foran sig. Det er Niels Farver)

B o n d e n .

A skal lære dig til at la *min* Kone gaa!

(De slaas; Bonden bryder Niels Farver ned og prygler ham.)

B l i c h e r

(fra Vognen).

Aa, skil dem ad! Hvad er det for en Vanhelligelse af Festen og Aftenens Fred.

(De bødles videre.)

B o n d e n .

Nej, nu skal du faa dit Fedt; her har du fundet din Overmand.

B l i c h e r

(i Vrede).

Hent Sognefogden!

P e r N i e l s e n

(træder frem i Nærheden af de kjæmpende).

Aa, kan jeg ett gjør ett ud aaestej.

B l i c h e r .

Kjender *De* kanske Personen?

P e r N i e l s e n .

Ja, det gjør jeg god nok, men vist ett saa godt som *De*, Hr. Pastor.

B l i c h e r .

Hvad siger *De*! Hvem er det da?

P e r N i e l s e n .

Tho det er da *Dje Søn*, Niels Farver!

B l i c h e r .

De siger at — — — Han, den Slubbert! Gud naade mig! Er han her!

P e r N i e l s e n .

Han har gavn her og skjevlet æ hil *Daa*; og nu er han bløwn lovlig fuld — for anner *dje Peng*. — Og saa laver han *Utuskstræger*. Men det kan vi vel nok sæt en Stopper for.

(Folk raaber forbitret i Munden paa hverandre, at han har overfaldet dem og deres Døtre. — *De* truer snart hen ad *Farveren*, snart op ad *Blicher*.)

F a r v e r e n

(er nu ved *Per Nielsens* Mellekomst kommen fri af den andens Greb, endnu ophidset).

Kom du bare igjen. Jeg er ikke bange. Jeg skal nok lægge dig flad. Avekat! Jeg skal farve Gummerne paa dig, saa de skal spille baade i Ultramarin og Indigoblaat.

Per Nielsen

(har ham ved Kraven).

Hold du dig nu i Rumme, min Far! Du er jo bløwen hel mandolm. — (Peger.) Der har du ligget og vrødt og tabt dem halve af dine Penge.

Niels Farver.

Det gjør ingen Ting. Jeg skal snart fægte nogen sammen igjen. Det er rart at ha et kjendt Navn.

Per Nielsen

(fører ham over Scenen, for at faa ham bort, men standser hver Gang han siger en Giftighed).

Niels Farver

(raaber).

Farvel Folkens!

Bryd jer aldrig om, hvad han deroppe siger. (Peger ad Blicher.) Han er ikke en sur Sild værd! Han har snydt mig for hele min Fædrearv. Tvi! (spytter. Flæber i Fuldskab.) Derfor maa *jeg* nu gaa og betle mit Brød — fra Dør til Dør! — (Springer over i et Grin.) Ved De, hvorfor Krstrup ikke kom og spilled den sidste Solo. Han kunde ikke. Han kunde ikke slippe ud af min Mors Arme. De elsker hinanden. Det har de længe gjort. Jeg kunde godt sige, hvor de er. Smaa Potter har ogsaa Øren! Men Krstrup har givet mig en hel Tremarkstykke; saa skulde jeg vel ikke gjerne gaa og bagtale ham. Hahaha — —!

(Nu har alle forladt Pladsen saa nær som Blicher; han stiger besværlig ned af Vognen og gaar bøjet hen og sætter sig med Ryggen til Scenen paa en Hedeknold ud mod Aftenrøden. Nu er det næsten Nat. — Kort efter kommer Fru Blicher og Krstrup ind fra højre.)

Krstrup.

Jo, Folk *er* gaaet; her er ikke en Sjæl! Det er jeg sgu kjed af.

Fru Blicher

(trykker sig kjælent ind til ham).

Er du kjed af, at du har været hos *mig*!

Kristrup.

Det er sgu første Gang, en Kvinde har faaet mig til at glemme min Pligt. Jeg kan ikke forstaa, at Klokken var bleven saa mange. Men inde i denne mørke Plantage lægger man ikke Mærke til, at Tiden gaar. Hvorfor vilde du ikke ogsaa høre, hvad jeg sa'; — — og vente til bagefter. Natten er jo lang.

Fru Blicher.

Fy, stygge Mand, at du ikke sætter større Pris paa, at du har hvilet i mine Arme!

Kristrup.

Jo, min Snut, saadan maa du ikke opta' det. Men en Soldat han skal først og fremmest møde tiltide. Og mit Navn var jo paa Programmet. Jeg vil blive frygtelig ærtet af Kammeraterne; var det sket under Tjenesten, havde den sgu staaet paa mørk Arrest.

Fru Blicher.

Og det synes du dog ikke, min Kjærlighed var værd!

Kristrup.

Gud bevares, Gud bevares! den er sgu meget mere værd — jeg tog gjerne Vand og Brød, om det forlangtes.

Fru Blicher

(hedt).

Men du skal *ikke* ha Vand og Brød, men du skal ha et rigtigt Smækkys (haler ham ned mod sig og kysser ham).

Blicher

(er sprungen op og staar midt imellem dem.)

Undskyld en lille Afbrydelse. (Peger paa Kristrup.)

Er *De* en Mand af Ære, at *De* forsømmer Deres Pligt for at trække *Dem* tilbage med min Hustru.

Kristrup.

Hr. Pastor! — Jeg beklager det skete — men —

(sniger sig ud til højre).

Blicher.

Det skete! (ser haanende paa sin Hustru).

Du gaar saa nedringet, Erneste! Husk dog paa, at Aftenluften er kold, — især i Plantager — —

Derfor var det altsaa, du vilde med til min Fest i Aar! Nu først forstaar jeg det altsammen! (Hun glider ud til venstre. Blicher synker ned med Haanden for Ansigtet): Jeg Daare!

—

(Tæppe.)

FJERDE AKT.

Blicher sidder ensomt i Morgengryet ude paa Kolden med sit Aasyn vendt mod den sig nærmende Solopgang. Forgrunden bærer Mærke af en forladt Festplads.

Tyttebærkaren

(kommer ledende over Banken, standser bag ham).

Men Herregud, Blicher, sidder du her, muttersene!

Jeg kund ett begribe, hvor du var bleven af. Jeg har ledt efter dig, saa mine Knæ ryster under mig. Vognen venter; vi skulde jo til og hjem.

Blicher

(langt indefra).

Hjem! Har *jeg* et Hjem? Her var mit Hjem, men nu har onde Magter jævnet det med Jorden, som naar Ploven gaar hen over Lærkens Rede.

(Tyttebærkaren har stille sat sig i Lyngen ved Siden af ham.)

Blicher

(fortsætter).

Her sidder jeg nu som en Spedalsk; alle har erklæret mig Krig. Ingen kommer til mig, uden de har en Sten i Haanden. Komiteen mødte *in pleno* og frasagde sig ethvert Samarbejde ad Aare. Dette er den sidste Himmelbjærgfest. — Mit Navn er skjændet. Mine Idealer traadt i Skarnet. Det er forbi, Karen; forbi! Var kun ogsaa mit Liv forbi!

Karen.

Nu maa du komme med os hjem, Blicher; saa slides det vel hen.

Blicher

(heftig).

Jeg skulde sidde paa Sædebræt med hende — kanske skal ogsaa Galanen med paa Vognen.

Karen.

De er væk for længe siden; dem skal du ikke komme til at møde.

Blicher.

Aa, maatte jeg aldrig møde hende mere — før for den evige Dommer! — Hvad har jeg nu mere at miste af? Hvorved har jeg fortjent den Skæbne, at de forlod mig *allesammen*.

K a r e n .

Nu ser du *for* mørk paa det, Blicher.

B l i c h e r

(heftig).

Nævn mig da blot een eneste, der blev.

K a r e n .

Nej, jeg er jo kuns en simpel Tjenestepige, men —

(brister i Graad).

B l i c h e r .

Ja, *du*, Karen! Dig har jeg da tænkt paa hele Tiden. Du er det troeste Guld! Men det gjør de andres Falskhed endnu grellere! Min *Kjærlighed*, mit *Hjems* Forlis — ja, det er jo en gammel Skade, men Himmelbjærget, Festen heroppe i Guds Sol — hvorfor maatte jeg ikke beholde den som en Trøst for alt det, der brast, alt det, det saarede Hjærte tabte dernede! — Har jeg da røgtet mit Kald slet? Har jeg søgt mig uædel Vinding eller sunget og talt som en Fjante?

K a r e n .

Nej, Blicher, jeg tykkes det maatte gaa enhver til Hjærte, saadan som du har talt her i de Dage. Jeg har aldrig været med til noget skjønnere, og jeg saa da ogsaa, at der var mange, der ligefrem græd — jeg vil nu ett tale om mig selv —; men især saadan *ældre* Mennesker; de stod og saa snart paa dig og snart paa hinanden, og saa begyndte Taarerne at trille ned over deres Kinder; ikke fordi, at der var noget bedrøveligt i det du sa', nej, tværtimod; men de tyt vel ligesom jeg, at de var med til *noget saa nyt og skjønt*, ja, og saa havde de vel ikke anden Maade at vise det paa.

B l i c h e r .

Ja, men hvorfor svigter de mig da!

K a r e n .

Det er vist ikke dem, der svigter dig, Blicher. Dem kan du saamænd faa i Tale

igjen, naar og hvor du vil. Nej, dem i de fine Frakker, Udvalgsmedlemmerne, Festkommiteen, — der skal ha deres Navn i Aviserne, men nu er ræd for Skandalen, — med dem er det en anden Sag; det kan jo være, de bliver henne — men skulde ikke ogsaa nok et Par af dem kunne undværes?

Blicher.

Jo, *det* har du sandelig Ret i, Karen; de fleste af dem er ikke en Pibe Tobak værd. Jeg har baade tit og ofte løbet paa mine gamle Ben 5 Mil, 10 Mil, til et af deres Kommitémøder for at faa en Ordning, en Aftale om et eller andet, og saa har ikke *een* af dem gidet komme, men jeg har kunnet løbe Gravinær over det halve Jylland.

Karen.

Ja, saadan er vel den Slags, naar de vil gjælde for rigtig fine.

Blicher.

Her sidder vi da, Karen, som Noa efter Syndfloden, strandede paa *vort* Ararat.

Karen.

Ja, men du skal se, Blicher, der er sluppen en bitte Due med os, en af dem, der vil komme hjem med et grønt Blad i Næbet.

Blicher.

Gid jeg turde tro dig paa dit Ord, Karen, men det er som om Skæbnen arbejder paa, at ribbe mig for al Tro.

Karen

(trykkende hans Haand).

Du maa ikke fortvivle, Blicher! Du som har vist den Evne til at faa saa mange andre til at tro, tro paa det nye og det skjøne i den Tid, som snart skal komme — aa, om de Folk ikke var til — hvordan skulde det saa gaa i Verden? Men, Blicher, du er én af dem; du maa altid præke Solskin, om det saa er aldrig saa graat i dit *eget* Hjærte.

Blicher

(klappende hende paa Kinden).

Du kjære, lille Karen! du sidder jo her som en Marie under Korset og gyder Balsam i mit blødende Hjærte. Og det har du gjort i al din Tid, ligefra den Dag,

jeg mødte dig derude mellem Tyttebærrene.

K a r e n .

Ja, det havde jeg nok let ved, Blicher.

B l i c h e r .

Det er ikke alle, Karen, der har saa let til det gode, som du. Du blidnede min Mors Lidelser, til Gud gav *hende* en naadig Død; du har været min gamle Fars Hjælp og Trøst i hans Alderdom, mens din egen Ungdom blegned, og nu sidder du her og prøver paa at hjælpe mig over mit Livs Skibbrud —. Dersom ikke du og dine Lige var i Verden, saa blev der ingen Mulighed for at leve.

Aa, saa tit mine Hænder har været knyttede til at forbande! Men naar jeg saa saa paa dig og din stille uselviske Ofren dig for andre, ja saa skammed jeg mig, og min Forbandelse forvanded sig paa min Læbe til Velsignelse. For jeg har ikke altid haft lige let ved at tro paa de bærende Kræfter i mit Folk — men naar mit Øje saa kom til at hvile paa dig og dit stille Offer, saa svandt enhver Tvivl; for du var jo som en ny Søren Kanne, omend i Kvindeklæder, — Ofret, Daaden, den stille Given sig hen for andres Vel. Og saa sa' jeg til mig selv: Saa rigt er dit Folk *nedefter, indefter*; inde ved dets Rod ligger der gammelt Guld, gyldne Ringe, gyldne Spange! Og jeg løfted min Isse og sang. (La'r sin Haand glide hen over hendes Tinding.) Saa er den jydsk Barde da ikke helt forladt, naar saa ren en Sjæl sidder ved hans Side!

(Gryet er efterhaanden gaaet over i gylden Solopgang.)

B l i c h e r

(fortsætter).

Se! nu tænder Gud Lyset paa sit Højalter; saa bliver hver en forfængelig Praas overflødig.

Tit tænkte jeg paa, om ikke jeg selv var en saadan forfængelig Praas, der vilde lyse omkap med det Høje. Men saa følte jeg mod mit eget bankende Hjærte, og dets ærlige Begejstring gav mig Lov til at tro, at det, jeg vilde for mit Folk, var andet og mere end forfængelig Tant —

— — — Aa, jeg er saa træt, Karen; i to Nætter har jeg ikke sovet, første Nat af Glæde over den store Tilslutning, denne Nat af Sorg over det, der siden er hændet. Hvorfor retter min Gud saa tunge Slag imod mig! — — — (Vender sig ud mod Landskabet.) Se, der ligger nu Landet, det jydsk Land, som jeg fra Barn har gjennemtravet paa min Fod. Hvor *er* jeg voxet sammen med dette Land! Det gav

mig Kummer, men ogsaa Glæde. Se, hvor det bader sig i Morgenens Lys! Dets Møller gaar rundt, dets Kirketaarne ranker sig med mørke Glamhuller, mens Rugens Vipper sænker sig eftertænksomt mod Høsten. Ogsaa jeg nærmer mig Høstens Alvor, da den rappe Føjten omkring maa være forbi. Foran mig — over Heden — flyver snart det tavse Træk af Viber og Hjejler, og bag mig — se, Karen: Festens tomme Flagstænger!

K a r e n .

Aa, Blicher, nu maa du ikke igjen henfalde til din gamle Bedrøvelse.

B l i c h e r .

Bedrøvet eller ikke. Hvad Rolle spiller *mit* Liv mod Slægtens Liv. Træt er jeg Karen, træt af disse evige Sylestik.

"Som en sandet Vej opad for en gammel Mands Fødder", saadan blev mig de tusinde Skuffelsers Sti.

Den Pil, der ramte i Kvæld, den kan ingen Saarlæge trække ud af mit Hjærte.

Karen, du stille og trofaste Sjæl, den eneste, som deler min Bekymring, maa jeg støtte min Tinding mod dit Knæ; saa prøver jeg at faa Samling paa en vemodig Vise, som har boret i mit Sind den ganske Nat.

Det skulde være saadan et Testamente, der kunde aabnes af mit Folk, naar jeg trætte Mand ikke er mere.

K a r e n

(lægger hans Hoved til Rette i sit Skjød).

B l i c h e r

(siger):

Sig nærmer Tiden, da jeg maa væk!
Jeg hører Vinterens Stemme;
thi ogsaa jeg er kun her paa Træk
og haver andensteds hjemme.

Jeg vidste længe, jeg skal herfra;
det Hjærtet ikke betynger,
og derfor lige glad nu og da
paa Gjennemrejsen jeg synger.

Jeg skulde sjunget lidt mer maaske —
maaske vel ogsaa lidt bedre;
men mørke Dage jeg maatte se,
og Stormen rev mine Fjedre.

Jeg vilde gjerne i Guds Natur
med Frihed spændt mine Vinger;
men sidder fast i mit snævre Bur,
der allevegne mig tvinger.

Jeg vilde gjerne fra højen Sky
udsendt de gladere Sange;
men blive maa jeg for Kost og Ly
en stakkels gjældbunden Fange.

Tidt ligevel til en Smule Trøst
jeg ud af Fængselet titter
og sender stundom min Vemodsrøst
med Længsel gennem mit Gitter.

Lyt og, o Vandrer! til denne Sang;
lidt af din Vej du hidtræde!
Gud ved, maaske er det sidste Gang,
du hører Livsfangen kvæde.

Mig bæres for, som ret snart i Kvæld
at Gitterværket vil briste;
thi kvidre vil jeg et ømt Farvel;
maaske det bliver det sidste.

(Tæppet gaar langsomt ned.)

NOTER.

S. 1. »Livet paa Hegnsgaard«. Blev begyndt 11. April 1901 i Kafé »S v a n e n«, Roskilde; de tre første Akter skreves i tre Dage. Udkom om Efteraaret 1907; Première paa Aarhus Theater 29. September s. A. og gik der 30 Gange. Première paa Dagmartheatret, Kjøbenhavn, 10. December 1907 og gik der 21 Gange. For Provinsen solgt til Axel Jacobsen — Première i Skive 14. Januar 1908; i denne By gik det 9 Gange; derfra gennem alle danske Provinsbyer (spillet ca. 150 Gange). Première paa Odense Theater 24. Januar 1908. Er spillet i to Sæsoner 1917—18 paa »Det norske Theater« i Kristiania; spillet utallige Gange af Dilettanter og oplæst ca. 200 Gange af én og samme Oplæser, Martin Sørensen. Oversat til Tysk af E r i c h H o l m (∴ Wienerinden Fru Margrethe Prager): »Das Leben auf dem Heckenhofe« (Wien 1909; trykt som Manuskript). 3. Akt trykt i det Wien'ske Theaterblad »Der Merker« 25. September 1910, S. 978—81. — 2. Udg. (Folkeudgave) kom 1913. — Musik til Sangene af Lægen Johs. Torrild.

S. 89. »Ulvens Søn«. Udkom Efteraaret 1909. Première paa Aarhus Theater 14. November 1909; opført i de danske Provinser af Axel Jacobsen, Première i Aalborg 23. Januar 1910. Oversat til tysk under Titlen »Nemesis« af J. J o s e p h s o h n (Febr. 1910). Ikke i Handelen. — Musik til Sangene er af Carl Nielsen.

S. 189. »Naar Bønder elsker«. Udkom i Efteraaret 1911. Kjøbt for Jylland af Albert Helsingreen; Première i Aalborg 22. Oktober 1911; kjøbt for Øerne af Axel Jacobsen (med en omarbejdet sidste Akt; utrykt) 1912. — Première paa Aarhus Theater 26. November 1911. 1916—17 opført paa »Det norske Theater«, Kristiania, oversat til Maalet af H a n s S e l a n d; Première 16. Februar 1916. Musik til Sangene er af L o u i s M ø l h o l m

S. 275. »Himmelbjærgpræsten«. 1. Oplag udkom i Midten af November 1917; 2. Oplag ca. tre Uger efter. Kjøbt af Albert Helsingreen for de danske Provinser; Première i Aalborg 21. September 1917. Antaget til Aarhus Theater 1917. — Intet af de københavnske Theatre har villet opføre hverken dette eller de to foregaaende.

FODNOTER.

- [1] *Skir*, Ske.
- [2] *hwad tho*, hvad.
- [3] *Hjaj*, Rallik.
- [4] *aaestej*, foreløbig.
- [5] *salder*, svinder.
- [6] *Delifængser*, fejl Udtale af Intelligens.
- [7] *stredde*, solid.
- [8] *Vækildsfest*, Pinsebaal paa Kjæret.
- [9] *strag*, fin i Skindet.
- [10] *slundred*, vrøvlevorn af Spiritus.
- [11] *i Jaes*, i Aftes.
- [12] *Borren*, Armfuld.
- [13] *Øel og Ærm*, Rub og Stub.
- [14] *Bommerutt*, Skjældsord til et tykt Fruentimmer.
- [15] *marregrotted*, marvknust.
- [16] *Wonni*, Orne.
- [17] *ved æ Bed*, gal i Ho'det.
- [18] *værkle*, urimelig.
- [19] *Kwot*, Kort.
- [20] *Fedri Mikkell*, den jydsk Don Juan.
- [21] *Klok'hus*, den lange Uhrkasse.
- [22] *slirend*, sindigt.
- [23] *en Runddans*, f. Eks. "Æ Mand ud aa æ Haardhid" eller en anden typisk jydsk Folkedans.
- [24] *Kukmand*, Gjøg, ogsaa Klukflasken.
- [25] *ref hans Fyld*, ribbe Hønsefjer etc.
- [26] *Roesstok*, Rosenstok.
- [27] *affentov*, nu og da.
- [28] *hvøvted*, vinked.
- [29] *helsen*, ellers.
- [30] *Umme*, Umage.
- [31] *falden fræ æ Høg og te æ Kukmand*, et Udtryk for Nedslaaethed.

- [32] *Der fløw en Stork op, der gik en Praas op for mig.*
- [33] *Skjesu, Larm.*
- [34] *vrødt, rodede.*
- [35] *Paa'n paa, Fald paa.*
- [36] *hentavn, forbløffet.*
- [37] *aa hivsk, at hugge.*
- [38] *Høtti, Højtid.*
- [39] *forre, for at.*
- [40] *æ Stripp, Spanden.*
- [41] *Nøds, Kostald.*
- [42] *føj, født.*
- [43] *vejstes Skywt, venstre Skifte.*
- [44] *ildworre, galsindet.*
- [45] *grasser, knobler.*
- [46] *i Bork, itu.*
- [47] [47b] *Sluri, Dosmer, slusket Mandfolk = Slunder.*
- [48] *tront, travlt.*
- [49] *Stjern, Pande.*
- [50] *knowred, knudret.*
- [51] *Kratt, stor Haandrive.*
- [52] *vrøder, roder.*
- [53] *tront, travlt.*
- [54] *Skrej, Skred.*
- [55] *Ganning, den, jeg lider.*
- [56] *skrabajsk, streng, vrippen.*
- [57] *Laaddar, Ladedør.*
- [58] *Hysling, Vaaning.*
- [59] *hwørmer, myldrer.*
- [60] *hivsk'em, nappe dem.*
- [61] *Træjring, Gavstrik.*
- [62] *wot, været.*
- [63] *Uhl, Ulv.*
- [64] *Færrestejer, Færgsteder.*
- [65] *nøj aa, noget af.*
- [66] *krykk, krybe.*
- [67] *limpele, sølle.*
- [68] *Krylt, Kræfter.*
- [69] *en Skrab, et Blund.*
- [70] *jenne, ene.*
- [71] *en Urd, et Ord.*

- [72] *hwell Kaa'l*, dygtig Karl.
- [73] *æ Ølkovs*, Ølpotten.
- [74] *Ward*, Værdi.
- [75] *hwitte*, naar.
- [76] *Løwner*, Løgner.
- [77] *ett en Graan*, ikke det ringeste.
- [78] *skjevlend*, stolprende.
- [79] *saamøj brøltront*, ualmindelig travlt.
- [80] *æ Lukk*, indhegnet Toft.
- [81] *æ Skinting*, Fyren.
- [82] *æ Pløg*, Raden.
- [83] *stakked førjated*, kort førladen.
- [84] *den Tiddaws*, paa den Tid af Døgnet.
- [85] *æ Sel*, Selen.
- [86] *Morre*, Gulerod.
- [87] *Sand*, Mylder.
- [88] *Støwtfuldlas*, Trillebørlæs.
- [89] *jennest*, eneste.
- [90] *æ Skjød paa mi bette Stej*, Skjødet paa min lille Lod.
- [91] *bjerred ved*, slidt i det.
- [92] *ûnd Daw*, onde Dage.
- [93] *Djes*, Deres.
- [94] *æ Søndæ*, Søndagen.
- [95] *æsselt ved*, stræbt ufortrøden.
- [96] *sin*, siden.
- [97] *æ Skjød*, Skjødet.
- [98] *æ Hylsklæd*, ulden Lagen.
- [99] *æ Røgel*, rund Banke.
- [100] *Swedi*, Fyr.
- [101] *Starels*, Størrelse.
- [102] *Skjevl*, Utusk.
- [103] *Refurium*, rent paa.
- [104] *niest aa*, næset af.
- [105] *Maankys*, Morgenkys.
- [106] *Neb og Kief*, Næb og Kjæbe.
- [107] *kwol*, kvalt.
- [108] *Laaddar*, Ladedør.
- [109] *æ Saadl*, Sadlen.
- [110] *hæfler i'et*, filtrer sig ind i det.
- [111] *jetiddaws*, paa et eller andet Tidspunkt.

- [112] *Hæl*, Tøjrepæl.
[113] *Horker*, Smaakravl.
[114] *speddelsk*, morsom.
[115] *aalle aa æ Stej*, aldrig ud af Stedet.
[116] *Filax*, hvinende gal.
[117] *beløben*, kløgtig.
[118] *Ganning*, Karl.
[119] *Inder*, Indmad.
[120] *endlemaal*, just.
[121] *æ Uddrav*, mod Enden.
[122] *villerst*, mest agtede.
[123] *æ Kaal' dje Sengi*, Karlens Senge.
[124] *hiele Daa*, hele Dagen.
[125] *for æ Nies*, noget for Næsen.
[126] *rolle Tim*, rolig Time.
[127] *sejjer*, sidder.
[128] *en Bej*, et Bid.
[129] *hivsked dæ*, neglet dig.
[130] *vrød*, rode.
[131] *nydele*, rart.
[132] *Stønnisser*, Stoddere.
[133] *atter*, efter.
[134] *wont*, vrippen, sølle tilmode.
[135] *æ Bjenn ka now te*, Benene kan naa til.
[136] *skjewt*, lavet.
[137] *alkjøn*, meget smukt.
[138] *jen tow*, ene to, ene sammen.
[139] *søne*, saadanne.
[140] *træj*, træd.
[141] *Maløwt dram*, Malurtdram.
[142] *vitter*, videre.
[143] *towle te æ*, stille til det.
[144] *Kuen*, Kornet.
[145] *Muer*, Morlil.
[146] *men*, mens.
[147] *tar dæ en Selop*, kommer tilbage i Tøjet.
[148] *mi Hjøli*, min Le.
[149] *atter*, efter.
[150] *Slaw*, Slags.
[151] *Flegger*, Sladdermund.

- [152] *di Vringlehied hwerandt Ywblik*, din Gnavenhed hvert Øjeblik.
- [153] *æ Ywend*, Øjekrogen.
- [154] *anner*, andre.
- [155] *Knøvhied*, Skønhed.
- [156] *skred*, glatte.
- [157] *søne nøj*, saadan noget.
- [158] *Hjølknag*, Le-Knagen.
- [159] *Mied'gaj*, Medestage.
- [160] *hivsked*, taget.
- [161] *affensires*, vankes meget omkring.
- [162] *Swissi*, Fyr.
- [163] *saa ring en bette Stegi*, saa lille en een.
- [164] *knæven*, kneben.
- [165] *hægen*, lækkersulten.
- [166] *aasi en*, afse den.
- [167] *Træjring*, Gavstrik.
- [168] *æ Hawerdreng*, Havre-Drengen.
- [169] *æ Starels*, Størrelse.
- [170] *biel*, stræbsom.
- [171] *Sorre*, Sorg.
- [172] *Ved*, Begreb.
- [173] *beløben*, snedige.
- [174] *Kierer*, Kjæder.
- [175] *hwer Krumm*, altsammen.
- [176] *æ Kwot*, Kortene.
- [177] *en javn Skierer*, den rette Karl.
- [178] *legg for*, overtale.
- [179] *aalvillerst*, allerherligste.
- [180] *ta æ Snøvs fræ mæ*, gjøre én kulret.
- [181] *hwer Tagn*, bestandig.
- [182] *Kaalsener*, Kanaljer.
- [183] *iløwle*, alligevel.
- [184] *wot nowtider*, været nogensinde.
- [185] *hudden*, hvordan.
- [186] *Swissier*, Gavtyve.
- [187] *Kwonner*, Koner.
- [188] *døw*, døje.
- [189] *bega æ*, opgav det.
- [190] *laant henn*, langt borte.
- [191] *iwor*, i Vare.

- [192] *Hued*, Hoved, Ansigt.
[193] *Brojjer*, Brodder.
[194] *resne*, ophovnede.
[195] *standed*, pyntet, lavet til.
[196] *sejjer*, sidder.
[197] *Kaar*, Karte.
[198] *jawn Swej*, god Svie.
[199] *aaljen*, alene.
[200] *Stikknyw*, Slagtekniv.
[201] *æ te aa sald*, det ophovnede til at svinde.
[202] *taef ett nøj*, tab ikke noget.
[203] *dolmer*, dulmer.
[204] *Gal*, Arrigskab.
[205] *virm*, rap.
[206] *angermodig*, ømt og mildt.
[207] *sære Baa'n*, underligt Barn.
[208] *linned*, bedret sig.
[209] *Øwn*, Øjne.
[210] *Hied*, Hede.
[211] *Hiedbrakk*, Hedelod.
[212] *knøw*, pæn.
[213] *dulle alisid*, smaatrippe ved min Side.
[214] *Temm*, Tømme.
[215] *æ Stett*, Kirkegaardslaagen.
[216] *æ Neb*, Næbet.
[217] *hower*, husker.
[218] *æ Baagdar*, Bagdøren.
[219] *Løsen*, Læsning.
[220] *Liegstow*, Ligstue.
[221] *den Fillifut*, det Faarehoved.
[222] *no Nysmaal*, noget at vide.
[223] *Beskejn*, Besked.
[224] *strol*, strejfe.
[225] *laant*, langt.
[226] *døl*, dølge.
[227] *æ Skavl*, Skaglen.
[228] *plevver*, sladre.
[229] *ijaes*, i Aftes.
[230] *æ Muers Hjat er æm*, Moderens Hjærte er ømt.
[231] *Bommerut*, Klumpsæk.

- [232] *kløj atter*, kløet for.
- [233] *fisler*, pusler.
- [234] *sleg*, indsmigrende.
- [235] *missel*, min S'æl.
- [236] *nowed*, naaet.
- [237] *æ Kaal*, Karlene.
- [238] *Nætter*, Nadver.
- [239] *Toj*, Taske.
- [240] *sejj*, sidde.
- [241] *pranst*, fyldte ud.
- [242] *jen Lidt*, for det første.
- [243] *Hæws paa hind*, sagt hende Tak for sidst.
- [244] *Swedi*, Skjælm.
- [245] *Hundstegl*, Hundestejle.
- [246] *Bødlen*, Allarm.
- [247] *ijen*, igjen.
- [248] *en bette Krumm*, lidt.
- [249] *Vesen*, Pokker.
- [250] *strent*, strittet.
- [251] *Gwolfiel*, Gulvfjælene.
- [252] *din lied Sloj*, dit lede Pigebarn.
- [253] *Malkstripp*, Malkespenden.
- [254] *gjelster op*, tage paa Vej.
- [255] *flir*, grine.
- [256] *jenne*, ene.
- [257] *Krammelurris*, Skjænderads.
- [258] *faale møj*, farlig meget.
- [259] *Kjevop*, Ørefigen.
- [260] *træjer*, træder.
- [261] *alisid*, ved Siden af.
- [262] *oforved*, forved.
- [263] *Und*, Onde.
- [264] *mødt*, midt.
- [265] *standed*, gjort.
- [266] *bejtow*, begge to.
- [267] *Butti*, trind én.
- [268] *Knyk*, Armod.
- [269] *sue møj*, ret meget.
- [270] *raaler*, hylér.
- [271] *skaar ett*, skader intet.

- [272] *skroll øwer*, gjøre Væsen af.
- [273] *Kannis*, Gavtyv.
- [274] *Haal*, Hale.
- [275] *bejer*, bider.
- [276] *Attermejje*, Eftermiddag.
- [277] *hwipper*, vipper med Halen.
- [278] *ande*, anden.
- [279] *Krowr*, Kroen.
- [280] *spændes*, enes.
- [281] *nap*, knap.
- [282] *kræng for*, hægen efter.
- [283] *Alms*, en god Gjærning.
- [284] *Pampren*, Trippen.
- [285] *endlemaal*, endelig.
- [286] *Flâf*, Flab.
- [287] *Skaf*, Skab.
- [288] *Tjel*, Frosten.
- [289] *i Ajt*, i Sinde.
- [290] *kid aa*, kjed af.
- [291] *jenest Baa'n*, eneste Barn.
- [292] *Kaast'kjæp*, Kastekjæp.
- [293] *imud æ*, imod det.
- [294] *forre te*, for at.
- [295] *Krumm*, Smule.
- [296] *en Haar i Tyr*, en Hare i Tøjr.
- [297] *Bej*, Bid.
- [298] *Knyg'saând*, Flyvesand.
- [299] *hinne Knôg*, sit Knæk.
- [300] *sald*, svinde.
- [301] *tint*, tænkt.
- [302] *nap*, slet.
- [303] *noweledes*, nogenledes.
- [304] *reterir sæ*, klare sig selv.
- [305] *Sel*, Sele.
- [306] *ku da'tt skaad dæ nøj*, kunde da ikke skade dig noget.
- [307] *endlemaal*, ærlig talt.
- [308] *grinner*, ler.
- [309] *en hil Stø bovn Kaa'l*, en svær smuk Karl.
- [310] *iløwle*, alligevel.
- [311] *Boj*, Bud.

- [312] *Maa'nstûnd*, Morgen.
- [313] *hwingelsyg*, svimmel.
- [314] *Huejer*, Hoveder.
- [315] *vær sit*, være set.
- [316] *Kaalsen*, Karl.
- [317] *aa vi, vi! ve, o ve!*
- [318] *Plevver*, Snak.
- [319] *Haarer*, Harer.
- [320] *Negger*, Én.
- [321] *vraager*, vrager.
- [322] *i æ Uddrav*, inden det ender.
- [323] *i æ Familli si Værri*, i Familiens Eje.
- [324] *how*, huske.
- [325] *Klørfimsi*, Knægt.
- [326] *pylred*, modfalden.
- [327] *Pâtros*, den skyldige.
- [328] *Gryssen*, Smule.
- [329] *faale*, forfærdelig.
- [330] *Swend*, Fyren.
- [331] *bovne*, skjønnne.
- [332] *trøj nied*, træde ned.
- [333] *aa æ Land*, ud af Landet.
- [334] *saâ*, sagt.
- [335] *Nu ka vi ta obaag*, nu er det bagefter.
- [336] *en Kip*, et Jav.
- [337] *paatwat*, paatværs.
- [338] *hwell Kaal*, dygtig Karl.
- [339] *omvæer*, undvære.
- [340] *Faa'r*, Far.
- [341] *hænd*, hængte.
- [342] *æ Aând*, Vejret.
- [343] *reterir dæ*, klare dig.
- [344] *Aller*, Alvor.
- [345] *ledde*, ledig.
- [346] *di Syllewornhied*, Klynkeri.
- [347] *forhwingelt*, fortunlet.
- [348] *hæ*, eller.
- [349] *kjælling*, gantes.
- [350] *wot*, været.
- [351] *Krown*, Krone.

- [352] *suelt*, svaled.
- [353] *Len*, Lindring.
- [354] *æ Hjat*, Hjærtet.
- [355] *æm*, ømt.
- [356] *ward*, værd.
- [357] *fraager*, fritter.
- [358] *Snøgger*, Evne til at orientere sig.
- [359] *Taari*, Taabe.
- [360] *foraa*, foran.
- [361] *din Slog*, din Rad.
- [362] *Tryngi*, Trængsel.
- [363] *glyn*, spejde.
- [364] *suemøj*, ret meget.
- [365] *æ' æ*, er det.
- [366] *fræens*, frahaands.
- [367] *Stavil*, Stabel.
- [368] *brøltront*, urimelig travlt.
- [369] *alkjøn*, særdeles smukt.
- [370] *lejn*, ligget.
- [371] *wontink*, tænke ilde om.
- [372] *hætted*, hittet.
- [373] *hower*, husker.
- [374] *Und*, Onde.
- [375] *sæd*, passe.
- [376] *Aller aa*, Alvor af.
- [377] *Beram*, Indskydelse.
- [378] *nødde*, nødig.
- [379] *Faar*, Far.
- [380] *Allersnak*, Alvorssnak.
- [381] *Taari*, Tossehoved.
- [382] *Gjejjer*, Gjedder.
- [383] *Svisse*, Fyr.
- [384] *Skronnikok*, Gabflab.
- [385] *Ræk*, Rap.
- [386] *Nalliker*, Grabber.
- [387] *Fasown*, Façon.
- [388] *drøwt mæ*, drifte mig.
- [389] *Kon Koltringsknæjt*, halvvoxen Knægt.
- [390] *Bæjt*, Bagning.
- [391] *Vien*, Vidjen.

- [392] *Liim*, Kost.
- [393] *hwell*, skraale.
- [394] *Kon Stonthostøs*, Stunthosetøs.
- [395] *Drywwen*, Driven.
- [396] *snøwsed*, smaagræd.
- [397] *ivissomda*, nu og da.
- [398] *tahrt*, tørred.
- [399] *hin Klukker*, sin Næse.
- [400] *od*, spiste.
- [401] *den Aahn*, den anden.
- [402] *en Hwøwt*, et Vink.
- [403] *Hjaer*, Hjord.
- [404] *gjall*, gjaldede.
- [405] *villere*, storartet.
- [406] *hvøvted*, vinked.
- [407] *ivissomda*, nu og da.
- [408] *Træjring*, Skjælm.
- [409] *Jeriks*, Eriks.
- [410] *Tryngi*, Trængsel.
- [411] *Slunder*, Asen.
- [412] *æ Faar*, Faderen.
- [413] *Nalliker*, Negle.
- [414] *skolerer*, skammer.
- [415] *en Vesen*, Alverden.
- [416] *æ Kasilken*, Kraven.
- [417] *Stegi*, Praas.

Afskriverens rettelser

- [s. 1](#): over én den Dag, man skal ha'[ha] sit Stykke op paa Scenen.
- [s. 10](#): Kund a naa dæ, saa kan du tro, at [a] skuld nøffel dæ! —
- [s. 15](#): Per Søvren[Søvren].
- [s. 18](#): (Til Trine, der har faaet travlt med at ta'[ta] af Bordet, men ulykkeligvis
- [s. 35](#): for een — det var [for] lidt for Per Søvren.
- [s. 81](#): Wølle [Rævsgaard] (rækker nølende Haanden ud).
- [s. 87](#): Hr. G r a b b [G r a b], deres Opsyn.
- [s. 115](#): kom te'en[te en] fræ For heller Baag. Den vild bej, den vild
- [s. 117](#): æ Ølkovs[Ølskovs], Ølpotten.
- [s. 128](#): Nej, hwordan skuld a si ham den Tiddaws[Tiddavs]? Tho han
- [s. 134](#): du ikke er uvillig. Bækhuset bli'r[blir] jo ledigt til Oktober,
- [s. 140](#): Naa. Det troed a endlemaal a fæk sletted den Gang a[aa]
- [s. 142](#): Daw, om nue haar hat et, a[A] er altid bløwen saat te den
- [s. 144](#): over Laursts[Laurst'] Skuldre.
- [s. 145](#): Aa, gaa ad Helvede [til] med jeres Møde! Jeg er ligeglad!
- [s. 146](#): Kom nu op, I[i] Sovetryner.
- [s. 147](#): (ta'r Jens Romlen hen i Forgrunden, mens han banker Piben ud [i] Haanden)
- [s. 150](#): splintrede[spintrede] Aag.
- [s. 151](#): Kan[Kand] du ikke se, vi har Møde!
- [s. 152](#): gaaet i Forraadnelse[Foraadnelse], som alt raadner, der lægges i Dynge
- [s. 189](#): Povl[Poul] Hedemark, Antons Far, 64 Aar.
- [s. 204](#): En ka snaar staa og blyw[blyp] aal hægen[165].
- [s. 206](#): æ Kwot[Kwott], Kortene.
- [s. 207](#): wot nowtider[now'tider], været nogensinde.
- [s. 215](#): mødt af denne Duft af Timian og Lavendler fra Deres[deres] lille
- [s. 215](#): Ja, De er i Sandhed lykkelig, Povl[Poul] Hedemark!
- [s. 223](#): gjelster op, tage paa [Vej].
- [s. 241](#): Povl[Poul] Hedemark
- [s. 249](#): alltihopa[allihopa]! Har du hørt det; har du hørt det?
- [s. 252](#): hun ta'r[ta] sig én i Drømme.
- [s. 259](#): Povl[Poul] Hedemark
- [s. 264](#): Udvandrerškibet[Udvandreskibet] »Hellig Olav« skimtes fjernt i Baggrunden.
- [s. 273](#): (Mens Dampskibsskruen[Damskibsskruen] arbejder, gaar de to hurtigt ud til højre
- [s. 281](#): Om De — du — maa faa en Haandfuld[Handfuld] af mine Krusbær!
- [s. 305](#): Saa rejste han sit Ansigt op imod mig og sa'[sa]: Karen,
- [s. 327](#): omkring et af de herligste Udsigtspunkter[Udsigtspunker] i hele det danske
- [s. 339](#): en Ulykke. Og altid skal det [gaa] ud over ham, endda der ikke
- [s. 346](#): sig træt tilbage fra sit Dagværk[Dagværk]. — Med Hejmdal mener

***END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK SAMLEDE VÆRKER,
TREDIE BIND***

***** This file should be named 39722-h.txt or 39722-h.zip *****

This and all associated files of various formats will be found in:

<http://www.gutenberg.org/3/9/7/2/39722>

Updated editions will replace the previous one--the old editions will be renamed.

Creating the works from public domain print editions means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg-tm electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG-tm concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for the eBooks, unless you receive specific permission. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the rules is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. They may be modified and printed and given away--you may do practically ANYTHING with public domain eBooks. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

***** START: FULL LICENSE *****

THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE

PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE

OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg-tm mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase "Project Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg-tm License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg-tm electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg-tm electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg-tm electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg-tm electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. "Project Gutenberg" is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg-tm electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg-tm electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg-tm electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation ("the Foundation" or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg-tm electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is in the public domain

in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg-tm mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg-tm works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg-tm name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg-tm License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg-tm work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country outside the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg-tm License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg-tm work (any work on which the phrase "Project Gutenberg" appears, or with which the phrase "Project Gutenberg" is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org

1.E.2. If an individual Project Gutenberg-tm electronic work is derived from the public domain (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase "Project Gutenberg" associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg-tm trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg-tm electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg-tm License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg-tm License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg-tm.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg-tm License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg-tm work in a format other than "Plain Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg-tm web site (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg-tm License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg-tm works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg-tm electronic works provided that

You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg-tm works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg-tm trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary

Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg-tm License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg-tm works.

You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.

You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg-tm works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg-tm electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from both the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and Michael Hart, the owner of the Project Gutenberg-tm trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread public domain works in creating the Project Gutenberg-tm collection. Despite these efforts, Project Gutenberg-tm electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg-tm trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg-tm electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS

AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg-tm electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg-tm electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg-tm work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg-tm work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg-tm

Project Gutenberg-tm is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg-tm's goals and ensuring that the Project Gutenberg-tm collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg-tm and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's principal office is located at 4557 Melan Dr. S. Fairbanks, AK, 99712., but its volunteers and employees are scattered throughout numerous locations. Its business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's web site and official page at www.gutenberg.org/contact

For additional contact information:

Dr. Gregory B. Newby
Chief Executive and Director
gbnewby@pglaf.org

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg-tm depends upon and cannot survive without wide spread

public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg Web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg-tm electronic works.

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg-tm concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg-tm eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg-tm eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as Public Domain in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our Web site which has the main PG search facility: www.gutenberg.org

This Web site includes information about Project Gutenberg-tm, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.